

SZCZECIN

RAPORT

o stanie miasta

2004-2005

**WYDZIAŁ STRATEGII ROZWOJU
I PROMOCJI MIASTA**

**RAPORT
O STANIE MIASTA
SZCZECIN**

Szczecin 2006

OPRACOWANIE:

Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta

Elżbieta Andrzejczak – Koordynator

Ewa Dominiak Górska

Romualda Kędziora

Halina Kozar Makocka

Natalia Latowska

Agnieszka Skwark

Anna Sztandera

EDYCJA MAP:

Wydział Informatyki UM

Bogumiła Kuryj

OPRACOWANIE GRAFICZNE STRON TYTUŁOWYCH:

Wydział Informatyki UM

Ewa Szynkowska

PROJEKT OKŁADKI:

Wydawnictwo LEGA

71-256 Szczecin, al. Wojska Polskiego 184

DRUK I OPRAWA:

HOGBEN s.c. M. Łuczyk, P. Wilanowski

71-062 Szczecin, al. Jedności Narodowej 6

Szanowni Państwo,

Mam przyjemność przekazać Państwu kolejną edycję Raportu o stanie miasta Szczecin, opracowania przygotowywanego cyklicznie co dwa lata, które na stałe wpisało się w zakres prac Urzędu Miasta i które najpełniej ze wszystkich miejskich dokumentów prezentuje obraz Szczecina.

Obecna edycja Raportu przedstawia sytuację w mieście w latach 2004–2005 w podziale na trzy sfery: ekologiczno-przestrzenną, gospodarczą, i społeczną, a także charakteryzuje system zarządzania strukturami samorządowymi.

Celem opracowania jest prezentacja możliwie pełnego spektrum życia miasta, a więc zarówno tych dziedzin, na które bezpośredni wpływ mają władze miejskie, jak i tych, które nie są związane z zadaniami samorządowymi. W każdej z analizowanych dziedzin przedstawiona została rola samorządu poprzez informacje o podejmowanych działaniach i wydatkach z budżetu miejskiego.

Pragnę jednocześnie podkreślić, że podstawowym założeniem Raportu jest obiektywna interpretacja danych, wskazująca pozytywne i negatywne strony zjawisk w opisywanych dziedzinach oraz ukazująca sytuację w Szczecinie w szerszym kontekście – poprzez analizę zachodzących zjawisk w ujęciu wieloletnim, czy też zastosowanie zestawu parametrów umożliwiających porównanie sytuacji w mieście do określonej grupy odniesienia, np. innych miast w Polsce. Stąd też, obok pozytywnych aspektów jak ożywienie gospodarcze czy poprawa bezpieczeństwa publicznego, Raport wyraźnie wskazuje też na problemy, z którymi należy zmierzyć się w najbliższej przyszłości: zbyt niski poziom innowacyjności gospodarki, stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, deficyt mieszkań.

Wyrażam nadzieję, że prezentowany materiał stworzy elitom politycznym, gospodarczym i naukowym naszego miasta możliwość sprecyzowania opinii na temat przyczyn i skutków przedstawionych zjawisk oraz podjęcia wspólnych działań nad umocnieniem zjawisk pozytywnych i likwidacją negatywnych.

Dziękuję wszystkim osobom, których wiedza, umiejętności i trud przyczyniły się do powstania Raportu.

Prezydent Miasta Szczecin

Marian Jurczyk

RAPORT O STANIE MIASTA SZCZECINA SPIS TREŚCI

SFERA EKOLOGICZNO-PRZESTRZENNA	9
1. Położenie miasta i jego środowisko przyrodnicze.....	11
1.1. Geografia.....	13
1.2. Obszary prawnie chronione.....	15
1.3. Zagrożenia stanu środowiska	16
1.4. Działania na rzecz ochrony środowiska	17
2. Transport	21
2.1. Infrastruktura drogowa.....	23
2.2. Transport zbiorowy	26
2.3. Pozostałe rodzaje transportu.....	27
3. Infrastruktura techniczna	33
3.1. Zaopatrzenie w wodę	35
3.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	35
3.3. Ciepłownictwo	36
3.4. Gazownictwo.....	38
3.5. Elektroenergetyka.....	39
3.6. Usługi telekomunikacyjno-informatyczne	40
3.7. Gospodarka odpadami.....	41
3.8. Schronisko dla bezdomnych zwierząt	42
3.9. Pozostałe	43
4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	49
4.1. Grunty miejskie.....	51
4.2. Gospodarowanie przestrzenią.....	53
5. Mieszkalnictwo i rynek nieruchomości	55
5.1. Zasoby mieszkaniowe Szczecina	57
5.2. Komunalne zasoby mieszkaniowe	58
5.3. Transakcje na rynku mieszkaniowym	60
5.4. Finansowanie budownictwa mieszkaniowego	61
5.5. Koszty utrzymania mieszkań	62
SFERA GOSPODARCZA.....	65
6. Gospodarka.....	67
6.1. Majątek trwały i działalność inwestycyjna	69
6.2. Jednostki zarejestrowane w systemie REGON	73
6.3. Wyniki ekonomiczne przedsiębiorstw	74
6.4. Sytuacja w wybranych działach gospodarki	76
6.5. Rynek finansowy.....	78
7. Rynek pracy	85
7.1. Liczba pracujących.....	87
7.2. Charakterystyka bezrobocia	88
8. Turystyka i wypoczynek	95
8.1. Turystyka.....	97
8.2. Rekreacja.....	100
SFERA SPOŁECZNA	101
9. Demografia.....	103
9.1. Liczba i struktura ludności	105
9.2. Sytuacja ekonomiczna ludności	106
10. Bezpieczeństwo publiczne.....	113
10.1. Przestępczość graniczo-celna	115
10.2. Zagrożenie przestępczością.....	116

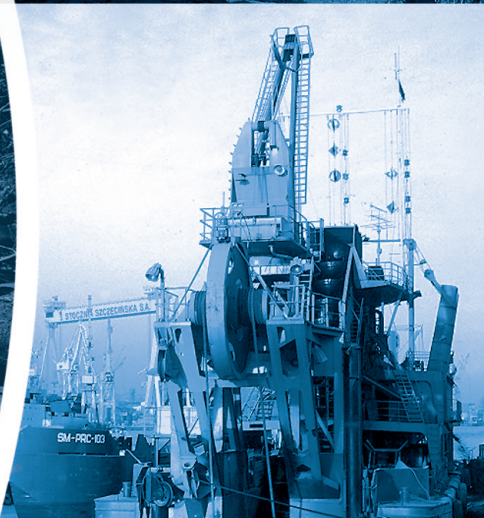
10.3. Wojsko	117
10.4. Ochrona przeciwpożarowa	118
10.5. Działalność Straży Miejskiej	119
10.6. Wypadki przy pracy	120
10.7. Bezpieczeństwo na wodzie	120
10.8. Organy wymiaru sprawiedliwości	121
10.9. Obrona cywilna	121
10.10. Program „Bezpieczne Miasto Szczecin”	122
11. Ochrona zdrowia	127
11.1. Stan sanitarny miasta i sytuacja epidemiologiczna	129
11.2. Funkcjonowanie służby zdrowia	131
11.3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	134
11.4. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	134
12. System pomocy społecznej	137
12.1. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych	139
12.2. Ogólna charakterystyka systemu pomocy społecznej w mieście	140
12.3. Jednostki pomocy społecznej – infrastruktura i działalność	141
12.4. Działalność organizacji pozarządowych	145
13. Kultura	147
13.1. Polityka kulturalna miasta	149
13.2. Działalność instytucji i placówek kulturalnych	150
13.3. Zabytki i ochrona dóbr kultury	153
13.4. Najważniejsze problemy szczecińskiej kultury	153
14. Kultura fizyczna	157
14.1. Zadania w sferze kultury fizycznej	159
14.2. Działalność stowarzyszeń kultury fizycznej	159
14.3. Sport szkolny dzieci i młodzieży	161
14.4. Baza sportowo-rekreacyjna	162
14.5. Imprezy sportowe	164
15. Nauka, oświata i wychowanie	165
15.1. System oświaty	167
15.2. Przedszkola	167
15.3. Szkoły podstawowe	167
15.4. Gimnazja	168
15.5. Szkoły ponadgimnazjalne	169
15.6. Specjalne programy nauczania oraz innowacje i eksperymenty pedagogiczne	170
15.7. Placówki opiekuńczo- i oświatowo-wychowawcze	171
15.8. Inne formy kształcenia	172
15.9. Działania miasta w sferze oświaty	172
15.10. Nauka i szkolnictwo wyższe	173
SYSTEM ZARZĄDZANIA STRUKTURAMI SAMORZĄDU MIEJSKIEGO	179
16. Organizacja systemu zarządzania miastem	181
16.1. Administracja rządowa	183
16.2. Samorząd województwa zachodniopomorskiego	184
16.3. Samorząd gminny i powiatowy	185
16.4. Organy nadzoru i kontroli	191
17. Finanse samorządu miasta	195
17.1. Informacje ogólne	197
17.2. Dochody Miasta	198
17.3. Wydatki Miasta	201
17.4. Wynik budżetowy	203
17.5. Analiza zdolności kredytowej	204
17.6. Rating – ocena wiarygodności kredytowej Miasta	205

18. Marketing miasta.....	207
18.1. Miasto jako przedmiot i podmiot działań marketingowych.....	209
18.2. Priorytetowe cele marketingu Miasta.....	209
18.3. Formy i zakres promocji	210
18.4. Promocja gospodarcza.....	211
18.5. Obsługa inwestorów	212
18.6. Współpraca regionalna	212
18.7. Współpraca międzynarodowa	213
19. Strategia Rozwoju Szczecina.....	217
19.1. Misja i cele	219
19.2. Polityki branżowe i programy realizacyjne.....	219
19.3. Zarządzanie realizacją Strategii Rozwoju Szczecina	220
19.4. Problemy związane z wdrażaniem Strategii.....	221
20. Inwestycje miejskie	223
20.1. Realizacja zadań inwestycyjnych w latach 2001-2005	225
20.2. Źródła finansowania niektórych sfer inwestycyjnych.....	226
Indeks tabel, wykresów i map	231
Tabele	233
Wykresy	236
Mapy	236
Źródła informacji.....	237

Sfera ekologiczno-przestrzenna

1

POŁOŻENIE MIASTA I JEGO ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1.1. GEOGRAFIA

Szczecin położony jest na terenie Niziny Szczecińskiej na styku trzech mezoregionów geograficznych: Doliny Dolnej Odry, Wzgórza Szczecińskiego i Równiny Goleniowskiej. Naturalne walory przyrodnicze sprawiają, że rejon Szczecina należy do niezwykle interesujących obszarów Europy Środkowej. Do najważniejszych walorów środowiska naturalnego Szczecina można zaliczyć rzeźbę terenu, urozmaiconą sieć wodną, łagodne warunki klimatyczne oraz bogatą florę i faunę.

1.1.1. RZEŻBA TERENU

Specyficzne, bogate ukształtowanie rzeźby terenu miasta powstało na skutek ustępującego zlodowacenia. Wśród cech charakterystycznych Szczecina można wymienić znaczne różnice poziomów pomiędzy najwyższej i najniższej położonymi obszarami miasta.

Średnie wzniesienie terenu Szczecina wynosi ok. 25 m n.p.m. Najwyższe wzniesienia to: Bukowiec – 147 m n.p.m. (Góry Bukowe) oraz Wielecka Góra – 131 m n.p.m. (Wzgórza Warszawskie). Najniższym terenem w Szczecinie jest Międzyodrze – 0,5 do 0,1 m n.p.m., gdzie pojawiają się niewielkie powierzchnie depresyjne rzędu 0,10 m p.p.m.

1.1.2. SIEĆ WODNA

Sieć wodną Szczecina tworzą wody powierzchniowe i podziemne oraz obszary podmokłe i zabagnione.

Powierzchniowa sieć wodna składa się z takich obiektów, jak: rzeki, strumienie, potoki, kanały, jeziora, stawy itp. W granicach miasta grunty pod wodami zajmują prawie 24% powierzchni.

Z administracyjnego punktu widzenia sieć wodna w Szczecinie dzieli się na śródlądowe wody płynące i stojące oraz morskie wody wewnętrzne. Do morskich wód wewnętrznych należą: Odra – na północ od mostu Długiego, Domiąża oraz wody portowe. Pozostałe akweny należą do wód śródlądowych.

Najważniejszym elementem systemu hydrograficznego Szczecina jest Odra dopływająca do miasta dwoma nurtami: Odrą Wschodnią – Regalicą (o średniej głębokości ok. 7 m i szerokości ok. 160 m – na odcinku od Widuchowej do jez. Dąbie) oraz Odrą Zachodnią (o głębokości od 5 do 10 m i szerokości od 140 do 200 m poniżej Widuchowej). Ponadto na terenie miasta zlokalizowanych jest: blisko 30 mniejszych cieków płynących o łącznej długości ok. 113 km, szereg kanałów (głównie na terenie Międzyodrza) oraz kilkadziesiąt zbiorników wód stojących włącznie z jeziorem Dąbie – czwartym pod względem powierzchni jeziorem w Polsce.

Walory naturalne wód i terenów położonych

nad ich brzegami tylko w niewielkim stopniu przekładają się na walory użytkowe (gospodarcze, turystyczne, wypoczynkowe czy rekreacyjne).

Zasoby wód podziemnych miasta leżą na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Dolina Kopalna Szczecin”. Użytkowe poziomy wód słodkich na jego obszarze występują w utworach czwartorzędowych do głębokości 100 – 160 m. Na zasoby systemu wodonośnego lewobrzeżnej zlewni Odry składają się zasoby odnawialne i dyspozycyjne trzech rejonów zasobowych: zlewni Zalewu Szczecińskiego, zlewni Guniczy i zlewni Odry.

Wody gruntowe Szczecina zaliczone zostały do wód II i III klasy jakości. W wodach poziomu II stwierdza się podwyższone stężenia żelaza, manganu i fosforanów. Natomiast wody poziomu III wykazują powolny negatywny wpływ człowieka na środowisko naturalne i zmiany w ekosystemach. Obserwuje się ciągle pogarszanie wód w zakresie zawartości chlorków, związku azotu i fosforu.

Z przyrodniczego punktu widzenia oraz funkcjonowania ekosystemów bardzo ważne jest występowanie obszarów podmokłych i zabagnionych. Do najcenniejszych z nich można zaliczyć ciąg wysp rozdzielających Odrę od jez. Dąbie, tereny pomiędzy Stołczynem a Skolwinem, łąki nad jez. Dąbie, a przede wszystkim obszar Międzyodrza. Wysokie walory przyrodnicze posiadają także małe bagienka leżące na terenie lasów komunalnych, wzdłuż Płoni i Bukowej.

Potencjał gospodarczy Szczecina wynikający z bogactwa posiadanych wód jest ogromny – zwłaszcza w kontekście zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta i możliwości rozwoju gospodarki turystycznej, rybołówstwa, komunikacji wodnej. Jednocześnie stan ilościowy i jakościowy sieci wodnej ma ogromny wpływ na jakość całego środowiska przyrodniczego oraz na zachowanie delikatnej równowagi ekosystemów.

1.1.3. WARUNKI KLIMATYCZNE

Klimat na terenie Szczecina kształtowany jest głównie przez bliskość morza, warunki fizjograficzne oraz obecność dużych zakładów produkcyjnych i przemysłowych – zarówno na terenie miasta, jak i w jego otoczeniu. W ostatnich latach odnotowano w Szczecinie również wpływy klimatu oceanicznego i kontynentalnego.

Wpływ morza, usytuowania terenu, dużych zbiorników wodnych i kompleksów leśnych przejawia się w postaci stosunkowo łagodnej zimy oraz dość chłodnego, wilgotnego lata. Zanieczyszczenie powietrza przez zakłady przemysłowe przyczynia się do zwiększenia częstotliwości opadów.

Do najważniejszych elementów określających klimat należą: zachmurzenie, nasłonecznienie, temperatura powietrza, wilgotność, opady, ciśnienie atmosferyczne oraz wiatry. Największe zachmurzenie

występuje w listopadzie, grudniu i styczniu, najmniejsze – w maju i sierpniu. Przeciętna liczba dni pogodnych w ciągu roku wynosi 60, z przewagą w okresie od maja do sierpnia. Temperatura powietrza w obrębie miasta (średnia temperatura w 2004 roku – 9,2°C) jest wyższa niż na terenach z nim sąsiadujących. Mniejsze są również amplitudy dobowe i roczne. Wilgotność w Szczecinie kształtują masy powietrza napływające z oceanu, duże zbiorniki wodne oraz kompleksy leśne. We wszystkich miesiącach wilgotność względna kształtuje się na poziomie co najmniej 70%, przy czym jesienią jest ona prawie o 10% wyższa niż wiosną. Różnica w wilgotności względnej pomiędzy Szczecinem a otaczającymi miasto obszarami wynosi od 1% do 4% na niekorzyść Szczecina. Odnotowuje się systematyczny spadek średnich rocznych sum opadów (2004: 524 mm, podczas gdy średnia w okresie 1995–2003 wynosiła 575 mm). Pokrywa śnieżna odznacza się bardzo małą trwałością oraz zmiennością czasową i przestrzenną. W Szczecinie przeważają wiatry wiejące z kierunku zachodniego (21%) i południowo-zachodniego (17%). Wzgórza Warszawskie, osłaniające miasto od północy, powodują, że najmniej wiatrów wieje z kierunku północnego (6%), co wpływa na złagodzenie klimatu. Najsilniejsze wiatry wieją w okresie od listopada do kwietnia, a ich średnia prędkość w latach 1995–2003 wynosiła 3,46 m/s, natomiast w 2004 roku już 4,1 m/s.

1.1.4. FLORA I FAUNA SZCZECINA

Szczecin zaliczany jest do miast o wyjątkowo urozmaiconej i bogatej szacie roślinnej. W przestrzeni miasta współlistnieją obok siebie naturalne oraz założone przez człowieka zbiorowiska roślin.

Naturalne, unikatowe w skali kraju i Europy zbiorowiska roślinne i zwierzęce powstały na wodach, bagnach, moczarach, torfowiskach, różnego rodzaju łąkach, lasach i zaroślach. Wewnątrz miasta funkcjonują ukształtowane przez człowieka parki, zieleńce, zieleń uliczna, cmentarze. Obok roślinności rodzimej znajdują się w nich różnorodne gatunki drzew i krzewów sprowadzone z egzotycznych zakątków świata. Sprzyjające warunki atmosferyczne umożliwiły ich aklimatyzację oraz samoistne rozmnażanie. Dzięki temu w Szczecinie zasiedliły się rzadkie, bardzo cenne gatunki roślin, które w innych miastach Polski można obejrzeć wyłącznie w ogrodach botanicznych. Unikatowość i rozmiary tego zjawiska spowodowały, że Szczecin stał się atrakcyjnym celem specjalistycznych oraz edukacyjnych wycieczek dla botaników, studentów i młodzieży szkolnej.

Świadomość wyjątkowego składu i wartości szaty roślinnej Szczecina oraz jej walorów zdrowotnych i edukacyjnych nie jest niestety powszechna wśród mieszkańców miasta, co prowadzi do jej nieumyślnego niszczenia – często bezpowrotnie.

Z punktu widzenia możliwości wypoczyn-

kowych, rekreacyjnych, edukacyjnych itp. największą wartość przedstawiają duże kompleksy zieleni, do których na terenie Szczecina należą: lasy miejskie i państwowe oraz parki.

Lasy miejskie, o łącznej powierzchni urządzonej 2 472,3 ha, położone są głównie w północnej i południowo-wschodniej części miasta. Podstawowym gatunkiem lasotwórczym jest w nich sosna, drugim co do częstości występowania gatunkiem – dąb, a następnie olsza i buk. Pozostałe gatunki to: brzoza, robinia, modrzew, świerk i grab. Na terenie lasów miejskich znajdują się rośliny i zwierzęta objęte całkowitą lub częściową ochroną (ponad 20 gatunków roślin i ponad 50 gatunków zwierząt). Są one środowiskiem bytowania dzików, saren, jeleni, lisów, jenotów, borsuków, kun, tchórzy, piżmaków oraz zajęcy.

Lasy państwowe na terenie miasta obejmują powierzchnię ponad 2 700 ha i są zaliczane do lasów ochronnych. Są to lasy mieszane. Głównymi występującymi tu gatunkami są sosna i olsza. Obok nich spotyka się dęby, topole, brzozy, robinie, buki, kasztanowce, wierzby, świerki i jesiony.

Lasy to główne zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców Szczecina i turystów. Obok funkcji rekreacyjnej stanowią bogate źródło wiedzy przyrodniczej. Zachowanie lasów w dobrym stanie wymaga stałej opieki i wykonywania szeregu zabiegów, takich jak: zalesianie, odnowienia, ochrona przeciwpożarowa, ochrona upraw leśnych, cięcia pielęgnacyjne itp. oraz rozwiązywania problemów wynikających ze styczności lasów z terenami zurbanizowanymi.

Ochroną lasów przed szkodliwą działalnością człowieka zajmują się zarówno leśnicy, jak i współdziałające z nimi organizacje pozarządowe, policja i straż miejska. Trwałe efekty wymagają permanentnych działań ukierunkowanych na wzbudzenie wśród ludzi powszechnego szacunku dla przyrody, zdobywanie wiedzy na temat jej pozytywnego oddziaływania na stan psychiczny i fizyczny człowieka oraz świadomości, że środowisko przyrodnicze można zniszczyć bardzo szybko, zaś jego odnawianie trwa latami. Niezwykle ważne jest zatem prowadzenie konsekwentnej polityki chroniącej przestrzeń leśną przed szeroko pojętą szkodliwą działalnością człowieka.

Na terenie Szczecina znajduje się 16 parków, w tym 15 w gestii Miasta. Są one miejscami spacerowo-wypoczynkowymi i zajmują obszary o powierzchni ponad 161,5 ha, w tym w zarządzie Miasta 142,5 ha. Dobrze zaplanowany i urządzony park miejski stanowi układ elementów roślinnych, architektonicznych i wodnych, który przy minimalnym wysiłku z zewnątrz będzie w stanie funkcjonować przez długie lata.

Najpopularniejszym i największym parkiem Szczecina jest park Kasprzowicza (o powierzchni 27,03 ha) założony na początku XX wieku. Z uw-

zgodzeniem naturalnych warunków terenowych i mikroklimatycznych na obszarze parku utworzono ogrody tematyczne, reprezentujące kraj lub kontynent, z którego pochodziły okazy drzew i krzewów. Zapoczątkowano też budowę ogrodu botanicznego i cieplarni. Zespołom roślinnym towarzyszyły atrakcyjne obiekty rekreacyjne, trasy spacerowe, kawiarnie, restauracje, stanowiska widokowe itp. W obrębie parku, pomimo znacznych dewastacji dokonanych po drugiej wojnie światowej, znajduje się jeszcze około 230 gatunków drzew i krzewów, a wśród nich tak cenne i rzadkie okazy, jak: dąb biały, klon kolchicki, grujecznik japoński, kasztan jadalny, parocja perska, metasekwoja chińska czy kolwiczka chińska. Na skutek zaniedbań większość ze wspaniałych zespołów roślinnych (np. ogród japoński) istnieje tylko w szczątkowej formie, a wielu innych już nie ma. Podobnemu losowi uległa pozostała pierwotna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna.

Drugim co do wielkości jest park Żeromskiego (o powierzchni 21,97 ha) utworzony na terenie dawnego cmentarza pod koniec XIX wieku. Wśród rodzimych gatunków drzew i krzewów stwierdzono występowanie na jego terenie takich okazów, jak: dąb biały, klon kolchicki, kasztan jadalny, grujecznik japoński. Z pierwotnych obiektów architektonicznych zachował się jedynie budynek dzisiejszego hotelu – restauracji Parkowa.

Pozostałe parki usytuowane w różnych zakątkach miasta są znacznie mniejsze, ale stanowią cenne miejsca rekreacyjne dla okolicznych mieszkańców. Występują w nich również przedstawiciele cennych gatunków egzotycznych drzew i krzewów wyrosłych głównie samoistnie.

Niezwykle interesującym i największym w mieście skupiskiem zieleni jest Cmentarz Centralny – spełniający z założenia jednocześnie funkcje cmentarne i parkowe. Zlokalizowany w lewobrzeżnej części miasta zajmuje powierzchnię ponad 168 ha. Jego projektanci, dobierając roślinność (415 gatunków drzew i krzewów), wykorzystali naturalne warunki terenowe i mikroklimatyczne. Alejom nadano nazwy występujących tam gatunków drzew, np.: Platanowa, Leszczyny Tureckiej, Limbowa, Lipowa. Kwatery cmentarne zaprojektowano w taki sposób, aby pozostały niewidoczne z tras spacerowych. W wyniku wieloletnich zaniedbań znacznemu zniszczeniu uległ zakładany układ przestrzenny zieleni, wyginęły też niektóre gatunki drzew i krzewów – w tym bardzo rzadkie, będące jedynymi okazami w kraju. Obecnie na terenie Cmentarza Centralnego występuje ok. 360 gatunków i odmian drzew oraz krzewów. Bardzo dobrze zaaklimatyzowały się tu gatunki północnoamerykańskie. Na szczególną uwagę zasługują okazy rzadko występujących w Polsce i Europie drzew, takich jak: dąb zimozielony czy miłorząb japoński.

Zieleń uliczną tworzą tereny zieleni towarzy-

szącej komunikacji miejskiej, pasy zieleni, trawników, krzewów i drzew wzdłuż dróg. Stan obecny zieleni Szczecina nie jest zadowalający. Wpłynęły na to m.in. zmiany w strukturze komunikacyjnej miasta, rozbudowa osiedli mieszkaniowych, starzenie się roślinności, zanieczyszczenie gruntów i atmosfery. Aby ten stan poprawić, systematycznie przeprowadzane są zabiegi pielęgnacyjne i ochronne. Niektóre drzewa (np. lipy) bardzo źle znoszą wzmożony ruch komunikacyjny i związane z nim zanieczyszczenia oraz hałas.

W 2005 roku na terenach miejskich posadzono 465 drzew i 1 515 krzewów (w 2004 roku – 336 drzew i 3 929 krzewów).

Miejskie środowisko przyrodnicze pomimo znaczących dewastacji stanowi niepowtarzalną wizytówkę Szczecina, decyduje o klimacie miasta i jest cenną atrakcją turystyczną, chociaż w wielu przypadkach przywrócenie bądź zachowanie historycznej świetności środowiska przyrodniczego leży w interesie miasta, wciąż z mapy Szczecina znikają cenne enklawy zieleni.

W celu ochrony najcenniejszych walorów przyrodniczych utworzone zostały na terenie miasta i na terenach do niego przylegających: rezerваты, parki krajobrazowe, użytki ekologiczne, zaś szczególnie cenne okazy przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska zaliczono do pomników przyrody.

Podejmowane działania pielęgnacyjne, ochronne i renowacyjne tylko w niewielkim stopniu poprawiają kondycję i stan środowiska przyrodniczego miasta. Przegrywa ono walkę z ekspansją budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego, z narastającym zanieczyszczeniem wód, atmosfery, ziemi itp., a także ze zwykłą bezmyślnością, ignorancją, zaniedbaniem oraz powszechnym brakiem wiedzy o niepowtarzalnych jego walorach.

1.2. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

Obszary prawnie chronione znajdujące się w granicach administracyjnych Szczecina zajmują powierzchnię 1 680,13 ha, co stanowi 5,6% ogólnej powierzchni miasta.

Najciekawszym obszarem jest niewątpliwie Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa” (o powierzchni 9 096 ha, w tym 359 ha w granicach Lasów Miejskich), który powstał w 1981 roku. Puszcza Bukowa jest zwartym kompleksem leśnym porastającym pasmo polodowcowych wzgórz morenowych. Do walorów przyrodniczych należy przede wszystkim zaliczyć liczny udział w lasach chronionego cisa, który występuje tutaj z samosiewu oraz stanowiska rzadko spotykanych i chronionych roślin: bluszcz pospolity (masowo), lepnica zwisła, konwalia majowa oraz wiciokrzew pomorski. Walorem krajobrazowym jest tu przede wszystkim malownicze Jezioro Szmaragdowe. Je-

ziorno powstało w wyniku wtargnięcia wody do kopalni wapieni kredowych. Cechą charakterystyczną jeziora jest rozwijająca się od niedawna strefa szuwarów, zwłaszcza w jego północnej części.

Jednym z obszarów chronionych jest powołany w 1959 r. rezerwat florystyczny „Zdroje”, zajmujący powierzchnię 2,1 ha. Ochroną rezerwatową objęto najcenniejsze fragmenty Parku Leśnego Zdroje ze stanowiskami naturalnie odnawiającego się cisa pospolitego. Obecnie w rezerwacie znajduje się kilkadziesiąt okazów tego gatunku, z najbardziej okazałym Cisem „Warcisława”.

Chronione zespoły przyrodniczo-krajobrazowe zajmują powierzchnię 1 157,37ha. Są to: Dolina Siedmiu Młynów i źródła strumienia Osówka, Wodociąg, Zespół Parków Kasprowicza – Arkoński, Jezierzycy, Park Leśny w Strudze, Zaleskie Łęgi, Dębina.

Na terenie miasta znajduje się ponadto 25 pomników przyrody oraz 6 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 163,8 ha.

1.3. ZAGROŻENIA STANU ŚRODOWISKA

1.3.1. NIEKORZYSTNE ZJAWISKA KLIMATYCZNE

Ukształtowanie czynników atmosferycznych powoduje, że w Szczecinie stosunkowo często występują silne wiatry. Gęste mgły (do 200 m widoczności) notowane są głównie we wrześniu i październiku. Przymrozki obserwowane są zwłaszcza wiosną i jesienią, przy czym przymrozki przygruntowe notowane są również w czerwcu.

Szczecin narażony jest na powódzie. Do czynników powodujących to zagrożenie należą m.in.: usytuowanie terenów miejskich w obrębie dolnego dorzecza Odry, wpływ silnych wiatrów i sztormów na wybrzeżu wywołujących zjawiska tzw. cofki, wiosenne roztopy oraz występowanie ulewnych deszczów w ciągu roku.

1.3.2. DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA

Do głównych zagrożeń stanu środowiska spowodowanych działalnością człowieka należą:

- zanieczyszczenie wód,
  - zanieczyszczenie atmosfery,
  - hałas,
  - zaśmiecanie ziemi odpadami i niewłaściwa gospodarka nimi,
- oraz inne nadzwyczajne zagrożenia.

Zanieczyszczenia wód, znacznie przekraczające dopuszczalne normy, obserwuje się w większości rzek oraz zbiorników wodnych na terenie Szczecina. Mimo wyraźnie zaznaczającej się stałej poprawie jakości wód odrzańskich napływających do miasta, bardzo widoczne jest drastyczne pogorsze-

nie jakości wód Odry Zachodniej w centrum miasta. Wody w tym rejonie są w wysokim stopniu obciążone związkami organicznymi i biogenicznymi oraz silnie skażone pod względem sanitarnym. Efektem odprowadzania zanieczyszczeń do Odry jest wzrost ich poziomu i eutrofizacji wód Roztoki Odrzańskiej i Zalewu Szczecińskiego, spełniających rolę oczyszczalni ścieków Szczecina.

Tabela 1.1.

CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA JAKOŚĆ WÓD W 2004 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH		
miasto	ścieki przemysłowe i komunalne nieoczyszczone	ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków
	w %	
Opole	0,0	99,3
Bydgoszcz	0,5	92,7
Kraków	0,7	90,0
Poznań	0,8	93,5
Łódź	0,8	96,9
Lublin	1,0	97,2
Rzeszów	1,9	99,5
Wrocław	2,3	99,7
Zielona Góra	3,1	97,9
Kielce	3,9	81,6
Gdańsk	15,1	100,0
Katowice	15,7	66,5
Warszawa	48,5	49,3
Szczecin	62,4	15,7
Białystok	b.d.	99,7
Olsztyn	b.d.	99,7
Województwo zachodniopomorskie	17,9	59,4
Polska	9,0	59,0

Źródło: Powiaty w Polsce 2005 – Główny Urząd Statystyczny.

Niska jakość wód Regalicy i Płoni oraz wynoszone tymi rzekami duże ładunki związków organicznych i biogenicznych związków fosforu i azotu wpływają negatywnie na jakość wód jez. Dąbie, którego czystość znajduje się poniżej klasy III.

Wody Jeziora Głębokiego pod względem fizyko-chemicznym zostały zakwalifikowane do III klasy czystości, co było spowodowane głównie silnym wiosennym zakwitaniem glonów. Natomiast wody Jeziora Szmaragdowego odpowiadają II klasie czystości wód.

Zanieczyszczenia wód mogą być spowodowane różnymi czynnikami, lecz na terenie Szczecina są one spowodowane głównie działalnością człowieka. Zanieczyszczenia zagrażają zwierzętom, roślinom oraz samemu człowiekowi. Obniżają wartość walorów rekreacyjnych, turystycznych i sportowych terenów wodnych i nadwodnych. W końcowym efekcie znacznie obniżają atrakcyjność turystyczną miasta, zmniejszają popyt turystyczny, a tym samym dochody mieszkańców działających w sferze szeroko pojętych usług turystycznych. Sami zaś mieszkańcy, pomimo teoretycznie rozle-

głej i urozmaiconej sieci wodnej, tylko w niewielkim stopniu mogą korzystać z jej uroków.

Na jakość powietrza na obszarze aglomeracji Szczecina wpływ mają lokalne źródła emisji: powierzchniowe, pochodzące ze źródeł punktowych (indywidualne ogrzewanie mieszkań) oraz ze źródeł liniowych (drogi będące źródłem zanieczyszczeń z transportu samochodowego), a także emisje transgraniczne (Niemcy) i z obszarów sąsiednich (powiat policki i gryfiński). W mieście występują obszary, gdzie przekraczane są wartości stężeń dopuszczalnych, głównie dwutlenku azotu. Szczecin należy do miast o dużej skali zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń powietrza przez pyły i gazy emitowane z zakładów szczególnej uciążliwości (17), pod tym względem Szczecin dominuje w województwie zachodniopomorskim.

Tabela 1.2.

ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA W 2004 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH				
miasto	emisja zanieczyszczeń w tys. ton		zanieczyszczenia zatrzymywane w urządzeniach do redukcji w %	
	pyłowych	gazowych	pyłowe	gazowe (bez CO ₂)
Rzeszów	0,2	580,7	97,4	1,0
Opole	0,3	464,2	99,7	x
Olsztyn	0,3	471,3	98,7	0,5
Zielona Góra	0,3	485,4	88,8	x
Kielce	0,8	306,8	93,9	5,1
Białystok	0,9	1 113,7	98,2	10,3
Lublin	0,9	1 172,2	98,9	11,0
Poznań	0,9	1 913,9	99,4	32,2
Katowice	1,0	1 335,7	98,8	26,5
Wrocław	1,0	1 596,7	99,1	0,6
Łódź	1,0	2 677,7	99,5	0,1
Gdańsk	1,2	2 612,9	98,9	61,0
Szczecin	1,6	1 346,4	98,1	5,8
Bydgoszcz	1,8	1 506,5	98,0	5,3
Warszawa	2,3	6 343,4	99,5	29,1
Kraków	5,7	4 510,2	98,6	0,4
Woj. zachodniopomorskie	5,7	7 974,3	98,8	47,6
Polska	123,2	213613,8	99,3	49,0

Źródło: Powiaty w Polsce 2005 – Główny Urząd Statystyczny.

Emisja zanieczyszczeń powietrza – zarówno pyłowych – jak i gazowych, w Szczecinie jest jedną z najwyższych wśród miast wojewódzkich. W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń zatrzymywana jest wprawdzie większość zanieczyszczeń pyłowych, jest to jednak jeden z najniższych wskaźników w porównaniu w pozostałymi miastami wojewódzkimi (12 miejsce). Trochę lepiej wygląda redukcja zanieczyszczeń gazowych z wyłączeniem dwutlenku węgla – 9 miejsce wśród miast wojewódzkich. Poziom wskaźników redukcji zanieczyszczeń w Szczecinie jest niższy od wielkości ogólnopolskich i wojewódzkich.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w mieście w 2004 r. przypadająca na 1 km² wynosiła 5,2 tys. ton, a zanieczyszczeń gazowych 4 473 tys. ton.

Podstawowe znaczenie dla czystości powietrza ma sektor energetyczny, ponieważ w ogólnej emisji zanieczyszczeń dominują pyły i gazy ze spalania paliw (dwutlenek siarki i azotu). Należy jednak podkreślić, że w tym sektorze zrealizowano także największe inwestycje proekologiczne.

W ostatnich latach na pogorszenie jakości powietrza znacznie wpływa transport (tendencja wzrostowa) i emisja nieorganizowana.

Do głównych źródeł hałasu w środowisku miejskim należy komunikacja drogowa. Najbardziej uciążliwymi dla mieszkańców są główne ulice i trasy wylotowe z miasta. Natomiast w rejonach zabudowy mieszkaniowej podlegających ochronie najwyższe poziomy hałasu występują przy ulicach, na których torowisko tramwajowe nie jest wydzielone z jezdni. Wprawdzie ruch drogowy regulowany jest sygnalizacją świetlną ograniczającą średnią prędkość ruchu pojazdów samochodowych, niemniej w porze nocnej większość sygnalizatorów jest wyłączana, co sprzyja rozwijaniu przez pojazdy nadmiernej prędkości i powoduje podwyższoną emisję hałasu. Przyczyną dokuczliwego hałasu w mieście jest również ruch kolejowy na liniach przebiegających w pobliżu zabudowy mieszkaniowej.

Hałas powodowany działalnością gospodarczą najczęściej jest problemem o małym zasięgu, ale dla okolicznych mieszkańców bywa mocno uciążliwy.

W ostatnich latach, w związku z rozwojem turystyki, coraz częściej występują przekroczenia norm hałasu powstałego w wyniku prowadzenia działalności usługowej (w tym rozrywkowej) i handlowej.

1.4. DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA

W 2004 roku na inwestycje średnich i dużych podmiotów z siedzibą w Szczecinie z przeznaczeniem na poprawę stanu ochrony środowiska oraz gospodarkę wodną poniesiono ok. 120 mln zł, co w stosunku do 2002 roku stanowi dwukrotny wzrost wielkości nakładów poniesionych na ten cel.

W latach 2002–2004 roku głównymi efektami rzeczowymi uzyskanymi w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej są przede wszystkim: wybudowanie sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki i wody deszczowe – 62,3 km, budowa barier przeciw hałasowi drogowemu – 1,2 km, a także wybudowanie sieci wodociągowej – 20,6 km, wykonanie regulacji i zabudowy rzek i potoków – 17,3 km oraz uzdatnienie wód w ilości 360 dam³/dobę.

Tabela 1.3.

WYDATKI INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKE WODNĄ [mln zł]			
lata	2002	2003	2004
OCHRONA ŚRODOWISKA, w tym:			
łącznie	42,3	64,4	98,6
gospodarka ściekowa i ochrona wód	26,6	29,5	58,1
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	10,1	25,1	24,8
gospodarka odpadami	4,8	9,4	14,5
ochrona gleb i wód podziemnych	0,4	0,1	0,5
zmniejszenie hałasu i wibracji	0,5	0,4	0,7
GOSPODARKA WODNA, w tym:			
łącznie	4,8	7,7	21,2
ujęcia i doprowadzenie wody	3,8	5,9	13,3
budowa i modernizacja stacji wodociągowych	0,4	0,1	6,9
regulacja i zabudowa rzek i potoków	0,6	1,7	0,7
zbiorniki wodne			0,3

Zródło: Główny Urząd Statystyczny Warszawa.

Wydatki inwestycyjne szczecińskich podmiotów średnich i dużych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną, przypadające na 1 mieszkańca Szczecina, są najwyższe wśród miast wojewódzkich – 290,9 zł. Jest to zjawisko pozytywne, zważywszy na ogromne zaniedbania w tym zakresie, co wykazały wcześniej prezentowane dane. Wielkość ta dla całego kraju zamknęła się kwotą 191,4 zł, dla województwa zachodniopomorskiego – 305,3 zł.

Środowisko naturalne spełniające funkcje rekreacyjne, wypoczynkowe, zdrowotne, estetyczne, edukacyjne – w powiązaniu z funkcją turystyczną stanowi bardzo ważny czynnik atrakcyjności Szczecina, dzięki któremu wizerunek miasta staje się wyjątkowy i niepowtarzalny. Świadomość jakości tych walorów nie jest powszechna. Naciski na penetrację środowiska przyrodniczego miasta są wszechstronne i ogromne – z tendencją rosnącą – co doprowadziło do znacznej degradacji miejskiego krajobrazu przyrodniczego.

W granicach miasta znajdują się obszary ekologicznego zagrożenia, charakteryzujące się przekroczeniem norm dotyczących jakości wód powierzchniowych, hałasu, degradacji powierzchni ziemi oraz zanieczyszczeń gleby i powietrza. Największe źródła ciepła w mieście oparte są na węglu, co w istotny sposób przyczynia się do zanieczyszczenia powietrza. Obecnie jakość wód Odry (na terenie miasta) oraz jez. Dąbie nie odpowiada żadnym normom. Reszta cieków i większość zbiorników wodnych jest klasyfikowana w III klasie czystości. Stan ten dyskwalifikuje wody powierzchniowe pod względem wykorzystania ich do celów kąpieliskowych, a w pewnej mierze także żeglarskich, co stanowi ograniczenie do ich rekreacyjnego wykorzystania.

skich, co stanowi ograniczenie do ich rekreacyjnego wykorzystania.

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe problemy, w oparciu o zapisy kierunkowe Strategii Rozwoju Szczecina do roku 2015, został opracowany i uchwalony Program Ochrony Środowiska dla Miasta Szczecina na lata 2004–2015. W dokumencie tym, na podstawie dogłębnej analizy stanu środowiska i wynikających stąd potrzeb w zakresie jego poprawy oraz w kontekście obowiązującego prawa, zostały sformułowane kierunki działań Miasta w zakresie polityki ochrony środowiska naturalnego. Dokument przewiduje rozwiązania, których celem ma być eliminacja najważniejszych problemów w tym zakresie, takich jak:

- brak dobrze zorganizowanego systemu edukacji ekologicznej społeczeństwa, nastawionego na przeciwdziałanie postępującemu niszczeniu środowiska;
- niedostateczna ochrona zasobów wodnych (niewłaściwy stan ekologiczny i chemiczny wód, niska jakość wody do picia oraz niedostateczna ochrona przed powodzią), powietrza atmosferycznego (brak monitoringu jego jakości, redukcji emisji zanieczyszczeń oraz wykorzystywanie niekonwencjonalnych źródeł energii), gleb, niedostateczna ochrona przed hałasem i niewłaściwe gospodarowanie odpadami;
- niebezpieczeństwo awarii zarówno w zakładach przemysłowych, jak i awarii środków transportu drogowego oraz kolejowego (w przypadku przewozu materiałów niebezpiecznych);
- niewłaściwe wykorzystywanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, brak dostatecznych działań w kierunku ochrony krajobrazu, poprawy funkcjonowania systemu obszarów i obiektów prawnie chronionych;
- brak działań chroniących zasoby gleb przed degradacją i zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne (w tym w obszarach zalewowych i cennych przyrodniczo) bez uwzględnienia ich przyrodniczych walorów.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Główny Urząd Statystyczny,
2. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Urząd Miasta Szczecin,
3. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
4. Program Ochrony Środowiska dla Miasta Szczecina na lata 2004–2015,
5. Powiaty w Polsce 2005, Główny Urząd Statystyczny.

MAPA
TERENY ZIELONE SZCZECINA
STR. 019

2

TRANSPORT

2.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

2.1.1. DROGI

Sieć drogową tworzą ulice będące drogami publicznymi lub wewnętrznymi.

Zgodnie z ustawą o drogach publicznych, drogi ze względu na ich funkcję w sieci drogowej dzielą się na następujące kategorie:

- krajowe (dł. 41 km),
- wojewódzkie (dł. 12 km),
- powiatowe (dł. 232 km),
- gminne (dł. 444 km).

Przez miasto przebiegają następujące drogi:

a) krajowe o łącznej długości ok. 41 km:

- autostrada A6: (Berlin) Kołbaskowo – Szczecin (i dalej droga nr 6: Goleniów – Koszalin – Gdańsk), usytuowana na południu miasta i stanowiąca jego trasę obwodową, wykorzystywaną głównie przez ruch tranzytowy;
- droga nr 3: jej trasa przebiega od Świnoujścia przez Szczecin do Jakuszyca; przecina się z autostradą A6 w rejonie osiedla Kijewo i przebiega ciągiem ulic: Szosa Stargardzka – Przyszłości – Pyrzycka;
- droga krajowa nr 10: Szczecin – Bydgoszcz – Toruń – Płońsk, przebiegająca od przejścia granicznego w Lubieszynie przez ulice: Ku Słońcu, Narutowicza, Kopernika, Wyszyńskiego, Energetyków, Gdańską, Eskadrową, Hangarową, Struga, Zwierzyniecką, Szosę Stargardzką i dalej do granic miasta w kierunku na Stargard;
- droga krajowa nr 13: od przejścia granicznego w Kołbaskowie przez ul. Cukrową, Południową, Mieszka I, Piastów do skrzyżowania z drogą krajową nr 10;
- droga krajowa nr 31: od przejścia granicznego w Słubicach, poprzez Gryfino do Szczecina, która przebiega wzdłuż ciągu ulic: Rymarska, Przędowników Pracy, Metalowa, Granitowa, Batalionów Chłopskich, Gryfińska do skrzyżowania z drogą krajową nr 10,

b) wojewódzkie o łącznej długości ok. 12 km:

- droga wojewódzka nr 115: od Dobieszczyna przez ul. Zegadłowicza, Wojska Polskiego, Piłsudskiego, Matejki, Trasę Zamkową do włączenia z drogą krajową nr 10.

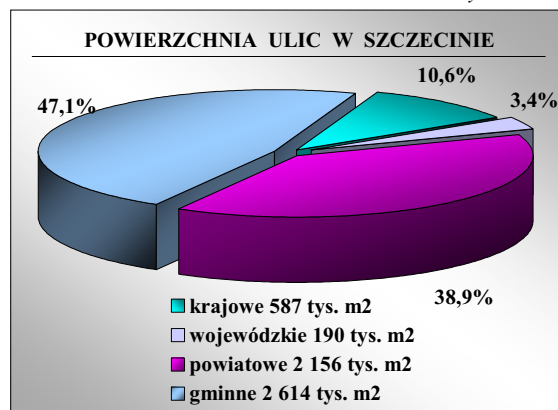
Drogi krajowe: A6 i droga nr 6 (E28) oraz nr 3 (E65) mają jednocześnie charakter dróg międzynarodowych.

Drogi powiatowe stanowią układ uzupełniający dla ulic obsługujących dzielnice miasta. Są one również trasami dla autobusów oraz tramwajów, a także stanowią dojazdy do szpitali oraz do dróg krajowych i wojewódzkich.

Zgodnie z ewidencją ZDiTM na koniec 2005 r. miasto miało w zarządzie ok. 734 km ulic

o powierzchni 5 547 tys. m² (nie uwzględniając rezerwy pasa drogowego w liniach regulacyjnych).

Wykres 2.1.

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego.

Najważniejszymi zadaniami inwestycyjnymi realizowanymi w latach 2004–2005 są m.in.:

- budowa mostu przez Regalicę,
- modernizacja ulicy Mieszka I,
- budowa ulicy Nowokrakowskiej,
- modernizacja ulicy Bronowickiej,
- modernizacja ulicy Struga,
- przebudowa ulicy B. Krzywoustego,
- przebudowa ulicy Hangarowej,
- modernizacja i uzbrojenia ulic osiedlowych.

2.1.2. OBIEKTY INŻYNIERSKIE

Na drogach publicznych zarządzanych przez Miasto, według stanu na koniec 2005 roku, znajduje się 90 obiektów inżynierskich.

Tabela 2.1.

OBIEKTY INŻYNIERSKIE W SZCZECINIE				
obiekty	drogi			razem
	krajowe	wojewódzkie	powiatowe i gminne	
mosty	10	4	25	39
wiadukty	21	11	11	25
kładki dla pieszych	1	1	5	6
przejścia podziemne	–	–	1	1
razem	21	16	42	90

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego.

W porównaniu ze stanem z 2003 roku liczba obiektów inżynierskich w Szczecinie wzrosła o 19.

Układ urbanistyczny Szczecina wymusza konieczność stałego przemieszczania się mieszkańców pomiędzy prawobrzeżną i lewobrzeżną częścią miasta. Komunikację pomiędzy prawo- i lewobrzeżem zapewniają mosty. Jednak istniejące w Szczecinie obiekty, mimo zrealizowania w ostatnich latach wielu dużych inwestycji drogowych

(w tym nowych przepraw), są generalnie w złym stanie technicznym, a ich dopuszczalne obciążenia oraz nadmierne eksploataowanie wymusza wprowadzenie licznych ograniczeń ruchu. Zrealizowane inwestycje nie rozwiązały w pełni problemów komunikacyjnych miasta, a w wielu przypadkach przyczyniły się nawet do powstania nowych utrudnień w ruchu drogowym (np. Rondo im. Giedroycia), co świadczy o nie do końca prze-myślanych koncepcjach inwestycji.

Ważną rolę w systemie komunikacyjnym Szczecina odgrywają trasy wylotowe z miasta, których stosunkowo niskie parametry nie odpowiadają systematycznie zwiększającemu się natężeniu ruchu. Istotnym mankamentem jest brak obwodnic drogowych, które zbierałyby ruch tranzytowy i przygraniczny z Polic do wnętrza regionu i centrum kraju. Ograniczenia te powodują duże zagęszczenie ruchu na podstawowych ciągach komunikacyjnych w śródmieściu. Natężenie ruchu w ciągu ulic wzdłuż Odry stanowi barierę dla działań zmierzających do odtworzenia powiązań miasta z rzeką. W systemie komunikacyjnym miasta brakuje również zachodniej obwodnicy kolejowej Szczecin-Police oraz drugiego toru między stacjami Szczecin Port Centralny i Szczecin Podjuchy.

Na większości ulic występują poważne zakłócenia spowodowane przekroczeniem lub wyczerpywaniem się przepustowości. Zjawisko to wynika z ograniczonych przekrojów jezdni i niewydolności skrzyżowań w ciągach tych ulic. Uciążliwą barierę komunikacyjną (wobec braku wiaduktów) stanowi linia kolejowa oddzielająca Dąbie od południowej części dzielnicy. Brakuje wspomagającego połączenia na kierunku wschód – zachód w północnej części dzielnicy, uniemożliwiającego uwolnienie Dąbia od uciążliwego ruchu ciężarowego i towarowego. Słabo rozwinięty układ uliczny w dzielnicy Północ ogranicza możliwości aktywizacji atrakcyjnych terenów wzdłuż Odry. Obecny układ ulic nie zapewnia sprawnego połączenia portu z zewnętrznym układem drogowym. Dojazdy w każdym takim przypadku wymagają przejazdu przez najbardziej obciążone fragmenty sieci ulicznej.

Nie bez znaczenia jest tu również znaczny wzrost poziomu motoryzacji w ostatnich latach. Pojawiły się problemy z parkowaniem oraz zakłócenia ruchu w tzw. godzinach szczytu, zwłaszcza w centrum miasta i na osiedlach z zabudową wielorodzinną.

2.1.3. INWESTYCJE I REMONTY KAPITALNE

W granicach administracyjnych miasta zadania z zakresu finansowania budowy, modernizacji i utrzymania dróg publicznych (z wyjątkiem autostrady A6 finansowanej z budżetu Państwa) obciążają budżet Miasta.

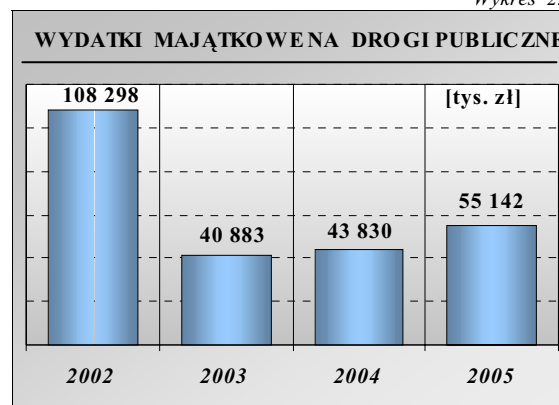
Łączne wydatki na bieżące utrzymanie dróg, w tym na remonty nawierzchni i urządzeń drogowych oraz oznakowanie drogowe wynosiły w roku 2004 – 17,1 mln zł, a w 2005 r. – 19 mln zł. Na oświetlenie w latach 2004–2005 przeznaczono z wydatków bieżących z budżetu Miasta średnio po ok. 11 mln zł.

Wielkość wydatków na zadania w zakresie inwestycji i remontów kapitałnych w drogownictwie wynosiła:

- w 2004 roku – ok. 55,8%,
- w 2005 roku – ok. 49,5%

wszystkich wydatków majątkowych ujętych w budżecie Miasta.

Wykres 2.2.

Źródło: Budżet Miasta Szczecin.

W roku 2004 na utrzymanie obiektów mostowych wydano kwotę: 1 535 tys. zł, w tym:

- 202 tys. zł – na naprawę nawierzchni obiektów mostowych w ciągu Autostrady Poznańskiej,
- 1 178 tys. zł na bieżące utrzymanie pozostałych obiektów mostowych.

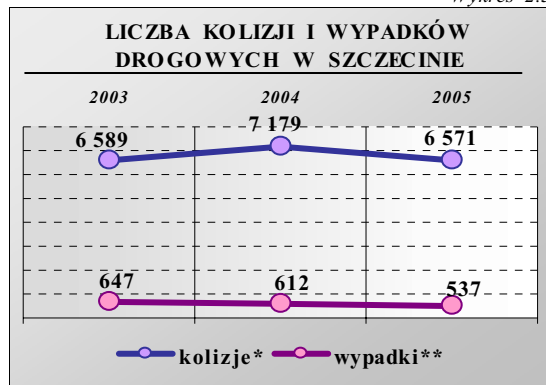
Natomiast w roku 2005 na utrzymanie obiektów inżynierskich wydano:

- ok. 1 000 tys. zł – na wykonanie zjazdu z Trasy Zamkowej,
- 1 795 tys. zł – na wykonanie zabezpieczenia antykorozyjnego Mostu im. J. Łabudy w ciągu Trasy Zamkowej,
- 895 tys. zł na bieżące utrzymanie pozostałych obiektów mostowych

2.1.4. BEZPIECZEŃSTWO RUCHU

Według danych uzyskanych z Komendy Miejskiej Policji, w 2005 roku na drogach Szczecina wydarzyły się łącznie 7 108 zdarzenia drogowe, z czego 6 571 to kolizje, a 623 – wypadki drogowe, w których śmierć poniosło 25 osób, a 623 zostały ranne. W 2005 roku zanotowano spadek liczby zdarzeń drogowych. Tendencja ta dotyczy zarówno kolizji, jak i wypadków drogowych, co ilustruje Wykres 2.3.

Wykres 2.3.

* Kolizja jest to zdarzenie drogowe bez ofiar w ludziach i rannych.

** Wypadki są to zdarzenia drogowe, w których co najmniej jedna osoba jest ranna.

Źródło: Komenda Miejska Policji.

W 2005 roku wypadki drogowe, które zdarzyły się w Szczecinie, stanowiły 28,8% wypadków, jakie wydarzyły się na terenie województwa zachodniopomorskiego (1 875 wypadków), co stanowi 1,3% wielkości krajowej. Zabici w wypadkach drogowych w mieście to 10,6% ogółu ofiar śmiertelnych na terenie województwa. Ranni stanowią 26,6%, a na terenie kraju 1,0%.

Najczęstsze rodzaje wypadków drogowych, które się wydarzyły na ulicach Szczecina w 2005 roku to:

- najechanie na pieszego – 273, tj. 50,8% ogółu (17 ofiar śmiertelnych),
- zderzenia pojazdów w ruchu – 193, tj. 35,9% (2 ofiary śmiertelne),
- najechanie na drzewo, słup lub inny obiekt drogowy – 36 wypadków, tj. 6,7% (5 ofiar śmiertelnych),
- wywrócenie się pojazdu – 14 wypadków, tj. 2,6% (bez ofiar śmiertelnych),
- wypadek z pasażerem – 13 wypadków, tj. 2,4%.

W 2005 r. najwięcej wypadków drogowych spowodowali kierujący pojazdami – 415, tj. 77,3% ogółu (w Polsce – 82,7%). Najczęstszymi przyczynami wypadków zawinionych przez kierującego było:

- nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu – 130 wypadków (31,3%),
- nieprawidłowe przejeżdżanie przejść dla pieszych – 24,5%,
- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu ok. 14,5%.

W kraju najczęściej występującymi przyczynami wypadków było niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 28,8% i nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu – 24%.

W wypadkach spowodowanych przez kierowca-

cego w 2005 zginęło łącznie 15 osób, a 510 zostało rannych.

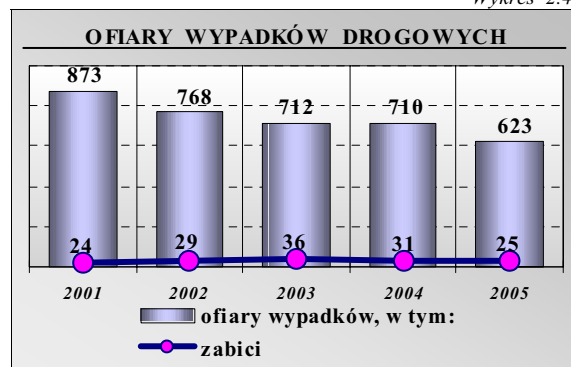
Natomiast piesi uczestnicy ruchu drogowego spowodowali 99 wypadków, w tym 7 śmiertelnych, co stanowiło 18,4% ogółu wypadków. Głównymi przyczynami wypadków spowodowanych przez pieszych było nieostrożne wejście na jezdnię lub nieprawidłowe jej przekraczanie. W wypadkach tych śmierć poniosły 3 osoby, a 67 osób zostało rannych.

Z innych przyczyn wydarzyło się 11 wypadków drogowych, w wyniku czego 3 osoby zginęły, a 11 zostało rannych.

W porównaniu z 2004 rokiem o 33 spadła liczba ofiar w wypadkach z powodu niedostosowania prędkości do warunków ruchu, a o 1 wzrosła liczba ofiar w wypadkach z winy nietrzeźwych kierowców.

W 2005 roku głównymi sprawcami wypadków drogowych w kategorii kierowcy były osoby w przedziale wiekowym od 25 do 39 lat, podobnie jak w Polsce. Spowodowali oni 138 wypadków, co stanowi 33,3% ogółu wypadków z winy kierujących. W wyniku tych zdarzeń 7 osób poniosło śmierć, a 173 zostały ranne.

Wykres 2.4.

Źródło: Komenda Miejska Policji.

Do najbardziej zagrożonych wypadkami ulic Szczecina (gdzie łącznie wydarzyło się 119 wypadków drogowych, w tym 2 śmiertelne) należą: al. Wojska Polskiego, ul. Gdańska, ul. Ku Słońcu, al. Wyzwolenia, ul. Struga, al. Bohaterów Warszawy, al. Piastów, al. Powstańców Wlkp.

Najbardziej zagrożonymi wypadkami skrzyżowaniami w mieście są: al. Piastów – ul. Jagiellońska, ul. Krzywoustego – ul. B. Śmiałego, ul. Gdańska – Basen Górnicy, pl. Zwycięstwa – ul. Potulicka.

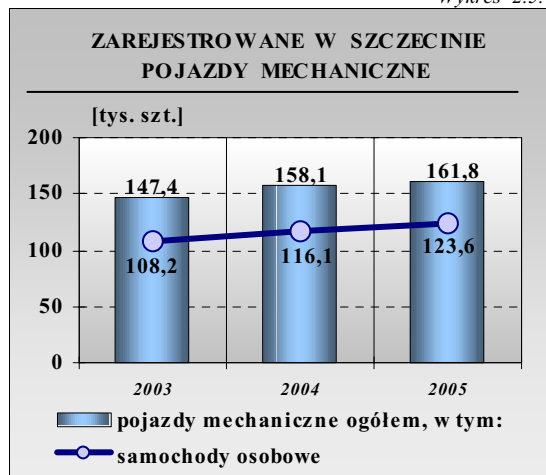
Wielkość Szczecina oraz jego położenie powodują, że nadal jest on jednym z najniebezpieczniejszych miast regionu pod względem wypadków drogowych. Tu ma miejsce ok. 30% wszystkich wypadków, które zdarzyły się na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Nie bez znaczenia z punktu widzenia bezpieczeństwa komunikacyjnego w mieście są wciąż braki w rozwoju systemu

ścieżek rowerowych. Istotnym problemem jest również zapewnienie bezpieczeństwa na wodzie, co wynika m.in. z braku uregulowań prawnych powodujących konflikty między rybakami a żeglarzami, niskiego standardu obiektów przystani wokół jeziora Dąbie, braku zaplecza medyczo-sanitarnego oraz łączności na terenach przywodnych, braku stacji ratownictwa, a także ruchomej stacji paliw dla turystycznych jednostek pływających.

2.1.5. POZIOM MOTORYZACJI

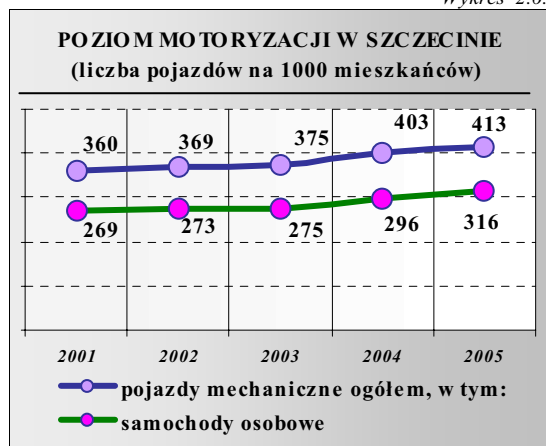
Podobnie jak w całym kraju, również w Szczecinie nastąpił w ostatnich latach gwałtowny wzrost motoryzacji, co wymaga ciągłych zmian w organizacji i usprawnianiu ruchu, a także wymusza zwiększone nakłady na utrzymanie i oświetlenie ulic.

Wykres 2.5.

Zródło: Biuro Obsługi Interesantów UM.

Wykres 2.6.

Zródło: Biuro Obsługi Interesantów UM.

W 2004 r. wydano 296 decyzji o zatrzymaniu praw jazdy, natomiast w 2005 r. – 392 decyzje.

Zmiany w sieci szczecińskich dróg i obiektów inżynierskich nie nadążają za rozwojem motoryza-

cji. Analizując ich stan, można stwierdzić, że Szczecin jest znacznie lepiej skomunikowany z Europą Zachodnią (Niemcami) niż z Polską. Przeprawy przez Odrę mają ograniczoną nośność i charakteryzują się dużym nasyceniem ruchu. Szczecin nie posiada obwodnic zbierających ruch przygraniczny i ruch z Polic do centrum kraju. Powyższe ograniczenia powodują duże nasycenie i zagęszczenie ruchu w śródmieściu na podstawowych ciągach komunikacyjnych. Utrudnieniem dla komunikacji drogowej w Szczecinie jest także brak wielopasmowych połączeń międzysiedlowych i bezkolejowych skrzyżowań przestrzennych, wyprowadzających ruch z centrum miasta, a także brak funkcjonalnej sieci ulicznej wewnątrz nowych osiedli oraz zorganizowanego systemu parkowania (parkingi wielopoziomowe).

W ostatnich latach podjęto realizację dużych zadań inwestycyjnych w drogownictwie. Jednak jeszcze wiele odcinków dróg nie spełnia wymogów zarówno pod względem przepustowości, jak i stanu nawierzchni.

2.2. TRANSPORT ZBIOROWY

2.2.1. KOMUNIKACJA MIEJSKA

Komunikacja miejska (lokalny transport zbiorowy) organizowana jest przez Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego (ZDiTM).

Usługi przewozowe realizowane są w wyniku zawartych umów pomiędzy ZDiTM a:

- Miejskim Zakładem Komunikacyjnym – komunikacja tramwajowa,
- Szczecińskim Przedsiębiorstwem Autobusowym „Klonowica” Spółka z o.o.,
- Szczecińskim Przedsiębiorstwem Autobusowym „Dąbie” Spółka z o.o.,
- Szczecińsko-Polickim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym Spółka z o.o.,
- Przedsiębiorstwem Komunikacji Samochodowej – w komunikacji nocnej.

Centra handlowe obsługiwane są przez przewoźników bezpłatnymi liniami autobusowymi. Ta komunikacja finansowana jest bezpośrednio przez zainteresowany podmiot, np. Geant, TESCO, Carrefour, REAL, Manhattan – targowisko etc.

W 2005 roku na terenie miasta funkcjonowało 76 linii tramwajowych i autobusowych o łącznej długości 918,09 km, obsługujących 318,21 km tras komunikacyjnych, w tym:

- 11 linii tramwajowych o łącznej długości 100,07 km,
- 51 linii autobusowych dziennych o łącznej długości 583,38 km, w tym:
  - 8 linii pośpiesznych z jedną linią między-miastową o łącznej długości 128,45 km,
  - 43 linii zwykłych, w tym 5 międzymia-

stowych i 2 lokalne na terenie Polic o łącznej długości 454,93 km,

- 13 linii nocnych o łącznej długości 234,64 km, w tym 2 międzymiastowe.

Sieć komunikacji miejskiej w Szczecinie tworzą:

1) trakcja autobusowa:

- 43 linie zwykłe i 8 linii pospiesznych o średniej długości 583,38 km obsługiwanych przez 199 autobusów w szczytach przewozowych, w tym:
  - 36 linii zwykłych o łącznej długości 342,01 km oraz 7 linii pospiesznych o łącznej długości 111,65 km, obsługujących teren Szczecina i zapewniających obsługę miejscowości Kołbaskowo i Przeclaw – na terenie Kołbaskowa obsługiwane przez SPAK i SPAD,
  - 7 linii zwykłych o łącznej długości 112,92 km i 1 linia pospieszna o długości 16,8 km obsługujące połączenie Szczecina i Polic oraz stanowiące wewnętrzną komunikację w Policach przy wykorzystaniu autobusów SPPK,
  - 13 linii nocnych autobusowych o łącznej długości 234,64 km obsługiwanych przez 19 autobusów ekspediowanych przez PKS, SPPK, SPAK i SPAD, w tym: 11 linii o łącznej długości 180,42 km, kursujących na terenie Szczecina i 2 linie o łącznej długości 54,26 km, stanowiące połączenia Polic i Szczecina,

2) trakcja tramwajowa:

- 11 linii tramwajowych o łącznej długości 100,07 km, obsługiwanych przez 149 wagonów (91 pociągów) z dwóch zajezdni MZK: Pogodno, Niemierzyn* i Gołecin; MZK dysponuje taborom różnego rodzaju: produkcji polskiej (przegubowe typu 102N, 105N) oraz produkcji niemieckiej (przegubowe typu GT – 6).

* likwidacja 01.10.2004

Kwota dotacji budżetowej na finansowanie komunikacji miejskiej w Szczecinie w 2004 roku wynosiła 37 300 tys. zł, a w 2005 roku – 41 200 tys. zł.

Istniejący układ uliczny i występujące z dużą częstotliwością zakłócenia ruchu na znacznej części sieci ulicznej nie odpowiadają nie tylko potrzebom wzrastającego ruchu samochodowego, ale również w poważnym stopniu obniżają sprawność funkcjonowania komunikacji zbiorowej, przy czym strefa występowania tego zjawiska ulega ciąglemu rozszerzeniu.

Wzrastające zatłoczenie ulic powoduje m.in. spowalnianie ruchu pojazdów komunikacji zbiorowej (zwłaszcza autobusów) i pogarszanie się punktualności i regularności kursowania.

W trakcji tramwajowej nie pojawiają się większe problemy z obsługą znacznych potoków pasażerskich, występują natomiast ograniczenia spowodowane brakiem sprawnej rezerwy taborowej. Zagrożeniem dla funkcjonowania komunikacji tramwajowej jest zły stan znacznej części torowisk oraz zaplecza technicznego. Pewnym utrudnieniem są również przejazdy przez skrzyżowania, zwłaszcza regulowane światłami, które niedostosowane są do ruchu tramwajowego. Nie bez znaczenia są też wysokie koszty utrzymania komunikacji miejskiej powodujące ograniczenia inwestowania zarówno w nowy tabor, jak i infrastrukturę tramwajową.

Zakłada się, że podstawową rolę w obsłudze przewozów pasażerskich będzie odgrywała komunikacja zbiorowa i w związku z tym przy rozbudowie i modernizacji sieci ulicznej muszą być uwzględniane jej potrzeby.

2.2.2. KOMUNIKACJA INDYWIDUALNA

Liczba ważnych uprawnień transportowych na koniec 2005 roku wynosiła:

- 2 353 licencje/zezwoleń na wykonywanie transportu drogowego taksówką (wydawane przedsiębiorcom bez względu na adres zamieszkania lub siedzibę firmy),
- 33 licencje na wykonywanie krajowego transportu drogowego osób (wydawanych przedsiębiorcom zamieszkałym lub posiadającym siedzibę firmy w Szczecinie),
- 308 licencji na wykonywanie krajowego transportu drogowego rzeczy (wydawanych przedsiębiorcom zamieszkałym lub posiadającym siedzibę firmy w Szczecinie).

Natomiast liczba ważnych zezwoleń na wykonywanie przewozów osób w krajowym transporcie drogowym na dzień 31.12.2005 r. wynosiła 138 (wydawane przedsiębiorcom bez względu na adres zamieszkania lub siedzibę firmy).

2.3. POZOSTAŁE RODZAJE TRANSPORTU

2.3.1. KOLEJ

W 2004 roku długość eksploatowanych linii kolejowych wynosiła 1 177 km, w tym:

- 763 km linii jednotorowych,
- 414 km linii dwu- i więcej torowych.

Na 100 km² powierzchni ogólnej, długość linii kolejowych wynosiła 5,1 km.

Kolej obsługuje miasto zasadniczo trzema rodzajami ruchu pasażerskiego: międzynarodowym, dalekobieżnym i regionalnym.

W ruchu międzynarodowym funkcjonują bezpośrednie połączenia z Angermünde, Berlinem, Poczdamem, Pasewalkiem, Neubrandenburgiem,

Schwerinem i Hagenow. Ruch ten był obsługiwany przez 36 pociągów, a w sezonie letnim przez 38 pociągów. Funkcjonowały też połączenia kolejowe z Moskwą, Sankt Petersburgiem i Kijowem. We współpracy z Deutsche Bahn wprowadzono bezpośrednie połączenie kolejowe z Amsterdamem i Hanowerem.

W ruchu dalekobieżnym Szczecin połączony jest bezpośrednio z najważniejszymi ośrodkami miejskimi całego kraju. W 2004 roku obsługa pasażerów realizowana była poprzez 46 pociągów pospiesznych.

W ruchu regionalnym przewóz podróżnych odbywa się w kierunku Gryfina (i dalej), Szczecina Dąbie i granicy polsko-niemieckiej. Węzeł szczeeciński posiada bezpośrednie regionalne połączenia kolejowe z Choszczem, Krzyżem, Kostrzynem, Szczecinkiem, Koszalinem, Kołobrzegiem, Świnoujściem, Kamieniem Pomorskim. W roku 2005 uruchomiono bezpośrednie połączenia kolejowe Szczecina z Kołobrzegiem i Szczecinkiem.

W 2004 roku obsługa pasażerów realizowana była poprzez 122 pociągi. Sprzedano 1 807 159 biletów i obsłużono 3 754 000 pasażerów. Natomiast w 2005 roku obsługa pasażerów realizowana była przez 130 pociągi regionalne, a sprzedano 1 466 586 biletów oraz obsłużono 3 585 000 pasażerów.

Transport kolejowy realizowany w obrębie szczeecińskiego węzła kolejowego ma istotne znaczenie dla mieszkańców gminy Szczecin. Aktualne natężenie ruchu osobowego wskazuje, że pasażerowie korzystają z kolei głównie na kierunkach Szczecin Główny – Szczecin Dąbie, Szczecin Główny – Szczecin Podjuchy. Nie są natomiast wykorzystane możliwości przewozowe PKP na kierunku Szczecin Główny – Police.

W przewozach towarowych wiodącą rolę spełnia stacja kolejowa i portowa Szczecin Port Centralny. Tranzyt przeładunkowy realizowany był na stacjach portowych: Szczecin – Glinki, Szczecin – Gocław, Szczecin – Port Centralny. Bezprzeładunkowy tranzyt realizowany był również na stacji granicznej Szczecin – Gumieńce. Kolejowe przewozy tranzytowe realizowane są do i z portu morskiego w kierunku południowym (Czechy, Słowacja, Węgry) i wschodnim (Białoruś i Ukraina). Droga lądową natomiast przez stację Szczecin Gumieńce, w kierunku południowym (Słowacja) i wschodnim (Białoruś).

2.3.2. TRANSPORT WODNY

Zakres żeglugi śródlądowej sprowadza się do obsługi ładunków przechodzących przez zespół portowy Szczecin – Świnoujście, obsługi ładunków kierowanych z portu morskiego przez system dróg wodnych i połączeń kanałowych do Europy

Zachodniej, obsługi transportu przeładowni zakładowych i nabrzeży miejskich, obsługi małych portów i przystani oraz do zaspokajania pasażerskich potrzeb transportowych.

DROGI WODNE

Drogi wodne na terenie miasta to:

- droga wodna Szczecin – Świnoujście,
- jezioro Dąbie wraz z bocznymi akwenami: Iński Nurt, Babina, Czapina, Święta, Orli Przesmyk i Duńczyca, łączącymi jezioro z morskimi wodami wewnętrznymi oraz Dąbski Nurt i Dąbska Struga łączącymi jezioro z Regalicą,
- kanał Klucz – Ustowo (Skońnica),
- kanał Marwice – Gartz,
- rzeka Odra od ujścia Nysy Łużyckiej (542,4 km) do ujścia (rzeka Regalica) do jeziora Dąbie wraz z bocznymi kanałami: Klucz, Cegielinka i Odyńca,
- rzeka Odra Zachodnia od jazu w miejscowości Widuchowa (704,1 km) do granicy wód morskich wraz z bocznym Kanałem Kurowskim,
- rzeka Parnica (od 4,0 do 5,6 km) do granicy z wewnętrznymi wodami morskimi wraz z bocznymi kanałami: Parnickim i Zielonym.

Istniejąca zabudowa dróg wodnych jest niedostosowana do obecnych potrzeb transportowych. Obok złego stanu technicznego budowli wodnych oraz współzależności warunków nawigacyjnych od warunków klimatycznych i hydrologicznych, istotne ograniczenie przepustowości dróg wodnych stanowią trzy mosty zlokalizowane w rejonie Szczecina: most kolejowy na Odrze Zachodniej, most drogowy „Długi” i most kolejowy na Regalicy.

W ostatnich latach powoli, ale systematycznie wzrasta ilość masy towarowej przeładowywanej i przewożonej transportem rzeczny. W dalszym ciągu jednak drogi wodne nie są w pełni wykorzystane przez transport śródlądowy zarówno w ruchu pasażerskim, jak i towarowym. Z tzw. renty geograficznej związanej z dobrym połączeniem miasta z siecią europejskich dróg wodnych korzystają przede wszystkim armatorzy i przewoźnicy z innych miast w Polsce (Wrocław, Bydgoszcz), a ponadto z Berlina.

PRZEWOZY PASAŻERSKIE

Pasażerską obsługą śródlądową i morską, spośród firm posiadających siedzibę lub swoje przedstawicielstwa w Szczecinie, zajmują się zarówno przewoźnicy polscy, jak i niemieccy.

W 2004 r. z usług przewozowych w ruchu międzynarodowym z morskich portów handlowych skorzystało 1 091 881 pasażerów.

W zakresie przewozów pasażerskich, w tym turystycznych, nastąpiła znacząca zmiana na rynku

przewoźników. Lokalni przewoźnicy (przede wszystkim Żegluga Szczecińska) ze słabym zapleczem finansowym i technicznym w wyniku silnej konkurencji zostali wyparci przez przewoźników niemieckich.

PRZEWOZY TOWAROWE

W zakresie towarowego transportu śródlądowego głównym podmiotem zrzeszającym prywatnych przewoźników na terenie Szczecina jest Związek Polskich Armatorów Śródlądowych.

Szczecin nie posiada portu śródlądowego jako wyłącznego obiektu administracyjnego. Żegluga śródlądowa korzysta przede wszystkim z urządzeń portu morskiego i nabrzeży zakładowych. Port morski jest dogodnie połączony (poprzez Odrę i kanał Odra Havela) z układem śródlądowych dróg Europy Zachodniej, a zwłaszcza Niemiec.

Największym i najdłuższym działającym na rynku szczecińskim (od 1951 roku) armatorem jest Polska Żegluga Morska. W 2005 roku PŻM przewiozła flotą 76 masowców oraz 4 zbiornikowców 24,7 mln ton ładunków, a w 2004 roku – 23,7 mln ton. W strukturze ładunkowej najwięcej przewieziono węgla i koksu – 6,6 mln ton – o 1,1 mln ton więcej niż w 2004 roku. Zbóż przewieziono w 2005 roku 4,8 mln ton i było to aż o 1,4 mln ton więcej niż w 2004 r. Tylko 1,8 mln ton ładunków było pochodzenia polskiego.

PORT

Port jest częścią kompleksu portowego Szczecin – Świnoujście administrowanego obecnie przez Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście SA, w której Miasto Szczecin posiada 0,16% udziałów.

Z racji wielkości przeładunków kompleks portowy Szczecin – Świnoujście stanowi element transeuropejskiej sieci transportowej TEN.

Tabela 2.2.

PORTOWE OBROTY ŁADUNKOWE WG RELACJI (tys. ton)				
lata	ogółem	w tym międzynarodowy obrót morski		
		razem	z tego	
			załadunek	wyładunek
2002	9 569,7	9 362,7	6 379,5	2 983,2
2003	8 578,0	8 345,0	5 450,0	2 895,0
2004	9 480,2	9 282,6	6 052,4	3 220,2
2005	10 001,6	9 795,0	6 592,3	3 202,7

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Udział portu w Szczecinie w obrotach ładunkowych województwa zachodniopomorskiego wynosił w 2004 roku 95,7%.

Tabela 2.3.

PRZEWOZY ŁADUNKÓW MORSKĄ FLOTĄ TRANSPORTOWĄ WG GRUP (tys. ton)			
	2003	2004	2005
węgiel i koks	2 677,5	2 690,2	2 708,07
rudy	492,5	668,4	322,5
zboże	991,3	1 203,7	1 757,38
drewno	33,5	33,7	40,6
ropa i przetwory naftowe	193,0	214,9	207,4
inne masowe	1 877,1	2 005,1	2 286,22
drobnica	2 313,1	2 668,8	2 679,6
ogółem	8 578,0	9 480,2	10 001,6

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W 2003 długość nabrzeży w morskich portach handlowych wynosiła 23 832 m, z czego do eksploatacji nadawało się tylko 18 965 m. Długość nabrzeży przeładunkowych wynosiła 14 912 m, w tym 1 414 m o głębokości powyżej 10,9 m.

Szczeciński port pełni bardzo ważną rolę w systemie transportowym miasta, jednak podstawową barierą hamującą jego rozwój jest, obok problemów związanych z brakiem środków na powstrzymanie dekapitalizacji majątku i realizację inwestycji portowych, niedorozwój infrastruktury komunikacyjnej – brak sprawnego układu połączeń portu z krajowymi drogami lądowymi oraz drogi ekspresowej S3 łączącej port szczeciński z południem Europy.

2.3.3. KOMUNIKACJA LOTNICZA

Komunikacja lotnicza obsługująca Szczecin realizowana jest z wykorzystaniem dwóch lotnisk:

- Port Lotniczy Szczecin – Goleniów,
- Lotnisko sportowo-sanitarne Szczecin Dąbie.

Lotnisko w Goleniowie położone jest w odległości około 45 km od Szczecina. Operatorem i zarządzającym lotniskiem jest „Port Lotniczy Szczecin – Goleniów” Sp. z o.o. Miasto Szczecin posiada 38,96% udziału w spółce.

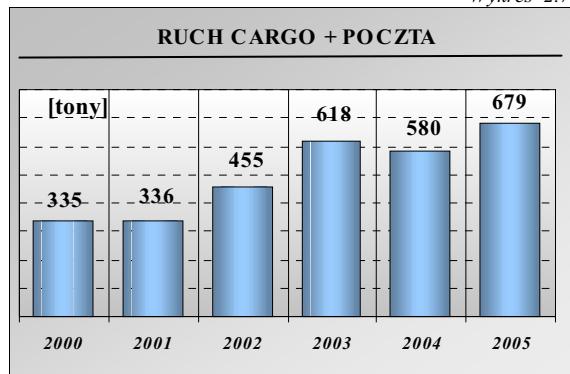
Tabela 2.4.

LICZBA PASAŻERÓW PRZEWIEZIONYCH DROGĄ LOTNICZĄ						
połączenia	2003		2004		2005	
	przy- lot	odlot	przy- lot	odlot	przy- lot	odlot
	Warszawa	37 090	28 812	41 776	42 596	40 432
Kopenhaga	2 376	3 786	130	371	102	81
nieregularne	5 230	2 753	4 184	5 337	5 762	4 574
łącznie	44 696	35 351	46 090	48 634	46 296	46 199
		87 435		94 724		90 495

Źródło: www.airport.com.pl.

Wielkość przewiezionych ładunków rocznie się zwiększa. W stosunku do 2000 roku zwiększyła dwukrotnie.

Wykres 2.7.

Zródło: www.airport.com.pl.

Dobiegła końca budowa nowego terminalu pasażerskiego z dwoma salami odlotowymi, dwoma przylotowymi, dziesięcioma stanowiskami check-in oraz automatycznym parkingiem na 200 aut. Dzięki tej inwestycji zwiększyła się przepustowość lotniska do ok. 1 mln pasażerów rocznie. Z myślą o pasażerach uruchomione zostały również nowe punkty handlowo-gastronomiczne.

W końcu 2005 roku oddana została do użytku nowa wieża kontroli lotniska, uznana za najnowocześniejszą w kraju i jedną z najlepiej wyposażonych w Europie Środkowej i Wschodniej.

Wszystkie te działania powodują, że podróże lotnicze w naszym regionie stają się coraz bardziej bezpieczne, a lotnisko Szczecin – Goleniów gotowe jest do sprostania wciąż rosnącemu nasileniu ruchu lotniczego.

Obecnie Port Lotniczy Szczecin – Goleniów obsługuje loty do Warszawy i Londynu Stansted.

Lotnisko w Szczecinie Dąbju przylega bezpośrednio do drogi wlotowej do miasta. Pełni ono rolę lotniska sportowo-rekreacyjnego. Na infrastrukturę lotniska składają się dwa pasy startowe, dwa hangary lotnicze, zaplecze administracyjne z wieżą kontrolną, zaplecze warsztatowe i lotniskowa stacja paliw. Jednym z głównych atutów lotniska jest mała odległość od centrum Szczecina – ok. 7 km oraz dobry dostęp do głównego układu komunikacyjnego miasta. Lotnisko wraz z terenami w jego bezpośrednim sąsiedztwie zajmuje obszar ok. 200 ha.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego,
2. Uchwała budżetowa Miasta na 2004 r. i 2005 r.,
3. Komenda Miejska Policji,
4. Wydział Działalności Gospodarczej i Przedsiębiorczości, Urząd Miasta Szczecin,
5. Biuro Obsługi Interesantów, Urząd Miasta Szczecin,
6. PKP Przewozy Regionalne Spółka z o.o., Zachodniopomorski Zakład Przewozów Regionalnych w Szczecinie,
7. PKP CARGO S.A., Zakład Przewozów Towarowych w Szczecinie,
8. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Oddział Regionalny w Szczecinie,
9. Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. – www.port.szczecin.pl,
10. Euroafrica Linie Żeglugowe – www.euroafrica.com.pl,
11. Polsteam – Żegluga Szczecińska Sp. z o.o. – www.polsteam.com.pl,
12. Główny Urząd Statystyczny,
13. „Port Lotniczy Szczecin – Goleniów” Sp. z o.o. – www.airport.com.pl,
14. Urząd Statystyczny w Szczecinie.

**MAPA
UKŁAD DROGOWY
O OBIEKTY INŻYNIERSKIE
STR. 031**

3

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

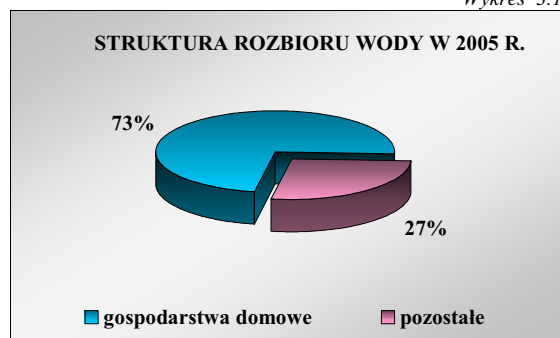
3.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Za zaopatrzenie Szczecina w wodę odpowiada w imieniu gminy Zakład Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

Z sieci wodociągowej korzysta około 97% mieszkańców Szczecina. W latach 2004–2005 zużycie wody wynosiło:

- w 2004 roku 24,72 mln m³/rok,
- w 2005 roku 24,36 mln m³/rok.

Wykres 3.1.

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

System wodociągowy Szczecina podzielony jest na dwie części: lewobrzeżną i prawobrzeżną.

W 2005 r. prawobrzeżna część miasta zaopatrywana była w wodę pitną tylko z ujęcia powierzchniowego „Miedwie” o produkcji dobowej 66,2 tys. m³/d. Ujęcie głębinowe „Zdroje” w latach 2004 i 2005 nie było eksploatowane.

Lewobrzeżna część Szczecina zasilana jest w wodę pitną z pięciu ujęć.

Tabela 3.1.

PRODUKCJA DOBOWA UJĘĆ WODY ZASILAJĄCYCH LEWOBRZEŻNĄ CZĘŚĆ MIASTA [tys. m ³ /d]		
ujęcie wody	2004	2005
„Miedwie”	67,2	66,2
„Pilchowo”	8,2	8,0
„Świerczewo”	0,1	1,7
„Arkonka”	0,6	0,6
„Skolwin”	1,0	0,6

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Łączna wydajność nominalna wszystkich ujęć wody wynosi około 189 tys. m³/dobę.

Ilość zużytej energii na wyprodukowanie wody na potrzeby miasta wynosiła odpowiednio:

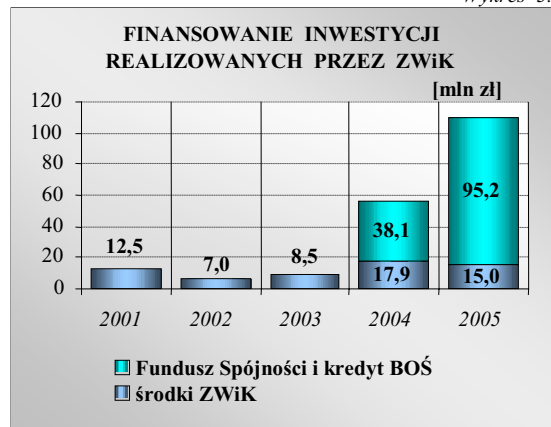
- w 2004 r. 18 971,479 tys. kWh,
- w 2005 r. 18 848,707 tys. kWh.

W latach 2004–2005 długość sieci wodociągowej nieznacznie wzrosła. Na koniec 2004 roku całkowita długość sieci wodociągowej wynosiła 1 090,9 km, w tym:

- magistrale 174,5 km,
- sieć rozdzielcza 623,4 km,
- przyłącza 293,0 km.

W roku 2005 długość sieci pozostała bez zmian z wyjątkiem sieci rozdzielczej, której długość wzrosła o 1,2 km w stosunku do roku poprzedniego. Sieć wodociągowa jest w znacznym stopniu zużyta i w wielu miejscach wymaga wymiany.

Wykres 3.2.

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Realizowany przez szczeciński ZWiK Sp. z o.o. program „Poprawa jakości wody w Szczecinie” o wartości 1 089 811,6 tys. zł, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszu Spójności, jest jednym z największych programów w zakresie regulacji gospodarki wodno-ściekowej i ochrony środowiska w Europie. Program przewiduje m.in. budowę oczyszczalni ścieków „Pomorzany” i budowę nowych sieci kanalizacyjnych oraz wodociągowych. W 2005 r. w ramach programu:

- zakończono kontrakt pn. „Modernizacja systemu kanalizacji w ul. Boh. Warszawy i Ku Słońcu” o wartości 42 mln euro (poddano renowacji 11 km sieci);
- rozpoczęto budowę pompowni ścieków „Górny Brzeg” i „Białowieska”;
- rozpoczęto budowę magistrali wodociągowych Miedwie – Kijewo i Warszewo – Mścięcino.

Inwestycje wykonane w ramach programu zaowocują nową jakością gospodarki wodno-ściekowej, z nowoczesną infrastrukturą, zapewniającą zdrową wodę mieszkańcom i pełną utylizację ścieków.

3.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Za zapewnienie odbioru i oczyszczania komunalnych ścieków w imieniu gminy odpowiada Zakład Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

Sieć kanalizacyjna na terenie Szczecina rozwinięta jest nierównomiernie.

Lewobrzeżna część miasta posiada kanalizację rozdzielczą i ogólnospławną. Trzy zlewnie kanalizacji ogólnospławnej zakończone są prostymi oczyszczalniami mechanicznymi. Części północna i zachodnia nie posiadają kanalizacji sanitarnej.

Ścieki z tych rejonów trafiają do szamb, kanalizacji deszczowej lub rowów melioracyjnych. Ścieki z części portowo-przemysłowej miasta odprowadzane są do oczyszczalni ścieków „Ostrów Grabowski”.

Prawobrzeżna część miasta posiada kanalizację rozdzielczą i ogólnospławną odprowadzającą ścieki do trzech oczyszczalni ścieków.

Tabela 3.2.

KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW				
nazwa oczyszczalni ścieków	przepustowość [tys. m ³ /d]	przepływ dobowy [tys. m ³ /dobę]		
		2003	2004	2005
Lewobrzeżna część miasta				
„Górny Brzeg”	25	16,3	15,4	14,8
„Dolny Brzeg”	12	8,2	7,4	7,1
„Grabów”	21	16,1	17,8	18,0
„Dąbrówki”	1	0,1	0,1	0,1
„Dzielnicowa”	0,8	0,4	0,4	0,5
„Modra”	0,5	0,5	0,5	0,5
Prawobrzeżna część miasta				
„Zdroje”	30	13,8	13,7	14,6
„Podjuchy”	2,5	1,9	1,7	1,7
„Płonia”	0,8	0,3	0,3	0,3

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Długość sieci kanalizacyjnych w mieście na koniec 2004 r. wynosiła:

- kanalizacja ogólnospławna 227,1 km,
- kanalizacja sanitarna 203,9 km,
- przyłącza kanalizacyjne 217,9 km,
- kanalizacja deszczowa 164,9 km.

W 2005 r. przybyło tylko 0,5 km długości przewodów kanalizacji sanitarnej.

Tabela 3.3.

ILOŚĆ ŚCIEKÓW ODPROWADZANYCH DO KOMUNALNYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W LATACH 2004–2005		
rodzaj odbiorcy	2004	2005
gospodarstwa domowe	47,17 tys. m ³ /d	46,03 tys. m ³ /d
przemysł i inni odbiorcy	15,56 tys. m ³ /d	14,87 tys. m ³ /d
ogółem	62,73 tys. m³/d	60,91 tys. m³/d

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

W ciągu ostatnich kilku lat na skutek wzrostu cen wody i coraz bardziej powszechnej rejestracji jej zużycia wystąpił spadek ilości powstających ścieków.

Największymi problemami Szczecina w zakresie gospodarki ściekowej są przede wszystkim: przestarzała technologia i urządzenia, stara sieć kanalizacyjna, brak kanalizacji sanitarnej na znacznym obszarze miasta, rozproszenie zabudowy oraz jej oddalenie od istniejących i projektowanych systemów kanalizacyjnych, a także opóźnienia w budowie nowych oczyszczalni.

Tabela 3.4.

CENY ZA ZAOPATRZENIE W WODĘ I ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH W 2005 ROKU		
miasto	cena netto (bez VAT) za 1 m ³ dostarczonej wody	cena netto (bez VAT) za 1 m ³ odprowadzanych ścieków
Poznań	2,91	3,77
Wrocław	2,69	2,23
Kraków	2,56	2,44
Gdańsk	2,56	3,31
Lublin	2,53	2,73
Gdynia	2,47	3,25
Bydgoszcz	2,21	3,69
Szczecin	2,07	2,13

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta w Szczecinie.

3.3. CIEPŁOWNICTWO

Miasto Szczecin zaopatrywane jest w ciepło przez:

- miejski system ciepłowniczy zarządzany przez Szczecińską Energetykę Ciepłą Spółka z o.o.,
- systemy lokalne osiedlowe skoncentrowane wokół swojego źródła ciepła,
- systemy będące własnością zakładów przemysłowych, szpitali i innych firm,
- indywidualne źródła ciepła.

Ze względu na uwarunkowania geograficzne w Szczecinie funkcjonują dwa niezależne systemy ciepłownicze: lewobrzeżny i prawobrzeżny.

W 2004 r. system lewobrzeżny zasilany był w ciepło z dwóch elektrociepłowni należących do Zespołu Elektrowni Dolna Odra S.A.:

- EC Szczecin (EC – I),
- EC Pomorzany (EC – II).

Elektrownie EC I i EC II w sezonie grzewczym pracowały niezależnie, zasilając w ciepło wydzielone systemy ciepłownicze. Natomiast od 2005 r. w okresach szczytowych poborów energii cieplnej EC Pomorzany współpracowała z Ciepłownią Benesza, należącą do SEC Sp. z o.o. W okresie lata również jedno ze źródeł, w zależności od terminów przerw remontowych, produkowało ciepło na potrzeby całego lewobrzeża.

Ponadto SEC Sp. z o.o. eksploatuje obecnie w tej części miasta 18 własnych kotłowni lokalnych, w tym:

- 17 kotłowni lokalnych opalanych gazem ziemnym,
- 1 kotłownia lokalna opalana paliwem stałym.

System prawobrzeżny oparty jest o następujące duże źródła ciepła należące do SEC Sp. z o.o.:

- Ciepłownię Rejonową przy ul. Dąbskiej,
- Ciepłownię Rejonową przy ul. Sąsiedzkiej,
- Ciepłownię Rejonową przy ul. Gierczak.

Dodatkowo SEC Sp. z o.o. eksploatuje w tej części miasta 4 własne kotłownie lokalne opalane gazem.

Tabela 3.5.

CHARAKTERYSTYKA PODSTAWOWYCH ŹRÓDEŁ CIEPŁA			
nazwa obiektu	właściciel	moc kotłów [MW] *	paliwo
EC Szczecin	ZE Dolna Odra S.A.	220	węgiel kamienny
EC Pomorzany	ZE Dolna Odra S.A.	443	węgiel kamienny
CR Benesza	SEC Sp. z o.o.	52/64*	olej opałowy EKOTERM/gaz ziemny GZ-50
CR Dąbska	SEC Sp. z o.o.	122	węgiel kamienny
CR Sąsiedzka	SEC Sp. z o.o.	7,92	gaz ziemny GZ-50
CR Gierczak	SEC Sp. z o.o.	6,6	gaz ziemny GZ-50

* kotły wyposażone są w palniki gazowo-olejowe; moc kotłów uzależniona jest od rodzaju stosowanego paliwa.

Źródło: Szczecińska Energetyka Ciepła.

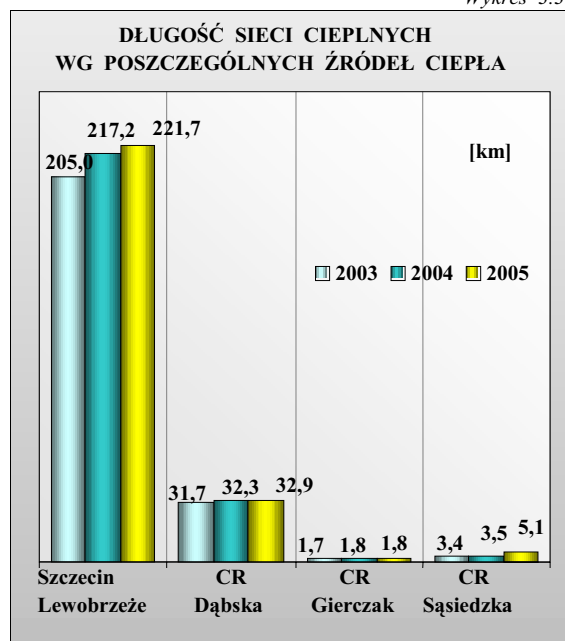
Tabela 3.6.

RODZAJE SIECI CIEPLNEJ	długość sieci [km]	
	2004	2005
kanałowa	147,5	146,9
napowietrzana	28,9	28,8
preizolowana	78,5	85,8
razem	254,9	261,5

Źródło: Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.

W latach 2004–2005 długość sieci ciepłych wzrosła o około 5% w stosunku do lat poprzednich.

Wykres 3.3.

Źródło: Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.

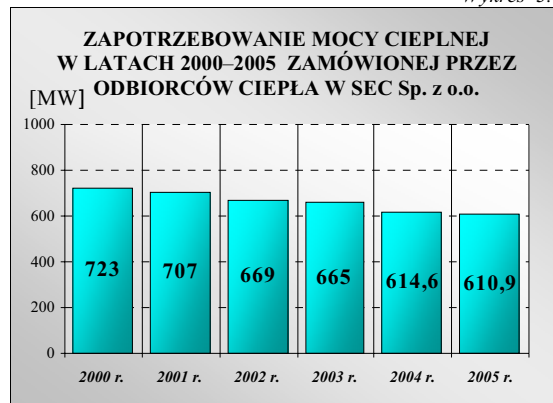
Stan techniczny sieci ciepłych jest zróżnicowany. Przeważający udział w systemie ciepłowniczym mają sieci kanałowe, których stan ulega stopniowemu pogorszeniu i wymagają one sukcesywnej naprawy. Sieci ciepłe systemu lewobrzeżnej części miasta są w gorszym stanie w porównaniu do sieci na prawobrzeżu. W związku z dewastacją izolacji termicznych sieci ciepłych napowietrznych były

one konsekwentnie odtwarzane przy użyciu technologii odpornej na zniszczenia, przez co problem został stopniowo zminimalizowany.

Ostateczna transformacja energii cieplnej odbywa się w węzłach ciepłych. W systemie ciepłowniczym miasta SEC Sp. z o.o. eksploatował w 2004 r. 1936 węzłów ciepłych, a w 2005 r. ich liczba wzrosła do 2008.

W ciągu ostatnich lat zapotrzebowanie odbiorców na energię cieplną w Szczecinie stopniowo maleje. Na koniec 2005 r. spadek ten wyniósł 15,5 % w stosunku do 2000 r. Przyczyną takiego zjawiska jest coraz bardziej racjonalne gospodarowanie ciepłem przez odbiorców, nowoczesne technologie ocieplania budynków oraz wzrost liczby budynków poddawanych termomodernizacji. Zjawisko to jest charakterystyczne dla całego kraju.

Wykres 3.4.

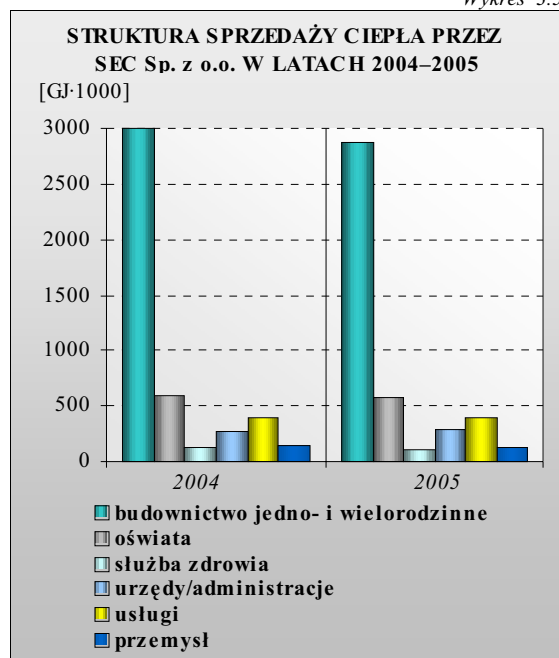

Źródło: Szczecińska Energetyka Ciepła, ZE Dolna Odra.

Wielkość sprzedaży ciepła odbiorcom wyniosła:

- w 2004 r. – 4 515 528 GJ,
- w 2005 r. – 4 386 443 GJ.

Wykres 3.5.

Źródło: Szczecińska Energetyka Ciepła, ZE Dolna Odra.

Szczecińska Energetyka Ciepła konsekwentnie realizowała działania zmierzające do obniżki cen za ciepło. Oprócz sukcesywnej restrukturyzacji firmy obniżającej koszty działalności, SEC uruchomił tańsze źródło ciepła (CR Benesza).

Szczecińska Energetyka Ciepła przeprowadziła w latach 2004–2005 szereg inwestycji. Do największych z nich należą:

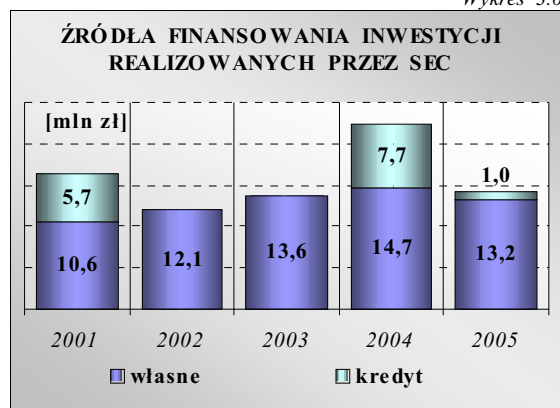
- zakończenie budowy i uruchomienie własnego szczytowego, olejowego źródła ciepła przy ul. Benesza wytwarzającego tanie ciepło ekologiczne; największa i najnowocześniejsza tego typu inwestycja w Polsce;
- przekazanie do eksploatacji stacji uzdatniania wody sieciowej o wydajności 60 t/h, która, oprócz poprawy jakości wody sieciowej, może realizować także funkcję produkcji wody uzdatnionej;
- zlikwidowanie kotłowni opalanej koksem przy ul. Robotniczej i podłączenie obiektu do miejskiej sieci ciepłowniczej;
- przebudowanie kotłowni przy ul. Mickiewicza opalanej koksem na paliwo gazowe;
- przebudowanie kotłowni koksowej przy ul. Gryfińskiej na kotłownię gazową oraz wybudowanie nowej kotłowni gazowej przy ul. Borowej.

Tabela 3.7.

INWESTYCJE Z ZAKRESU SIECI I WĘZŁÓW CIEPLNYCH ZREALIZOWANE PRZEZ SEC Sp. z o.o.		
rodzaj inwestycji	2004	2005
długość wykonanych sieci i przyłączy ciepłych	7 647,1 m.b.	5 485,6 m.b.
liczba nowych i zmodernizowanych węzłów ciepłych	76 szt.	83 szt.
opomiarowanie węzłów ciepłych	272 komplety układów pomiarowych	333 komplety układów pomiarowych

Źródło: Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.

Wykres 3.6.

Źródło: Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.

3.4. GAZOWNICTWO

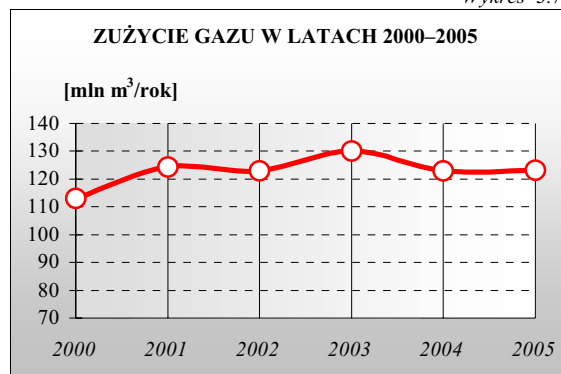
Zaopatrzeniem miasta w gaz zajmuje się Zakład Gazowniczy Szczecin, który wchodzi w skład Wielkopolskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o.

Szczecin zasilany jest w gaz ziemny wysokometanowy – grupy E.

Dystrybucja gazu na terenie miasta odbywa się poprzez sieć gazociągów niskiego oraz średniego ciśnienia.

Na terenie miasta są zlokalizowane trzy stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia na terenie osiedli: Podjuchy, Warszewo i Płonia oraz 44 stacje gazowe drugiego stopnia.

Wykres 3.7.

Źródło: Zakład Gazowniczy Szczecin.

Tabela 3.8.

LICZBA ODBIORCÓW GAZU W LATACH 2004–2005		
wyszczególnienie	2004	2005
gospodarstwa domowe (w tym liczba gazomierzy zbiorczych)	118 504 (952)	118 851 (952)
zakłady produkcyjne	491	488
pozostali użytkownicy	3 203	3 217
ogółem	122 198	122 556

Źródło: Zakład Gazowniczy Szczecin.

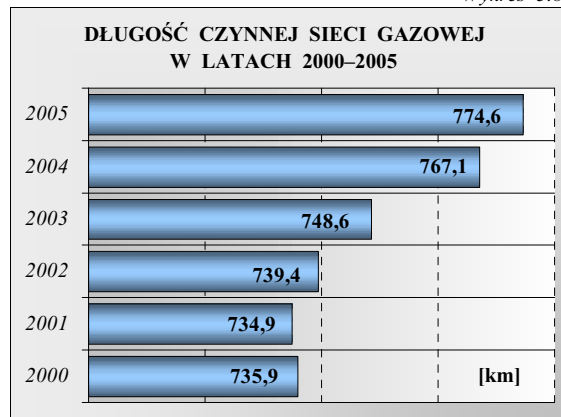
Liczba czynnych podłączeń do budynków wynosiła odpowiednio:

- w 2004 r. – 17 676,
- w 2005 r. – 18 000.

Natomiast liczba gospodarstw domowych, wykorzystujących gaz do ogrzewania, wynosiła:

- w 2004 r. – 33 254,
- w 2005 r. – 34 682.

Wykres 3.8.

Źródło: Zakład Gazowniczy Szczecin.

Kształtowanie się wysokości cen i stawek opłat za paliwo gazowe w latach 2004–2005 obrazuje Tabela 3.9.

Tabela 3.9.

CENY GAZU GZ-50 W LATACH 2004–2005		
okres obowiązywania	cena za paliwo gazowe*	stawka stałych opłat za usługę przesyłową**/**
	[zł/m ³]	[zł/miesiąc]
01.10.2003 r. – 01.01.2005 r.	0,4780	1,40 – 58
01.01.2005 r. – 01.04.2005 r.	0,5083	1,40 – 58
01.04.2005 r. – 01.10.2005 r.	0,6	1,40 – 58
01.10.2005 r. – 01.01.2006 r.	0,6080	1,40 – 58

*Do cen i stawek dolicza się podatek od towarów i usług VAT w wysokości 22 %

**Taryfa ustalana jest w zależności od rocznej ilości pobieranego paliwa gazowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z serwisu internetowego Wielkopolskiej Spółki Gazownictwa (www.gazownia.poznan.pl).

Stan infrastruktury gazowniczej podlega bieżącej kontroli. Sieć gazowa jest poddawana renowacji w obrębie całego miasta. Stosunkowo zawodna sieć żeliwna została już praktycznie wycofana z eksploatacji, a w jej miejsce wybudowano nowoczesną sieć polietylenową, która składa się przede wszystkim z przewodów PE średniego ciśnienia. Dostawa gazu pod średnim ciśnieniem gwarantuje zachowanie właściwego ciśnienia gazu w każdym miejscu sieci rozdzielczej.

W latach 2004–2005 największy rozwój infrastruktury gazowniczej zaobserwowano w dzielnicy Warszewo. W ciągu dwóch lat, w ramach zawartych umów przyłączeniowych, wykonano łącznie 4 185 przyłączy gazowych.

Wśród najbardziej znaczących inwestycji poprawiających stan infrastruktury gazowej wykonanych w latach 2004–2005 należy wymienić:

- rozbudowę sieci ś/c 225 PE w rejonie ulic Głowińska/Strzałkowska;
- likwidację sieci niskiego ciśnienia w rejonie ulic Heyki/Maklerska i zasilenie wszystkich odbiorców na tym obszarze gazem z sieci ś/c;
- wymiana sieci w ul. Krzywoustego;
- wymiana magistrali ś/c DN 500 mm w rejonie ul. Południowej.

Zaopatrzenie Szczecina w gaz jest realizowane w sposób ekologiczny i nowoczesny. Potrzeby zaspokajane są na bieżąco, co w połączeniu ze stałą modernizacją i dbałością o stan techniczny sieci daje pewność ciągłych i bezpiecznych dostaw gazu do odbiorców.

3.5. ELEKTROENERGETYKA

Zasilanie Szczecina w energię elektryczną odbywa się z:

- sieci najwyższych napięć,
- sieci 110 kV i 15 kV z elektrowni:
  - Elektrowni „Dolna Odra” w Gryfnie,
  - Elektrociepłowni „Szczecin”,
  - Elektrowni „Pomorzany”.

Obrotem oraz dystrybucją energii elektrycznej na terenie Szczecina zajmuje się ENEA S.A., która w czerwcu 2005 r. uzyskała status spółki publicznej, a jej akcje zostały dopuszczone do obrotu publicznego.

Liczba klientów miasta obsługiwanych przez ENEA S.A. Oddział w Szczecinie wynosiła:

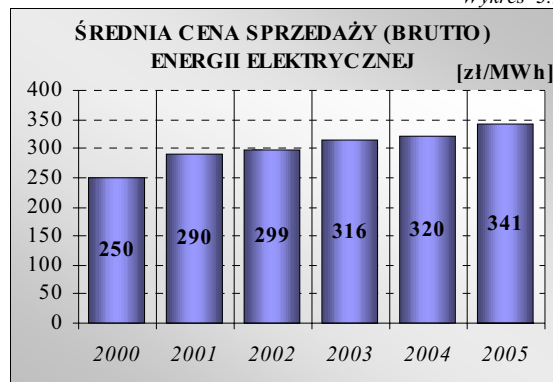
- w 2002 r. 176 093 osoby,
- w 2003 r. 178 054 osoby,
- w 2004 r. 180 335 osób,
- w 2005 r. 182 308 osób.

Sprzedaż energii wynosiła:

- w 2002 r. 1 152 775 MWh,
- w 2003 r. 1 142 471 MWh,
- w 2004 r. 1 205 110 MWh,
- w 2005 r. 1 211 514 MWh.

W 2004 r. zużycie energii elektrycznej w Szczecinie wynosiło 288,8 GWh, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dawało – 0,7 MWh.

Wykres 3.9.

Źródło: ENEA S.A. Szczecin.

Na terenie miasta znajdowało się 14 stacji WN/SN o łącznej mocy zainstalowanych transformatorów ok. 493 MVA. Długość linii SN i NN utrzymuje się na stałym poziomie od 2002 roku i wynosi:

- linia SN – 1,7 tys. km,
- linia NN – 3,2 tys. km.

W systemie sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia brakuje stacji zasilających. Istotnym problemem są istniejące sieci napowietrzne wysokiego napięcia, utrudniające optymalne przestrzenne zagospodarowanie miasta. Linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia na obszarze zabudowy miejskiej powinny być zastąpione liniami kabłowymi 110 kV.

3.6. USŁUGI TELEKOMUNIKACYJNO-INFORMATYCZNE

W ostatnich latach w Szczecinie nastąpił dynamiczny rozwój usług telekomunikacyjnych. Miasto, jako aglomeracja miejska, jest w większości pokryte siecią telekomunikacyjną. Sporadyczne przypadki jej braku występują w miejscach, gdzie – ze względu na dużą liczbę klientów – wykorzystane są w całości kable telekomunikacyjne bądź na terenach dopiero realizowanych inwestycji budowlanych.

W 2004 r. ogólna liczba telefonicznych łączy głównych w województwie zachodniopomorskim wynosiła 581 744 (343,2 łączy na 1 000 osób), w tym liczba abonentów posiadających aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych stanowiła 445 676 (263 na 1 000 osób).

Główne firmy oferujące usługi telekomunikacyjne działające na terenie miasta to: Telekomunikacja Polska S.A., Multimedia Polska S.A., a także od grudnia 2005 r. – UPC Polska. W mieście są dostępne usługi wszystkich operatorów sieci komórkowych działających w Polsce.

W 2005 r. firmy Multimedia Polska S.A. i UPC Polska wprowadziły na rynek szczeciński potrójną usługę „triple play”, czyli oferowanie telefonu, telewizji kablowej i Internetu za pośrednictwem jednej sieci kablowej.

Analizując najpopularniejsze usługi oferowane przez Telekomunikację Polską S.A., można stwierdzić spadek cen w stosunku do 2003 r. oraz znaczne rozszerzenie zakresu usług.

Według danych uzyskanych z TP S.A. w latach 2004–2005 telefonia stacjonarna wykazywała stabilne ceny taryfowe. Obniżenie cen następowało głównie przez promocje, np.: „abonament za złotówkę dla nowo przyłączonych klientów”, „druga linia za 1 zł” itp., wprowadzono rozliczanie wg planu sekundowego. Niektóre połączenia lokalne obniżono o 66%, a międzymiastowe o 41%. Dla cyfrowej linii telefonicznej ISDN TP promocyjne ceny obowiązywały przez cały 2004 i 2005 rok. Rozszerzono dostępne opcje abonamentowe, wprowadzając tzw. plany telefoniczne pozwalające na swobodne korzystanie z dowolnych usług oraz dopasowanie ich do indywidualnych potrzeb. Dążono do ujednolicenia stawek za połączenia lokalne i międzymiastowe.

W dziedzinie dostępu do Internetu dokonał się postęp w zakresie bezpieczeństwa danych, wprowadzono i udoskonalono wiele nowych technologicznie usług (w szczególności w zakresie rozwoju usług dla rynku biznesowego):

- usługi transmisji danych między oddziałami firmy (wirtualna sieć prywatna – VPN, DSL TP, Frame Relay/ATM),

- usługi dostępu do Internetu (technologia Frame Relay, usługa Business Everywhere, DSL TP),
- łącza dzierżawione,
- usługi głosowe (m.in. usługi tele- i audio-konferencji, dzierżawa centrali abonenckiej, infolinie, telefoniczna linia cyfrowa).

W ramach usług internetowych dla klientów prywatnych Telekomunikacja Polska S.A. oferowała stały dostęp do Internetu wraz z pakietami internetowymi pozwalającymi na korzystanie z Internetu przez wybraną liczbę godzin za z góry określoną opłatę. Najwięcej zmian cennikowych (stałych) wprowadzono dla dostępu do Internetu, np. cena instalacji zmalała o 44%, a cena abonamentu nawet o 52%, usługę rozszerzono także o nowe dodatkowe przepustowości.

Innymi ważniejszymi dostawcami Internetu na rynku szczecińskim były także:

- Akademickie Centrum Informatyki Politechniki Szczecińskiej odpowiedzialne za eksploatację oraz administrację Akademickiej Miejskiej Sieci Komputerowej, będącej infrastrukturą sieciowo-komputerową o dużej wydajności, integrującą zasoby sieciowe w Szczecinie; AMSK łączy 19 jednostek akademickich i naukowych, a także świadczy usługi teleinformatyczne dla firm i instytucji,
- firma ESPOL, będąca także dostawcą tv kablowej,
- firma Sat Mont Service – dostawca Internetu i tv kablowej.

W 2004 r. w skali całego kraju odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer wynosił około 40%, a gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu 30%. Kontakt z technologiami teleinformatycznymi ma również coraz więcej szczecinian.

Ważnym obszarem w zakresie usług internetowych w Szczecinie jest możliwość załatwiania spraw administracyjnych za pośrednictwem Internetu. W latach 2004–2005 Urząd Miasta Szczecin udostępnił ok. 90 formularzy elektronicznych, za pomocą których mieszkańcy mogli złożyć sprawę do Urzędu. Największą popularnością cieszyły się usługi umawiania wizyt w Biurze Obsługi Interesantów oraz sprawdzania postępu w realizacji złożonych spraw i terminu odbioru dokumentów.

Gmina Miasto Szczecin realizuje projekt „e-Urząd” dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, którego podstawowym zadaniem jest rozszerzenie katalogu nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną dla mieszkańców, urzędów, instytucji, inwestorów i turystów w celu podniesienia atrakcyjności miasta oraz zgodnie z zapotrzebowaniem społecznym.

3.7. GOSPODARKA ODPADAMI

3.7.1. ODPADY KOMUNALNE

W latach 2004–2005 niewiele zmieniło się w Szczecinie w dziedzinie gospodarki odpadami komunalnymi, bazowała ona nadal na deponowaniu odpadów na składowiskach:

- składowisku miejskim przy ul. Komety w Szczecinie Kluczu, obejmującym teren 5,57 ha, wykorzystywanym do deponowania odpadów pochodzących głównie z prawobrzeżnej części Szczecina, a od 1 lipca 2005 r. dla potrzeb całego miasta;
- w Sierakowie (teren gminy Police) eksploatowanym na podstawie porozumienia międzygminnego, obejmującym teren o powierzchni 32,08 ha, podzielony na kwatery, z czego część zostało zrekultywowane. Odpady komunalne w ostatnim okresie deponowane były na obszarze zajmującym ok. 12 ha. Składowisko było eksploatowane do 30.06.2005 r.

W latach 2004–2005 na obu obiektach prowadzony był monitoring jakości powietrza, gleb, wody powierzchniowej i podziemnej. Na składowiskach w Kluczu i w Sierakowie funkcjonuje instalacja odgazowania składowiska z wykorzystaniem biogazu do produkcji energii elektrycznej.

Ilość odpadów przyjęta na składowiska to:

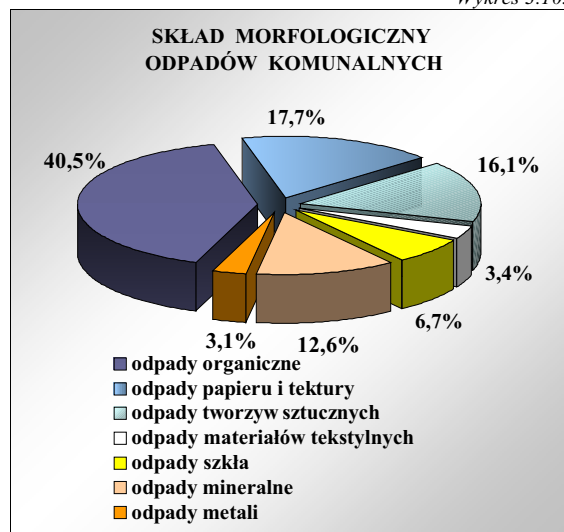
- w 2004 r. – 125 653,41 Mg,
- w 2005 r. – 118 375,12 Mg.

W łącznej ilości odpadów przyjmowanych na składowiska najczęściej było odpadów komunalnych nie-segregowanych:

- w 2004 r. – 84 841,19 Mg,
- w 2005 r. – 81 184,39 Mg.

Średni skład morfologiczny odpadów komunalnych przyjmowanych na szczecińskie składowiska określony na podstawie jakościowych badań przeprowadzonych w latach 2002–2003, przedstawia Wykres 3.10.

Wykres 3.10.

Zródło: Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta w Szczecinie.

Selektywna zbiórka odpadów komunalnych odbywa się:

- na terenie miasta – prowadzona przez Miejski Zakład Gospodarki Odpadami i firmy świadczące usługi zagospodarowywania odpadów, głównie Spółki REMONDIS Szczecin, Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania, JANTRA,
- na składowiskach administrowanych przez MZGO.

Łącznie odzyskano następujące ilości surowców wtórnych (makulatura, szkło, tworzywa sztuczne):

- w 2004 r. – 1 803,7 Mg,
- w 2005 r. – 2 049,9 Mg.

Na terenie miasta funkcjonuje 5 punktów zbiórki odpadów tzw. problemowych – administrowanych przez MZGO, gdzie nieodpłatnie przyjmowane są opony, akumulatory, świetłówki, baterie, przeterminowane lekarstwa, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, przepracowane oleje.

Tabela 3.10.

EFEKT ZBIÓRKI ODPADÓW PROBLEMOWYCH		
rodzaj odpadów	2004	2005
opony	840 szt.	1 304 szt.
akumulatory	64 szt.	83 szt.
świetłówki	2176 szt.	3 745 szt.
baterie	251,03 kg	532,75 kg
leki	1 008,20 kg	1 593,30 kg
elektronika	228,80 kg	6 982,64 kg
przepracowane oleje	-	591,00 kg
folia, plastik twardy, szkło, makulatura, butelki PET	116,00 kg	5 826,15 kg

Zródło: Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska.

Nadal nierozwiązany pozostał problem gospodarowania odpadami, w tym zwłaszcza ich segregacji i odzysku surowców wtórnych. W szybkim tempie rośnie ilość i objętość odpadów, co ogranicza możliwości ich składowania. Proponowane lokalizacje nowych składowisk spotykały się z protestami społeczności lokalnych. Segregacja odpadów i odzyskiwanie surowców wtórnych są prowadzone na bardzo niewielką skalę. Brak rozwiązań systemowych i niski poziom edukacji ekologicznej społeczeństwa powodują, że problem gospodarki odpadami wciąż narasta, stanowiąc zagrożenie dla środowiska w mieście i w gminach ościennych.

Ważnym zagadnieniem w warunkach Szczecina jest także systemowe uporządkowanie gospodarowania odpadami komunalnymi poprzez wdrożenie przyjętych w Planie Gospodarki Odpadami dla miasta Szczecina rozwiązań w zakresie niezbędnych inwestycji, polegających w pierwszej kolejności na realizacji stacji przeładunkowej, za pośrednictwem której odpady przekazywane byłyby do unieszkodliwiania (składowania) w zakładach zlokalizowanych poza obszarem miasta.

W tym celu Gmina Miasto Szczecin i Gmina Miasto Police wyraziły wolę zaangażowania się

w działania prowadzące do wspólnego rozwiązania problemów unieszkodliwienia odpadów komunalnych powstających na terenie obu gmin. Jedynym możliwym rozwiązaniem jest obecnie rozpoczęcie rozbudowy i przystosowania Zakładu Odzysku i Składowania Odpadów Komunalnych w Leśnie Górnym do „przerobu” ok. 120 tys. ton rocznie.

3.7.2. ODPADY PRZEMYSŁOWE

Głównymi źródłami odpadów przemysłowych na terenie miasta w 2004 r. był przemysł: energetyczny, hutniczy, stoczniowy, spożywczy i papierniczy.

W 2004 r. na terenie miasta wytworzono 363 140 ton odpadów przemysłowych. Pod względem ilościowym dominowały:

- odpady z procesów termicznych (178 891 ton – 49,3%),
- odpady z obróbki metali i tworzyw sztucznych (46 453 ton – 12,8%),
- odpady z rolnictwa, sadownictwa, rybołówstwa, leśnictwa i obróbki żywności (43 712 ton – 12,0%),
- odpady z budowy, remontów obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (42 178 ton – 11,6%).

W 2004 roku zmagazynowano ogólnie 308 671 ton odpadów przemysłowych, z czego 90,5% stanowiły odpady z procesów termicznych. Po procesie magazynowania odpady te poddawane były odzyskowi, m.in. wykorzystywane w budownictwie jako materiał pod budowę dróg, do produkcji betonów, a także do rekultywacji obszarów zdegradowanych. W 2004 r. odzyskano 422 322 ton odpadów z tej grupy, co stanowiło 77% ogólnej ilości odpadów przemysłowych poddanych odzyskowi. Tylko 22 491 ton wszystkich odpadów zostało unieszkodliwionych przez magazynowanie, były to głównie odpady z obróbki metali i tworzyw sztucznych (65%). Poza składowaniem unieszkodliwiono 34 407 ton odpadów przemysłowych.

3.7.3. ODPADY NIEBEZPIECZNE

Odpady niebezpieczne stanowiły 4,18% ogólnej ilości odpadów wytworzonych w 2004 r. na terenie Szczecina. W 2004 r. wytworzono ich 15 179 ton, z czego najwięcej, bo 57% stanowiły oleje odpadowe i odpady ciekłych paliw oraz odpady różne – 38%: świetlówki, akumulatory, zużyte pojazdy, odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych i inne zawierające substancje niebezpieczne. Gospodarka odpadami niebezpiecznymi polegała głównie na ich:

- magazynowaniu – 173 tony,
- odzyskiwaniu – 2 518 ton,
- unieszkodliwianiu poza składowaniem – 13 292 tony.

3.8. SCHRONISKO DLA BEZDOMNYCH ZWIERZĄT

Działalność Schroniska dla bezdomnych zwierząt w Szczecinie polegała przede wszystkim na przyjmowaniu i przetrzymywaniu zagubionych i porzuconych zwierząt, głównie kotów i psów, oraz poszukiwaniu dla nich nowych domów. Zwierzętom pozostającym w schronisku stworzono humanitarne warunki bytowania.

Konsekwentnie prowadzono masową sterylizację i kastrację psów i kotów, promocję adopcji w mediach oraz edukację ekologiczną.

Tabela 3.11.

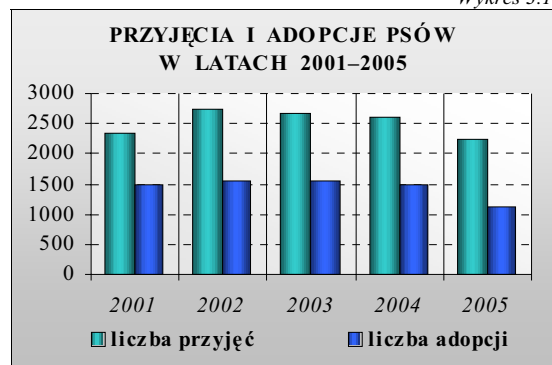
STRUKTURA PRZYJĘTYCH DO SCHRONISKA ZWIERZĄT					
	2001	2002	2003	2004	2005
szczenięta	363	708	812	576	253
psy zrzucone	503	658	579	540	387
psy bezpańskie	604	940	877	1 042	1 182
bezpańskie odebrane	198	398	386	452	421
ogółem	1 668	2 704	2 654	2 610	2 243

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta w Szczecinie.

Niepokojącym staje się fakt przyjmowania do schroniska coraz większej liczby bezpańskich psów, liczba ta z roku na rok wzrastała i w porównaniu z rokiem 2003 była o 305 sztuk wyższa.

Oceniając strukturę przyjętych zwierząt, można stwierdzić pozytywną zmianę w liczbie przyjmowanych psów zrzuconych – liczba ta spada, co może świadczyć o większej odpowiedzialności osób decydujących się na posiadanie psa.

Wykres 3.11.

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta w Szczecinie.

W celu przeciwdziałania bezdomności zwierząt, od 2001 r. Schronisko wprowadziło program sterylizacji zwierząt. Od 2002 r. wprowadzono obowiązkowe zabiegi sterylizacji dla wszystkich znajdujących się w schronisku kotek oraz suczek. Kastracji psów ze względów organizacyjnych się nie prowadzi.

Schronisko prowadzi całodobowe pogotowie interwencyjne, którego celem jest dowiezienie zwierząt bezpańskich i blakających się bez opieki, ran-

nych, a także tych, które pokąsały człowieka oraz udzielanie pomocy zwierzętom żyjącym na wolności. W 2005 r. podpisano umowę na przeprowadzenie nocnych interwencji z firmą dysponującą oznakowanym samochodem oraz specjalistycznym sprzętem do wyłapywania zwierząt. W latach 2004–2005 pogotowie interweniowało 1 998 razy, z czego 70% interwencji dotyczyło psów.

W latach 2004–2005 kontynuowano program trwałego znakowania i rejestracji psów z terenu Gminy Miasto Szczecin, a Schronisko było instytucją odpowiedzialną za jego koordynację. W bazie danych Schroniska na dzień 31.12.2005 r. widniało 25 549 zarejestrowanych zwierząt.

Głównym problemem Schroniska było jego nadmierne przepełnienie. W latach 2004–2005 część przychodów Zakładu Usług Komunalnych w Szczecinie oraz darowizny miasta przeznaczone zostały na poprawę warunków bytowych zwierząt, poprzez modernizację i remonty istniejącej infrastruktury. Ze środków GFOŚiGW wyremontowano budynek psiarni. W schronisku brakuje zamkniętego pomieszczenia, w którym bezpieczne i wysterylizowane koty miałyby zagwarantowane warunki odpowiednie dla swojego gatunku. Brakuje również pojazdu do obsługi pogotowia interwencyjnego.

3.9. POZOSTAŁE

3.9.1. NABRZEŻA MIEJSKIE

W latach 2004–2005 w administracji Zakładu Usług Komunalnych znajdowało się około 5 km nabrzeży, będących własnością Gminy Miasto Szczecin:

– Bulwar Elbląski	– 53,5 m,
– Bulwar Gdyński	– 629,0 m,
– Bulwar Piastowski	– 920,0 m,
– Bulwar Nadodrzański	– 488,0 m,
– Bulwar Gdański	– 336,0 m,
– Przyczółki Mostu Portowego	– 178,8 m,
– Przyczółki Mostu Cłowego	– 201,3 m,
– Nabrzeże Regalica	– 50,4 m,
– Bulwar Beniowskiego	– 538,0 m,
– Bulwar Wyspy Puckiej	– 536,0 m,
– Nabrzeże Kanału Zielonego I	– 167,3 m,
– Nabrzeże Kanału Zielonego II	– 225,0 m,
– Nabrzeże Kanału Zielonego III	– 255,0 m,
– Nabrzeże Kołobrzeskie	– 10,0 m.

Nabrzeża leżące w centrum Szczecina (Nabrzeże Piastowskie, Bulwar Elbląski, Gdyński, Przyczółki Mostu Cłowego, Bulwar Gdański) objęte były stałą eksploatacją, co roku wykonywane były drobne roboty naprawcze i estetyczne.

W 2004 r. wykonano remont Bulwaru Gdyńskiego polegający na wymianie uszkodzonego oczepu drewnianego na odcinku 130 m. W 2005 r. dokonano odbioru I etapu prac remontowych Bul-

waru Nadodrzańskiego na odcinku 188,5 m (m.in. wykonanie ścianki szczelnej, zejść schodowych, tarasu widokowego).

Remontów, modernizacji, odbudowy bądź uporządkowania stanu władania wymaga większość szczecińskich nabrzeży. Nabrzeża Kanału Zielonego II i III oraz Bulwar Beniowskiego nie posiadają żadnych umocnień. Bulwar Wyspy Puckiej, Nabrzeże Kołobrzeskie, Bulwar Nadodrzański wymagają natychmiastowej odbudowy.

Stan techniczny szczecińskich nabrzeży jest bardzo ważnym zagadnieniem z uwagi na organizowane w 2007 r. w mieście regaty i zlot żaglowców „The Tall Ship Races”.

Z informacji przygotowanej przez Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego wynika, że w bardzo złym stanie jest 450 m z 2 300 m nabrzeża między dworcem kolejowym a Wałami Chrobrego, co uniemożliwia postój żaglowców na tym odcinku.

Ponieważ głębokość wody przy nabrzeżach jest zbyt mała dla cumowania jednostek pływających, należy wykonać kosztowne prace pogłębienia dna Odry. Ogromnym problemem jest fakt, że według przepisów muł wydobyty z dna rzeki jest kwalifikowany jako odpad. W regionie tej części Bałtyku nie ma żadnego pola refulacyjnego (miejsca do składowania urobku z dna), które byłoby położone poza terenami zakazanymi w przepisach i mogłoby przyjmować zanieczyszczony muł. Według szacunków Urzędu Morskiego, z dna Odry w rejonie Wałów Chrobrego należy wydobyć 86 tys. m³ mułu. Koszt takiej operacji to około 2 mln zł.

3.9.2. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

W latach 2004–2005 przeprowadzono szereg robót konserwacyjno-eksploatacyjnych na urządzeniach melioracyjnych, które pozwalały utrzymać ciągłą ich sprawność. Wykonano m.in.:

- odmulenie i wykoszenie porostów z dna cieków: Niedźwiedzianka, Wierzbak, Gumieniec, Leszczyniec, Bukowa, Bogdanka, Glinianka, Chojnówka, Rudzianka, Śmierdnicki Potok, Stołczynka, Bystry Rów i innych;
- zretencjonowano wodę z wiosennych spływów w 14 zbiornikach wodnych;
- po każdorazowej ulewie deszczu przeprowadzono objazdy i czyszczenie krat na wlotach do rurociągów;
- przeprowadzono szereg przeglądów i odmulań przepustów oraz rurociągów.

Ze względu na ograniczoną ilość środków finansowych powyższe prace przeprowadzane były tylko w urządzeniach znajdujących się na terenach najbardziej narażonych na działanie powodzi, tj. w dolnych odcinkach cieków miejskich i rejonach zabudowanych.

3.9.3. KAPIELISKA MIEJSKIE

W latach 2004–2005 Szczecin dysponował następującymi kąpieliskami miejskimi:

- opartymi na wodach śródlądowych:
  - „Głębokie” o pow. całkowitej 12,0 ha,
  - „Dziewoklicz” o pow. całkowitej 13,6 ha,
  - „Dąbie” o pow. całkowitej 12,8 ha;
- basenami odkrytymi:
  - „Arkonka” o pow. całkowitej 6,8 ha,
  - basen osiedlowy „Paprotka” o pow. całkowitej 0,2 ha.

Stan wody kąpielisk był na bieżąco kontrolowany przez Powiatową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Szczecinie. Próby wody pobierano co 2 tygodnie przez cały sezon letni, a wyniki wskazywały, że woda spełnia wymagania sanitarne. W latach 2004–2005 w sezonie letnim nie nałożono mandatów karnych oraz nie wystosowano rachunków za uchybienia sanitarne w tej grupie obiektów. Wyjątek stanowił basen osiedlowy „Paprotka”, który nie posiada stałego przepływu wody, a także brak jest możliwości kontrolowanego dozowania środka do dezynfekcji wody. W sezonie letnim w 2004 r. dwukrotnie zostały wydane decyzje dotyczące zakazu kąpielii w tym basenie, ze względu na nieprawidłowe wyniki badań mikrobiologicznych.

Zarówno przed sezonem, jak i podczas jego trwania, kontrolowane były także plaże trzech szczecińskich kąpielisk: Dąbia, Dziewoklicza i Głębokiego. Podczas kontroli nie stwierdzono uchybień sanitarnych.

Modernizacji wymaga infrastruktura większość szczecińskich kąpielisk. Oprócz bieżących remontów i napraw, do ważniejszych inwestycji przeprowadzonych w latach 2004–2005 należał remont dużego basenu kąpieliska „Arkonka”.

3.9.4. FONTANNY

W latach 2004–2005 w Szczecinie znajdowało się 11 fontann, zlokalizowanych:

- na ul. Szymanowskiego,

- na jeziorze Rusałka (fontanna pływająca),
- na pl. Zwycięstwa (w basenie przeciwpożarowym),
- w alei Jedności Narodowej (3 oddzielne baseny),
- na Wałach Chrobrego,
- na ul. Dworcowej – „Kotwica”,
- na Cmentarzu Centralnym,
- na pl. Orła Białego,
- w alei Wojska Polskiego – „Labirynt”
- na Stawie Brodowskim (fontanna pływająca),
- na ul. Bogusława.

W latach 2004–2005 prowadzono remonty fontann w alei Jedności Narodowej oraz na placu Orła Białego.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.,
2. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Urząd Miasta Szczecin,
3. Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.,
4. Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Zakład Gazowniczy Szczecin,
5. Serwis internetowy Wielkopolskiej Spółki Gazownictwa (www.gazownia.poznan.pl),
6. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
7. Główny Urząd Statystyczny,
8. Zakład Usług Komunalnych,
9. „Ocena stanu sanitarnego Miasta Szczecina”, Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Szczecinie, 2005 r.,
10. „Ocena stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie”, Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Szczecinie, 2005 r.,
11. Uchwała Nr I/W/11/02 Rady Miasta Szczecina z dnia 06 grudnia 2002 w sprawie zatwierdzenia taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków na rok 2003,
12. Uchwała Nr XXIII/472/04 Rady Miasta Szczecina z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Szczecina.
13. Gazeta Wyborcza,
14. Serwis internetowy Akademickiego Centrum Informatyki Politechniki Szczecińskiej (www.aci.com.pl),
15. Serwis internetowy Multimedia Polska S.A. (www.multimedia.pl),
16. Serwis internetowy UPC Polska (www.upc.pl).

**MAPA
SKŁADOWISKA ODPADÓW
OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW
STR. 045**

**MAPA
CIEPŁOWNICTWO
ENERGETYKA
STR. 047**

4

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

4.1. GRUNTY MIEJSKIE

4.1.1. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

Struktura użytkowania gruntów w latach 2004–2005 charakteryzuje się dużą trwałością w stosunku do lat ubiegłych. Wyraźnie dominujący jest udział kompleksów przyrodniczych (zieleni, lasów, parków, ogródków działkowych, wód stojących, płynących i rowów), które odgrywają znaczącą rolę w obrazie miasta, wzbogacając jego walory krajobrazowe. Atrakcyjność krajobrazu podnosi urozmaiconość i bogata rzeźba terenu.

Na uwagę zasługują także ciekawe rozwiązania kompozycyjne ulic, placów wraz z zabudową Śródmieścia i osiedli willowych, które można zaliczyć do najcenniejszych elementów historycznie ukształtowanego wizerunku Szczecina.

Przebieg granic miasta był niezmienny w latach 2004–2005. W celu wyeliminowania rozbieżności kształtu granic z powiatem polickim w 2005 r. wykonano prace geodezyjne w zakresie ustalenia linii brzegu kilku granicznych cieków wodnych (rzeka Grzybnica, Przęsocińska Struga, Skołwinka), których środkiem biegną granice miasta.

Tabela 4.1.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W LATACH 2001–2005*						
rodzaj użytkowania	powierzchnia terenu w kolejnych latach [km ²]					struktura użytkowania [%]
	2001	2002	2003	2004	2005	2005
użytki rolne (grunty orne, sady, łąki, pastwiska)	74,56	75,19	70,00	68,93	68,05	22,51
lasy i grunty leśne	54,90	54,92	54,96	55,39	57,07	18,88
wody	72,35	72,44	72,25	72,26	72,31	23,92
tereny zabudowane i zurbanizowane (tereny mieszkalne, przemysłowe, tereny wypoczynku)	59,38	58,41	63,02	63,85	63,55	21,02
tereny komunikacji i transportu	23,87	24,15	25,08	24,93	24,96	8,26
użytki kopalne	0,43	0,46	0,45	0,45	0,43	0,14
użytki ekologiczne	0,28	0,34	0,34	0,34	0,34	0,11
nieużytki	8,32	8,13	8,13	8,18	8,12	2,69
tereny różne	8,20	8,13	7,95	7,76	7,42	2,45
ogółem	302,29	302,22	302,18	302,09	302,25	100,00

*łącznie z gruntami poza granicami miasta, stanowiącymi własność komunalną

Źródło: Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Szczecinie.

4.1.2. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW MIEJSKICH

Łączna powierzchnia gruntów komunalnych w granicach miasta wynosiła:

- w 2004 r. 131 994 254 m²,
- w 2005 r. 141 930 509 m².

Na koniec pierwszej połowy 2005 r. największe powierzchnie gruntów komunalnych występowały w rejonie Nad Odrą (35%), a najmniejsza w rejonie Śródmieście (14%).

Na dzień 30 czerwca 2005 r. Prezydent Miasta Szczecin wydał ostateczne decyzje o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności ustanowionego na gruntach komunalnych o łącznej powierzchni 4 213 909 m².

W okresie od 30.06.2004 r. do 30.06.2005 r. skomunalizowano 8 486 554,23 m² gruntów. Do połowy 2005 r. uregulowano status prawny dla 29 133 nieruchomości o łącznej powierzchni 145 828 165,23 m².

W okresie od 30.06.2004 r. do 30.06.2005 r. wystąpiono z wnioskiem do Sądu Rejonowego XII Wydziału Ksiąg Wieczystych w Szczecinie o założenie dla gruntów komunalnych 302 ksiąg wieczystych oraz założono 460 ksiąg wieczystych dla nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasta Szczecin.

Tabela 4.2.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW KOMUNALNYCH W GRANICACH MIASTA W LATACH 2004–2005		
wyszczególnienie	2004*	2005*
	[m ²]	
grunty użytkowane przez przedsiębiorstwa	2 780 115,00	2 780 115,00
użytkowanie wieczyste	8 384 906,50	8 183 862,50
użytkowanie gruntu	6 996 486,00	6 996 517,00
zasób gruntów	68 591 281,45	72 445 400,63
grunty pod drogami (lokalnymi, wojewódzkimi i krajowymi)	7 747 638,00	10 122 615,00
grunty pod zasobami mieszkaniowymi	6 422 391,00	6 459 731,00
Państwowy Fundusz Ziemi	3 481 100,00	3 481 100,00
grunty skomunalizowane na wniosek	1 350 041,13	1 539 293,13
pozostałe grunty (tereny różne, rola, pilotaż)	26 240 295,00	29 921 875,00
ogółem	131 994 254,08	141 930 509,26

* dane wg stanu na dzień 30 czerwca.

Źródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miasta w Szczecinie.

Tabela 4.3.

SPRZEDAŻ NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ GMINY W LATACH 2004–2005				
przeznaczenie	2004		2005	
	liczba	powierz. [m ²]	liczba	powierz. [m ²]
pod zabudowę jednorodzinną	17	17 190	43	40 288
pod zabudowę wielorodzinną	-	-	11	27 004
pod zabudowę komercyjną i usługową	-	-	3	54 308
poszerzenie w celu poprawy warunków zagospodarowania	6	2 462	9	4 097
sprzedaż na rzecz użytkownika wieczystego	3	6 822	174	548 115
inne	4	3 351	5	87 936
ogółem	30	29 825	245	761 748

Zródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami UM w Szczecinie.

W latach 2004–2005 Gmina Miasto Szczecin sprzedała i oddała w użytkowanie wieczyste 341 nieruchomości, za które uzyskano:

- w 2004 r. – 12 743 428 zł,
- w 2005 r. – 28 641 317 zł.

W 2005 r. nastąpił wzrost sprzedaży gminnych gruntów w stosunku do lat poprzednich. Dla porównania: w roku 2000 sprzedano 99 działek, w 2001 – 73, w 2002 – 53, w 2003 – 100, a w 2004 – 30. Wzrosła również i to znacznie ich powierzchnia: 444 247 m² łącznie w latach 2000–2004 przy 761 748 m² w samym roku 2005.

W okresie od 30.06.2004 do 30.06.2005 przeciętną wartość 1 m² gruntu komunalnego szacowano na poziomie:

- Śródmieście – 109,29 zł,
- Pogodno – 69,80 zł,
- Nad Odrą – 57,63 zł,
- Dąbie – 45,61 zł.

Tabela 4.4.

ODDANIE W UŻYTKOWANIE WIECZYSTE NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ GMINY W LATACH 2004–2005				
przeznaczenie	2004		2005	
	liczba	powierz. [m ²]	liczba	powierz. [m ²]
nieruchomości zabudowane na cele mieszkalno-usługowe	2	2 717	1	3 598
pod zabudowę wielorodzinną	8	7 602	-	-
pod zabudowę komercyjną i usługową	5	11 131	5	2 745
poszerzenie	9	4 014	8	1 279
inne	25	7 437	3	202
ogółem	49	32 901	17	7 824

Zródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami UM w Szczecinie.

nie.

Tabela 4.5.

GRUNTY KOMUNALNE W DZIERŻAWIE		
sposób użytkowania	powierzchnia [m ²]	
	stan na 30.06.2004 r.	stan na 30.06.2005 r.
targowiska	72 872	*137 387
handel i gastronomia	6 880	6 310
produkcja	3 037	3 228
usługi	4 704	4 114
magazyny i place sklepowe	23 640	29 829
funkcje administracyjno-socjalne	11 932	11 701
parkingi	42 380	37 105
drogi dojazdowe, dojścia, place manewrowe	110 936	81 537
składowanie materiałów budowlanych, zaplecze budów	28 694	22 885
pogotowie lokatorskie	2 000	2 000
trafostacje itp.	2 397	2 419
schody, wiatrolapy	732	764
imprezy tymczasowe	27	27
zieleni ozdobna, trawniki	221 078	225 902
rekreacja i wypoczynek	123 300	106 614
uprawy warzywne	1 465 430	1 583 633
uprawy rolne, łąki, pastwiska	1 570 050	2 019 189
hodowla	2 973	3 048
altanki	16 847	16 760
garażowiska	46 169	43 712
spółki pracownicze	19 143	-
tereny po przetargu	599 025	537 285
inne	147 600	75 359
ogółem	4 521 846	4 950 808

*powierzchnia, oprócz powierzchni handlowej, uwzględnia także powierzchnie o funkcji towarzyszącej (zieleni, drogi dojazdowe, place manewrowe).

Zródło: Informacja o stanie mienia komunalnego miasta Szczecina 2006.

W latach 2004–2005 Wojewoda Zachodniopomorski przekazał na rzecz Miasta Szczecin:

- mienie należące do byłego Urzędu Rejonowego w Szczecinie przy ul. Mickiewicza 41,
- obiekt Domu Dziecka nr 1 przy ul. Arkońskiej 1, ul. Broniewskiego 16.

Proces przekazywania mienia Skarbu Państwa na rzecz powiatu w Szczecinie jest już prawie zakończony. Do przejęcia pozostały:

- Zespół Szkół Zawodowych przy ul. Ku Słońcu 27/30,
- Zespół Szkół Budowy Okrętów przy ul. Willowej 2/4,
- Zespół Szkół nr 1 przy ul. Romera 2.

W latach 2004–2005 miały miejsce również przypadki pozyskania przez Skarb Państwa od Gminy Miasto Szczecin nieruchomości na mocy umowy zamiany. M.in. grunty wraz z zabudową przy ul. Mickiewicza 161, 163, po byłych koszarach wojskowych, zostały przekazane w trwały zarząd Sądowi Apelacyjnemu oraz Komendzie Wojewódzkiej Policji w Szczecinie.

W 2004 r. Gmina Miasto Szczecin oddała na własność w drodze bezprzetargowej Akademii Rol-

niczej nieruchomości gruntową przy ul. Janickiego – Wernyhory wraz ze sprzedażą budynków usytuowanych na tym gruncie.

W 2005 r. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego oraz Prezydent Miasta Szczecin podpisali akt notarialny w sprawie sprzedaży udziału gminy we własności zabudowanej nieruchomości gruntowej przy ul. A. Mickiewicza.

4.2. GOSPODAROWANIE PRZESTRZENIA

Szczecin jest typowym miastem portowym powstałym we wczesnym średniowieczu. Struktura miasta charakteryzuje się dwubiegunowym układem ośrodków centralnych: Prawobrzeże – Lewobrzeże.

Centrum lewobrzeżne charakteryzuje koncentracja usług – o znaczeniu ogólnomiejskim, regionalnym, krajowym i międzynarodowym – zlokalizowanych głównie w Śródmieściu oraz dzielnicy Zachód. Natomiast na Prawobrzeżu ukształtowało się centrum o znaczeniu lokalnym i podmiejskim, obsługującym bezpośrednie otoczenie miasta.

Funkcje przemysłowo-składowe koncentrują się w lewobrzeżnej części miasta na obszarach wzdłuż Odry (Międzyodrze, osiedle Drzetowo), w osiedlach: Pomorzany, Gumieńce, a w prawobrzeżnej części miasta w osiedlach: Załom, Żydowce, Klucz, Płonia – Śmierdnica – Jezierzycy, w rejonie ulic: Struga, Wiosenna, Pomorska, Kniewska. Natomiast koncentracja funkcji portowej ma miejsce na terenach Międzyodrza oraz na lewym brzegu Odry Zachodniej.

Zasadniczą funkcją na terenie miasta we wszystkich dzielnicach, poza Międzyodrzem, jest funkcja mieszkaniowa i związane z nią usługi.

Szczecin jako stolica regionu zachodniopomorskiego, jak to ma miejsce w przypadku wszystkich dużych miast w Polsce, funkcjonuje w obszarze metropolitalnym. Jest ośrodkiem usług o znaczeniu ponadregionalnym, pełni funkcje obsługowe na rzecz pozostałych gmin ościennych. Unikatowe przygraniczne położenie czyni ze Szczecina ośrodek oddziaływający nie tylko w granicach państwa polskiego. Jego potencjał rozwojowy wynika z powiązań z innymi ośrodkami miejskimi w tej części Europy poprzez drogę wodną Odra – Bałtyk oraz powiązania drogowe z Berlinem, Pragą, Gdańskiem, Poznaniem i Warszawą. Miasto pełni funkcje stolicy Euroregionu i zajmuje pozycję lidera w euroregionie.

4.2.1. CHARAKTERYSTYKA DZIELNIC MIASTA

Administracyjną strukturę miasta tworzą cztery dzielnice:

- Śródmieście (wraz z Międzyodrzem),
- Północ,
- Zachód,

- Prawobrzeże.

Na ich terenie znajduje się 37 osiedli, posiadających strukturę samorządową w postaci rad osiedlowych.

Obszar Śródmieścia i Międzyodrza charakteryzuje bardzo duże zróżnicowanie funkcjonalne i fizjonomiczne. W Śródmieściu znajduje się centrum miasta, dominuje tu intensywna zabudowa mieszkaniowo-usługowa. Jest to obszar lokalizacji głównych funkcji miejskich, w szczególności administracji publicznej i wszelkich funkcji usługowych. W Śródmieściu występuje największa koncentracja miejsc pracy dla mieszkańców całego miasta. Zabudowę śródmiejską w głównej mierze stanowi zabudowa historyczna oraz XIX-wieczny układ urbanistyczny o wysokich walorach kompozycyjnych i dużej wartości kulturowej. W strefie przyodrzańskiej, na terenie osiedla Dżetowo-Grabowo znajdują się obiekty związane z gospodarką morską, głównie przemysłem stoczniowym. Znaczącą część obszaru południowego Śródmieścia zajmują koszary i tereny wojskowe w rejonach ulic Narutowicza, Potulickiej, Sowińskiego i Kusocińskiego, częściowo przejęte przez wyższe uczelnie.

Międzyodrze to obszar praktycznie pozbawiony funkcji mieszkalnej, zdominowany przez port i przemysł przyportowy oraz funkcje transportowe (połączenie portu z zapleczem lądowym, tranzyt wewnątrzmijski pomiędzy lewo- i prawobrzeżem). Jest to po Śródmieściu drugie co do wielkości skupisko miejsc pracy. W krajobrazie Międzyodrza dominuje jednak przyroda, na której obrzeżach występuje intensywny krajobraz przemysłowy.

Dzielnica Północ to zbiór dawnych samodzielnych wsi. Obecnie jest to obszar o pasmowej strukturze zagospodarowania terenu:

- pasmo dolne, nadodrzańskie to tereny o funkcji przemysłowo-portowej, komercyjnej;
- pasmo krawędziowe – strefa zieleni zabezpieczającej i krajobrazu otwartego, wykorzystywana na zielen publiczną i ogrodnictwo;
- pasmo wysoczyzny Wzgórz Warszawskich – tereny mieszkalnictwa i usług ze znacznymi obszarami terenów rolnych.

Podstawowe funkcje dzielnicy od lat ulegają przekształceniom, za którymi nie nadążają zmiany infrastrukturalne, co stanowiło barierę do rozwoju dzielnicy. Niewątpliwym walorem krajobrazowym dzielnicy Północ jest urozmaicona konfiguracja terenu oraz sąsiedztwo z Puszcza Wkrzańską.

Dzielnice Zachód tworzy zróżnicowana struktura dawnych samodzielnych ośrodków wiejskich. W pasie nadodrzańskim i na terenach przyległych do Śródmieścia występuje strefa przemysłowa, podlegająca restrukturyzacji. Duża część dzielnicy pełni funkcje mieszkaniowe, usługowe i komercyjne, z przewagą funkcji mieszkaniowej o średniej i dużej intensywności. Tereny dawnych wsi (Osów, Krzekowo, Rumieńce), wielkoobszarowe osiedla jednorodzinne (Pogodno, Gumieńce, Niemierzyn), po-

między którymi znajdują się tereny wojskowe, osiedla wielorodzinne, tereny zieleni rekreacyjnej i resztki zdegradowanego przemysłu zdominowane są przez zabudowę mieszkaniową. Północna część dzielnicy obejmuje obszary lasów, parków, ogrodów działkowych. Zieleń tej dzielnicy tworzy swoisty system połączeń ekologicznych nawet z obszarami zieleni na terenie Śródmieścia.

W dzielnicy Prawobrzeże, stanowiącej wschodnią część miasta, zamieszkuje około 25% mieszkańców Szczecina. Podstawowe funkcje tego obszaru to: mieszkalnictwo, usługi, produkcja i składowanie. Przeważa funkcja mieszkaniowa i usługi z nią związane oraz rekreacja. W ostatnim okresie wzrosła koncentracja funkcji usługowych o charakterze ogólnomiejskim i dzielnicowym – głównie w zakresie handlu, administracji publicznej, instytucji finansowych, a także oświaty i sportu oraz ochrony zdrowia. Na obrzeżach dzielnicy znajdują się duże kompleksy leśne: Puszcza Goleniowska, Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa”. Do dzielnicy należy ogromny akwen jeziora Dąbie. Na uwagę zasługuje także układ kompozycyjny Starego Dąbia z wyodrębnionym zespołem historycznym starej zabudowy, objętej ochroną konserwatorską. Podstawowymi problemami tej dzielnicy są: niewystarczająca sieć uliczna, braki infrastruktury technicznej oraz mała liczba miejsc pracy i konieczność długich dojazdów mieszkańców do lewobrzeżnej części miasta ze Śródmieściem poprzez Międzyodrze.

4.2.2. STAN PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Polityka przestrzenna stanowi jedno z narzędzi realizacji wizji rozwoju społeczno-gospodarczego Szczecina. Jej podstawy sformułowane zostały w najważniejszych dokumentach: Strategii Rozwoju Szczecina i „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina”. W dokumentach tych określono podstawowe założenia kształtowania polityki przestrzennej miasta oraz kierunki jej realizacji. Są one podstawą do opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Szczecina. Plan, po jego uchwaleniu przez Radę Miasta, staje się prawem lokalnym stanowiącym podstawę do wydawania decyzji o pozwoleniu na budowę.

Proces planowania zagospodarowania przestrzennego miasta ma charakter ciągły. Wygaśnięcie ważności Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Miasta w 2004 r. utrudniło wprowadzenie obsługi inwestorów, niemniej ciągłość prac planistycznych zapewnia pokrycie ważnymi planami miejscowymi powierzchni 4 251,3 ha, co stanowi około 14,4% powierzchni miasta (46,6% powierzchni planistycznej). Zaawansowane są prace nad pla-

nami miejscowymi obejmującymi kolejnych 20% powierzchni miasta.

W roku 2003 rozpoczęły się prace nad wymaganymi ustawowo opracowaniami ekofizjograficznymi dla całego miasta. Obecnie proces ten jest zakończony i miasto wyposażone jest w wielowarstwowe, cyfrowe mapy tematyczne. W roku 2003 przystąpiono także do aktualizacji „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina”. Poprzez ustawowy wymóg zgodności planów miejscowych ze studium uwarunkowań dokument ten wyznacza politykę przestrzenną miasta na kolejne lata.

W latach 2004–2005 uchwalono następujące plany zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina:

- „Gryfińska – Hangarowa” o powierzchni 22,5 ha,
- zmiany P.69 dotyczące terenu „Sienno” o powierzchni 10,5 ha,
- „Szybki Tramwaj” dotyczący obszaru osiedli Zdroje, Słoneczne, Majowe, Kijewo i Bukowe-Kłęskowo o powierzchni 65,9 ha,
- „Warszewo – Rostocka” o powierzchni 107,0 ha,
- „Stołczyn – Policka” o powierzchni 115,4 ha,
- „Gumieńce – Derdowskiego” o powierzchni 168,1 ha,
- „Gontynka” o powierzchni 16,8 ha,
- „Gumieńce – Cmentarz Bronowicka” o powierzchni 158,9 ha,
- „Bolinko – Rynkowa” o powierzchni 36,9 ha,
- „Kijewko” o powierzchni 187,8 ha,
- „Gumieńce – Harnasiów” o powierzchni 50,8 ha,
- „Warszewo – Odolany” o powierzchni 69,5 ha.

Nowy stan prawny, przy ustawowo narzuconej szczegółowości planów miejscowych, wydłuża wprawdzie czas ich opracowywania, jednak już posiadane pokrycie miasta stawia Szczecin na wysokiej pozycji wśród wielu dużych miast. Dla porównania Wrocław był pokryty miejscowymi planami zagospodarowania w 23,6%, Toruń w 20,7%, Warszawa w 13,8%, Gdańsk w 47,7%, Poznań w 6,6%, Katowice w 10,4%, a Lublin w 43,8% powierzchni miasta.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Projekt „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina”,
2. Biuro Planowania Przestrzennego Miasta,
3. Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Szczecinie,
4. Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Urząd Miasta Szczecin,
5. Biuro Geodety Miasta, Urząd Miasta Szczecin,
6. Informacja o stanie mienia komunalnego miasta Szczecina, 2005–2006,
7. Urzędy Miast: Gdańsk, Katowice, Lublin, Poznań, Toruń, Warszawa, Wrocław.

5

MIESZKALNICTWO I RYNEK NIERUCHOMOŚCI

5.1. ZASOBY MIESZKANIOWE SZCZECINA

W 2004 roku Szczecin dysponował ponad 153 tys. mieszkań, z czego prawie 70 tys. to lokale spółdzielcze, a niecałe 30 tys. – lokale gminne.

W stosunku do lat poprzednich znacznie poprawiły się wskaźniki zagęszczenia zasobów mieszkaniowych. W 2004 r. na jedno mieszkanie przypadało przeciętnie 2,68 osób i taki wynik plasował Szczecin na siódmej pozycji wśród miast wojewódzkich. Obniżyła się także liczba osób na 1 izbę i wynosiła 0,78 (w 2002 roku 1,19). Dla porównania w województwie zachodniopomorskim na jedno mieszkanie przypadały przeciętnie 2,97 osoby, a w kraju 3,01. Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania – 59,9 m². Pod tym względem lepsze warunki mieszkaniowe mieli mieszkańcy tylko czterech miast wojewódzkich.

Tabela 5.1.

ZASOBY MIESZKANIOWE WYBRANYCH MIAST WOJEWÓDZKICH W 2004 ROKU			
miasto	przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	mieszkania stanowiące własność gminy [%]	przeciętna powierzchnia użytkowa [m ²]
Warszawa	min 2,29	14,1	56,0
Łódź	2,33	max 23,1	min 52,6
Katowice	2,41	14,4	57,7
Wrocław	2,60	22,6	59,8
Poznań	2,61	9,8	max 63,2
Kraków	2,62	9,4	55,9
Szczecin	2,68	19,3	59,9
Białystok	2,68	8,5	58,4
Zielona Góra	2,69	15,4	60,2
Gdańsk	2,70	21,5	57,6
Opole	2,74	13,4	62,7
Kielce	2,77	min 2,1	57,5
Rzeszów	max 2,94	10,5	61,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Nowe mieszkania oddane do użytku po 2001 roku stanowiły tylko ok. 5% zasobów mieszkaniowych miasta, natomiast ponad 32% to mieszkania wybudowane przed 1945 rokiem. W 2004 roku w Szczecinie 99,8% mieszkań było wyposażonych w wodociąg. Oznacza to, że około 300 mieszkań na terenie miasta nie miało bieżącej wody. Ustępu brakowało w 5,8% mieszkań, natomiast łazienki w 8,3%. Zauważono także zjawisko zmniejszania się liczby mieszkań wyposażonych w gaz z sieci (w roku 2004 w porównaniu z rokiem 2002 o 1,1 punktu procentowego), co wskazuje na wykorzystywanie prądu na potrzeby gospodarstwa domowego, jako bezpieczniejszego źródła energii.

W 2004 roku najwięcej mieszkań zlokalizowanych było w dzielnicy Śródmieście – 56 468 (głównie w osiedlach: Niebuszewo-Bolinko – 10 493, Centrum – 9 931, Turzyn – 7 973 i Śródmieście-Północ 7 032) oraz w dzielnicy Zachód – 46 554 (głównie w osiedlach: Pomorzany – 10 025, Pogodno – 9 968, Świerczewo – 7 600, Gumieńce –

6 725). Z kolei w dzielnicy Prawobrzeże usytuowanych było 29 362 mieszkań (w osiedlu Słoneczne – 5 338, w osiedlu Bukowe-Kłęskowo – 5 310), a w dzielnicy Północ – 21 138 lokali mieszkalnych (najwięcej w osiedlach: Niebuszewo – 7 031 i Żelechowa 6 885).

W 2004 r. oddano do użytku 1 934 mieszkania. Mimo iż wartość ta stawiała Szczecin na szóstym miejscu w kraju (podobnie jak w roku 2003), to w porównaniu np. z Krakowem (4 472) czy Poznaniem (2 509), szczecińskie budownictwo mieszkaniowe wypada dużo gorzej.

W 2004 r. w porównaniu z rokiem 2003 nowe budownictwo charakteryzowało się mniejszą powierzchnią mieszkań – 76,3 m². W pierwszej połowie 2005 r. przeciętna powierzchnia nowego mieszkania wzrosła do 82,6 m². W tym czasie największe mieszkania budowano w Łodzi (154,9 m²), a najmniejsze w Bydgoszczy (68 m²).

W 2004 r. najwięcej mieszkań oddano do użytku w dzielnicy Prawobrzeże – 610, w pozostałych dzielnicach odpowiednio: Północ – 495, Śródmieście – 406, Zachód – 423 mieszkania.

Tabela 5.2.

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA W SZCZECINIE W LATACH 2002–2005*				
rok	liczba mieszkań	liczba izb	powierz. użytkowa [tys. m ²]	przeciętna pow. użyt. jednego mieszkania [m ²]
Spółdzielcze				
2002	623	1 795	33,8	54,3
2003	459	1 308	26,1	56,9
2004	394	1 336	22,6	57,3
Komunalne				
2002	40	110	2,0	50,5
2003	81	135	3,3	40,5
2004	-	-	-	-
Zakładowe				
2002	3	13	0,3	85,3
2003	-	-	-	-
2004	-	-	-	-
Spoleczne czynszowe				
2002	455	1 045	23,4	51,5
2003	348	797	17,4	49,9
2004	244	725	12,8	52,5
Na sprzedaż lub wynajem				
2002	408	1 381	30,6	74,9
2003	418	1 315	30,1	72,0
2004	915	2 850	54,9	60,0
Indywidualne				
2002	375	1 798	46,1	122,9
2003	538	2 830	77,7	144,4
2004	381	2 061	57,3	150,3
2005	340	brak danych	47,9	brak danych
Razem				
2002	1 904	6 142	136,2	71,5
2003	1 844	6 385	154,6	83,8
2004	1 934	6 972	147,6	76,3
2005	1 548	brak danych	124,3	brak danych

*na dzień sporządzenia Raportu Urząd Statystyczny nie dysponował danymi za rok 2005 z uwzględnieniem wszystkich inwestorów.
Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W 2004 r. wśród wybudowanych mieszkań dominowały te przeznaczone na sprzedaż lub wynajem. W następnej kolejności rozwijało się budownictwo spółdzielcze i indywidualne oraz społeczne czynszowe. Najwięcej mieszkań powstało w osiedlach: Bukowe-Kłęskowo (379), Warszewo (277), Nowe Miasto (244), Dąbie (133), Gumieńce (130), Krzekowo-Bezrzecze (97), Żelechowa (99), Turzyny (90).

Tabela 5.3.

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA W WYBRANYCH MIASTACH WOJEWÓDZKICH				
miasto	2004 r.		I połowa 2005 r.	
	liczba mieszkań	przeciętna powier. mieszkania [m ²]	liczba mieszkań	przeciętna powier. mieszkania [m ²]
Warszawa	max 10 300	71,3	max 5 620	74,9
Kraków	4 472	min. 67,5	1 967	67,3
Poznań	2 509	93,4	1 114	91,9
Gdańsk	2 115	83,3	1 258	77,3
Wrocław	2 021	70,3	899	74,0
Szczecin	1 934	76,3	608	82,6
Białystok	1 570	72,7	383	99,2
Łódź	1 384	107,9	238	max 154,9
Olsztyn	1 213	77,2	493	68,2
Lublin	1 081	79,3	666	72,7
Bydgoszcz	540	82,7	257	min 68,0
Zielona Góra	400	max 111,3	267	99,9
Opole	min 368	72,1	min 69	149,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

W 2004 r. zanotowano niewielki spadek liczby mieszkań – o 15 z tytułu tzw. ubytków mieszkaniowych, o łącznej powierzchni 836 m². Przyczynami ubytków była przede wszystkim zmiana przeznaczenia mieszkania oraz zły stan techniczny.

Obrazem ruchu na rynku budowlanym jest liczba wydanych pozwoleń na budowę. W 2005 roku nastąpił zdecydowany wzrost liczby wydawanych pozwoleń na budowę w stosunku do roku 2004. Natomiast zmalała liczba pozwoleń na budowę budynków wielorodzinnych, choć w ramach tych wydanych wzrosła liczba mieszkań i powierzchni. W obu dziedzinach budownictwa występowały tendencje wzrostowe.

Tabela 5.4.

LICZBA POZWOLEŃ NA BUDOWĘ WYDANYCH W LATACH 2004–2005		
wyszczególnienie	2004	2005
Budynki mieszkalne jednorodzinne		
liczba pozwoleń na budowę	160	248
łączna powierzchnia użytkowa [m ²]	31 821	42 316
Budynki mieszkalne wielorodzinne		
liczba pozwoleń na budowę	51	42
łączna powierzchnia użytkowa [m ²]	86 858	103 684
liczba mieszkań	1 370	1 820

Źródło: Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej UM w Szczecinie.

Pomimo niewielkiego ożywienia ruchu budowlanego w dalszym ciągu niepokojące były efekty budownictwa mieszkaniowego. W 2005 r. liczba odda-

nych do użytku mieszkań w Szczecinie zmalała w stosunku do lat poprzednich.

Wygasanie tzw. dużej ulgi podatkowej oraz ostateczne odliczeń na zakup mieszkania wywołało kolejny regres. Trudną sytuację na rynku inwestycyjnym, związaną z recesją gospodarczą, pogłębiły kłopoty finansowe gospodarstw domowych. Wysoka stopa bezrobocia, zwolnienia z dużych przedsiębiorstw wywołały brak wolnych środków w dochodach gospodarstw domowych na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. Na szczecińskie budownictwo mieszkaniowe niewątpliwie niekorzystny wpływ miał także brak planów miejscowych oraz niedostatek terenów uzbrojonych i przygotowanych pod szybkie inwestycje mieszkaniowe, zwłaszcza pod budownictwo jednorodzinne, które od lat realizuje się w gminach ościennych.

Szacując brak mieszkań w Szczecinie na 22,8 tys. oraz przyjmując tempo przyrostu mieszkań z ostatnich lat i zjawiska demograficzne na stałym poziomie, potrzeba ponad dziewięciu lat na uzupełnienie braków mieszkaniowych szczecińskich gospodarstw domowych.

5.2. KOMUNALNE ZASOBY MIESZKANIOWE

Komunalne zasoby mieszkaniowe stanowiły pod koniec 2005 roku 25 384 mieszkania, tj. o 11,6% mniej niż w roku 2003. Stała sprzedaż mieszkań powodowała, sukcesywne zmniejszanie się liczby wspólnot z przewagą udziału miasta.

Tabela 5.5.

CHARAKTERYSTYKA KOMUNALNYCH ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH GMINY		
wyszczególnienie	2004	2005
liczba budynków komunalnych	1 258	1 161
liczba wspólnot mieszkaniowych z udziałem gminy	1 905	2 010
liczba mieszkań gminnych	26 157	25 384
powierzchnia użytkowa mieszkań gminnych [m ²]	1 326 163	1 290 554
liczba mieszkańców w lokalach komunalnych	72 020	70 310

Źródło: Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych UM w Szczecinie.

Według danych uzyskanych z Wydziału Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych Urzędu Miasta Szczecin, w latach 2004–2005 dwa szczecińskie Towarzystwa Budownictwa Społecznego oddały do użytku 728 nowo wybudowanych mieszkań, w tym 452 do dyspozycji gminy. Pierwsze mieszkania społeczne czynszowe przekazane zostały w Szczecinie w roku 1998, natomiast w roku 2004 ich udział w zasobach mieszkań ogółem w Szczecinie wynosił już 2,15%. Inwestycje mieszkaniowe zrealizowane przez TBS-y wyróżniają się pod względem architek-

tonicznym na tle zabudowy Szczecina. Lokale mieszkalne są funkcjonalne, a budynki mieszkalne przekazane do użytku posiadają pełną infrastrukturę towarzyszącą (tereny zielone, drogi, miejsca postojowe, place zabaw).

W latach 2004–2005 wzrosła liczba rodzin uprawnionych do ubiegania się o lokal z mieszkaniowego zasobu gminy, a w szczególności liczba osób, którym należy zapewnić lokale socjalne i zamienne.

Na koniec 2004 r. liczba wniosków rodzin o przydział lokalu komunalnego wynosiła 11 165, w tym:

- 3 597 rodzin czekało na mieszkanie do remontu,
- 6 784 na mieszkanie socjalne,
- 784 na mieszkanie w TBS-ach.

W porównaniu z rokiem 2003 przybyło około tysięcy oczekujących. W 2005 roku kolejka czekających przekroczyła 12 tys.

Jednocześnie maleje liczba mieszkań komunalnych wskutek prowadzonej systematycznie prywatyzacji. Najemcy mają możliwość niedrogiego wykupu mieszkań należących do gminy. Od lutego 2004 r. mieszkania komunalne można było nabywać z dużymi ulgami – 90% wartości rynkowej, a w przypadku gdy sprzedawane były wszystkie mieszkania w budynku – 97%. Szczecin znajdował się w krajowej czołówce, jeśli chodzi o tani wykup mieszkań komunalnych. Mimo to w dalszym ciągu udział mieszkań komunalnych w zasobach mieszkaniowych miasta był wysoki i w 2004 r. wyniósł 19,3%.

Tabela 5.6.

SPRZEDAŻ MIESZKAŃ KOMUNALNYCH W LATACH 2004–2005		
wyszczególnienie	2004	2005
liczba sprzedanych lokali mieszkalnych	813	754
kwota sprzedaży [zł]	6 455 876	6 232 688
wpływ do budżetu ze sprzedaży lokali mieszkalnych [zł]	7 261 944	6 763 606

Źródło: Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych UM w Szczecinie.

W latach 2004–2005 wskazano 1 116 rodzinom lokale należące do mieszkaniowego zasobu gminy Szczecin oraz lokale, których właścicielami są Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Z tego w 899 przypadkach umowy najmu lokali zawarte zostały na czas nieokreślony.

Miasto stosowało szereg instrumentów w celu przeciwdziałania problemowi deficytu mieszkaniowego.

W 2004 r. gmina złożyła wniosek do Ministerstwa Infrastruktury o dofinansowanie kosztów utworzenia lokali socjalnych w ramach rządowego programu pilotażowego. Wniosek gminy o finansowe wsparcie utworzenia 30 lokali socjalnych w ramach przebudowy dawnego Domu Aktora przy ul. Arkońskiej 17–18 uzyskał wysoką ocenę, podpisano więc umowę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego o dofinansowanie w kwocie 844 tys. zł.

Oprócz współfinansowania komunalnego budownictwa mieszkaniowego TBS, gmina stosowała szereg innych procedur umożliwiających zaspokajanie potrzeb i poprawę warunków mieszkaniowych:

- udostępniała powierzchnie stanowiące część wspólną budynku w celu adaptacji na mieszkanie,
- wynajmowała lokale mieszkalne w zamian za wykonanie remontu na własny koszt,
- przeznaczała mieszkania na prowadzenie rodzinnych placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz na mieszkania chronione,
- dokonywała zamian mieszkań z urzędu oraz pośredniczyła w zamianie mieszkań lokatorskich,
- stosowała preferencje w stosunku do osób niepełnosprawnych,
- przeznaczała lokale mieszkalne dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 5.7.

PRZYDZIAŁY MIESZKAŃ KOMUNALNYCH W LATACH 2004–2005				
wyszczególnienie	2004		2005	
	Zasób Gminy	Zasób TBS	Zasób Gminy	Zasób TBS
wnioski z kolejki o przydział mieszkania	172	197	135	87
– do remontu	105		75	-
– TBS	-	189	-	81
– socjalne	67	8	60	6
mieszkania zamienne (umowa na czas nieoznaczony)	77	27	42	107
mieszkania zamienne (socjalne)	6	-	2	-
mieszkania socjalne (z wyroków)	33	1	26	8
zamiany mieszkań z urzędu	18	81	14	29
mieszkania dla niepełnosprawnych	1	7	4	-
mieszkania na czas pracy	-	4	2	6
mieszkania dla wychowanków domów dziecka oraz rodzin zastępczych	16	-	12	-
mieszkania dla repatriantów	-	-	2	-
razem lokale	323	317	239	237
w tym: socjalne	106	9	88	14

Źródło: Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych UM w Szczecinie.

Blisko 30% zasobów mieszkaniowych miasta stanowi tzw. „mienie poniemieckie” – mieszkania zlokalizowane w zabytkowych kamienicach, zazwyczaj w centrum miasta. Są to zasoby zniszczone, wymagające dużych nakładów pieniężnych. Właścicielem dużej części tych zasobów jest gmina. Na niej ciąży więc obowiązki związane z remontem i modernizacją. Struktura mieszkań, których właścicielem jest gmina wskazuje, że udział mieszkań wybudowanych po 1990 roku wynosi zaledwie 1,63% zasobów, natomiast 78% zasobów wybudowano przed 1944 rokiem. Budynki te obciążone są skut-

kiem ponad 50-letnich zaległości remontowych, co powoduje występowanie dużego deficytu jakościowego komunalnych zasobów mieszkaniowych, czyli braku mieszkań o określonym standardzie.

Warunki sanitarno-socjalne mieszkań komunalnych wciąż odbiegają od standardu oferowanego przez innych inwestorów. W latach 2004–2005 13,7% mieszkań nie posiadało łazienki i WC w obrębie lokalu, 7% to lokale niesamodzielne, znajdujące się w lokalach wspólnych, a 31,7% lokali ogrzewanych było z sieci miejskiej. Skutkiem tego koszty utrzymania zasobów mieszkaniowych były wysokie. Wpływy z czynszów nie pokrywały niezbędnych potrzeb remontowych, tym bardziej że wielu najemców zalegało z płatnościami.

Wydatki na remonty i konserwacje utrzymywały się na stałym poziomie i wynosiły:

- w 2004 roku – 28,5 mln zł,
- w 2005 roku – 28,7 mln zł.

Aby podwyższyć standard mieszkań będących w posiadaniu gminy, kontynuowano Program Nasz Dom, polegający na dofinansowaniu z budżetu Miasta remontów części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych na terenie Szczecina. Program ten dotyczy wspólnot mieszkaniowych z udziałami miasta i adresowany jest do właścicieli lokali, na których spoczywa obowiązek finansowania remontu części budynku stanowiących współwłasność. Obowiązek ten, w zestawieniu z wieloletnią luką remontową przekracza możliwości finansowe większości wspólnot mieszkaniowych. Oprócz finansowego wspierania remontów nieruchomości wspólnych, celem Programu jest także mobilizacja indywidualnych właścicieli lokali do podejmowania takich przedsięwzięć. W Szczecinie jest bardzo wiele wspólnot mieszkaniowych, w tym ok. 2 000 wspólnot z udziałem gminy (pod koniec roku 2005), funkcjonujących w przedwojennych budynkach wymagających wielkich nakładów na remonty.

Dofinansowanie w ramach Programu Nasz Dom wyniosło:

- w 2004 roku – 1 463 756 zł,
- w 2005 roku – 1 974 472 zł.

W latach 2004–2005 wykonano 149 remontów, w tym:

- 57 remontów dachów,
- 16 remontów elewacji,
- 13 kompleksowych termomodernizacji budynków,
- remonty balkonów w 6 budynkach,
- wzmocnienie konstrukcji 6 budynków,
- wymianę instalacji elektrycznej w 27 budynkach,
- wymianę stolarki okiennej i/lub bram klatek schodowych w 11 budynkach,
- modernizację węzła i instalacji c.o. w 2 budynkach,
- wymianę przyłączy gazowych w 3 budynkach,
- remont dźwigów osobowych w 5 budynkach,
- wykonanie izolacji poziomej i pionowej w 3 budynkach.

Od początku istnienia Programu wydatkowano z budżetu Miasta 9 762 305 zł na dofinansowanie 472 remontów części wspólnych nieruchomości, których łączna wartość wyniosła ok. 40 mln zł.

Lokatorzy mogli także sami poprawić swoje warunki mieszkaniowe, biorąc udział w Programie Małych Ulepszeń, polegającym na dofinansowywaniu przez gminę ulepszeń dokonywanych w lokalach przez najemców mieszkań komunalnych. Zdecydowana większość, bo ok. 90% ulepszeń związana jest ze zmianą systemu ogrzewania (likwidacja pieców kaflowych). Wysokość dofinansowania wynosiła:

- w 2004 roku – 203 854 zł,
- w 2005 roku – 196 453 zł.

W latach 2004–2005 wykonano łącznie 127 remontów, z czego 120 to zmiana systemu ogrzewania, a 7 to wykonanie łazienki.

Program Nasz Dom i Program Małych Ulepszeń wyróżniają miasto Szczecin na tle innych miast, które takich programów nie posiadają.

5.3. TRANSAKCJE NA RYNKU MIESZKANIOWYM

Na szczecińskim rynku nieruchomości w 2004 roku zanotowano określone tendencje związane z zaplanowanym wejściem Polski do Unii Europejskiej. Właściciele wstrzymywali się ze sprzedażą nieruchomości, licząc na większy zysk w zjednoczonej Europie, kupujący pospiesznie nabywali nieruchomości w obawie przed wielkim skokiem cen. Po 1 maja 2004 r. ceny jednak nie wzrosły. Zwiększyło się natomiast zainteresowanie obcokrajowców szczecińskimi nieruchomościami (głównie z Niemiec i krajów skandynawskich), co przełożyło się na transakcje. Cudzoziemcy nabywali mieszkania m.in. w związku z pracą w Szczecinie lub ze względu na atrakcyjną w stosunku do zagranicznych cenę. Duże znaczenie w transakcjach międzynarodowych ma lokalizacja Szczecina – bliskość Berlina oraz połączenie promowe ze Skandynawią.

Ogólną tendencją na rynku mieszkaniowym było przechodzenie zasobów mieszkaniowych w ręce osób fizycznych. Miało to miejsce zarówno w przypadku dotychczasowych najemców (wykup mieszkań od gminy, zakładów pracy czy spółdzielni mieszkaniowych), jak i inwestorów lokujących wolne środki w mieszkania na wynajem.

W 2005 roku ceny mieszkań wzrosły o około 10–12%, a ruch na rynku był większy w stosunku do lat poprzednich. Pojawiła się także nowa grupa klientów – młodzi Polacy, którzy pieniądze zarobione za granicą lokowali w nieruchomościach w kraju.

Spadł popyt na mieszkania w technologii uprzedmiotowionej o dużym zagęszczeniu. Na pierwotnym i wtórnym rynku mieszkaniowym w Szczecinie coraz większym popytem cieszyły się lokale o podwyższonym standardzie w kilkuletnich budynkach wykona-

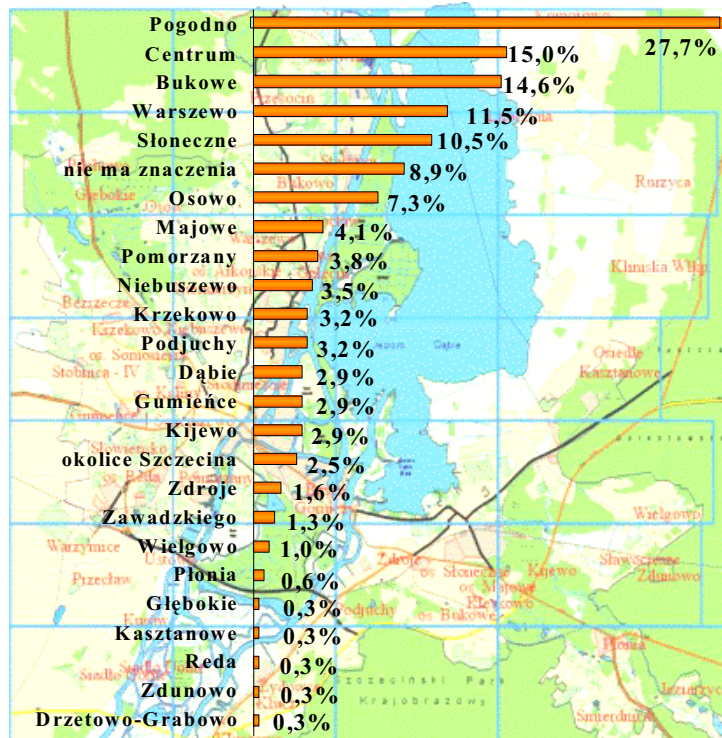
nych w nowej technologii – wybudowane z cegły (od 2,4 tys. zł za 1 m²). Istotnym czynnikiem była także lokalizacja, preferencje klientów pozostały niezmiennie od lat. Atrakcyjne dzielnice to Pogodno, Głębokie, Warszewo. Najwięcej transakcji w analizowanych latach odbyło się na zasobach mieszkalnych Śródmieścia (48,39%) i Pogodna (26,61%), znacznie mniej Dąbia i Nad Odrą – po około 12%.

Największym zainteresowaniem cieszyły się mieszkania dwu- i trzypokojowe. Analizując dane dotyczące transakcji, można zauważyć, że największy obrót na rynku dotyczył mieszkań średnich – dwupokojowych, które stanowiły 48,48% wszystkich transakcji w latach 2003–2005. Kolejna grupa mieszkań będąca w obrocie to mieszkania trzypokojowe (23,23% wszystkich transakcji), następnie mieszkania jedno- i czteropokojowe (odpowiednio 12,12% i 14,14%), i wreszcie mieszkania pięcio- i sześciopokojowe (odpowiednio 1,52% i 0,51%).

Dla mniej zamożnych mieszkańców Szczecina lub szukających pierwszego mieszkania dobrą propozycją były bloki z wielkiej płyty (cena od 1,8 tys. zł za 1 m²), które obok mieszkań w starych niewyremontowanych kamienicach należały do najtańszych (tam m² można było kupić już za 1,6 tys. zł).

Nowym produktem mającym przyszłość na rynku nieruchomości są mieszkania w odrestaurowanych kamienicach. Śródmiejskie kamienice cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród zagranicznych inwestorów.

Wykres 5.1. ZAINTERESOWANIE POSZCZEGÓLNYMI DZIELNICAMI W SZCZECINIE

Źródło: Instytut Analiz, Diagnoz i Prognoz Gospodarczych w Szczecinie.

ku wtórnym system finansowania był bardzo podobny. Dostępność tanich kredytów hipotecznych prze-

kładała się na duże ożywienie na rynku nieruchomości, wzrósł popyt na mieszkania, a z nim ich ceny.

Liczba ofert na szczecińskim rynku nowych mieszkań zaspokajała popyt, inwestycje nie czekały już na nabywców, tak jak dwa lata temu.

5.4. FINANSOWANIE BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO

Spółdzielnie mieszkaniowe, podobnie jak firmy developerskie, budowały mieszkania z przeznaczeniem na sprzedaż ze środków własnych wspomaganych kredytami bankowymi, ze środków przyszłych lokatorów oraz kredytów hipotecznych zaciąganych przez przyszłych mieszkańców.

Inwestorzy indywidualni budowali domy ze środków własnych przy wykorzystaniu kredytów bankowych.

Gminne Towarzystwa Budownictwa Społecznego budowały mieszkania z udziałem kredytów z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego (do 70% inwestycji) oraz środków partycypantów. Zgodnie z założeniem ustawy powołującej KFM, mieszkania o umiarkowanych czynszach budowane są dla lokatorów średniozamożnych, a w opłatę czynszową wkalkulowana jest wieloletnia spłata kredytu.

Tabela 5.8.

CENY MIESZKAŃ ZA METR KWADRATOWY W WYBRANYCH MIASTACH WOJEWÓDZKICH [tys. zł]				
miasto	2004		2005	
	rynek pierwotny	rynek wtórny	rynek pierwotny	rynek wtórny
Bydgoszcz	2,3–3,0	1,7–3,0	2,7–3,7	1,8–3,3
Poznań	2,0–4,0	2,0–4,0	3,0–4,5	3,0–4,5
Wrocław	2,3–3,5	2,0–3,5	2,7–6,5	3,0–6,0
Szczecin	2,4–3,5	1,8–3,5	2,7–3,8	1,8–3,5

Źródło: „Raport o Szczecinie” 2004 i 2005, Gazeta Wyborcza.

Banki chętnie udzielały kredytów mieszkaniowych przy minimalnych zabezpieczeniach, oferując kredyt w wysokości nawet 100% wartości zakupowanego mieszkania i dodatkowo kredytuując koszty przeprowadzanej transakcji. Z obserwacji rynku i badania ankietowego wynika, że większość transakcji była finansowana właśnie ze środków kredytowych. W przypadku obrotu mieszkaniami na ryn-

Kompleksową renowacją istniejącej zabudowy zespołu urbanistycznego w pięciu centralnych kwartałach śródmiejskich zajmuje się Szczecińskie Centrum Renowacyjne, spółka ze 100% udziałem gminy. Zadanie to SCR realizuje na dwa sposoby: część kamienic sprzedaje inwestorom, pozostałe remontuje z kredytów bankowych i własnych środków. Wpływy z tytułu bieżącej eksploatacji, najmu lokali oraz sprzedaży nieruchomości przeznaczane zostały na finansowanie prac renowacyjnych. W efekcie możliwe było prowadzenie inwestycji polegających na remontach kamienic frontowych, wyburzeniach i adaptacjach oficyn, lokalizacji punktów usługowych w parterach i na piętrach kamienic. Problem zwolnienia lokali w wyremontowanych budynkach przez ich dotychczasowych najemców rozwiązano przy wykorzystaniu mieszkań zamiennych w zasobach komunalnych oraz zasobów TBS-ów. SCR pokrywał koszty zamiany lokali oraz przeprowadzek dotychczasowych najemców do innych lokali mieszkalnych, w tym także partycypował w kosztach budowy mieszkań zamiennych.

Tabela 5.9.

NAKLĄDY FINANSOWE PONIESIONE NA INWESTYCJE PRZEZ SZCZECIŃSKIE TBS-y [tys. zł]		
źródła finansowania	2004	2005
Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.		
środki własne spółki	3 505	3 955
kredyt KFM	14 578	4 357
kredyt termomodernizacyjny, wspólnoty	402	-
Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.		
środki własne spółki	424	608
kredyt KFM	16 672	-
partycypacje	1 649	49

Źródło: STBS Sp. z o.o., TBSP Sp. z o.o.

Szczecińskie TBS-y zaciągały kredyt KFM również na modernizację i przebudowę starej zabudowy mieszkaniowej. STBS w latach 2004–2005 realizował modernizację i termomodernizację budynków w kilku śródmiejskich kwartałach, natomiast TBSP realizował renowację starej zabudowy osiedla Dąbie.

Tabela 5.10.

WYDATKI MAJĄTKOWE MIASTA NA GOSPODARKE MIESZKANIOWĄ [tys. zł]		
wyszczególnienie	2004	2005
dokumentacja i uzbrojenie terenów pod budownictwo	4 464	4 169
remonty budynków	191	-
program Nasz Dom	1 464	1 974
udział w spółkach – TBS-y	4 497	6 184
ogółem	10 616	12 327

Źródło: Sprawozdanie z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za 2005 rok.

Na wydatki majątkowe miasta w sferze mieszkalnictwa w latach 2004–2005 składały się głównie udziały w TBS-ach (współfinansowanie mieszkań do dyspozycji gminy), a także uzbrojenie terenów

pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne i wielorodzinne. W rozpatrywanym okresie uzbrojenie pod zabudowę mieszkaniową realizowano głównie na osiedlach: Bukowe-Kłęskowo, Glinki, Bukowo, Głębokie, przy ul. Wschodniej-Sąsiedzkiej oraz Nad Rudzianką. Wydatki majątkowe przeznaczone przez miasto na gospodarkę mieszkaniową stanowiły:

- w 2004 r. – 13%,
- w 2005 r. – 11% budżetu miasta w zakresie wydatków majątkowych (przy czym wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 1 711 tys. zł).

Aby zapewnić miastu i innym podmiotom dostęp do funduszy pomocowych przeznaczonych na rewitalizację, Rada Miasta Szczecin w styczniu 2005 r. przyjęła uchwałą Lokalny Program Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych miasta Szczecina, którego czas obowiązywania obejmuje okres od 2004 do 2013 roku. Istnienie tego dokumentu jest warunkiem ubiegania się o dofinansowanie ze środków unijnych.

Lokalny Program Rewitalizacji określił granice obszaru rewitalizacji. Wybrane zostały obszary: Śródmieście-Centrum, Rejon ul. Parkowej, Stare Dąbie, Nad Odrą, Śródozdrze, Podjuchy/Żydowce-Klucz, Krzekowo, Niebuszewo-Bolinko (część) i Cmentarz Centralny.

Z 10 wniosków o dofinansowanie, złożonych w 2005 r., połowa została zakwalifikowana w ramach dofinansowania ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, w tym dwa projekty współfinansowane przez miasto: remont kapitalny Wyższej Szkoły Sztuki Użytkowej oraz budowa filii Teatru Współczesnego na deptaku Bogusława. W listopadzie 2005 r. miasto złożyło kolejne dwa wnioski o dofinansowanie w ramach Mechanizmu Finansowania EOG, dotyczące rewitalizacji.

Wszystkie te działania mają na celu nadanie terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

5.5. KOSZTY UTRZYMANIA MIESZKAŃ

Od lutego 2002 r. stawki za najem mieszkań gminnych nie były podwyższane, gdyż obawiano się wzrostu zaległości czynszowych na skutek pogarszającej się sytuacji finansowej najemców. W latach 2004–2005 opłata za 1 m² lokalu wahała się w granicach od 1,31 do 6,02 zł w zależności od standardu mieszkania (średnio wynosiła 3,33 zł za 1 m²).

Zadłużenie w opłatach lokatorów mieszkań komunalnych wynosiło:

- w 2004 r. – 55 395 188 zł,
- w 2005 r. – 62 069 165 zł.

Pod koniec 2005 r. prawie 28% użytkowników lokali komunalnych zalegało z opłatami powyżej 3 miesięcy. Największą grupę dłużników stanowiły rodziny, które miały po 5–10 tys. zł zaległości.

W lipcu 2005 r. Rada Miasta podjęła uchwałę umorzeniową, skierowaną do osób, których status majątkowy nie rokuje szans na jednorazową spłatę zadłużenia, ale jest wystarczający do dokonywania bieżących opłat. Możliwość skorzystania z poszczególnych rozwiązań uzależniona jest od sytuacji finansowej dłużnika, np. rodzin, w których dochód na osobę nie przekraczał 80% najniższej emerytury mogły liczyć na anulowanie nawet całości zadłużenia. Warunkiem przyznania umorzenia było systematyczne opłacanie czynszu (co najmniej przez rok) po zatwierdzeniu wniosku.

Tabela 5.11.

UMORZENIA ZALEGŁOŚCI W OPŁATACH ZA MIESZKANIE		
wyszczególnienie	2004	2005
kwota umorzenia	4 800 250 zł	5 608 525 zł
liczba najemców, którym umorzono zaległości	597	523

Źródło: Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych UM w Szczecinie.

Mieszkańcom będącym w trudnej sytuacji materialnej miasto wypłacało dodatki mieszkaniowe. Liczba mieszkańców korzystających z dodatków mieszkaniowych wynosiła:

- w 2004 r. – ok. 17 tys.,
- w 2005 r. – ok. 15 tys.

Tabela 5.12.

LICZBA I KWOTA WYPŁACONYCH DODATKÓW MIESZKANIOWYCH W LATACH 2004–2005				
wyszczególnienie	2004		2005	
	liczba	kwota [tys. zł]	liczba	kwota [tys. zł]
najemcy mieszkań gminnych	74 653	13 246	63 302	10 776
lokatorzy spółdzielni mieszkaniowych	51 964	8 352	43 26	6 803
lokatorzy mieszkań prywatnych	12 416	1 819	12 312	1 663
najemcy mieszkań społecznych czynszowych	5 972	1 658	8 783	1 742
pozostali	4 987	1 118	3 923	782

Źródło: Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych UM w Szczecinie.

Od 2004 roku Gmina corocznie udzielała wsparcia zapraszanym rodzinom narodowości polskiej – repatriantom z terenów azjatyckiej części byłego ZSRR, w tym m.in. zapewniała każdej rodzinie repatriantów lokal mieszkalny na warunkach najmu na czas nieokreślony i zwalniała ich z opłaty czynszu przez 3 miesiące od podpisania umowy najmu.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

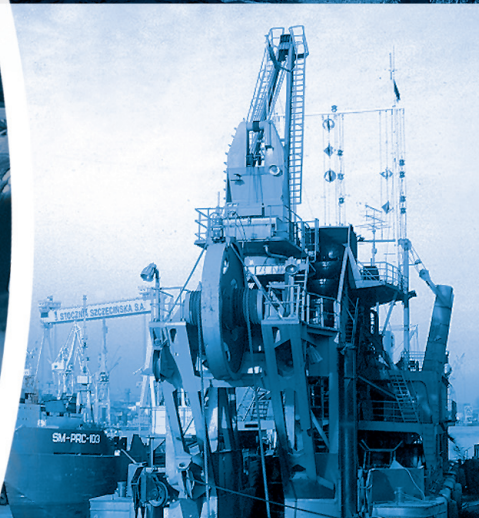
1. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
2. Główny Urząd Statystyczny,
3. Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.,
4. Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.,
5. Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych, Urząd Miasta Szczecin,
6. Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej, Urząd Miasta Szczecin,
7. „Analiza rynku nieruchomości w Szczecinie w latach 2003–2005”, Instytut Analiz, Diagnostyki i Prognoz Gospodarczych w Szczecinie,
8. „Raport o Szczecinie” edycja 2004 i 2005, Gazeta Wyborcza z dnia 18 lutego 2005 r. i z dnia 24 lutego 2005 r.
9. Projekt „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Szczecina”,
10. Sprawozdanie z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za 2005 r.,
11. Uchwała Nr XXXI/617/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych miasta Szczecina,
12. Ustawa z dnia 29 kwietnia 2004 roku o finansowym wsparciu tworzenia w latach 2004–2005 lokali socjalnych, noclegowni i domów dla bezdomnych (DzU Nr 145, poz. 1533),
13. Uchwała nr LI/969/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 20 lutego 2006 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z działania Zespołu ds. Rewitalizacji w 2005 roku oraz planu działania na 2006 rok,
14. Serwis internetowy Banku Gospodarstwa Krajowego (www.bgk.com.pl),
15. Serwis internetowy Szczecińskiego Centrum Renowacyjnego (www.scr.pl).

Sfera gospodarcza

6

GOSPODARKA

6.1. MAJĄTEK TRWAŁY I DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA

Oceny potencjału rozwojowego szczecińskich firm można dokonać, analizując strukturę majątku trwałego oraz stopień jego dekapitalizacji. Na koniec 2003 roku zużycie środków trwałych w dużych i średnich przedsiębiorstwach wynosiło 46,7% (sektor publiczny – 58,4%, sektor prywatny 39,7%). Natomiast w 2004 roku majątek trwały zdekapitalizowany był już w 49,0% (sektor publiczny – 55,5%, sektor prywatny – 41,1%). Przedstawione wielkości oznaczają, że nakłady inwestycyjne, które wprawdzie w 2004 roku znacznie przekroczyły poziom roku poprzedniego, są niewspółmiernie niskie w stosunku do potrzeb, zwłaszcza w zakładach sektora prywatnego. Brak dostatecznego kapitału na rozwój oraz wciąż wysokie koszty kredytowania często powodują zjawisko finansowania rozwoju zobowiązaniami. Nie obserwuje się przy tym znaczącego napływu kapitału zewnętrznego do sfery pozahandlowej.

Wartość netto środków trwałych jednostek budżetowych i przedsiębiorstw z siedzibą w Szczecinie, zatrudniających powyżej 9 pracowników, wynosiła 6 930 471 tys. zł. 47,8% tej wielkości stanowi własność sektora publicznego, w tym:

- własność państwowa – 783,7 tys. zł,
- własność jednostek samorządu terytorialnego – 926,6 tys. zł.

Tabela 6.1.

WARTOŚĆ ŚRODKÓW TRWAŁYCH I STOPIEŃ ICH ZUŻYCIA W 2004 ROKU				
środki trwałe wg rodzaju	środki trwałe brutto [mln zł] wg stanu na		wartość zużycia [mln zł]	stopień zużycia [w %]
	początek roku	koniec roku		
Jednostki budżetowe				
budynki i budowle	3 026,4	3 066,6	1 608,9	52,5
maszyny, urządz. techn. i narzędzia	606,2	670,4	518,2	77,3
środki transportu	229,5	267,1	167,0	62,5
pozostałe środki trwałe	0,2	0,3	0,0	1,1
razem jednostki budżetowe	3 862,3	4 004,4	2 294,1	57,3
Przedsiębiorstwa średnie i duże				
budynki i budowle	5 897,5	5 785,2	1 719,7	29,7
maszyny, urządz. techn. i narzędzia	2 604,8	2 716,3	1 796,6	66,1
środki transportu	1 076,1	1 073,2	847,6	79,0
pozostałe środki trwałe	9,5	9,5	0,0	0,3
razem zakłady	9 588,0	9 584,1	4 363,9	45,5
ogółem	13 450,3	13 588,5	6 658,0	49,0

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W największym stopniu zużyte są maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (68,4%) oraz środki transportu (76,0%), a więc podstawowe środki niezbędne w procesie produkcji.

W strukturze środków trwałych jednostek budżetowych dominują budynki i budowle (76,6%), natomiast w przedsiębiorstwach, obok budynków i budowli (60,4%), dużą rolę odgrywają również maszyny i urządzenia techniczne oraz narzędzia (28,3%). W większym stopniu zużyty jest majątek trwały instytucji publicznych stanowiących własność państwową i samorządową.

Największy majątek znajduje się w posiadaniu podmiotów z działów:

- obsługa nieruchomości, wynajem, nauka – 25,6%,
- przetwórstwo przemysłowe – 18,5%,
- transport, gospodarka magazynowa, łączność – 11,9%,
- administracja publiczna i obrona narodowa – 9,7%.

Tabela 6.2.

WARTOŚĆ ŚRODKÓW TRWAŁYCH W 2004 ROKU WG SEKCJI PKD		
przedsiębiorstwa wg PKD	wartość brutto [tys. zł]	stopień zużycia [%]
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	17 531	37,5
górnictwo	30 863	77,4
przetwórstwo przemysłowe	2 517 625	51,7
wytwarzanie i zaopatrzenie w energię	538 825	35,9
budownictwo	219 457	60,9
handel hurtowy i detaliczny, naprawy	593 499	40,5
hotele i restauracje	52 321	37,0
transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 923 493	67,1
pośrednictwo finansowe	35 327	73,2
obsługa nieruchomości, wynajem, nauka	3 477 278	32,8
administracja publiczna i obrona narodowa	1 321 413	56,4
edukacja	908 629	53,3
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	540 928	57,2
pozostała działalność usługowa komunalna	257 682	44,4

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Spośród przedsiębiorstw produkcyjnych największym majątkiem dysponują zakłady z działów:

- produkcja mebli – 704 884 tys. zł,
- produkcja art. spoż. i napojów – 702 515 tys. zł,
- produkcja poz. sprz. transport. – 431 321 tys. zł.

W dwóch pierwszych przypadkach największy udział mają maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (59,2% i 58,8%), w trzecim zaś budynki i budowle (40,7%).

Wartość środków trwałych brutto wg cen ewidencyjnych w podmiotach szczecińskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wprawdzie wyższa niż w całym województwie i w kraju, jednak była jedną z najniższych wśród miast wojewódzkich (11. miejsce).

Tabela 6.3.

WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH* W 2004 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH (bieżące ceny ewidencyjne)		
miasto	środki trwałe brutto w mln zł	wartość środków trwałych na 1 mieszkańca w zł
Warszawa	179 640,4	106 116,89
Katowice	20 354,7	63 627,53
Poznań	34 163,8	59 854,79
Zielona Góra	6 268,6	52 892,44
Gdańsk	22 297,2	48 570,16
Kraków	33 531,6	44 270,23
Olsztyn	7 499,7	43 138 91
Kielce	7 961,4	38 010,07
Wrocław	23 328,3	36 664,27
Rzeszów	5 711,4	35 916,24
Szczecin	14 468,3	35 125,76
Bydgoszcz	11 892,7	32 296,50
Lublin	10 925,7	30 690,34
Opole	3 827,3	29 700,30
Białystok	8 564,1	29 315,08
Łódź	21 179,9	27 364,07
województwo zachodniopomorskie	37 448,2	22 095,09
Polska	979 284,5	25 653,29

* podmioty małe, średnie i duże bez jednostek budżetowych resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych i administracji
Źródło: Powiaty w Polsce 2005, GUS.

Ogółem w 2004 roku w swój majątek trwałe w Szczecinie zainwestowało 1 095 podmiotów, z czego 274 to zakłady i jednostki budżetowe. Pozostałe to przedsiębiorstwa średnie i duże.

Tabela 6.4.

NAKLĄDY INWESTYCYJNE PODMIOTÓW Z SIEDZIBĄ W SZCZECINIE W 2004 ROKU		
środki trwałe wg rodzaju	wartość inwestycji [tys. zł]	w tym no- we obiekty i ulepszenia [tys. zł]
Jednostki budżetowe		
grunty bez zasadzeń	209 018	0
budynki i budowle bez melioracji	212 585	212 585
maszyny, urządz. techn. i narzędzia	48 459	48 295
środki transportu	29 984	29 955
pozostałe środki trwałe	25	25
pozostałe nakłady nie stanowiące zobowiązań	1 593	1 593
razem jednostki budżetowe	501 664	292 453
Przedsiębiorstwa średnie i duże		
grunty bez zasadzeń	38 411	165
budynki i budowle bez melioracji	450 767	356 050
maszyny, urządz. techn. i narzędzia	404 300	339 056
środki transportu	89 098	75 624
pozostałe środki trwałe	48	48
pozostałe nakłady nie stanowiące zobowiązań	6 535	6 535
razem zakłady	989 159	777 478
Ogółem	1 490 823	1 069 931

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W największym stopniu inwestują zakłady produkcyjne oraz instytucje administracji publicznej. Wśród przedsiębiorstw dominują branże:

- produkcja artykułów spożywczych i napojów – 90 633 tys. zł,
- produkcja pozostałego sprzętu transportowego – 132 708 tys. zł,
- produkcja mebli – 227 831 tys. zł.

Podmioty te nastawione są przede wszystkim na odnowę parku maszynowego. Natomiast wśród jednostek administracji publicznej dominowały nakłady na budynki i budowę oraz grunty.

Tabela 6.5.

NAKLĄDY INWESTYCYJNE PODMIOTÓW* Z SIEDZIBĄ W SZCZECINIE W LATACH 2002–2004 WG SEKCJI PKD [tys. zł]			
zakłady wg PKD	2002	2003	2004
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	16 915	4 851	769
górnictwo i kopalnictwo	592	33	3 632
przetwórstwo przemysłowe	178 535	151 234	488 206
wytwarzanie i zaopatrzenie w energię	58 420	25 773	84 235
budownictwo	40 716	16 354	13 634
handel hurtowy i detaliczny, naprawy	176 869	43 126	98 017
hotele i restauracje	2 988	2 289	5 368
transport, gospodarka magazynowa i łączność	79 595	76 058	73 472
pośrednictwo finansowe	2 626	2 361	2 405
obsługa nieruchomości, wynajem, nauka	88 342	111 441	152 391
administracja publiczna i obrona narodowa	218 260	79 276	469 518
edukacja	30 309	4 646	30 144
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	54 258	30 419	62 277
pozostała działalność usługowa komunalna	15 484	11 077	6 755
ogółem	1 254 803	919 904	1 490 823

* podmioty zatrudniające 9 i więcej pracowników
Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Lekka poprawa w zakresie odnowienia majątku trwałego nastąpiła w sektorze publicznym. Nakłady inwestycyjne w jednostkach budżetowych pokryły 12,5% wartości środków trwałych i stanowiły równowartość 21,9% zużycia majątku. Na skutek tych działań poziom dekapitalizacji zmniejszył się o 2,9 pkt proc. Natomiast w sektorze przedsiębiorstw inwestycje w środki trwałe stanowiły jedynie 7,3% wartości brutto majątku i 14,9% wartości ich zużycia, przyczyniając się tym samym do pogłębienia stanu dekapitalizacji majątku o 1,4 pkt proc.

Wartość nakładów inwestycyjnych w 2004 roku w przedsiębiorstwach szczecińskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca była jedną z najniższych wśród miast wojewódzkich (14. miejsce). Wprawdzie przekroczyła poziom osiągnięty w całym województwie zachodniopomorskim, była jednak niższa od ogólnej wielkości krajowej.

Tabela 6.6.

NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH* W 2004 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH		
miasto	nakłady inwestycyjne w mln zł	nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł
Warszawa	12 109,8	7 153,48
Poznań	3 363,3	5 892,48
Zielona Góra	437,1	3 688,11
Gdańsk	1 660,1	3 616,21
Katowice	1 117,6	3 493,55
Rzeszów	541,8	3 407,12
Opole	429,4	3 332,20
Wrocław	1 938,6	3 046,83
Kraków	2 303,9	3 041,73
Olsztyn	528,8	3 041,70
Bydgoszcz	765,9	2 079,92
Łódź	1 605,9	2 074,95
Kielce	396,5	1 893,01
Szczecin	776,6	1 885,41
Lublin	555,9	1 561,53
Białystok	428,8	1 467,74
województwo zachodniopomorskie	2 942,6	1 736,19
Polska	73 042,2	1 913,41

* podmioty małe, średnie i duże bez jednostek budżetowych resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych i administracji
Źródło: Powiaty w Polsce 2005, GUS.

Inwestycje odgrywają kluczową rolę we wzroście gospodarczym. Ich wpływ na rozwój przejawia się zarówno w sposób bezpośredni, poprzez zwiększenie zasobu kapitału, jak i w sposób pośredni, poprzez oddziaływanie na wzrost łącznej produktywności czynników wytwórczych (pracy i kapitału). Zarówno w Szczecinie, jak i w całej Polsce tempo wzrostu inwestycji było znacznie zróżnicowane w ostatnich latach. Po okresie wzrostu lat 1994–1997 i jego obniżenia w latach 1998–2003, w roku 2004 nastąpił ponowny wzrost nakładów na inwestycje o 5,3% (w stosunku do roku poprzedniego) i stał się istotnym czynnikiem wzrostu PKB o 5,4% (dane ogólnopolskie). Tempo zmian nakładów inwestycyjnych jest najlepszym wskaźnikiem fazy cyklu koniunkturalnego w gospodarce. Wysokość nakładów wskazuje na przewidywania przedsiębiorców co do oceny przyszłej sytuacji gospodarczej, ale też uwarunkowany jest ich bieżącą sytuacją w zakresie możliwości finansowania inwestycji z własnych środków czy też dostępności źródeł zewnętrznych.

Barierą we wzroście inwestycji jest struktura ich finansowania. W 2004 roku w Polsce dokonano 71,4% nakładów ze środków własnych, podczas gdy kredyt bankowy był podstawą finansowania 11,8% inwestycji. Pozostałą część stanowiło finansowanie zagraniczne i budżetowe. Dla porównania – w krajach Unii Europejskiej udział kredytu wynosi 70,0%. Wśród barier instytucjonalnych wskazuje się wysokie obciążenie fiskalne. Pozostałe bariery to oprocentowanie kredytów (zwłaszcza dla przedsiębiorców krajowych) oraz importochłonność inwestycji

(duży udział materiałów i technologii pochodzących z importu).

Zgodnie z szacunkami Ministerstwa Finansów, wzrost nakładów brutto na środki trwałe w 2005 roku wyniósł w Polsce ok. 6,2% (w 2004 r. – 6,3%). Wynikało to z wysokiego wzrostu produkcji przedsiębiorstw wytwarzających główne dobra inwestycyjne oraz wzrostu produkcji montażowej. Przedsiębiorstwa wykorzystywały gromadzone dotąd środki w postaci depozytów, ale również był to skutek napływu i wzrostu stopnia wykorzystania funduszy unijnych. Szybciej rosły jedynie inwestycje w ruropię i oczyszczalnie ścieków.

Wartość inwestycji rośnie również w krajach strefy euro (2005 r. – ok. 5,0%) oraz najwyższej rozwiniętych gospodarkach świata, np. w Japonii nastąpił 10% wzrost nakładów inwestycyjnych.

Wg danych PAIiZ wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych powyżej 1 mln USD w Polsce wyniosła w 2004 roku 7,86 mld USD (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 23%). Wielkość ta stanowiła 3,25% PKB. W ostatnim okresie wzrasta zainteresowanie inwestycjami od podstaw, tzw. greenfield. W 2004 roku ich udział stanowił 58% przedsięwzięć. Znaczenie dla gospodarki tych inwestycji jest tym większe, że przyczyniają się do napływu nowych technologii i unowocześnienia przemysłu oraz tworzenia nowych miejsc pracy zarówno w nowo uruchomionych zakładach, jak i w ich otoczeniu. Spośród firm przetwórstwa przemysłowego (39,9% skumulowanych nakładów na inwestycje) najbardziej zdominowana przez firmy zagraniczne jest branża motoryzacyjna (8,3%) i spożywcza (8,2%). Pośrednictwo finansowe kumuluje 23,4% nakładów, a 11,8% handel i naprawy. W roku 2004 najwięcej inwestowały w Polsce firmy francuskie (20%), holenderskie (14%), amerykańskie (13%), niemieckie (13%) oraz z kapitałem mieszanym międzynarodowym.

Niewiele zmieniło się w zakresie bezpośrednich inwestycji zagranicznych na świecie. Korporacje transnarodowe są zainteresowane inwestowaniem przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych i Europie. Ich poziom w 2004 roku wynosił 695 mld USD (dane UNCTAD), natomiast w 2005 roku – 896 mld USD (szacunek).

Inwestorzy przed podjęciem decyzji o lokalizacji inwestycji przeprowadzają badania dotyczące kwalifikacji, kosztu i dostępności siły roboczej, szczególnie zaś kadry kierowniczej. Decydują tu również możliwości zbytu i dostępność komunikacyjna regionu. Inwestorzy liczą też na przywileje, jakie dają specjalne strefy ekonomiczne.

Zarówno w Szczecinie, jak i w województwie zachodniopomorskim dominuje kapitał niemiecki. W 2004 roku skumulowany kapitał niemiecki w województwie osiągnął poziom 70,5 mln USD (wg siedziby firmy). Jednak pamiętać należy, że w odróżnieniu od pozostałych inwestorów kapitał

ten jest bardzo rozdrobniony (tu uwzględniono inwestycje powyżej 1 mln USD), tak że faktyczny jego poziom może być znacznie wyższy.

Spośród 101 bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwie zachodniopomorskim, 49 dotyczyło samego Szczecina.

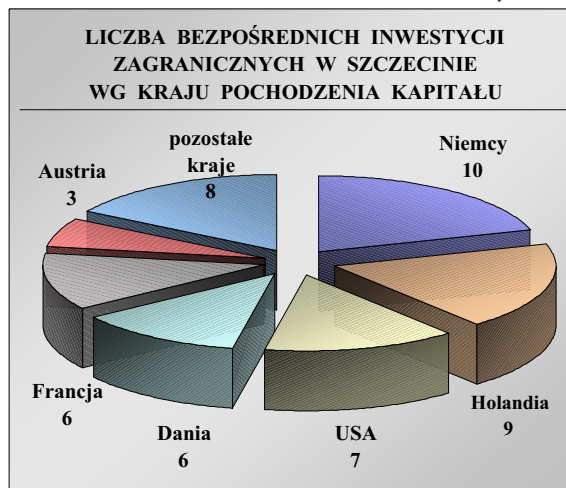
Tabela 6.7.

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W SZCZECINIE WG STANU NA 31.12.2004 R.			
Sekcja PKD	firma	kraj kapitału	
P R Z E T W Ó R S T W O	produkcja mebli	Swedwood Holding BV	Holandia
		Shiptans Holding A/S	Dania
W Ó R S T W O	produkcja artykułów żywnościowych, napojów i wyrobów tytoniowych	Carlsberg Breweries A/S	Dania
		Polish Bakery Investment BV	Holandia
		Lohmann AG	Niemcy
		Paul Wesjohann & Co. GmbH II	Niemcy
W Ó R S T W O	produkcja wyrobów z pozostałych sur. niemetal.	Natel Investment BV	Holandia
		Xella Porenbeton Holding GmbH	międzynarodowa
P R Z E M Y S Ł O W E	elektryczne urz. i aparaty	Optiroc Group AG	Szwecja
		Sonion Microtronic A/S	Dania
S Ł O W E	działalność wydawnicza, poligrafia	Overseas Enterprises Company Ltd.	Szwajcaria
		PACTIV Corp.	USA
W Ó R S T W O	wytwarzanie i zaopatrzenie w energię	MVV Energir AG	Niemcy
		Elsam A/S	Dania
		Ruhrgas A.G.	Niemcy
h a n d e l i n a p r a w y	budownictwo	Altrad-Baumann GmbH	Niemcy
		Metro Group AG	Niemcy
		Carrefour	Francja
		Casino	Francja
		TK Holding	Dania
		Rossmann Ost Europe BV	Holandia
		Germanos	Grecja
h o t e l e i r e s t a u r a c j e	hotele i restauracje	BP International B.V.	Holandia
		McConal'd's	USA
		LOUVRE HOTELS SAS	Francja
		Tele – Pizza S.A.	Hiszpania
		Am-Rest Holding N.V.	Holandia
p o ś r e d n i c t w o f i n a n s o w e	pośrednictwo finansowe	UNIQA International	Austria
		Hypo Vereinsbank Bank Hipoteczny	Niemcy
		Provident Financial Plc.	Wlk. Bryt.
		Centro Internationale Handelsbank AG	Austria
		Wiener Steadtische Allgemeine Versicherung AG	Austria
		European Retail Enterprises	Francja
p o z o s t a ł a d z i a ł n o ś u s ł u g o w a k o m u n a l n a i n d y w i d u a l n a	obsługa nieruchomości, wynajem i dział. związana z prowadzeniem interesów	Group 4 Falc A/S	Dania
		REMONDIS International GmbH	Niemcy
		Bioconsult SpA	Włochy

Źródło: PAIiZ.

Biorąc pod uwagę liczbę skumulowanych bezpośrednich inwestycji zagranicznych, województwo zachodniopomorskie znajduje się na jedenastym miejscu w Polsce, Szczecin natomiast jest na miejscu ósmym wśród miast wojewódzkich.

Wykres 6.1.

Źródło: PAIiZ.

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową przeprowadził w 2005 roku analizę atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów kraju, dzieląc je na 4 grupy (A, B, C, D). Województwo zachodniopomorskie uplasowało się na 8. pozycji, osiągając klasę B w dziedzinie infrastruktury społecznej oraz aktywności wobec inwestorów, klasę C w zakresie dostępności komunikacyjnej, zasobów i kosztów pracy oraz rynku zbytu, klasę D w ocenie infrastruktury gospodarczej i poziomu bezpieczeństwa powszechnego. Ogólnie województwo pod względem atrakcyjności inwestycyjnej zaklasyfikowało się do grupy C. Największe znaczenie dla oceny miały: koszty pracy, wielkość i jakość zasobów pracy, dostępność transportowa i aktywność wobec inwestorów.

Dokonano również oceny atrakcyjności podregionów dla działalności przemysłowej, usługowej i zaawansowanej technologicznie. Najwyższe wagi w tej ocenie przypisano wielkości i jakości zasobów pracy, dostępności komunikacyjnej oraz poziomowi rozwoju infrastruktury gospodarczej, z tym, że system ocen był zróżnicowany w każdej z analizowanych kategorii. Podregion szczeciński pod względem atrakcyjności dla działalności przemysłowej zaklasyfikowany został do klasy B. Niżej oceniony został pod względem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej – klasa C. Natomiast w zakresie atrakcyjności dla działalności zaawansowanej technologicznie osiągnął poziom klasy B. Wysoko oceniona została dostępność transportowa oraz infrastruktura gospodarcza.

6.2. JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE W SYSTEMIE REGON

W pierwszym półroczu 2005 roku liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w Szczecinie wzrosła w stosunku do stanu na koniec 2004 roku o 396 jednostek. 96,5% stanowiły podmioty sektora prywatnego. Ponad 75% przedsiębiorstw stanowią małe firmy prowadzone przez osoby fizyczne. Najwięcej jest firm handlowych i usługowych (28,7%), a także firm zajmujących się obsługą nieruchomości oraz działalnością związaną z prowadzeniem interesów (23,6%).

Tabela 6.8.

JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE W SYSTEMIE REGON W SZCZECINIE WG SEKCJI PKD			
zakłady wg PKD	2004	30.06.2005	
		ogółem	udział sektora prywatnego
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	363	379	99,7%
rybołówstwo i rybactwo	52	48	95,8%
górnictwo i kopalnictwo	19	19	94,7%
przetwórstwo przemysłowe	5 278	5 382	99,5%
wytwarzanie i zaopatrzenie w energię	65	65	98,5%
budownictwo	6 733	6 790	99,8%
handel i naprawy	18 406	18 369	99,9%
hotele i restauracje	1 681	1 724	99,2%
transport, gospodarka magazynowa i łączność	5 369	5 397	99,7%
pośrednictwo finansowe	2 182	2 208	99,8%
obsługa nieruchomości i firm	15 033	15 128	89,2%
administracja publiczna i obrona narodowa	97	92	4,3%
edukacja	1 270	1 294	74,9%
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3 439	3 451	98,5%
pozostała działalność usługowa komunalna indywidualna	3 648	3 685	99,2%
pozostałe sekcje	6	6	83,3%
ogółem	63 641	64 037	96,5%

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W sekcji „działalność produkcyjna” przeważają zakłady zajmujące się produkcją: metali i wyrobów przetworzonych z metali, sprzętu transportowego, masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru, wyrobów włókienniczych i odzieży oraz urządzeń elektrycznych i optycznych.

W sektorze publicznym 79,1% stanowią przedsiębiorstwa działające w sekcji „obsługa nieruchomości, wynajem, i działalność związana z prowadzeniem interesów”, a 15,7% w „edukacji”.

Natomiast w sektorze prywatnym dominują: „handel i naprawy” (29,7%), „obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadze-

niem interesów” (21,8%). Najbardziej sprywatyzowanymi dziedzinami gospodarki miasta (ponad 99% podmiotów) są: handel i naprawy, pośrednictwo finansowe, budownictwo, transport, gospodarka magazynowa i łączność, hotelarstwo i gastronomia oraz działalność produkcyjna. Podobne tendencje daje się zauważyć w całym kraju.

Na jeden zarejestrowany podmiot gospodarczy w Szczecinie w 2005 roku przypadało 6,3 osoby, podczas gdy w latach 2001 – 2004 liczba ta wynosiła odpowiednio: 6,8, 6,6, 6,5, 6,4 osoby. Dynamika przyrostu liczby nowo rejestrowanych podmiotów od lat wykazuje tendencję wzrostową.

Szczecin znajduje się w czołówce miast wojewódzkich pod względem liczby i przyrostu podmiotów gospodarczych, co świadczy o dużej aktywności ekonomicznej ludności. W odniesieniu do liczby mieszkańców lepsze wyniki ma jedynie Warszawa i Poznań.

Tabela 6.9.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W I PÓLROCZU 2005 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH			
miasto	ogółem	sektor prywatny	na 1000 mieszkańców
Warszawa	292 209	287 152	172,4
Poznań	89 148	87 234	156,4
Szczecin	64 037	61 808	155,6
Opole	19 171	18 204	149,1
Wrocław	92 363	87 647	145,2
Kielce	29 094	28 461	139,1
Kraków	104 858	102 893	138,4
Katowice	42 239	40 668	132,5
Zielona Góra	15 025	14 749	126,9
Gdańsk	58 222	55 319	126,9
Bydgoszcz	45 974	44 549	125,1
Łódź	94 631	92 054	122,8
Olsztyn	20 991	20 228	120,8
Rzeszów	18 297	17 759	115,1
Lublin	39 347	38 347	110,7
Białystok	30 565	29 926	104,6
woj. zachodniopomorskie	203 432	195 170	120,1
Polska	3 586 417	3 449 782	94,0

Źródło: Miasta wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne – nr 10/2005, GUS.

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na koniec 2005 roku wynosiła 65 133 jednostki, tj. o 2,3% więcej niż w roku poprzednim. Z liczby tej 49 345 to zakłady prowadzone przez osoby fizyczne. Spółek prawa handlowego na koniec 2005 roku było 5 197. Spółek z udziałem kapitału zagranicznego było 1 604, tj. o 242 więcej niż rok wcześniej. Dominowały tu sekcje: handel i naprawy, działalność produkcyjna, obsługa nieruchomości oraz budownictwo. Z uwagi na kraj pochodzenia większość stanowią spółki z udziałem kapitału niemieckiego oraz szwedzkiego. Rola i znaczenie spółek z udziałem kapitału zagra-

nicznego w polskiej gospodarce systematycznie rośnie. Ich przychody stanowią ok. 40% przychodów przedsiębiorstw. Spółki te sfinansowały 75% inwestycji w pośrednictwie finansowym, a ich udział w eksporcie stanowi ponad 50%.

6.3. WYNIKI EKONOMICZNE PRZEDSIĘBIORSTW

Przychody z całokształtu działalności w 2004 roku w dużych i średnich zakładach z siedzibą w Szczecinie osiągnęły poziom 14 957,7 mln zł i były o 14,2% wyższe niż w roku poprzednim. Natomiast na koniec 2005 roku przychody ogółem wyniosły 14 442,5 mln zł. Dynamika wśród zakładów publicznych była niższa (80,6%) niż w zakładach prywatnych (92,0%). W strukturze przychodów z całokształtu działalności dominuje sektor prywatny – 82,1%. Biorąc zaś pod uwagę strukturę branżową, największy udział ma przemysł (45,2%), handel i naprawy (34,7%) oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność (11,7%).

Wynik finansowy netto zakładów dużych i średnich z siedzibą w Szczecinie na koniec 2005 roku był dodatni: 341 931 tys. zł i osiągnął poziom 99,1% stanu z roku 2004, w tym: sektor prywatny – 311 658 tys. zł (dynamika: 83,7%), sektor publiczny – 30 273 tys. zł. Najwyższa dynamika wystąpiła w budownictwie (1500%), ochronie zdrowia i opiece społecznej (287,8%) oraz przemyśle (151,3%).

Tabela 6.10.

PRZYCHODY Z CAŁOKSZTAŁTU DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW			
sekcja	2004 r. [tys. zł]	2005 r.	
		ogółem [tys. zł]	sektor prywatny
przemysł	6 525 148	5 085 692	62,6%
budownictwo	583 040	701 441	94,6%
handel i naprawy	4 848 000	5 010 377	99,1%
hotele i restauracje	42 108	39 616	100,0%
transport, gospodarka magazynowa i łączność	2 060 110	1 686 800	69,6%
obsługa nieruchomości i firm	795 697	847 944	92,4%
edukacja	9 325	7 957	100,0%
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	16 771	41 955	100,0%
pozostała działalność usługowa komunalna i indywu.	77 334	81 167	69,9%
ogółem	14 957 533	14 442 515	82,1%

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W ostatnich latach dało się zauważyć poprawę niekorzystnych dotychczas relacji ekonomicznych prawie we wszystkich dużych miastach w Polsce.

Tabela 6.11.

WSKAŹNIKI EKONOMICZNE PRZEDSIĘBIORSTW W I PÓŁROCZU 2005 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH			
miasto	przychody z całokształtu działalności na 1 mieszkańca [zł]	wskaźnik poziomu kosztów* [%]	wskaźnik rentowności obrotu netto** [%]
Warszawa	98 139,28	94,5	4,2
Katowice	71 959,63	94,6	3,7
Poznań	47 984,25	94,7	4,1
Gdańsk	33 578,83	95,1	4,0
Kielce	25 800,14	97,6	1,8
Wrocław	22 976,76	97,5	1,7
Rzeszów	22 034,16	94,5	4,1
Olsztyn	20 946,00	94,9	3,9
Szczecin	17 077,53	97,6	1,8
Opole	16 942,50	94,8	7,4
Białystok	16 005,45	96,2	2,9
Zielona Góra	14 018,12	96,7	2,6
Lublin	13 845,45	98,4	1,0
Łódź	12 969,67	95,5	3,4
Bydgoszcz	12 727,84	96,6	2,5
woj. zachodniopomorskie	7 470,18	97,3	2,0
Polska	16 093,05	94,8	4,0

* relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności

** relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności

Źródło: Miasta wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne – nr 10/2005, GUS.

Wartość przychodów z całokształtu działalności przypadająca na jednego mieszkańca ukształtowała się w Szczecinie na koniec czerwca 2005 roku na ósmej pozycji wśród miast wojewódzkich. Była wyższa od wartości krajowej i wojewódzkiej.

Pod względem kształtowania się wskaźnika poziomu kosztów Szczecin uplasował się na czternastym miejscu wśród miast wojewódzkich, jednak dynamika zmian wskaźnika jest jedną z najwyższych. Wskaźnik ten przewyższył również wielkość wojewódzką i krajową.

Spadek wskaźnika poziomu kosztów łączy się jednocześnie ze wzrostem wskaźnika rentowności obrotu brutto i obrotu netto. Jego wzrost nastąpił w większości miast wojewódzkich. Szczecin należy do miast, w których wskaźniki te wzrosły o największą wartość. Jednak nie przekroczyły wielkości charakterystycznej dla województwa zachodniopomorskiego jak i całego kraju.

Na koniec 2005 roku omawiane wskaźniki w Szczecinie poprawiły się i wynosiły:

- wskaźnik poziomu kosztów – 97,1%,
- wskaźnik rentowności obrotu brutto – 2,9%,
- wskaźnik rentowności obrotu netto – 2,1%.

W strukturze przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług według sektorów własnościowych nastąpiły znaczne zmiany. Dotyczy to zwłaszcza struktury przychodów w działalności produkcyjnej, w której sektor publiczny dominował do 1996 (ok. 65% przychodów ogółem), natomiast na koniec 2005 roku przychody te stanowiły już tylko 36,0%, co w głównej mierze jest powodem prywatyzacji dużych przedsiębiorstw państwowych. Przychody sektora prywatnego przeważają również w budownictwie (97,1%), zaś w hotelarstwie i gastronomii wyniosły 100%.

W 2005 roku większość przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług wypracowały przedsiębiorstwa zgrupowane w sekcji: działalność produkcyjna – 4 390 206,7 tys. zł (54,2%), transport, gospodarka magazynowa i łączność – 1 563 107,1 tys. zł (19,3%) oraz obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów – 883 959,6 tys. zł (10,9%).

Dynamika wielkości przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług w 2005 roku w stosunku do wielkości przychodów ze sprzedaży w roku 2004 wyniosła 85,1%, w tym w sektorze prywatnym – 84,2%, w sektorze publicznym – 87,5%. Struktura przychodów w układzie sektorów własnościowych zbliżona jest do obserwowanej w latach ubiegłych.

Ostatnio coraz większego znaczenia nabiera sektor usług, często uważany za „barometr” przemian gospodarczych. W skład tego sektora wchodzi zarówno usługi handlowe (hurtowe i detaliczne), gastronomiczne, noclegowe, jak i usługi wspomagające nowoczesną gospodarkę, takie jak: pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm, informatyka i działalność pokrewna, pozostała działalność związana z prowadzeniem biznesu, prowadzenie prac badawczo-rozwojowych itp. Usługi tego typu mają wyłącznie komercyjny charakter. Są one ważną i dynamicznie rozwijającą się dziedziną, mającą znaczący udział w tworzeniu miejsc pracy, przynoszącą jednocześnie dochody ich właścicielom oraz Miastu.

Średnia roczna wydajność pracy mierzona produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego wyniosła w 2004 roku 188,7 tys. zł, a w roku 2005 tylko 177,5 tys. zł. W przedsiębiorstwach sektora publicznego wskaźnik ten osiągnął poziom 203,4 tys. zł (2004 r. – 223,9 tys. zł), przewyższając poziom osiągnięty przez przedsiębiorstwa prywatne: 169,3 tys. zł (2004 r. – 178,48 tys. zł). Analiza wydajności pracy w poszczególnych sekcjach wskazuje, że najwyższy poziom wskaźnika w 2005 roku osiągnęły przedsiębiorstwa „transportu, gospodarki magazynowej i łączności” – 310,76 tys. zł i „budownictwa” – 249,15 tys. zł.

W ostatnich latach zmieniał się udział poszczególnych sektorów gospodarki w tworzeniu wartości sprzedaży. Od 2002 roku zaczęły spadać przewozy ładunków. Wyraźnie rosło znaczenie usług rynkowych. Nadal znacząca jest rola przemysłu, choć jego udział wyraźnie się obniża. Stabilny był jedynie udział usług nierynkowych. Największym jednak wahaniom podlegała wartość produkcji budowlano-montażowej. Nie bez znaczenia jest również rola czynnika pracy w procesie wzrostu gospodarczego. Na uwagę zasługuje tu zwłaszcza spadek wydajności pracy, jaki miał miejsce w 2005 roku w większości działów gospodarki w Szczecinie (w Polsce wzrost o 2,9%). Przeprowadzone przez GUS badania wykazały niekorzystny wpływ procesów demograficznych i gospodarczych na poziom aktywności ekonomicznej ludności w Polsce.

W dłuższej perspektywie czasowej jedynym źródłem wzrostu gospodarczego jest postęp techniczny, zależny od rozwoju nauki i tempa wdrażania innowacji. W Polsce poziom środków przeznaczonych na B+R (badania i rozwój) na 1 mieszkańca jak i jego udział w PKB (produkt krajowy brutto) jest jednym z najniższych wśród krajów UE. Niedoinwestowanie tej dziedziny powoduje, że w Szczecinie dominują branże produkcji nisko przetworzonej, nie będące siłą napędową rozwoju miasta. Niewielka jest liczba firm *high-tech* działających w mieście. Do liderów nowoczesnych technologii mających wpływ na rynek szczeciński w badanym okresie można zaliczyć jedynie: Unizeto, Sonion Polska, Vobis Mikrokomputer, Epa. W znacznym stopniu techniki komputerowe w procesie produkcyjnym stosuje również Stocznia Szczecińska Nowa.

Zainicjowany ze środków publicznych ośrodek naukowo-przemysłowy pod nazwą Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny nastawiony jest na wspomaganie projektów innowacyjnych i młodych innowacyjnych przedsiębiorstw w branżach zaawansowanych technologicznie oraz tworzenie warunków do rozwoju procesów transferu technologii i komercjalizacji rezultatów prac naukowo-badawczych do praktyki gospodarczej. Jego działalność nie przybrała jednak jeszcze rozmiarów znaczących dla szczecińskiej gospodarki.

Rozumiejąc potrzebę wspierania systemu wdrożeń innowacyjnych, trzy szczecińskie uczelnie: Politechnika Szczecińska, Akademia Rolnicza i Pomorska Akademia Medyczna oraz kilka podmiotów gospodarczych utworzyły konsorcjum pod nazwą Zachodniopomorskie Centrum Zaawansowanych Technologii z myślą o realizacji przedsięwzięć gospodarczych z zakresu zaawansowanych technologii i nowatorskich materiałów naturalnych i syntetycznych. Ich zastosowanie jest możliwe w różnych dziedzinach przemysłu i techniki, szczególnie w medycynie, rolnictwie i przemyśle spożywczym.

6.4. SYTUACJA W WYBRANYCH DZIAŁACH GOSPODARKI

6.4.1. PRZEMYSŁ

W przemyśle Szczecina dominuje przetwórstwo przemysłowe, a w jego ramach: produkcja pozostałego sprzętu transportowego, produkcja mebli i działalność produkcyjna gdzie indziej niesklasyfikowana (choć w 2005 roku zanotowano spadek udziału tej podsekcji w wynikach przedsiębiorstw przemysłowych) oraz produkcja artykułów spożywczych i napojów.

Na ogólny spadek wartości przychodów ze sprzedaży duży wpływ miał spadek cen przemysłowych przy jednoczesnym wzroście cen nośników energii.

Korzystną dynamikę wartości przychodów z całokształtu działalności w 2005 roku w stosunku do roku poprzedniego odnotowano w jednostkach wytwarzających głównie dobra konsumpcyjne, dobra nietrwałe i dobra zaopatrzeniowe, m.in. w:

- produkcji odzieży i wyrobów futrzarskich – 120,9%,
- produkcji artykułów spożywczych i napojów – 115,4%,
- produkcji maszyn i aparatury elektrycznej – 115,3%,
- produkcji maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowanych – 114,1%,
- produkcji wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych – 113,1%.

Wyniki finansowe osiągnięte przez zakłady przemysłowe w 2005 roku to 94,8 mln zł, a więc o 51,3% więcej niż w roku poprzednim (mimo spadku wartości przychodów z całokształtu działalności). Najwyższy zysk wypracowały przedsiębiorstwa produkujące artykuły spożywcze i napoje – 50,4 mln zł (53,2% tej sekcji).

Największy natomiast wpływ na wielkość przychodów ze sprzedaży towarów i usług w sekcji „działalność produkcyjna” w 2005 roku miała sprzedaż w podsekcjach: „produkcja pozostałego sprzętu transportowego” (39,9%) oraz „produkcja artykułów spożywczych i napojów” (35,7%).

Średnia wydajność w sekcji „działalność produkcyjna” wyniosła 232,41 tys. zł, z tego najwyższy poziom osiągnięty został w podsekcjach:

- produkcja artykułów spożywczych i napojów (409,5 tys. zł),
- produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych (350,3 tys. zł),
- produkcja chemikaliów, wyrobów chemicznych i włókien sztucznych (236,6 tys. zł),
- produkcja pozostałego sprzętu transportowego (230,2 tys. zł).

6.4.2. TRANSPORT, GOSPODARKA MAGAZYNOWA, ŁĄCZNOŚĆ

W sekcji „transport, gospodarka magazynowa i łączność” przychody z całokształtu działalności wyniosły na koniec 2005 roku 1 686,8 mln zł, tj. 81,9% wartości roku ubiegłego. Przychody w poszczególnych podsekcjach ukształtowały się następująco:

- działalność wspomagająca transport i działalność związaną z turystyką – 46,2%,
- transport wodny – 37,8%,
- transport lądowy – 14,9%.

Dynamika sprzedaży przedsiębiorstw tej grupy w 2005 roku wynosiła:

- transport lądowy – 109,7%,
- działalność wspomagająca transport, działalność związana z turystyką – 82,0%,
- transport wodny – 72,8%.

Wynik finansowy osiągnięty w 2005 roku na sprzedaży z całokształtu działalności to 51,5 mln zł, a więc o 24,9% mniej niż w roku poprzednim.

Wydajność pracy mierzona wartością sprzedaży wyrobów i usług przypadająca na jednego pracownika najwyższa była w podsekcjach:

- morski i przybrzeżny transport wodny – 1 386,9 tys. zł,
- działalność innych agencji transportowych – 614,4 tys. zł,
- działalność wspierająca i pomocnicza dla transportu, działalność agencji turystycznych – 229,6 tys. zł.

6.4.2. GOSPODARKA MORSKA

Położenie Szczecina oraz jego tradycyjne związki z morzem spowodowały, że o poziomie całej gospodarki Szczecina w dużym stopniu decydują głównie dziedziny związane z gospodarką morską, takie jak: przemysł stoczniowy, żegluga morska, usługi portowe.

Według stanu na 31.12.2004 roku funkcjonowało w Szczecinie 779 podmiotów gospodarki morskiej (bez podmiotów znajdujących się w stanie likwidacji, upadłości, z zawieszoną lub zakończoną działalnością, które nie prowadziły działalności eksploatacyjnej i bez jednostek lokalnych), w tym 761 to podmioty sektora prywatnego. Zatrudnienie w gospodarce morskiej wynosiło 14 448 osób, co stanowiło 9,6% ogółu osób pracujących w mieście. Podmioty gospodarki morskiej z siedzibą w Szczecinie stanowiły 8,8% wszystkich podmiotów działających w Polsce, z czego morski i przybrzeżny transport wodny skupiał 12,5% ogółu podmiotów krajowej gospodarki morskiej. Zatrudnienie natomiast stanowiło 21,1% pracujących w gospodarce morskiej w kraju. Dominował tu morski i przybrzeżny transport wodny (32,0% ogółu zatrudnionych w kraju) oraz przeładunek, magazynowanie i przechowywa-

nie towarów w portach morskich (29,7%). Podmioty gospodarki morskiej Szczecina stanowią 35,4% wszystkich podmiotów tej branży w województwie, z czego 63,6% to podmioty przeładunku, magazynowania i przechowywania towarów w portach morskich, 60,7% – podmioty produkcji i naprawy statków i łodzi. W Szczecinie zatrudnionych jest 72,0% pracowników gospodarki morskiej województwa, w tym m.in.:

- 89,0%: produkcja i naprawa statków i łodzi,
- 69,5%: przeładunek, magazynowanie i przechowywanie towarów w portach morskich,
- 62,2%: morski i przybrzeżny transport wodny.

Port morski w Szczecinie zaklasyfikowany został do portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej. Pod względem wielkości obrotów ładunkowych port w Szczecinie zajmuje 4. miejsce w kraju (po Gdańsku, Gdyni, Świnoujściu) – z udziałem w obrotach ładunkowych ogółem: 16,8% (2005 r.). Wśród przeładowywanych towarów dominują: drobnica (26,8%) oraz węgiel i koks (27,1%). Obroty portowe w 2005 roku wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 5,5%. Wzrost ten wystąpił we wszystkich grupach ładunków. Natomiast liczba pasażerów w międzynarodowym ruchu pasażerskim spadła w porównaniu do 2004 roku o 29,4%. Zapleczem dla portów Szczecin i Świnoujście są obszary zachodniej Polski, Wielkopolski i Śląska oraz tereny wschodnich Niemiec, a także Czechy, Słowacja, Austria, Rumunia, północne Włochy i Węgry. Porty są dobrze skomunikowane (połączenia drogowe, kolejowe, śródlądowe) z Europą Zachodnią, Środkową i Południową. Porty położone są najbliżej europejskich i oceanicznych szlaków morskich i stanowią bazę dla linii żeglugowych, oferując regularne połączenia liniowe do Finlandii, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Niemiec i Afryki Zachodniej.

Liczba statków transportowych wchodzących do Szczecina w roku 2005 wyniosła 3 106 sztuk (dynamika – 105,5%) o pojemności netto 4 469,6 tys. ton, co stanowiło 8,6% pojemności statków, które zawinęły do Polski w 2005 roku. Statki wpływające do portu w Szczecinie obsługiwane są przy nabrzeżach przeładunkowych o łącznej długości 7,7 km i na nabrzeżach postojowych o długości 1,1 km. Port w Szczecinie, oddalony od morza o 65 km, może przyjmować statki o maksymalnym zanurzeniu 9,15 m. Jest to port uniwersalny, przystosowany do obsługi zarówno towarów masowych, jak i drobnicowych, w tym kontenerów i towarów przeładowywanych w systemie ro-ro.

Jednym z największych armatorów na rynku światowym jest Polska Żegluga Morska funkcjonująca od 1951 roku jako przedsiębiorstwo państwowe. Posiada 1% udziału w globalnych przewozach suchych ładunków masowych. Na tym rynku jest największym przewoźnikiem w Europie, a także liderem światowym w przewozach siarki płynnej. Posiada 82 statki o łącznej nośności 2,1 mln DWT. Są

to masowce (76), siarkowce (3), 1 chemikaliowiec oraz promy „Polonia” i „Gryf”. Łączne przewozy ładunków w ciągu ostatnich 25 lat to 23 mln ton średniorocznie (w 2002 roku – 26 mln ton, w 2003 roku – 27,5 mln ton, w 2004 roku – 23,7 mln ton, w I półroczu 2005 roku – 13 mln ton). 90% z nich uzyskanych zostało na wolnym, wysoce konkurencyjnym rynku przewozów żeglugowych. Największą grupę ładunków stanowią węgiel i koks (31,6%) oraz zboża (23,5%). PŻM obsługuje 66% ładunków towarowych i 30% przewozów pasażerskich żegluga promową między Polską a Szwecją.

Euroafrica Linie Żeglugowe Co. Ltd. obsługuje regularne linie z: Wielką Brytanią, Finlandią, Szwecją oraz Afryką Zachodnią. Eksploatuje 11–13 statków drobnicowych, będących jej własnością bądź czarterowanych z rynku. Struktura floty pozwala na obsługę różnych ładunków drobnicowych: konwencjonalnych, kontenerów, samochodów ciężarowych, zestawów drogowych, wagonów kolejowych. Firma oferuje również rejsy pasażerskie na statkach towarowych.

Stocznia Szczecińska Nowa S.A. specjalizuje się w budowie kontenerowców (70% zamówień), chemikaliowców (14%), statków wielozadaniowych i con-ro (16%). Od początku działalności (2002 r.) SSN zbudowała 25 statków, z tego: w 2002 roku – 4, w 2003 r. – 7, w 2004 r. – 7, w 2005 r. – 7. Najwięcej jednostek przeznaczonych było dla armatorów z Niemiec i Norwegii, ale także Danii, Włoch, Holandii, Singapuru, Wielkiej Brytanii. Udział Stoczni w produkcji światowej to ok. 1%, z tego w zakresie budowy kontenerowców – 5%, chemikaliowców – ok. 16%, statków con-ro – ok. 25%. Aby uniknąć niebezpieczeństwa utraty płynności, w Stoczni wprowadzona została zmiana sposobu finansowania budowy statków. Produkcja realizowana jest z przedpłat armatorskich oraz kredytów gwarantowanych przez Skarb Państwa, Agencję Rozwoju Przemysłu, Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych. Portfel zamówień Stoczni to ok. 1,7 mld USD, w tym m.in.: 26 kontenerowców, 5 chemikaliowców, 2 statki wielozadaniowe oraz 6 statków con-ro. Obecnie cała grupa zatrudnia ok. 7 200 osób, z czego ponad 5 200 zatrudnionych jest w samej Stoczni.

Szczecińska Stocznia Remontowa „Gryfia” S.A. ukierunkowana jest przede wszystkim na przeprowadzanie wszelkiego typu remontów statków, ale również w mniejszym zakresie ich budowę. W marcu 2005 roku podpisany został kontrakt na budowę pięciu fregat dla norweskiej straży przybrzeżnej, ratownictwa morskiego, służb celnych, inspekcji rybołówstwa i policji. Jest to największy kontrakt w historii „Gryfii”.

Przychody z całokształtu działalności dużych i średnich podmiotów gospodarki morskiej w Szczecinie w 2004 roku wyniosły 4 383 mln zł (2003 –

4 097 mln zł) i stanowiły 78,3% tej wielkości osiągniętej w całym województwie.

Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarki morskiej w Szczecinie wyniosły 240 886 tys. zł, co stanowiło 16,2% wartości nakładów inwestycyjnych wszystkich podmiotów gospodarczych w mieście. Ich udział w nakładach inwestycyjnych podmiotów gospodarki morskiej województwa zachodniopomorskiego to 71,6% i 30,0% nakładów krajowych. Największy udział w wydatkach inwestycyjnych gospodarki morskiej ma przemysł stoczniowy (ponad 60%).

6.4.3. BUDOWNICTWO

W 2005 roku miało miejsce przełamanie negatywnych tendencji w budownictwie. Nastąpił wzrost jego udziału w dochodach z całokształtu działalności przedsiębiorstw. Jednak budownictwo to sektor, który nadal napotyka na wiele barier, zwłaszcza finansowych. Przedsiębiorstwa budowlane w Szczecinie osiągnęły w 2005 roku przychody z całokształtu działalności w wysokości 701,4 mln zł, z tego:

- wznoszenie budynków i budowli lub ich części, inżynieria lądowa i wodna – 547,6 mln zł,
- wykonywanie instalacji budowlanych – 124,7 mln zł.

Dynamika sprzedaży w 2005 roku w stosunku do roku poprzedniego wynosiła 120,3%, w tym:

- wznoszenie budynków i budowli lub ich części, inżynieria lądowa i wodna – 132,0 %,
- wykonywanie instalacji budowlanych – 103,3%.

Takie wyniki to m.in. efekt wzrostu cen produkcji budowlano-montażowej (2,3% w skali ogólnopolskiej). W największym stopniu wzrosły ceny robót budowlanych wykończonych oraz wykonania instalacji budowlanych.

Wynik finansowy osiągnięty w 2005 roku przez przedsiębiorstwa budowlane w Szczecinie to 41,3 mln zł i był on 15 razy większy niż w roku 2004. Dominowały tu zakłady wznoszące budynki i budowle oraz inżynierii lądowej i wodnej (79,8% tej sekcji). Natomiast najwyższą wydajnością pracy odznaczały się zakłady wykonujące instalacje budowlane – 305,7 tys. zł wartości sprzedaży wyrobów i usług przypadającej na jednego pracownika.

6.4.5. HANDEL I USŁUGI

Na dzień 30 czerwca 2005 roku działalność zaliczaną w statystyce do sekcji handel hurtowy i detaliczny oraz naprawy prowadziło 18 369 jednostek. Wśród zarejestrowanych podmiotów 99,9% jednostek zaliczanych jest do sektora prywatnego.

Liczba handlowych podmiotów średnich i dużych w roku 2004 wynosiła 770 jednostek (w 2003 roku – 714), o ogólnej powierzchni sprzedażowej 227 942 m² (w 2003 roku – 217,8 tys. m²). W tej liczbie 107 to sklepy wielkopowierzchniowe. Wśród nich znajduje się m.in.: 9 hipermarketów (2003 r. –

8), 41 supermarketów (2003 r. – 36) oraz podobnie jak w 2003 roku 7 domów handlowych i 5 domów towarowych. Najwięcej z nich zlokalizowanych jest w dzielnicy Zachód. Liczba pracujących w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 342 osoby.

Tabela 6.12.

SKLEPY, PUNKTY SPRZEDAŻY PALIW I PLACÓWKI GASTRONOMICZNE WG SPECJALIZACJI W 2004 ROKU W SZCZECINIE			
specjalizacja branżowa	liczba jednostek	liczba pracujących	powierzchnia
spożywcza	275	3 068	67 398 m ²
z napojami alkoholowymi	19	63	937 m ²
kosmet.-toaletowa	22	147	2 621 m ²
tekstylno-skórzana	106	654	21 241 m ²
meblowo-oświetleniowa, RTV, AGD	44	369	37 815 m ²
księgarnie i art. piśmienne	6	22	457 m ²
z pojazdami mechanicznymi	36	162	9 887 m ²
pozostałe sklepy	200	2 648	87 586 m ²
stacje benzynowe	62	312	0
razem	770	7 449	227 942 m²
jednostki gastron.	1 541	4 911	X

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Biorąc pod uwagę rozkład terytorialny, najwięcej placówek zlokalizowanych jest w Śródmieściu – 397, w tym w Centrum 131. One również wypracowują 35,4% przychodów. Najbardziej uboga w obiekty handlowe jest dzielnica Północ, gdzie brakuje przedstawicieli wielu branż, zwłaszcza z artykułami przemysłowymi (odzież, sprzęt RTV AGD, meble, sprzęt oświetleniowy, księgarnie).

Jednostki handlowe i usługowe mają bardzo duży wpływ na wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w Szczecinie. Generują one 34,7% przychodów z całokształtu działalności. W 2004 roku wartość przychodów ze sprzedaży w sklepach i stacjach paliw zatrudniających powyżej 9 pracowników wyniosła 3 303,1 mln zł (w 2003 roku – 2 906,1 mln zł). W 2005 roku tempo wzrostu wartości sprzedaży detalicznej znacznie się obniżyło. Nastąpiło to na skutek spadku cen konsumpcyjnych (m.in.: odzież, obuwie, żywność, napoje bezalkoholowe) przy jednoczesnym wzroście cen opłat obowiązkowych (użytkowanie mieszkania, nośniki energii) i usług transportowych.

6.5. RYNEK FINANSOWY

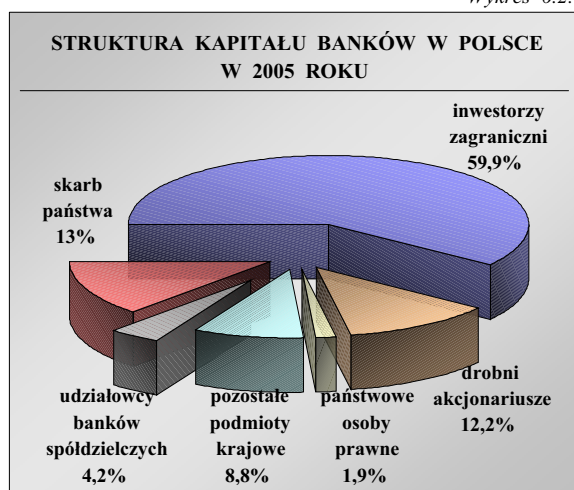
6.5.1. SYSTEM BANKOWY

Począwszy od 2004 roku polska gospodarka znalazła się pod silnym wpływem procesów towarzyszących wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej, które wywołały przyspieszenie wzrostu gospodarczego, ale też wzrost inflacji (3,5%). Nastąpił wzrost PKB, inwestycji i zapasów, przyspieszenie dynamiki

w przemyśle i usługach rynkowych, odnotowano wysokie tempo wzrostu eksportu. Nie zaobserwowano zaś wzrostu popytu. Rada Polityki Pieniężnej podjęła działania zmierzające do umocnienia złotówki poprzez regulacje stóp procentowych.

W badanym okresie (2004–2005) nastąpiło również znaczne ożywienie na rynku bankowym. Mimo obniżenia oprocentowania kredytów i pozostałych kosztów usług, banki w Polsce osiągnęły w 2004 roku trzykrotnie wyższy wynik finansowy netto niż w roku poprzednim. Natomiast w okresie trzech kwartałów roku 2005 wielkość ta w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego wzrosła o 23%. Największy wzrost zanotowano w bankach giełdowych – 77%. Efekt ten został osiągnięty nie tylko dzięki wzrostowi zainteresowania usługami, ale też na skutek spadku odpisów na rezerwy, zmniejszeniu obciążenia z tytułu podatku dochodowego oraz restrukturyzacji zatrudnienia. Odsetki stanowią 56% dochodów banków, prowizje – 28%, pozostałe 16% to operacje na rynku kapitałowym, pieniężnym i walutowym. Tendencja taka była na całym świecie.

Wykres 6.2.

Źródło: NBP.

Zgodnie z informacją NBP, w 2005 roku kapitał polski kontrolował 11 banków komercyjnych, z czego 4 kontrolowane były przez Skarb Państwa (BGK – bank państwowy, PKO BP S.A. – spółka bezpośrednio kontrolowana przez SP, Bank Poczty S.A. i BOŚ S.A. – spółki kontrolowane w sposób pośredni). Inwestorzy zagraniczni z 17 krajów kontrolowali 44 banki komercyjne, a łączna wartość posiadanych przez nich akcji przekroczyła kwotę 7 mld zł. Mają one nie tylko większe aktywa (3/4 rynku), ale udzielają też więcej kredytów (ponad trzykrotnie) i mają więcej lokat. Największą aktywnością odznacza się kapitał niemiecki i włoski.

W 2005 roku banki udzieliły przedsiębiorstwom o 10,3% więcej kredytów niż w roku poprzednim, o 20% więcej gospodarstwom domowym i o 4% więcej instytucjom rządowym i samorządowym. Tu

również dominowały banki giełdowe (odpowiednio o 34,5%, 85,9%, i 73,1%). Przedsiębiorstwom najwięcej udziela się kredytów operacyjnych – 32,6% i kredytów na inwestycje – 31,8%.

W 2004 roku wartość depozytów bieżących wzrosła o 11,5%, depozytów terminowych o 1,4%. Nastąpił wzrost depozytów złotych o 6,9% oraz spadek depozytów dewizowych o 5,4%. Podmioty gospodarcze deponują 53,6% środków na rachunkach bieżących, 46,4% na rachunkach terminowych. 82,5% to depozyty złote. Na wzrost zainteresowania ofertą banków wpłynęła poprawiająca się sytuacja makroekonomiczna oraz wyraźna poprawa sytuacji finansowej klientów. Szczególny nacisk położony został na segment bankowości detalicznej. Poszerzona została również oferta kredytowa dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Zmiany w ofercie banków wiążą się również z rozwojem usług wykorzystujących nowoczesne technologie informatyczne, zwłaszcza Internet.

W 2005 roku działalność operacyjną w Polsce prowadziło 55 banków komercyjnych, 5 oddziałów instytucji kredytowych oraz 592 banki spółdzielcze. Działają one w oparciu o ustawę – Prawo bankowe, ustawę o Narodowym Banku Polskim, ustawę o listach zastawnych i bankach hipotecznych oraz ustawę o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym.

Bankiem centralnym Rzeczypospolitej Polskiej jest Narodowy Bank Polski, który odpowiada za stabilność narodowego pieniądza i w tym celu opracowuje i realizuje strategię polityki pieniężnej. Zarządzając rezerwami dewizowymi, zapewnia odpowiedni poziom bezpieczeństwa finansowego państwa. Emitując znaki pieniężne, zabezpiecza płynność obrotu gotówkowego. Dbając o stabilność systemu finansowego, Komisja Nadzoru Bankowego oraz – działający w strukturach NBP – Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego sprawują nadzór nad sektorem bankowym i zapewniają bezpieczeństwo środków powierzonych bankom.

Tabela 6.13.

ŚREDNIE WAŻONE OPROCENTOWANIE DEPOZYTÓW I KREDYTÓW PRZEDSIĘBIORSTW W POLSKIM SYSTEMIE BANKOWYM		
wyszczególnienie	styczeń 2005	grudzień 2005
depozyty terminowe złote	3,8%	2,8%
depozyty terminowe walutowe (USD)	0,5%	0,9%
kredyty złote	8,4%	6,3%
kredyty w USD	5,4%	6,8%
STOPY PROCENTOWE NBP		
kredyt redyskontowy	7,00%	4,75%
kredyt refinansowy na finansowanie inwestycji centralnych	8,00%	6,00%
kredyt refinansowy na pozostałe cele	9,00%	7,00%
kredyt lombardowy	8,00%	6,00%
lokata terminowa	5,00%	3,00%

Źródło: NBP.

Dzięki pełnionym funkcjom nadzorczym i regulacyjnym NBP zapewnia płynność, sprawność i bezpieczeństwo systemu płatniczego oraz przyczynia się do rozwoju bezpiecznej infrastruktury rynku finansowego.

Misją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest działanie na rzecz bezpieczeństwa oraz wzrostu zaufania do systemu bankowego poprzez: ochronę wkładów pieniężnych na rachunkach bankowych, udzielanie pomocy bankom, które znalazły się w obliczu utraty wypłacalności, wspieranie procesów łączenia się banków, gromadzenie informacji oraz analizowanie rozwoju sytuacji finansowej.

Działalność banków podlega nadzorowi sprawowanemu przez Komisję Nadzoru Bankowego. Jej działania nastawione są na zapewnienie bezpieczeństwa środków pieniężnych gromadzonych na rachunkach bankowych oraz zgodności działalności banków z obowiązującymi przepisami.

Organizacją reprezentującą banki komercyjne w Polsce jest Związek Banków Polskich, którego głównym zadaniem jest ochrona wspólnych interesów jego członków. Eksperti ZBP biorą udział w pracach legislacyjnych komisji Sejmu, Senatu, współpracują z NBP, rządem i właściwymi ministerstwami w zakresie funkcjonowania przepisów prawa odnoszących się do polskiego systemu bankowego.

Natomiast Krajowy Związek Banków Spółdzielczych został utworzony w celu reprezentowania interesów ekonomicznych spółdzielczości bankowej w kraju i za granicą oraz podejmowania działań na rzecz jej rozwoju.

Na koniec 2005 roku na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonowały:

- Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Szczecinie,
- 25 banków komercyjnych,
- 18 banków spółdzielczych.

Banki komercyjne prowadziły działalność za pośrednictwem 494 placówek, w tym 203 oddziałów, 34 filii, 26 punktów obsługi bankowej, 3 punktów kasowych, 5 biur kredytowych i 223 agencji PKO BP. Obsługą klientów zajmowały się także 104 placówki należące do banków spółdzielczych.

W samym Szczecinie w dniu 31.12.2005 roku, oprócz Oddziału Okręgowego NBP, działalność prowadziły 24 banki komercyjne i 2 banki spółdzielcze za pośrednictwem 101 oddziałów, 16 filii, 13 punktów obsługi bankowej, 1 punktu kasowego i 2 biur kredytowych. Były to:

- Bank PEKAO S.A.,
- PKO Bank Polski S.A.,
- CITIBANK Bank Handlowy w Warszawie S.A.,
- Bank Millennium S.A.,
- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.,
- Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- Bank BPH S.A.,

- Kredyt Bank S.A.,
- INVEST – Bank S.A.,
- BRE Bank S.A.,
- ING Bank Śląski S.A.,
- Bank Zachodni WBK S.A.,
- Lukas Bank S.A.,
- FORTIS Bank Polska S.A.,
- Raiffeisen Bank Polska S.A.,
- NORDEA Bank Polska S.A.,
- Bank Pocztowy S.A.,
- Deutsche Bank PBC S.A.,
- GE Money Bank S.A.,
- Bank Gospodarstwa Krajowego B.P.,
- Euro Bank S.A.,
- Dominet Bank S.A.,
- GETIN Bank S.A.,
- Santander Consumer PTF Bank S.A.,
- Bank Spółdzielczy,
- Bank Spółdzielczy Rzemiosła.

W latach 2004–2005 odnotowano na szczecińskim rynku bankowym szereg zmian organizacyjno-prawnych:

- otwarte zostały pierwsze w województwie oddziały Dominet Banku S.A., który oferuje pełen zestaw produktów bankowych;
- Bank Handlowy w Warszawie uruchomił w Szczecinie dwa pierwsze oddziały CitiFinancial, zajmujące się udzielaniem pożyczek gotówkowych na dowolny cel;
- BRE Bank S.A. otworzył w Szczecinie 2 przedstawicielstwa mBanku;
- w miejsce Oddziału Regionalnego PKO BP S.A. powstały: Regionalny Oddział Detaliczny i Regionalny Oddział Korporacyjny, a dotychczasowe ekspozytury przekształcone zostały w oddziały banku;
- swoją działalność w Szczecinie rozpoczął Oddział Banku Gospodarstwa Krajowego B.P.;
- nowe oddziały w Szczecinie uruchomiły: Bank Ochrony Środowiska, Multibank, Bank Millennium, Bank BPH, Euro Bank, Deutsche Bank PBC S.A.;
- zlikwidowane zostały 3 placówki bankowe: POB Euro Banku, ekspozytura Banku PKO BP S.A., filia RHEINHYP-BRE Banku Hipotecznego, którego zadania przejęły placówki Multibanku;
- z połączenia GE Banku Mieszkaniowego S.A. i GE Capital Banku S.A. powstał GE Money Bank S.A.;
- na bazie Polskiego Towarzystwa Finansowego S.A. i CC-Banku S.A. rozpoczął działalność Santander Consumer PTF S.A., w którego ofercie znajdują się kredyty mieszkaniowe, kredyty samochodowe, kredyty konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne;
- z połączenia Górnośląskiego Banku Gospodarczego i Banku Przemysłowego powstał GETIN Bank S.A., który uruchomił swoją placówkę w Szczecinie; oferta banku skierowana

jest do klientów detalicznych, małych firm i mikroprzedsiębiorstw.

Z przeprowadzonej przez Oddział Okręgowy NBP w Szczecinie analizy funkcjonowania rynku finansowego w województwie zachodniopomorskim, w oparciu o sprawozdania 60% banków działających na jego terenie, wynika, że na koniec 2005 roku stan należności ogółem w stosunku do stanu sprzed roku wzrósł o 9,7%. Sprzyjał temu przede wszystkim spadek stóp procentowych w bankach. Największym zainteresowaniem przedsiębiorstw cieszyły się kredyty złotowe (87%), zwłaszcza krótkoterminowe do 1 roku. Kredyty walutowe zaciągane są najczęściej na okres powyżej 5 lat. Biorąc pod uwagę strukturę wartości udzielonych kredytów przez banki województwa, największy udział wśród kredytów złotych ma PKO BP S.A. – 30,07% i Bank PEKAO S.A. – 28,01%. Natomiast wśród kredytów walutowych dominują: PKO BP S.A. – 32,49% i Bank BPH S.A. – 28,28%.

Z kolei stan depozytów i innych zobowiązań wzrósł o 5,7%, z czego 21% to depozyty przedsiębiorstw (3% – przedsiębiorstwa i spółki państwowe, 18% – przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie). Wzrost gospodarczy przekładający się na poprawę wyników firm przyczynił się do wzrostu środków deponowanych przez nie na rachunkach bankowych. W 2004 roku większy był przyrost depozytów dewizowych, natomiast w 2005 r. na wzrost oszczędności przedsiębiorstw wpływ miały przede wszystkim depozyty złotowe. Największy udział w depozytach złotych na terenie województwa zachodniopomorskiego ma Bank PEKAO S.A. – 32,32% i PKO Bank Państwowy S.A. – 30,18%. W zakresie depozytów walutowych dominują również: Bank PEKAO S.A. – 59,24% i PKO BP S.A. – 15,01%.

W Szczecinie brakuje siedzib instytucji finansowych, które byłyby związane z lokalną gospodarką. Osłabia to pozycję Szczecina w stosunku do innych regionów. Polityka rozwojowa funkcjonujących na rynku szczecińskim oddziałów i filii banków oraz instytucji bankowych, podobnie jak ich polityka kredytowa, są uzależnione od polityki i decyzji ich central, nie znających lokalnej specyfiki oraz potrzeb rozwojowych i w związku z tym nie zainteresowanych bezpośrednio rozwojem lokalnej gospodarki. Brakuje również lokalnych firm w zakresie obsługi ubezpieczeniowej i leasingowej. Oddziały banków i firm ubezpieczeniowych nie zapewniają dostatecznej liczby miejsc pracy absolwentom szczecińskich uczelni. Nie oferują też płac adekwatnych do ich przygotowania zawodowego, w efekcie czego najbardziej uzdolnieni i ambitni absolwenci wyjeżdżają do pracy do innych ośrodków miejskich.

W badanym okresie również biura i domy maklerskie poprawiły swoje wyniki finansowe, co było następstwem wyraźnej hossy na giełdzie i kontynu-

acji wzrostowego trendu WIG. Wartość aktywów klientów wzrosła w 2005 roku w stosunku do roku ubiegłego o 33%. 73,4% wszystkich rachunków należało do osób fizycznych, które najczęściej inwestowały w akcje (34,5%) i obligacje (23,7%). Trzykrotnie wzrosła liczba rachunków przedsiębiorstw, a wartość zgromadzonych na nich aktywów o 91,1%. 8,9% aktywów należało do podmiotów zagranicznych, a 7,7% do podmiotów finansowych.

W Szczecinie działało na koniec 2005 roku 7 Punktów Obsługi Klientów Bankowych Domów i Biur Maklerskich należących do: Pekao S.A., PKO BP S.A., BPH S.A., BRE Banku S.A., Millennium S.A., Kredyt Banku S.A., BGŻ S.A.

Na podstawie wpisu do rejestru działalności kantonowej, prowadzonej przez Prezesa NBP, na koniec grudnia 2005 roku w Szczecinie działało 105 kantorów wymiany walut.

Wartość aktywów towarzystw i funduszy inwestycyjnych spadła o 22,6% (stan na koniec I półrocza 2005 r.). Główną pozycją lokat funduszy są dłużne papiery wartościowe (71,7%) i akcje (24,3%). Aktywa ogółem narodowych funduszy inwestycyjnych wykazały również tendencję spadkową – o 26,1%.

Rozwinął się rynek usług pośredników finansowych, którzy w 2005 roku udzielili trzykrotnie więcej kredytów hipotecznych niż przed rokiem. Około 20% kredytów hipotecznych przechodzi przez rynek pośredników. Bardzo dynamicznie rozwijały się nowe firmy, powstałe w 2004 roku. 2005 rok okazał się dla nich czasem ekspansji. Na rynku szczecińskim działają Expander i Fiolet.

Małe i średnie przedsiębiorstwa Szczecina mogą liczyć na pomoc Funduszu Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina będącego spółką ze 100% udziałem Miasta. Jego celem jest stymulowanie rozwoju gospodarczego miasta poprzez udzielanie poręczeń kredytowych, stanowiących jeden z najbardziej efektywnych instrumentów wspomagania finansowego, umożliwiający małym i średnim firmom dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania działalności. Fundusz nie wyklucza udzielania poręczeń również dużym podmiotom gospodarczym, jak i przedsiębiorcom prowadzącym działalność w gminach bezpośrednio sąsiadujących z Gminą Miasto Szczecin.

Władze Szczecina, mając świadomość roli, jaką odgrywa Stocznia Szczecińska Nowa dla rozwoju gospodarczego w naszym mieście, wobec trudności, których doświadczył w minionych latach przemysł stoczniowy, znajdują uzasadnienie dla dalszego utrzymania silnych powiązań Szczecina z gospodarką morską. Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina, dwukrotnie udzielił Stoczni poręczeń w łącznej kwocie 50 mln złotych

na spłatę pożyczki, otrzymanej od Agencji Rozwoju Przemysłu. Ponadto Gmina umorzyła Stoczni podatek od nieruchomości i włączyła się w uruchomienie programu ponownego zatrudniania zwalnianych pracowników.

Potrzeba wsparcia sektora makro i małych przedsiębiorstw spowodowała powstanie Szczecińskiego Funduszu Pożyczkowego, którego przedmiotem działalności jest wspieranie przedsięwzięć gospodarczych poprzez udzielanie pożyczek zapewniających rozwój (z pominięciem sektora bankowego).

Regionalny Fundusz Pożyczkowy POMERANUS jest funduszem pożyczkowym utworzonym przez Polską Fundację Przedsiębiorczości, samorząd regionalny oraz samorządy powiatowe i gminne województwa zachodniopomorskiego. Jego celem jest wspieranie regionalnej aktywności gospodarczej poprzez zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania. Oferta Funduszu skierowana jest do lokalnych makro i małych przedsiębiorstw określonych branż.

6.5.2. SEKTOR UBEZPIECZEŃ

Na koniec 2005 roku sektor ubezpieczeń w Polsce osiągnął wynik finansowy netto o 86,9% wyższy niż rok wcześniej. Składka przypisana brutto wyniosła 31 mld zł i wzrosła w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego o 12,2%, w tym w zakresie ubezpieczeń na życie (dział I) o 19,5% i o 5,1% składka zakładów prowadzących ubezpieczenia majątkowe (dział II). 49,5% stanowią składki w dziale I, a 50,5% w dziale II. Takie wyniki zostały osiągnięte, mimo iż odszkodowania rosną szybciej niż składki, głównie dzięki indeksacji składek oraz przychodom z lokat.

Największy udział w dziale I ma PZU Życie (39,6%), Commercial Union Polska (12,4%) i Amplico-Life (8,0%), a w dziale II: PZU (48,9%), WARTA (11,5%) i Ergo Hestia (6,7%).

Największy zaś wzrost wartości składki, spośród towarzystw działających na rynku szczecińskim, wystąpił w dziale I w: SKOK (545,3%), Generali Życie (149,1%) i Aspecta Życie (139,4%). Natomiast w dziale II – w Signal Iduna Polska – 129,0%.

Wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń ogółem wzrosła o 12,7%, w tym w dziale I o 22,7%, a w dziale II o 1,6%. Najwięcej odszkodowań wypłaciło PZU zarówno w dziale I (52,5% ogólnej wielkości świadczeń), jak i w dziale II (54,5%).

Wzrost odszkodowań i świadczeń towarzystw działających w Szczecinie wystąpił jedynie w dziale I. Największy w: Nordea Polska (652,3%), Gerling Polska (462,0%), Generali Życie (381,2%) i Winterthur Życie (318,5%).

Tabela 6.14.

TOWARZYSTWA UBEZPIECZENIOWE DZIAŁAJĄCE W SZCZECINIE	
ubezpieczenia na życie	ubezpieczenia majątkowe
AEGON TU na Życie S.A.	AIG Polska TU S.A.
Allianz Życie Polska S.A.	TU Allianz Polska S.A.
PAPTUnŻiR Amplico Life S.A.	D.A.S. TU Ochrony Prawnej S.A.
Aspecta Życie TU S.A.	TU Inter Polska S.A.
BENEFIA TUnŻ S.A.	TUiR Cigna STU S.A.
Commercial Union Polska – TUnŻ S.A.	Commercial Union Polska – TU Ogólnych S.A.
TUnŻ Compensa S.A.	TU Compensa S.A.
WTUŻiR Concordia Capital S.A.	BENEFIA TU Majątkowych S.A.
STUnŻ Ergo Hestia S.A.	Concordia Polska TUW
TUnŻ Europa S.A.	STU Ergo Hestia S.A.
FinLife TunŻ S.A.	TU Europa S.A.
Generali Życie TU S.A.	TU Filar S.A.
Gerling Polska TunŻ S.A.	Generali TU S.A.
TUnŻ ING Nationale Nederlanden Polska S.A.	Signal Iduna Polska TU S.A.
TU Inter-Życie Polska S.A.	PTU S.A.
Macif Życie TUW	TU PZM S.A.
Nordea Polska TunŻ S.A.	PZU S.A.
TUnŻ Polisa-Życie S.A.	HDI Samopomoc TU S.A.
PZU Życie S.A.	TUW SKOK
Royal Polska TUnŻ S.A.	TUW TUW
Signal Iduna Życie Polska TU S.A.	TUiR WARTA S.A.
TUnŻ SKOK S.A.	Winterthur TU S.A.
TUnŻ Warta S.A.	
Winterthur Życie TU S.A.	

Źródło: www.money.pl.

Zezwolenie Ministerstwa Finansów na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej posiadało w 2005 roku 70 ubezpieczycieli (73 w 2004 r.), w tym 34 w dziale ubezpieczeń na życie i 36 w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Działalność operacyjną prowadziło zaś 67 ubezpieczycieli (odpowiednio: 32 i 35).

Na rynku szczecińskim działają 24 towarzystwa ubezpieczeń na życie i 22 towarzystwa zajmujące się ubezpieczeniami majątkowymi i pozostałymi osobowymi.

Tylko jedno z wymienionych towarzystw reprezentuje sektor publiczny. Jest to PZU S.A. – ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe.

Jedynym szczecińskim towarzystwem ubezpieczeniowym jest TU Filar S.A., które prowadzi działalność ubezpieczeniową w zakresie wszystkich grup i rodzajów ubezpieczeń majątkowych i osobowych działu II. Udziałowcami TU są: Grupa Ubezpieczeniowa UNIQA (89,67%), spółdzielnie mieszkaniowe (8,37%), podmioty gospodarcze (1,34%) i osoby fizyczne (0,62%). Inwestorem strategicznym jest UNIQA Austria. Towarzystwo prowadzi działalność za pośrednictwem 15 oddziałów, 40 filii, 120 agencji i 1200 licencjonowanych agentów rozmieszczonych na terenie całego kraju.

Największy udział wśród ubezpieczeń działu I mają ubezpieczenia na życie (48,3%), ubezpieczenia na życie związane z funduszem inwestycyjnym (31,5%) oraz ubezpieczenia wypadkowe (17,9%).

Natomiast wśród ubezpieczeń działu II dominują ubezpieczenia motoryzacyjne (62,9%), majątkowe (18,4%) i osobowe (5,5%).

Udział składek przypisanych brutto stanowi ponad 3% PKB i udział ten przejawia tendencję stale rosnącą. Odbywa się to głównie za sprawą szybkiego rozwoju ubezpieczeń na życie. Jednak wciąż dominują składki działu II, co wyróżnia Polskę na tle sytuacji większości rozwiniętych krajów świata. Polska ma nadal niski poziom udziału ubezpieczeń w PKB – nawet w stosunku do nowo przyjętych państw UE.

Interesy osób ubezpieczonych zabezpiecza szereg instytucji, do których należą: Rzecznik Ubezpieczonych, Komisja Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych, Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny. KNUiFE jest jednocześnie instytucją nadzorującą działalność ubezpieczeniową. Jej zadaniem jest również zapobieganie sytuacji, w której zakład ubezpieczeń nie byłby w stanie wypłacić należnego świadczenia.

Z kolei Polska Izba Ubezpieczeń, do której przynależność jest obowiązkowa, jest organizacją ubezpieczeniowego samorządu gospodarczego chroniącą i reprezentującą wspólne interesy swoich członków wobec organów władzy i administracji państwowej. Natomiast Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych reprezentuje Polskę na zewnątrz w ramach Systemu Zielonej Karty.

Działalnością z zakresu ubezpieczeń społecznych zajmuje się głównie Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Nowy system emerytalny, obowiązujący w Polsce od początku 1999 roku, założył możliwość zróżnicowania sposobu naliczania emerytury w zależności od wieku ubezpieczonego. Docelowo przyszli emeryci będą otrzymywać emeryturę z co najmniej dwóch źródeł, tzn. ze zreformowanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (I filar) i otwartych funduszy emerytalnych (II filar). Ustawodawca przewidział również możliwość powołania Pracowniczych Programów Emerytalnych (III filar), które mają charakter dobrowolny i uzupełniający w stosunku do powszechnego systemu emerytalnego. Można również, za pośrednictwem Indywidualnych Kont Emerytalnych, oszczędzać na emeryturę w celu uzupełnienia w przyszłości dochodów z systemu powszechnego.

Na Funduszu Ubezpieczeń Społecznych gromadzone są środki z przeznaczeniem na wypłatę świadczeń społecznych (emerytury, renty, zasiłki, pozostałe świadczenia). Źródłem pokrycia tych wydatków są wpływy ze składek i należności pochodnych (68,7%) i dotacje. Ponad 92% wypłat przeznaczonych jest na emerytury i renty, a ich liczba i wartość przejawia tendencję wzrostową.

ZUS działa w oparciu o 42 jednostki terenowe, z których jedna znajduje się w Szczecinie i obejmuje swym zasięgiem 55% powierzchni województwa zachodniopomorskiego. Pod względem realizowanych zadań, jednostka szczecińska zalicza się do grupy 8 największych w Polsce. Wydatki oddziału szczecińskiego przekroczyły dochody o prawie 5%. Stanowią one ponad 3% wydatków ZUS w skali krajowej.

Istotą działalności otwartych funduszy emerytalnych jest gromadzenie i inwestowanie środków pieniężnych swoich członków. Politykę inwestycyjną OFE ograniczają limity określające rodzaj, ilość i minimalną akceptowaną zyskowość dopuszczalnych instrumentów finansowych. Rynek OFE nadzorowany jest przez KNUiFE, której głównym zadaniem w tym obszarze jest ochrona interesów funduszy emerytalnych. Realne wyniki inwestycyjne otwartych funduszy emerytalnych w 2005 roku na tyle się poprawiły, że można go uznać za najlepszy w sześcioletniej historii OFE. Łączny wynik finansowy wzrósł w 2005 roku o 46% w stosunku do roku poprzedniego, a średni wzrost jednostek rozliczeniowych wyniósł 14%, tj. trzy razy więcej niż można było uzyskać z lokat bankowych. Nie zmieniło się różnicowanie wyników między poszczególnymi funduszami. Różnica w rocznej stopie zwrotu między najlepszym w zestawieniu OFE ING Nationale Nederlanden a najsłabszym OFE Allianz Polska wyniosła nieco ponad 5 pkt proc. Średnia ważona stopa zwrotu wyniosła 15%. Pod względem wartości przekazanych do OFE składek (dynamika 122,6%) dominującą rolę odgrywa Commercial Union (udział – 26,3%) i ING Nationale Nederlanden Polska (22,6%). W portfelach funduszy emerytalnych można zaobserwować stały i systematyczny wzrost udziału instrumentów dłużnych – 63% (w grudniu 2005 r.). Inwestycje w akcje spółek przemysłowych, usługowych i instytucji finansowych stanowią 32,4%.

Formą zorganizowanego, grupowego, systematycznego oszczędzania na emeryturę są Pracownicze Programy Emerytalne obsługiwane przez specjalnie do tego powołaną instytucję. Nadzór nad PPE sprawuje Komisja Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych. W województwie zachodniopomorskim funkcjonuje 5 PPE. Uczestniczy w nich ponad 77 tys. osób.

Indywidualne Konta Emerytalne funkcjonują w Polsce od września 2004 roku i stały się popularniejszą niż PPE formą dobrowolnego oszczędzania na emeryturę. Instytucje prowadzące IKE (czerwiec 2005 r.) to: zakłady ubezpieczeń (147 744 kont), banki (35 375), podmioty prowadzące działalność maklerską (7 115) i fundusze inwestycyjne (79 414).

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Analiza sytuacji gospodarczej Polski w 2005 roku, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych,
2. Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową,
3. Biuletyn statystyczny województwa zachodniopomorskiego. IV kwartał 2005,
4. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
5. Informator bankowy IV kwartał 2004 r., NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie,
6. Informator bankowy 2005 rok, NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie,
7. Miasta wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne – nr 10/2005, GUS,
8. Polska 2005. Raport o stanie gospodarki, Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych,
9. Polska jako miejsce lokowania inwestycji niemieckich. Przewagi lokalizacyjne w stosunku do Niemiec, PAIiZ,
10. Polska na tle Świata i Europy w latach 1995–2004 (w liczbach), Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych,
11. Powiaty w Polsce 2005, GUS,
12. Przegląd Makroekonomiczny Nr 11 z 12.01.2006 r. – Ministerstwo Finansów, Departament Polityki Finansowej Analiz i Statystyki,
13. Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2004 r.,
14. Rynek otwartych funduszy emerytalnych 2005, UKNUiFE,
15. www.stat.gov.pl,
16. www.paiz.gov.pl,
17. www.nbp.pl,
18. www.mf.gov.pl,
19. www.zbp.pl,
20. www.icba.sisco.pl – portal KZBS,
21. www.money.pl,
22. www.knuife.gov.pl ,
23. www.filar.pl,
24. Wyniki finansowe banków za I–III kw. 2005 r., GUS,
25. Wyniki finansowe biur/domów maklerskich w I półroczu 2005 r., GUS.

7

RYNEK PRACY

7.1. LICZBA PRACUJĄCYCH

Jednym z podstawowych mierników zaangażowania ludności w procesie pracy jest wskaźnik zatrudnienia, mierzony stosunkiem liczby osób pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. Wskaźnik ten z roku na rok systematycznie spada, choć w 2004 roku wyraźnie zauważalne jest osłabienie tempa tego zjawiska:

w 2001 roku	– 45,9%,
w 2002 roku	– 43,3%,
w 2003 roku	– 42,0%,
w 2004 roku	– 41,9%, w tym:
mężczyźni	– 46,3%,
kobiety	– 38,1%.

Dla porównania w województwie zachodniopomorskim wielkość ta w 2004 roku osiągnęła poziom 41,4% (mężczyźni – 47,3, kobiety – 36,0%), a w kraju 45,1% (mężczyźni – 52,2%, kobiety – 38,5%).

Natomiast wskaźnik aktywności zawodowej, zdefiniowany jako udział sumy pracujących i bezrobotnych w liczbie osób powyżej 15. roku życia, wynosił w Szczecinie:

w 2001 roku	– 57,9%,
-------------	----------

w 2002 roku	– 51,2%,
w 2003 roku	– 51,9%,
w 2004 roku	– 49,7%, z tego:
mężczyźni	– 54,38%,
kobiety	– 45,5%,
w województwie	– 54,3%, z tego:
mężczyźni	– 61,4%,
kobiety	– 47,9%,
w kraju	– 54,9%, z tego:
mężczyźni	– 62,7%,
kobiety	– 47,9%.

W 2004 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w Szczecinie spadek liczby aktywnych zawodowo (o 8,3 tys. osób), na co wpłynął przede wszystkim spadek liczby bezrobotnych (o 7,8 tys. osób). Jednocześnie w tym samym czasie nastąpił wzrost liczby osób biernych zawodowo o 7,8 tys. osób, z czego 51,8% to kobiety.

Na skutek zaistniałych zmian na rynku pracy w badanym okresie zmieniało się obciążenie pracujących osobami niepracującymi. Wielkość ta rosła do roku 2003, natomiast w 2004 r. osiągnęła poziom 2 752 osoby niepracujące na 1 000 osób pracujących, tj. o 6 osób mniej niż w roku poprzednim.

Tabela 7.1.

STRUKTURA LICZBY OSÓB PRACUJĄCYCH* WG DZIAŁÓW GOSPODARKI W LATACH 2001–2004						
branża	2001	2002	2003	2004		dynamika % 2003 = 100
	pracujący	pracujący	pracujący	pracujący	struktura %	
przemysł	33 861	29 097	28 344	29 307	19,6	103,40
budownictwo	12 386	11 214	9 404	8 385	5,6	89,16
handel i naprawy	30 969	29 509	30 217	29 005	19,4	95,99
hotele i restauracje	3 802	3 627	3 700	3 612	2,4	97,62
transport, gospodarka magazynowa, łączność	18 804	17 660	16 973	16 331	10,9	96,22
pozostałe działy sektora przedsiębiorstw	1 905	1 940	1 113	1 049	0,7	94,25
razem sektor przedsiębiorstw	101 727	93 047	89 751	87 689	x	97,70
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	12 646	12 277	10 183	9 927	6,6	97,49
edukacja	13 790	13 620	14 865	15 281	10,2	102,80
administracja publiczna i obrona narodowa	9 074	8 349	8 506	9 298	6,2	109,31
obsługa nieruchomości i firm	16 022	16 914	16 499	16 821	11,3	101,95
pośrednictwo finansowe	5 071	5 091	4 618	4 986	3,3	107,97
pozostałe działy	5 218	5 442	5 662	5 655	3,8	99,80
ogółem	163 548	154 740	150 084	149 657	100,0	99,72

* Do pracujących (osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód) oprócz osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, Urząd Statystyczny zalicza również pracowników i pracujących na własny rachunek, osoby wykonujące pracę nakładczą, agentów i członków spółdzielni produkcji rolniczej.

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W 2004 roku wzrost zatrudnienia w stosunku do roku poprzedniego zanotowano w przemyśle, edukacji, administracji publicznej i obronie narodowej, obsłudze nieruchomości i firm oraz pośrednictwie finansowym. W pozostałych działach nastąpił spadek zatrudnienia. Zmiany na rynku pracy w Szczecinie różnią się częściowo od tendencji ogólnokrajowych, gdzie w największym stopniu rozwija się budownictwo oraz administracja publiczna i obrona narodowa, ale również w nieznanym stopniu:

rolnictwo, pośrednictwo finansowe oraz obsługa nieruchomości i firm.

W dalszym ciągu najwięcej osób zatrudnionych jest w przemyśle i budownictwie – łącznie 25,2%, podczas gdy w kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 29,2%, a w województwie zachodniopomorskim – 30,3%.

Wśród pracujących 72 022 to kobiety, które stanowią 44,04% ogółu osób pracujących. Najwięcej

kobiet pracuje w:

- handlu i naprawach – 15 376,
- edukacji – 11 168,
- ochronie zdrowia i opiece społecznej – 8 167.

Mężczyźni natomiast dominują w:

- przemyśle – 21 044,
- transporcie, gospodarce magazynowej i łączności – 11 357,
- obsłudze nieruchomości i firm – 9 406,
- budownictwie – 7 372.

Pośród wszystkich osób czynnych zawodowo, 54 153 (36,2%) pracują w sektorze publicznym. Sektor prywatny prawie całkowicie opanował takie działy gospodarki, jak: budownictwo, handel i naprawy, hotele i restauracje, pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm oraz działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna pozostała.

W usługach rynkowych zatrudnionych jest 42,7% osób pracujących. Natomiast w usługach nierynkowych – 30,1%.

Tabela 7.2.

PRACUJĄCY* W USŁUGACH W 2004 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH		
miasto	usługi nierynkowe	usługi rynkowe
	w %	
Rzeszów	34,6	32,2
Białystok	33,9	39,2
Opole	33,0	39,3
Lublin	38,8	39,0
Kielce	31,3	37,3
Wrocław	30,9	43,6
Olsztyn	30,2	43,2
Szczecin	30,1	42,7
Łódź	30,0	38,8
Gdańsk	30,0	42,5
Zielona Góra	29,5	44,5
Kraków	28,9	43,4
Bydgoszcz	27,1	36,7
Poznań	24,2	45,8
Katowice	23,6	47,2
Warszawa	20,9	59,2
województwo zachodniopomorskie	27,5	29,8
Polska	22,0	26,9

* Wg faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Źródło: Powiaty w Polsce 2005 – Główny Urząd Statystyczny.

Szczecin znajduje się na siódmym miejscu wśród miast wojewódzkich pod względem zatrudnienia w usługach. Usługi rynkowe w największym stopniu rozwinięte są w Warszawie, Katowicach, Poznaniu, nierynkowe zaś w Lublinie, Rzeszowie i Białymstoku.

7.2. CHARAKTERYSTYKA BEZROBOCIA

Wybór zawodu to nie tylko dylemat absolwenta szkoły. Zmiany, jakie zachodzą na rynku pracy, przekształcenia w gospodarce oraz rozwój naukowo-techniczny powodują, że możliwość wykonywania jednego zawodu przez całe życie, praca bez potrzeby doksztalania i doskonalenia się, często stają się niemożliwe. O ile zrozumienie potrzeby doskonalenia zawodowego jest dziś odzwierciedlone w liczbie osób zainteresowanych szkoleniami czy podnoszeniem wykształcenia, to decyzja o kierunku nauki nie zawsze wynika z autentycznej diagnozy własnych predyspozycji i preferencji zawodowych.

Wiele osób, stając przed koniecznością poszukiwania zatrudnienia, pierwsze kroki kieruje do Powiatowego Urzędu Pracy, którego celem jest skuteczne udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, pracodawcom zaś w znalezieniu odpowiednich pracowników o wymaganych kwalifikacjach zawodowych i oczekiwanych predyspozycjach.

Pracodawcy są obowiązani na bieżąco informować powiatowe urzędy pracy o wolnych miejscach zatrudnienia.

Osoby bezrobotne i poszukujące pracy mogą skorzystać z usług poradnictwa zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy. Zatrudniony tam doradca zawodowy z jednej strony pomaga bezrobotnemu w dokonaniu wyboru zawodu lub zmiany zatrudnienia, z drugiej zaś może, na wniosek pracodawcy, przeprowadzać badania predyspozycji zawodowych kandydatów do pracy.

Mimo wyraźnego spadku liczby osób bezrobotnych zapoczątkowanego w 2004 roku, niepokojącym zjawiskiem jest wzrost w 2005 roku liczby osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem.

Wzrost liczby osób bezrobotnych nastąpił również wśród osób powyżej 55. roku życia. Są to praktycznie osoby prawie bez szans na znalezienie zatrudnienia.

W 2004 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinie zarejestrowało się 25 839 osób, wyrejestrowało się zaś 27 657 osób. Z tej liczby 11 362 osoby podjęły pracę. Natomiast w 2005 roku napływ bezrobotnych zamknął się liczbą 25 450, odpływ zaś – 27 571. Pracę podjęło 11 315 osób. Najwięcej ofert pracy kierowanych było do osób o zawodach: księgowy, pracownik biurowy, sprzedawca, monter kadłubów okrętowych, kierowca samochodu ciężarowego, szwaczka, robotnik gospodarczy, spawacz.

Do zasiłku dla bezrobotnych uprawnione były jedynie 2 243 osoby (8,8% – najniższy wskaźnik w województwie).

Tabela 7.3.

CHARAKTERYSTYKA BEZROBOTNYCH W SZCZECINIE W LATACH 2002–2005						
wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005		dynamika % 2003 = 100
	bezrobotni	bezrobotni	bezrobotni	bezrobotni	struktura %	
wg wieku						
18 – 24	5 587	5 487	4 248	3 533	13,8	83,2
25 – 34	7 602	7 928	7 696	7 153	28,1	92,9
35 – 44	6 084	6 064	5 470	4 882	19,2	89,2
45 – 54	7 861	8 556	8 537	7 933	31,1	92,9
55 i więcej	1 028	1 388	1 654	1 983	7,8	119,9
wg płci						
kobiety	13 952	14 599	14 041	13 194	51,8	94,0
mężczyźni	14 210	14 824	13 564	12 290	48,2	90,6
wg wykształcenia						
wyższe	2 380	2 673	2 479	2 500	9,8	100,8
policealne i średnie zawodowe	5 345	5 420	4 956	4 615	18,1	93,1
średnie ogólnokształcące	2 053	2 237	2 168	2 113	8,3	97,5
zasadnicze zawodowe	8 042	8 044	7 091	6 147	24,1	96,7
gimnazjalne i niższe	10 342	11 049	10 911	10 109	39,7	92,7
wg czasu pozostawania bez pracy						
1 – 6 miesięcy	8 280	7 533	8 475	8 024	31,5	94,7
6 – 12 miesięcy	6 105	5 292	4 537	3 832	15,0	84,5
12 – 24 miesiące	6 372	6 634	5 301	4 510	17,7	85,1
powyżej 24 miesięcy	5 748	8 201	9 292	9 118	35,8	98,1
ogółem	28 162	29 423	27 605	25 484	100,0	92,3

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie.

Wśród bezrobotnych nadal najwięcej jest osób z działów: przetwórstwo przemysłowe (13,4%), handel i naprawy (15,6%) i działalność usługowa (10,6%).

Tabela 7.4.

DZIAŁANIA PUP NA RZECZ OSÓB BEZROBOTNYCH W LATACH 2004–2005		
działania	2004	2005
zasiłki dla bezrobotnych w zł	13 552 645,00	17 102 736,48
oferty pracy	8 766	10 276
staże (osoby)	863	964
prace interwencyjne (miejsca pracy)	288	59
roboty publiczne (miejsca pracy)	598	741
umowy na podjęcie działalności gospodarczej	44	179
refundacja wyposażenia stanowiska pracy	15	36
skierowania na szkolenia (osoby)	1 170	1 480
pomoc osobom niepełnosprawnym (osoby)	482	252

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie.

PUP realizował i współrealizował w latach 2004–2005 programy finansowane z różnych środków. Były to:

- Zakup wyposażenia dla Akademickiego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości (PHARE);
- Lokalne partnerstwo na rzecz pracy (PHARE – 127 909,88 euro);
- Wolontariat – 1 człowiek – 2 marzenie – III sektor (EQUAL);
- Back to the future – integracja zawodowa i socjalna kobiet (EQUAL);
- Program wsparcia powrotu na rynek pracy byłych pracowników związanych z przemysłem

stoczniovym (rezerwa Funduszu Pracy w dyspozycji MGiPS);

- Program aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych (rezerwa FP w dyspozycji MGiPS);
- Program aktywizacji osób bezrobotnych STOCZNIA (rezerwa FP w dyspozycji MGiPS);
- Powrót na rynek pracy – aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych (Europejski Fundusz Społeczny) – zakończony;
- Aktywne wsparcie bezrobotnej młodzieży w Szczecinie (EFS) – zakończony;
- Ośrodek aktywności zawodowej i społecznej kobiet (PHARE);
- Asystent osoby niepełnosprawnej (PHARE – 63 031,00 euro);
- Wyrównywanie różnic między regionami (PFRON – 183 021,27 zł);
- Pracodawco – daj szansę młodemu (EFS – 2 415 185,34 zł);
- Zostań pracownikiem (EFS – 1 835 750,58 zł);
- Poprzez doradztwo i szkolenie do pracy i kariery (EFS – 101 000,00 zł);
- Program aktywizacji zawodowej absolwentów „Pierwsza praca” (MGiP – 47 120,00 zł);
- Nowe kwalifikacje – nowe możliwości (rezerwa FP w dyspozycji MGiPS – 62 850,00 zł).

Na terenie Szczecina funkcjonuje wiele podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji rynku pracy. Jednym z nich jest Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości, które wspiera małe i średnie przedsiębiorstwa. W jego ramach działają:

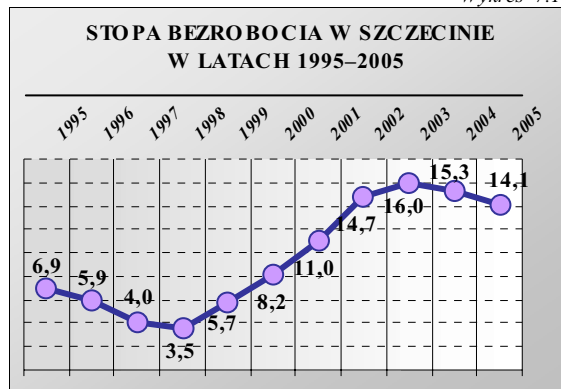
- Inkubator Przedsiębiorczości, który zarządza pomieszczeniami udostępnionymi małym roz-

- wijającym się firmom na preferencyjnych warunkach (2004 r. – 36 firm, 2005 r. – 37);
- Ośrodek Szkoleniowy (w 2004 r. – 5 kursów dla 150 osób, w 2005 r. – 22 kursy dla 397 osób);
  - Centrum Euro Info organizujący konferencje, seminaria, szkolenia, dni informacyjne, warsztaty, wystawy (w 2004 r. dla 1 891 osób, a w 2005 r. dla 1 143 osób), publikuje też materiały informacyjne, upowszechnia je i świadczy usługi doradcze;
  - Studencki Klub Przedsiębiorczości organizujący dla przyszłych absolwentów cykle spotkań rozwijających przedsiębiorczość;
  - Fundusz Pożyczkowy.

Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny działa na rzecz tworzenia lokalnego i regionalnego środowiska innowacyjnego nastawionego na rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie sprzyjającej bazy materialnej, infrastrukturalnej, ekonomicznej i socjalnej do zakładania, rozwoju i wspierania małych przedsiębiorstw innowacyjnych, do przemysłowego wykorzystywania wiedzy naukowej, do wykorzystania transferu i komercjalizacji nowoczesnych technologii.

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie realizuje politykę rynku pracy w imieniu Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego. Jego zadaniem jest m.in. koordynacja działań pomiędzy publicznymi i niepublicznymi instytucjami rynku pracy, pozyskiwanie środków na realizację programów prozatrudnieniowych i przygotowywanie planów działań na rzecz zatrudnienia.

Wykres 7.1.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy.

Na koniec 2005 roku liczba bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim wynosiła 168 814 osób (stopa bezrobocia – 25,6%), w kraju zaś – 2 773 tys. osób (stopa bezrobocia – 17,6%). Oznacza to, że bezrobocie w Szczecinie stanowiło 15% wielkości wojewódzkiej i 1% wielkości krajowej. Szczecin odznacza się jedną z najniższych stóp bezrobocia wśród ośrodków wojewódzkich. Jednak porównując Szczecin do innych miast wojewódzkich, stopa bezrobocia plasuje się na jednym z ostatnich miejsc zestawienia.

Tabela 7.5.

BEZROBOCIE W 2005 ROKU W MIASTACH WOJEWÓDZKICH		
miasto	bezrobotni zarejestrowani	stopa bezrobocia w %
Warszawa	58 398	5,6
Poznań	19 625	6,1
Kraków	25 324	6,9
Katowice	14 146	7,0
Opole	6 133	9,0
Rzeszów	8 569	9,1
Olsztyn	7 614	9,1
Gdańsk	18 709	9,6
Bydgoszcz	17 411	10,7
Wrocław	31 447	11,0
Zielona Góra	6 690	12,1
Lublin	18 935	12,2
Białystok	14 857	12,9
Szczecin	25 484	14,1
Kielce	15 355	14,4
Łódź	54 679	16,4

Źródło: www.kraz.praca.gov.pl.

Wyniki badania aktywności ekonomicznej ludności wskazują na nieznaczną poprawę sytuacji na rynku pracy. W porównaniu do lat ubiegłych odnotowano zmniejszenie się liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia, przy jednoczesnym zahamowaniu tempa spadku liczby osób pracujących. Korzystne zmiany dotyczyły zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Jednak kobiety nadal bardziej zagrożone są bezrobociem, dłużej poszukują pracy i częściej narażone są na pozostawanie w grupie osób długotrwale bezrobotnych. W dalszym ciągu niekorzystna jest sytuacja młodzieży na rynku pracy. Z jednej strony jest to spowodowane niedostosowaniem kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, z drugiej zaś dużym odsetkiem absolwentów systemu zaocznego, gdzie wymagania są znacznie niższe niż na studiach dziennych. Nadal jednak w największym stopniu bezrobociem zagrożone są osoby o niskim poziomie wykształcenia.

Sytuacja w Szczecinie nie odbiega od tendencji zaobserwowanych dla całego kraju i innych regionów. W latach 1998–2003 doszło w Polsce do rekordowego spadku wskaźnika zatrudnienia, spadku wskaźnika aktywności zawodowej oraz wzrostu stopy bezrobocia w porównaniu z krajami UE. Sytuacja zaczęła się poprawiać w 2004 roku. Wskaźnik zatrudnienia w Polsce jest obecnie niższy o 13 pkt proc. w porównaniu z krajami „starej” Unii i o 9 pkt proc. w porównaniu z pozostałymi krajami członkowskimi. Różnica między Polską a unijną piętnastką w przeważającej części spowodowana jest niższą aktywnością zawodową najstarszych i najmłodszych uczestników rynku pracy. Za pozostałą część odpowiada głównie niższy poziom wykształcenia i odmienna struktura demograficzna.

Rok 2005 przyniósł nieznaczną poprawę sytuacji na rynku pracy. Odnotowano wzrost liczby osób pracujących (zwłaszcza mężczyzn) oraz niewielki spadek liczby bezrobotnych. Obniżyła się stopa bezrobocia, która nadal była wyższa wśród kobiet. Nie zmieniła się struktura bezrobotnych wg wieku i poziomu wykształcenia. Na poprawę sytuacji na rynku pracy duży wpływ miał wzrost gospodarczy, dokończenie procesów restrukturyzacji gospodarki, zahamowanie tempa wzrostu podaży pracy wynikającego z wchodzenia na rynek pracy roczników wyżu demograficznego, ale również skutki wejścia Polski do Unii Europejskiej, co zaszkodziło wzrostem poziomu inwestycji oraz wzrostem środków na pomoc osobom bezrobotnym i rozwój zasobów ludzkich. Korzystnym zjawiskiem był też wzrost ofert pracy oraz wzmożona aktywność i skuteczność służb zatrudnienia. Nowe miejsca pracy powstają w największym stopniu w branży motoryzacyjnej, w produkcji wyrobów gumowych, metalowych, handlu detalicznym, informatyce i w branży papierniczej.

Problemem pozostaje nadal duża liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) – 53,5%. Są to w większości osoby o niskich kwalifikacjach. Z drugiej zaś strony zakłady pracy odczuwają problemy z rekrutacją wysoko wykwalifikowanych pracowników, którzy szukają lepszej pracy poza granicami kraju, zwłaszcza w Szwecji, Wielkiej Brytanii, Irlandii, gdzie po wejściu Polski do Unii Europejskiej zniesione zostały bariery zatrudnienia. Ekspertki szacują, że spadek bezrobocia w Polsce przynajmniej w połowie jest efektem migracji. Największe trudności z rekrutacją występują w budownictwie, produkcji mebli, sektorach wymagających inżynierów, np. w stoczniach.

Wysokie koszty pracy są przyczyną występowania zjawiska pracy „na czarno”. GUS wykazuje, że skala pracy nierejestrowanej w 2004 roku w Polsce uległa zmniejszeniu w stosunku do lat ubiegłych. Rozmiary zjawiska szacuje się na ok. 1,3 mln osób (9,6% ogólnej liczby pracujących). Najczęściej wykonywane „na czarno” są prace budowlane i usługi opiekuńcze oraz w nieco mniejszym stopniu korepetycje, prace domowe i ogrodnictwo-rolne. Praca nierejestrowana ma w Polsce najczęściej charakter krótkotrwały (do trzech miesięcy). Ok. 65% pracujących w szarej strefie pracę tę wykonywało u osoby prywatnej. 63% to mężczyźni. Tylko 6% spośród tych osób posiada wykształcenie wyższe. Przeciętne dochody z pracy kształtowały się na poziomie od 338 zł (kobiety) do 424 zł (mężczyźni) miesięcznie. Dla 40% pracujących dochody z pracy w szarej strefie tworzyły dominujące lub jedyne źródło utrzymania.

Oddział Kontroli Legalności Zatrudnienia Wydziału Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego prowadzi na bieżąco kontrole przestrzegania w zakładach pracy przepisów

prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Najczęściej stwierdzane naruszenia przepisów dotyczą zawierania umów cywilnoprawnych w sytuacjach, gdy winna być zawarta umowa o pracę. Pracodawcy starają się obniżyć koszty prowadzenia działalności poprzez zaniechanie płacenia składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy. Wiele ujawnionych przypadków to naruszenie przepisów przez bezrobotnych, którzy po podjęciu zatrudnienia nie zgłosili tego faktu w Powiatowym Urzędzie Pracy. Inne stwierdzone nieprawidłowości dotyczą: zatrudniania cudzoziemców bez stosownych zezwoleń, zatrudniania pracowników bez umowy o pracę, nie wypłacania wynagrodzeń z tytułu wykonywania umowy cywilnoprawnej.

Tabela 7.6.

KONTROLA LEGALNOŚCI ZATRUDNIENIA W LATACH 2004–2005		
wyszczególnienie	2004	2005
skontrolowane zakłady	201	193
liczba zakładów, w których stwierdzono nieprawidłowości	100	106
przypadki naruszenia przepisów przez zakłady	113	144
przypadki naruszenia przepisów przez bezrobotnych	58	111
wpłaty zaległych składek w zł		
– na ubezpieczenia społ.	53 128	82 083
– na Fundusz Pracy	10 312	3 593
wnioski do sądu przeciw		
– bezrobotnym	94	111
– pracodawcom	92	83

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
2. Kwartałna informacja o aktywności ekonomicznej ludności, I kwartał 2005, Główny Urząd Statystyczny,
3. Monitoring rynku pracy. Kwartałna informacja o rynku pracy, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 22.12.2005,
4. Kwartałna informacja o aktywności ekonomicznej ludności, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 22.12.2005,
5. Zatrudnienie w Polsce 2005, Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych Ministerstwa Gospodarki i Pracy,
6. Rocznik Statystyczny Szczecina 2005,
7. Powiaty w Polsce 2005, Główny Urząd Statystyczny,
8. Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie,
9. Monitoring zawodów nadwyżkowych i deficytowych, Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie,
10. www.pup.szn.pl,
11. Sprawozdania merytoryczne Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Przedsiębiorczości za okres 01.01.2004 r.–31.12.2004 r. i za okres: 01.01.2005 r. – 31.12.2005 r.,
12. Informacja SPN-T o działaniach w zakresie wspierania rozwoju gospodarczego, projektów innowacyjnych oraz ograniczenia bezrobocia za lata 2004–2005,
13. Sprawozdanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie z realizacji zadań z zakresu polityki rynku pracy za 2004 rok oraz za I półrocze 2005 r.,
14. Stopa bezrobocia w latach 1990–2006, GUS,
15. Miesięczna informacja o bezrobociu w Polsce w styczniu 2006, GUS,
16. Informacja o rynku pracy w województwie zachodniopomorskim. Stan w dniu 31 grudnia 2005 roku,
17. www.wup.pl,
18. Praca nierejestrowana w Polsce w 2004 r., GUS,
19. Wydział Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego,
20. www.kraz.praca.gov.pl,
21. www.psz.praca.gov.pl.

**MAPA
BEZROBOTNI
STR. 093**

8

TURYSTYKA I WYPOCZYNEK

8.1. TURYSTYKA

8.1.1. PROROZWOJOWA FUNKCJA TURYSTYKI

Turystyka i podróże mają ogromny wpływ na dochody budżetów miast, regionów, państw; podwyższają dochody własne mieszkańców odwiedzanych okolic. Przyjmowanie turystów jest dla wielu społeczeństw źródłem dobrobytu, motorem napędzającym rozwój miast i regionów, narzędziem walki z bezrobociem; stanowić może źródło dochodów i wzrostu rentowności większości sektorów gospodarki. Wydatki cudzoziemców poprawiają wyniki bilansu płatniczego, wydatki mieszkańców pozwalają na redystrybucję dochodów z regionów bogatszych do regionów uboższych. Rozwój usług turystycznych, takich jak: zakwaterowanie, wyżywienie, usługi rekreacyjne, transport, coraz częściej nazywanych „przemysłem turystycznym” lub „gospodarką turystyczną” stał się źródłem szybkiego wzrostu produktu krajowego brutto, także w krajach naszej strefy klimatycznej. Turystyka pobudza również działalność pozornie nie mającą z nią wiele wspólnego, ponieważ turysta lubi kupować pamiątki, chce się rozerwać, zwiedzać muzea, iść do teatru itp.

Wysoka pozycja sektora turystyki i podróży w gospodarce Niemiec, krajów skandynawskich, Wielkiej Brytanii, Irlandii i wielu innych wskazuje na wielkie możliwości, jakie stwarza rozwój gospodarki turystycznej. W Europie obserwuje się coraz silniejszą ingerencję władz samorządowych oraz organizacji regionalnych na rynku turystycznym. Rozszerza się zjawisko wspierania rozwoju i promocji usług lokalnych oferowanych turystom.

8.1.2. DZIAŁANIA I WYDATKI URZĘDU MIASTA W SFERZE TURYSTYKI

Miasto Szczecin coraz bardziej zdaje sobie sprawę ze znaczenia turystyki dla pobudzania jego rozwoju. W Strategii Rozwoju Szczecina wskazano, że nadodrzańskie położenie i walory środowiska przyrodniczego Szczecina są potencjalnymi turystyczno-rekreacyjnymi atutami miasta we wzmocnienie jego konkurencyjności. W roku 2005 został opracowany projekt polityki wspierania rozwoju turystyki, który poddano procedurze uchwalania. Zakładane w dokumencie podstawowe kierunki działań to: zagospodarowanie turystyczne i paraturystyczne zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju; edukacja, promocja i informacja; lokalne usługi i produkty turystyczne.

W latach 2004–2005 realizowano szereg działań z dziedziny promocji turystyki, takich jak:

- organizowanie i współorganizowanie międzynarodowych targów turystycznych (ITB Berlin, TOUR Goeteborg, Greifswald, Lato – Warszawa, Tour Salon Poznań);

- udział w lokalnych imprezach promocyjnych (Flis Odrzański, Piknik nad Odrą);
- reklama medialna w TV oraz za pośrednictwem innych masowych środków przekazu;
- współpraca z organizacjami turystycznymi w zakresie promocji miasta podczas różnego rodzaju imprez turystycznych;
- rozszerzenie i poprawa baz danych o rynku turystycznym miasta i regionu (przystąpienie do ogólnopolskiego systemu ISIT);
- opracowanie programów i kierunków rozwoju turystyki w mieście, w tym: projektu polityki wspierania rozwoju turystyki;
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej (w tym: Centrum Informacji Turystycznej), rozbudowa ścieżek rowerowych, wyposażenie i wyremontowanie przy pomocy środków unijnych Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych, odnowienie Miejskiego Szlaku Turystycznego, uzupełnienie zniszczonych tablic informacyjnych na obiektach zabytkowych.

Wydatki z budżetu Miasta na cele turystyczne w latach 2004–2005 wyniosły 780,4 tys. zł. W ich strukturze w roku 2005 nastąpił wzrost udziału wydatków majątkowych.

Wydatki z budżetu Miasta na wspieranie turystyki w roku 2004 wyniosły: 0,05% ogółu wydatków budżetowych, a w roku 2005 – 0,04%. Jednak są to wydatki związane bezpośrednio z infrastrukturą turystyczną. Można uznać, że wydatki Miasta przeznaczone na finansowanie obiektów sportowych, nabrzeży, kąpielisk itp. również służą celom turystycznym.

Tabela 8.1.

WYDATKI MIASTA NA TURYSTYKĘ PONOSZONE W LATACH 2004–2005			
rodzaj wydatków	wielkość wydatków w tys. zł		dynamika
	2004	2005	
wydatki bieżące	410,5	276,0	67,2%
zadania w zakresie upowszechniania turystyki	216,1	198,4	91,8
promocja walorów turystycznych	194,4	–	–
pozostała działalność	–	77,6	–
wydatki majątkowe	4,2	89,7	2 135,6
ośrodek informacji turystycznej	–	60,0	–
zakupy MOSRiR	4,2	–	–
pozostałe wydatki majątkowe	–	29,7	–
ogółem wydatki	414,7	365,7	88,2%

Źródło: Sprawozdania z wykonania dochodów i wydatków budżetów miasta w latach 2004–2005.

8.1.3. BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI

Pod pojęciem infrastruktury turystycznej rozumiemy wszystkie obiekty i urządzenia w mieście służące obsłudze ruchu turystycznego, a zatem całą miejską infrastrukturę komunikacyjną, sportowo-

-rekreacyjną, gastronomiczną, handlowo-usługową, kulturalno-rozrywkową, użytkowaną zarówno przez mieszkańców, jak i turystów. Jedyne baza noclegowa jest tym składnikiem infrastruktury turystycznej, z której korzystają wyłącznie turyści, a jej wielkość i stan ma bezpośredni wpływ na rozwój turystyki w Szczecinie.

Wg stanu na koniec 2004 r. na terenie Szczecina znajdowało się 46 obiektów noclegowych z łączną liczbą miejsc noclegowych 5 304 (z czego 90,8% to

miejsca całoroczne), o zróżnicowanym standardzie i dostępnych dla turystów preferujących różne formy ruchu turystycznego. W stosunku do 2002 r. liczba miejsc noclegowych stałych zwiększyła się o 1% (powstały dwa nowe hotele), natomiast liczba miejsc sezonowych zmalała o prawie 42 punkty procentowe. Liczba osób korzystających z noclegów w roku 2004 zwiększyła się w stosunku do roku 2002 o ponad 26%, zaś liczba udzielonych noclegów o prawie 21%.

Tabela 8.2.

OBIEKTY, MIEJSCA NOCLEGOWE ORAZ ICH WYKORZYSTANIE						
rodzaje obiektów		obiekty	miejsca noclegowe		korzystający z noclegów	udzielone noclegi
			ogółem	w tym całoroczne	w tys.	
ogółem	2002	49	5 616	4 772	274,6	488,6
	2003	46	5 312	4 712	289,3	507,6
	2004	46	5 304	4 814	347,5	590,1
hotele	2002	16	2 814	2 814	203,3	354,1
	2003	15	2 758	2 758	220,4	354,1
	2004	17	2 881	2 881	277,5	442,2
pozostałe obiekty – razem w tym:	2002	33	2 802	1 958	72,8	132,7
	2003	31	2 554	1 954	69,0	153,5
	2004	29	2 423	1 933	70,0	147,9
schroniska młodzieżowe	2002	4	384	174	10,9	24,3
	2003	4	264	164	10,7	20,7
	2004	4	264	174	10,5	21,8
zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	2002	1	242	242	1,7	2,9
	2003	1	14	14	0,6	1,0
	2004	1	38	38	1,2	2,5
kempingi	2002	1	134	--	0,9	1,9
	2003	1	250	250	2,5	4,0
	2004	1	250	250	3,6	5,5
inne obiekty	2002	27	2 042	1 542	57,7	105,5
	2003	25	2 026	1 526	55,2	127,8
	2004	23	1 871	1 471	54,7	118,1

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Ponad połowa, tj. 54,3% miejsc noclegowych znajduje się w hotelach, zaś udział miejsc w hotelach w ogólnej liczbie miejsc całorocznych wynosi 59,8%. Baza noclegowa w mieście jest raczej zróżnicowana i może zaspokoić różnorodne potrzeby turystów. Pewien niedobór występuje w grupie tanich hoteli i schronisk dla turystyki kwalifikowanej, ale i tu w ciągu ostatnich lat można zaobserwować poprawę sytuacji. Ogólny stan techniczny turystycznej bazy noclegowej ocenia się jako dobry.

8.1.4. TURYSTYKA PRZYJAZDOWA

Ruch przyjazdowy turystyczny obejmuje turystów, którzy korzystali w odwiedzanym mieście przynajmniej z jednego noclegu (również poza obiektami zbiorowego zakwaterowania rejestrowanej bazy noclegowej). Z informacji Instytutu Turystyki, który od kilku lat prowadzi badania dotyczące turystyki przyjazdowej na terenie wybranych wielkich miast Polski wynika, że w 2004 roku:

– Szczecin przyjął ok. 400 tys. turystów krajowych i 250 tys. zagranicznych, w stosunku do roku 2003 stanowi to spadek liczby turystów

krajowych o 20% i wzrost zagranicznych o 25%;

- wydatki turystów krajowych w Szczecinie wynosiły 52,7 mln zł, a turystów zagranicznych: 35,8 mln USD;
- z ogółu turystów korzystających z bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania województwa zachodniopomorskiego, 13-14% turystów krajowych skorzystało z bazy w Szczecinie, turyści zagraniczni stanowili 40-45% wszystkich turystów nocujących w obiektach wojewódzkich;
- średnia długość korzystania turystów krajowych i zagranicznych z usług szczecińskiej rejestrowanej bazy noclegowej wynosiła 1,7 nocy;
- najczęściej odwiedzali nasze miasto Niemcy (113,5 tys. osób), Duńczycy (33,8 tys.) i Szwedzi (10,0 tys. osób);
- główne cele przyjazdu turystów zagranicznych do Szczecina: etap na trasie tranzytowej przez Polskę – 33% ogółu przyjazdów, załatwianie interesów i spraw służbowych – 32% turystów, turystyka i wypoczynek – 12%.

Tabela 8.3.

PRZYJAZDY TURYSTYCZNE (CO NAJMNIEJ Z JEDNYM NOCLEGIEM) ORAZ WYDATKI TURYSTÓW W WYBRANYCH MIASTACH WOJEWÓDZKICH								
wyszczególnienie	turyści krajowi				turyści zagraniczni			
	przyjazdy (mln osób)		wydatki (mln zł)		przyjazdy (l. osób)		wydatki (mln USD)	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Szczecin	0,5	0,4	49,9	52,7	0,20	0,25	18,5	35,8
Gdańsk	0,9	0,7	124,4	116,1	0,35	0,40	42,0	75,7
Kraków	1,3	1,1	140,6	163,0	0,80	1,10	102,2	154,4
Łódź	0,6	0,5	67,2	67,3	0,60	0,50	78,5	94,0
Warszawa	3,9	3,2	414,1	474,6	2,20	2,40	368,5	472,4
Wrocław	0,7	0,9	78,2	125,9	0,40	0,45	42,9	75,2
Polska	48,4	39,6	b.d.	b.d.	13,72	14,29	b.d.	b.d.

Źródło: Bożena Radkowska – Turystyka Polska w roku 2003 i 2004 – wielkie miasta, Instytut Turystyki w Warszawie.

Tabela 8.4.

REJESTROWANY RUCH TURYSTYCZNY W BAZIE NOCLEGOWEJ W LATACH 2003–2004 [tys.]												
miasto	turyści ogółem				turyści krajowi				turyści zagraniczni			
	liczba osób korzystających		liczba noclegów		liczba osób korzystających		liczba noclegów		liczba osób korzystających		liczba noclegów	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Szczecin	289,3	347,5	507,6	590,1	147,1	155,7	264,0	267,4	142,2	191,8	243,6	322,7
Gdańsk	315,7	345,8	808,6	847,1	184,1	204,0	512,1	528,2	131,6	141,8	296,5	318,9
Kraków	841,3	1 042,5	1 696,9	2 131,2	404,6	451,0	743,8	852,6	436,9	591,5	953,1	1 278,6
Łódź	192,8	229,0	366,5	443,9	155,3	174,8	289,8	337,6	37,5	54,2	76,7	106,3
Warszawa	1 271,2	1 480,7	2 325,9	2 882,3	664,3	761,8	1 229,2	1 569,2	606,9	718,9	1 096,7	1 313,1
Wrocław	472,3	542,5	901,2	1 064,9	309,5	347,8	569,1	694,4	162,8	194,7	332,1	370,5
Polska	14 644,3	15 745,7	45 347,8	46 657,1	11 312,4	11 811,6	37 519,6	37 344,2	3 331,9	3 934,1	7 828,2	9 312,9

Źródło: Bożena Radkowska – Turystyka Polska w roku 2003 i 2004 – wielkie miasta, Instytut Turystyki w Warszawie.

Tabela 8.5.

WYDATKI URZĘDÓW MIAST NA TURYSTKĘ W LATACH 2003–2004 ORAZ PLANY BUDŻETOWE NA 2005 [tys. zł]			
Miasto	wykonanie		plan
	2003	2004	2005
Szczecin	300,0	414,7	301,3
Gdańsk	7 857,0	2 818,9	2 786,5
Kraków	809,8	1 561,0	2 169,4
Łódź	454,0	426,2	281,1
Warszawa	3 159,6	3 371,9	7 286,5
Wrocław	128,7	327,3	1 244,1

Źródło: Bożena Radkowska – Turystyka Polska w roku 2003 i 2004 – wielkie miasta, Instytut Turystyki w Warszawie.

Z przeprowadzonych badań i ocen można wyłonić następujące zasadnicze problemy:

- Niewystarczające zagospodarowanie turystyczne istniejących walorów, które stanowią ciągłe niewykorzystaną szansę rozwojową Szczecina. Możliwość wzrostu ruchu turystycznego ogranicza stan zagospodarowania miasta w obiekty kulturalno-rozrywkowe zapewniające turystom możliwość atrakcyjnego spędzania czasu oraz w obiekty i urządzenia dostosowane do uprawiania różnych form turystyki.
- Miasto straciło wiele ze swojej wyjątkowości i atrakcyjności przez odwrócenie się od wody. Zaniedbane tereny przywodne, takie jak np. Łasztownia, Kępa Parnicka czy powstrzymane w swojej odbudowie Stare Miasto – zamiast odstraszać, mogłyby tętnić życiem, przyciągając turystów i mieszkańców. Odpowiednie zaplecze dla rozwoju różnych sportów wodnych (infrastruktura marin i przystani), a także dostępność

- brzegowa Odry i jez. Dąbie mogłyby zachęcić turystów zmierzających z głębi lądu do Bałtyku, do dłuższego postoju w naszym mieście.
- Niedostatek parkingów (zwłaszcza dla autokarów) oraz zadowalającego stanu sanitarnego w istniejącej bazie turystyczno-rekreacyjnej.
- Niedostatek liczby tanich obiektów noclegowych.
- Brak wystarczająco atrakcyjnej oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej. Atrakcyjność tej oferty wywiera silny wpływ zarówno na natężenie ruchu turystycznego, jak i na jakość życia mieszkańców. Efektem wieloletnich zaniedbań w tej dziedzinie jest niewystarczająco atrakcyjne zagospodarowanie miasta w odpowiednie, dostosowane do wymogów XXI wieku obiekty kulturalne czy sportowo-rekreacyjne oraz związany z tym brak atrakcyjnej oferty skierowanej i do mieszkańców, i do turystów. Niski standard i ograniczona pojemność kąpielisk miejskich, niespójny system ścieżek rowerowych, niewystarczająco atrakcyjne zagospodarowanie takich atrakcyjnych przestrzeni, jak bulwary nadodrzańskie, okolice Zamku Książąt Pomorskich, Wałów Chrobrego czy Starego Miasta (odstraszającego niedokończonymi, popadającymi w ruinę budynkami), brak odpowiednich obiektów do urządzania imprez masowych – to tylko wybrane przykłady obniżające atrakcyjność Szczecina, nie tylko w kontekście turystyki i rekreacji.
- Niezaprzeczalne walory miasta rzadko stanowią produkt turystyczny, podlegający odpowiedniej

promocji i dostępności w powszechnej sprzedaży, a jest to przecież produkt, który kreuje dochodowość turystyki.

- Brak jednoznacznego i pozytywnego wizerunku miasta tworzącego „markę Szczecin”.
- Brak integracji podmiotów wokół przedsięwzięć związanych z rozwojem turystyki. Rozwój turystyki opiera się przede wszystkim na koordynacji oraz kooperacji różnych podmiotów i instytucji, których działalność przynosi bezpośrednie dochody ze sprzedaży produktów i usług turystycznych, ale też i takich, które realizują zadania związane z tworzeniem optymalnych warunków dla rozwoju szeroko rozumianego sektora usług turystycznych. O niewystarczającej współpracy można mówić w różnych relacjach. Jako problem często wskazywana jest dezintegracja branży turystycznej i brak współdziałania z innymi sektorami gospodarki, co jest szczególnie ważne dla tworzenia pakietów złożonych z różnorodnych usług. Z drugiej strony problemem jest również niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządem miasta i samorządem województwa, dla których jednym z podstawowych zadań jest tworzenie warunków dla rozwoju turystyki, a działania te powinny być spójne i wzajemnie uzupełniać się. Wiele do życzenia pozostawiają również relacje między podmiotami branży turystycznej a władzami samorządowymi.

8.2. REKREACJA

W latach 2004–2005 wykonano na terenie miasta szereg obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz urządzeń do zabaw dla dzieci.

Obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe zostały zlokalizowane głównie na terenie lasów komunalnych. Na ich wyposażenie składają się w zasadzie: wybrukowane miejsca do palenia ognisk, wiaty, ławy, betonowe kosze na śmieci, tablice informacyjne itp. Są to:

- obiekt w Parku Leśnym Kłęskowo przy osiedlu Bukowym wykonany w roku 2004 ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie; koszty realizacji wyniosły ponad 139,1 tys. zł,
- ścieżka przyrodniczo-edukacyjna „Wspólny Las – Wspólna Europa” przy Leśniczówce „Biała”, oddana do użytku w roku 2005; koszt realizacji wyniósł 148,9 tys. zł.

Oznakowanie i zagospodarowanie ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej było możliwe dzięki realizacji polsko-niemieckiego projektu, dofinansowanego przez Unię Europejską w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska – Niemcy 2002 pn. „Wspólny Las – Wspólna Europa, Polsko-Niemiecka Edukacja Przyrodnicza w Euroregionie Pomerania”. Do współrealizacji projektu zaproszono partnerów z Niemiec: Starostwo Powiatowe Uecker-Randow, Förderverein „Schloß und Gutshofanlage Ludwigsburg” e.V., Förderkreis „Waldschule” e.V. z Eberswalde oraz partnerów krajowych: Zespół Szkół Budowlanych im. Kazimierza Wielkiego w Szczecinie, Ligę Ochrony Przyrody – Zarząd Okręgu w Szczecinie i Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – Oddział Zachodniopomorski.

Łącznie na wykonanie urządzeń rekreacyjno-wypoczynkowych wydano w latach 2004 i 2005 kwotę 288 tys. zł.

W latach 2004–2005 wyposażono w urządzenia zabawowe następujące obiekty:

- zieleniec Gałczyńskiego,
- zieleniec Plac Ofiar Katynia,
- park przy al. Powstańców Wlkp.,
- plac zabaw przy ul. Nehringa,
- park przy ul. Obotryckiej,
- plac Słowiański,
- kąpielisko Dąbie.

Łączny koszt realizacji tych obiektów wyniósł 97,1 tys. zł.

Jesienią 2004 roku Agencja „Dzieciak” dokonała darowizny na rzecz Gminy Miasto Szczecin w postaci dwóch urządzeń zabawowych ustawionych na terenie ogrodu jordanowskiego w parku Noakowskiego o wartości około 7 tys. zł.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
2. Turystyka Polska w 2003 roku. Wydawnictwo Instytutu Turystyki w Warszawie. Opracowanie Bożena Radkowska. Warszawa 2004 r.,
3. Turystyka Polska w 2004 roku. Wydawnictwo Instytutu Turystyki w Warszawie. Opracowanie Bożena Radkowska. Warszawa 2005 r.,
4. Budżet Miasta Szczecin 2005,
5. Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta, Urząd Miasta Szczecin: Referat ds. Rozwoju Turystyki, Referat Współpracy Międzynarodowej,
6. Sprawozdania z wykonania dochodów i wydatków budżetów miasta w latach 2004–2005.

Sfera społeczna

9

DEMOGRAFIA

9.1. LICZBA I STRUKTURA LUDNOŚCI

Według stanu na 31.12.2005 r. ludność Szczecina liczyła 411 119 osób, co stanowiło 24% mieszkańców całego województwa zachodniopomorskiego i 1% ludności kraju. Przyrost liczby ludności Szczecina następował do końca 1994 roku. Rok 1995 zapoczątkował tendencje nieznacznej, lecz

stałego obniżania się poziomu przyrostu naturalnego. Utrzymuje się tendencja spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Wskaźnik feminizacji wynosił 110,4. Przewaga kobiet występuje jedynie wśród mieszkańców powyżej 45. roku życia. Dzieci i młodzież to w większości mieszkańcy płci męskiej.

Tabela 9.1.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA SZCZECINA					
wg stanu na:	przyrost naturalny	saldo migracji	liczba ludności*		
			ogółem	mężczyźni	kobiety
31.12.1990 r.	578	801	413 437	200 635	212 802
31.12.1995 r.	-344	-53	418 156	201 128	217 028
31.12.2000 r.	-662	515	416 485	199 243	217 242
31.12.2001 r.	-698	341	415 576	198 356	217 220
31.12.2002 r.	-897	463	415 117	197 826	217 291
31.12.2003 r.	-677	-166	414 032	197 028	217 004
31.12.2004 r.	-704	-492	411 900	195 963	215 937
31.12.2005 r.	-525	58	411 119	195 433	215 686

* łącznie z zameldowanymi czasowo na okres powyżej dwóch miesięcy
Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Do końca roku 1994 wzrost liczby mieszkańców Szczecina był wynikiem dodatniego przyrostu naturalnego i dodatniego salda migracji. Od początku 1995 roku do końca 2005 roku liczba ludności Szczecina obniżyła się o 7 589 osób, czego główną przyczyną był ujemny przyrost naturalny (liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń).

Saldo migracji stałe w 2005 roku zamknęło się wielkością + 11, w tym:

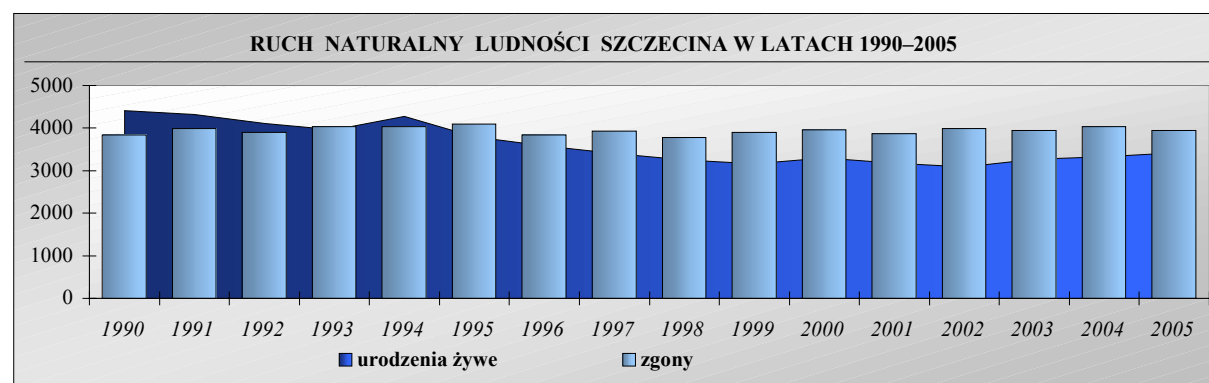
- saldo migracji wewnętrznej + 299,
- saldo migracji zewnętrznej - 241.

Analiza ruchu wędrownego wskazuje przemieszczenia ludności odbywające się poza miasto do większych ośrodków miejskich i na wieś.

Najwięcej emigruje osób z wykształceniem średnim i wyższym. Napływ migracyjny dotyczy w większości ludności z innych ośrodków miejskich, zwłaszcza ludzi młodych w wieku 25–29 lat. Przemieszczenia wewnątrz miasta polegają na odpływie mieszkańców Śródmieścia i osiedli ze starą zabudową do pozostałych dzielnic i osiedli.

Najliczniej zamieszkanymi dzielnicami Szczecina są Śródmieście i Zachód, z tego najwięcej mieszkańców zamieszkuje osiedla: Centrum, Niebuszewo-Bolinko, Turzyn, Pomorzany, Pogodno i Świerczewo. Średni wskaźnik gęstości zaludnienia dla całego miasta na koniec 2005 roku wynosił 1 366 osób na 1 km².

Wykres 9.1.

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Wraz z obniżaniem się liczby ludności Szczecina następują niekorzystne zmiany w strukturze ludności wg wieku. Na koniec 2005 roku liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym liczyła 68 060 osób, w wieku produkcyjnym – 274 249 osób, a w wieku poprodukcyjnym – 68 810 osób. Struktura ludności

wg grup ekonomicznych przedstawiała się następująco (30.06.2005 r.):

	Szczecin	Polska
ludność w wieku przedprodukcyjnym	16,7%	20,9%
ludność w wieku produkcyjnym	66,7%	63,7%

ludność w wieku
poprodukcyjnym 16,6% 15,4%

Szczecin, podobnie jak i województwo zachodniopomorskie, charakteryzuje się jednym z największych w Polsce odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym.

Od 1995 roku liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym obniżyła się o 29%. Jednocześnie nastąpił wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym o 4% (zwłaszcza w wieku produkcyjnym niemobilnym) oraz ludności w wieku poprodukcyjnym o 20%, na co niemały wpływ miało wydłużenie średniej długości życia, która w roku 2004 wynosiła w podregionie szczecińskim 78,5 lat dla kobiet (w Polsce – 79,2) i 70,3 lat dla mężczyzn (w Polsce – 70,7). Proces starzenia jest więc bardziej zaawansowany wśród kobiet. Udział kobiet w wieku powyżej 65 lat wynosił w 2004 roku 17%, mężczyzn zaś – 11,4%. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym) wynosił w 2005 roku 499,1.

Tabela 9.2.

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W MIASTACH WOJEWÓDZKICH W I PÓŁROCZU 2005 ROKU			
miasto	liczba ludności	przyrost naturalny	saldo migracji
		na 1000 mieszkańców	
Warszawa	1 694 825	- 2,16	4,50
Łódź	770 751	- 6,57	- 1,90
Kraków	757 762	- 1,13	2,04
Wrocław	636 095	- 2,08	1,52
Poznań	570 010	- 0,11	- 2,82
Gdańsk	458 807	- 0,45	- 0,72
Szczecin	411 453	- 1,76	- 0,46
Bydgoszcz	367 368	- 1,04	- 3,72
Lublin	355 544	0,14	- 2,76
Katowice	318 744	- 4,39	- 2,91
Białystok	292 138	1,31	- 1,39
Kielce	209 057	- 0,35	- 3,47
Olsztyn	173 847	1,31	- 1,34
Rzeszów	158 935	1,14	- 2,25
Opole	128 641	- 1,16	- 2,43
Zielona Góra	118 411	0,17	- 2,00

Źródło: Miasta wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne – nr 10/2005, GUS.

Dodatni przyrost naturalny wystąpił jedynie w pięciu miastach wojewódzkich. Szczecin jest jednym z pięciu dużych miast, gdzie spadek liczby ludności jest największy. Prawie we wszystkich miastach saldo migracji było ujemne. Wyjątek stanowią tu tylko: Warszawa, Kraków, Wrocław. W Szczecinie spadek liczby mieszkańców z przyczyn migracyjnych jest najniższy wśród miast, w których zjawisko wystąpiło. Spadkowe tendencje liczby ludności zarówno z przyczyn migracyjnych, jak i z powodu ujemnego przyrostu naturalnego są

charakterystyczne również dla kraju. W województwie zachodniopomorskim na koniec I półrocza 2005 roku odnotowano dodatni przyrost naturalny (300 osób).

Zmiany podstawowych zjawisk demograficznych w Szczecinie są analogiczne do przemian, jakie zostały zapoczątkowane w Polsce na początku lat dziewięćdziesiątych. Wiążą się one ze wzrostem średniego wieku i mniejszą skłonnością do zawierania małżeństw, spadkiem dzietności kobiet oraz zmianą wzorca płodności kobiet. Sytuację taką warunkują zmiany strukturalne (wycofywanie się państwa oraz pracodawców ze świadczeń socjalnych, niekorzystna sytuacja na rynku pracy), kulturowe (spadek znaczenia wartości i norm: dążenie do samorealizacji, zmiana pozycji kobiety w rodzinie, konsumpcjonizm) oraz technologiczne (rewolucja informacyjna, podniesienie świadomości w zakresie regulacji urodzeń). Zmiany te, uwarunkowane mniejszą skłonnością do zawierania małżeństw, spadkiem liczby urodzeń, szybszym niż w innych miastach procesem starzenia się ludności, spowodowały powstanie w Szczecinie sytuacji zwanej depresją urodzeniową.

Długoterminowa prognoza demograficzna dla Szczecina wskazuje, że do roku 2030 ludność Szczecina obniży się do poziomu 335,6 tys. osób, tj. o ok. 80 tys. osób. Spadek liczby dzieci i młodzieży wymusi w konsekwencji konieczność kontynuowania zapoczątkowanego już procesu restrukturyzacji żłobków, przedszkoli i szkół. Z drugiej zaś strony wpłynie na wzrost bezrobocia wśród nauczycieli.

Funkcjonowanie na rynku pracy przedstawicieli dwóch wyżów demograficznych wpłynęło na wzrost rozmiarów bezrobocia. Natomiast wydłużenie średniej długości życia powoduje wzrost liczby ludzi starszych, co z kolei wpływa na zwiększenie potrzeb w zakresie służby zdrowia i opieki społecznej, rynku farmaceutycznego czy specjalistycznych usług dla tej grupy ludności. Z prognoz demograficznych wynika, że procesy te będą się pogłębiać. Pewne zmiany da się zauważyć za około 10 lat, kiedy wiek emerytalny osiągną roczniki wyżu demograficznego lat pięćdziesiątych. Z jednej strony nastąpi wówczas spadek bezrobocia, z drugiej jednak wzrost zapotrzebowania na świadczenia społeczne i zdrowotne.

9.2. SYTUACJA EKONOMICZNA LUDNOŚCI

9.2.1. DOCHODY

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zakładach średnich i dużych (zatrudniających 9 i więcej pracowników) z siedzibą w Szczecinie wynosiło:

- w 2004 roku – 2 374,06 zł,
- w 2005 roku – 2 479,80 zł.

Wielkość ta w kraju to 2 515,85 zł (w 2004 roku – 2 434,07 zł), a w województwie zachodniopomorskim 2 229,59 zł (w 2004 roku – 2 161,04 zł).

Wyliczone szacunkowo wynagrodzenie netto (obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie) ukształtowało się w Szczecinie na poziomie 1 587,07 zł (w 2004 r. – 1 519,40 zł).

Tabela 9.3.

PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WG PKD W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW W LATACH 2004–2005			
sekcja PKD	2004	2005	dynami- ka w %
	w zł		
działalność produkcyjna	2 367,72	2 496,20	105,4
budownictwo	2 060,62	2 250,30	109,2
handel i naprawy	2 059,99	2 147,63	104,3
hotele i restauracje	1 510,61	1 533,78	101,5
transport, gospodarka magazynowa i łączność	2 828,21	2 949,82	104,3
obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów	2 634,24	2 573,72	97,7
pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	2 301,92	2 534,27	110,1
ogółem	2 374,06	2 479,5	104,5

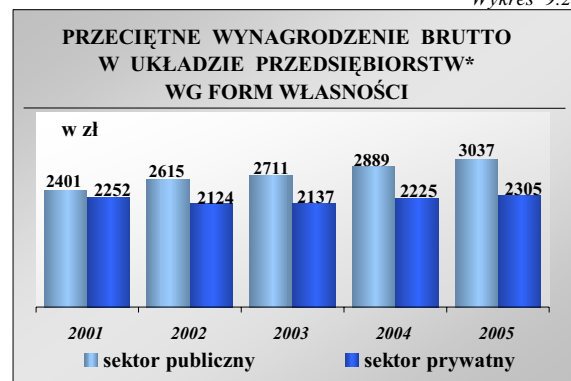
Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto we wszystkich podmiotach z siedzibą w Szczecinie w 2004 roku wynosiło 2 327,10 zł, w tym:

- w sektorze publicznym 2 677,78 zł,
- w sektorze prywatnym 2 038,58 zł.

Najniższe wynagrodzenia poza sektorem przedsiębiorstw w 2004 roku odnotowano w ochronie zdrowia i opiece społecznej (1 995,23 zł) oraz pozostałej działalności (2 096,11 zł), najwyższe zaś w pośrednictwie finansowym – 3 263,88 zł.

Wykres 9.2.

* zakłady średnie i duże zatrudniające 9 i więcej pracowników

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Wyższe wynagrodzenia wypłacają podmioty publiczne, a różnica między sektorami stale się pogłębia. Wyłączając Warszawę, podobna sytuacja ma

miejsce również w pozostałych miastach wojewódzkich.

Tabela 9.4.

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEDSIĘBIORSTWACH MIAST WOJEWÓDZKICH W I PÓŁROCZU 2005 ROKU		
miasto	ogółem	sektor prywatny
	w zł	
Katowice	3 395,76	2 484,17
Warszawa	3 345,77	3 741,82
Gdańsk	3 001,37	2 856,03
Poznań	2 667,17	2 603,27
Kraków	2 398,19	2 327,44
Szczecin	2 395,61	2 224,72
Wrocław	2 385,00	2 298,61
Olsztyn	2 322,69	2 289,09
Zielona Góra	2 235,05	2 206,62
Łódź	2 177,33	2 054,84
Rzeszów	2 153,30	2 018,73
Kielce	2 136,53	2 142,11
Bydgoszcz	2 128,50	2 016,92
Opole	2 119,52	2 059,23
Białystok	2 118,89	1 948,37
Lublin	2 087,58	1 967,42

Źródło: Miasta wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne – nr 10 – GUS.

Szczecin znajduje się na szóstym miejscu wśród miast wojewódzkich pod względem wysokości przeciętnego wynagrodzenia brutto wypłacanego w dużych i średnich przedsiębiorstwach. Analizując jednak dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, Szczecin znajduje się przedostatnim miejscu wśród miast wojewódzkich (przed Bydgoszczą).

Wysokość wynagrodzeń jest odzwierciedleniem kondycji firm. Najwyższe wynagrodzenia rozwijających się usług rynkowych (transport, gospodarka magazynowa i łączność oraz obsługa nieruchomości i firm) wypłacają zakłady bydgoskie, kieleckie, krakowskie, łódzkie, szczecińskie, wrocławskie i zielonogórskie. Przemysł dominuje nadal w Gdańsku, Katowicach, Lublinie, Olsztynie, Opolu, Poznaniu i Rzeszowie, a budownictwo – w Warszawie i Białymstoku. Najniższe wynagrodzenia we wszystkich miastach wojewódzkich wypłacane są w sekcjach: handel i naprawy oraz hotele i restauracje.

W strukturze dochodów ludności, oprócz wynagrodzeń, mieszczą się także emerytury i renty, inne świadczenia wypłacane przez ZUS (zasiłki, jednorazowe odszkodowania), zasiłki dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy, zasiłki z pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe. Źródłem zwiększenia zasobów finansowych są odszkodowania z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz z tytułu ubezpieczeń na życie, wypłacane przez zakłady i towarzystwa ubezpieczeniowe, jak również oprocentowanie depozytów bankowych, czy zyski z papierów wartościowych.

Tabela 9.5.

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO W LATACH 2004–2005			
wyszczególnienie	2004	2005	dynamika
	w zł		w %
POLSKA			
emerytura	1 237,38	1 256,53	101,5
renta	939,58	970,24	103,3
ZUS Oddział Szczecin			
emerytura	1 223,31	1 245,43	101,8
renta	932,45	952,33	102,1

Źródło: ZUS Oddział Szczecin, www.zus.pl.

Szczeciński oddział ZUS obejmuje swoim zasięgiem 55% powierzchni województwa zachodniopomorskiego. Wypłacone przez oddział świadczenia emerytalne i rentowe są niższe od wielkości ogólnokrajowych, a ich tempo wzrostu również nie dorównuje dynamice ogólnopolskiej. Liczba emerytów i rencistów wzrosła w 2005 roku o 398 osób, natomiast liczba ubezpieczonych zmniejszyła się o 16 920 osób. Oznacza to wzrost wydatków oddziału ZUS na emerytury i renty (o 3,2%) przy jednoczesnym spadku dochodów (o 3,8%). Wzrosły również wydatki na pokrycie innych świadczeń wypłacanych przez szczeciński oddział ZUS, np.: jednorazowe odszkodowania o 12,5%, zasiłki pogrzebowe o 4,7%, renty socjalne o 2,2%, świadczenia i zasiłki przedemerytalne wraz z dodatkami o 214,5%. Spadła zaś ilość i wartość wypłat z tytułu świadczeń z ubezpieczenia społecznego o 6,5%, zasiłków rodzinnych o 63,9%, zasiłków pielęgnacyjnych o 34,5% i innych świadczeń. Obniżyła się wartość niemal wszystkich jednostkowych wypłat dokonanych w 2005 roku przez szczeciński oddział ZUS. Problemy te pogłębią się jeszcze bardziej za kilka lat, kiedy na emeryturę zaczną przechodzić osoby z wyżu demograficznego lat powojennych.

Z badań budżetów rodzinnych województwa zachodniopomorskiego, przeprowadzonych przez Urząd Statystyczny w Szczecinie, wynika, że przeciętny miesięczny dochód netto przypadający na jedną osobę w gospodarstwie domowym wynosił w 2004 roku 762,04 zł (dynamika do 2002 roku – 116,3%), w tym:

- z pracy najemnej 334,29 zł,
- z pracy na własny rachunek 75,39 zł,
- ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego i pomocy społecznej 282,28 zł.

Na jedno gospodarstwo domowe przypadał dochód w wysokości 2 101,99 zł (dynamika w stosunku do stanu sprzed dwóch lat – 98,3%).

Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym w Polsce wynosiły w 2004 roku 735,40 zł (dynamika w stosunku do 2002 roku – 110,7%), w tym: 45,5% z pracy najemnej, 4,1% z rolnictwa, 8,0% z pracy na własny rachunek i 35,4% ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego i pomocy społecznej. Najwyższy poziom dochodów osiągnęły

gospodarstwa pracujących na własny rachunek (dynamika – 27,2%).

9.2.2. WYDATKI

Na kondycję gospodarstw domowych bardzo duży wpływ mają wskaźniki wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Wg GUS w 2004 roku średnioroczne wskaźniki wzrostu cen ukształtowały się na poziomie 103,5%, natomiast w 2005 roku wzrost cen w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 102,1%. Spośród cen artykułów żywnościowych w najwyższym stopniu w województwie zachodniopomorskim w 2005 roku wzrosły ceny: mięsa, warzyw, mleka, twarogu, herbaty i słodczy, spadły zaś ceny mąki, kaszy, drobiu, wędlin, ryb jaj, tłuszczu i kawy. Obniżyły się ceny sprzętu AGD i RTV oraz usług, wzrosły natomiast ceny odzieży, obuwia, węgla, benzyny, gazu, centralnego ogrzewania, zimnej i ciepłej wody oraz artykułów chemicznych.

Tendencje zmian wydatków gospodarstw domowych w województwie różnią się nieznacznie od wielkości i tendencji ogólnokrajowych. Przeciętna kwota miesięcznych wydatków przypadająca na jedną osobę w gospodarstwie domowym w 2004 roku w Polsce wynosiła 694,70 zł (94,5% dochodów), z czego 28,1% przeznaczone zostało na żywność, 20,3% na mieszkanie, 13,8% na transport i łączność, 4,9% na odzież i obuwie, 6,8% na rekreację i kulturę, 5,0% na zdrowie, 1,5% na edukację. W strukturze ogółu wydatków wzrósł udział wydatków na żywność, zdrowie, transport, rekreację i kulturę. Zmniejszył się udział kwot przeznaczonych na użytkowanie i wyposażenie mieszkania.

Tabela 9.6.

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W 2004 ROKU				
rodzaj wydatków	w gosp. domowym	na jedną osobę	struktura	dynamika 2002 = 100
OGÓLEM	1 921,40	703,81	100,0	110,4
żywność, napoje i wyroby tytoniowe	586,19	214,74	30,5	107,8
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	419,27	153,58	21,8	114,0
transport, łączność	240,00	87,91	12,5	97,1
odzież i obuwie	89,87	32,92	4,7	101,8
kultura i rekreacja	126,81	46,45	6,6	124,5
zdrowie	87,52	32,06	4,6	127,4
edukacja	24,62	9,02	1,3	84,1
inne	134,37	49,22	7,0	116,2

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Wydatki we wszystkich gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego stanowiły 92,4% dochodów przypadających na jedną

osobę, co oznacza, że część z nich mogła być przeznaczona na oszczędności lub spłatę zaciągniętych wcześniej zobowiązań. W ciągu dwóch lat spadły jedynie wydatki na transport i łączność oraz edukację. Wzrosły natomiast i to w znacznym stopniu kwoty przeznaczone na kulturę i rekreację oraz zdrowie, w mniejszym zaś w pozostałych grupach.

Przeciętny mieszkaniec województwa spożył w ciągu jednego miesiąca 2004 roku m.in.:

- 8,70 kg pieczywa i produktów zbożowych (spadek o 1,6%),
- 4,33 l mleka (spadek o 2,7%),
- 3,64 kg owoców (spadek o 4,2%),
- 1,47 kg cukru (spadek o 6,4%),
- 0,43 kg ryb (bez zmian),
- 5,49 kg mięsa (wzrost o 1,1%),
- 14,89 szt. jaj (wzrost o 1,4%),
- 12,91 kg warzyw (wzrost o 0,5%).

W przeciętnym polskim gospodarstwie domowym obniżyło się w 2004 roku spożycie tłuszczów zwierzęcych, mleka, cukru, mięsa, mąki, kasz, ryżu i płatków. Więcej zaś spożywano wysokogatunkowych wędlin, tłuszczów roślinnych i makaronu.

9.2.3. KONDYCJA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Pozytywne tendencje wzrostowe zaobserwowane w polskiej gospodarce nie znalazły wyraźnego, bezpośredniego przełożenia na warunki życia przeciętnego Polaka. Sytuacja materialna ogółu gospodarstw była zbliżona do notowanych wcześniej. Wprawdzie spada poziom bezrobocia, zwiększają się rozmiary zatrudnienia, rosną wynagrodzenia, jednak badania GUS wykazały, iż realny wskaźnik dynamiki dochodów wyniósł w 2004 roku 99,8% w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast realny wskaźnik dynamiki wydatków ukształtował się na poziomie 99,1%. Pod koniec 2005 roku kilkuprocentowy wzrost płac realnych był już odczuwalny, co z kolei przełożyło się z jednej strony na wzrost konsumpcji, z drugiej zaś zwiększenie skłonności do oszczędzania. Wzrost konsumpcji zależy jednak nie tylko od wysokości dochodów, ale w dużym stopniu również od poziomu cen.

Tabela 9.7.

WSKAŹNIKI WZROSTU CEN I PŁAC NETTO W LATACH 1999–2005 [%]							
wskaźniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
wzrost cen	7,3	10,1	5,5	1,9	0,8	3,5	2,1
wzrost płac netto	14,1	4,2	8,6	2,1	3,2	0,8	4,5

Źródło: GUS i obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie.

Różnica w poziomie wzrostu cen i płac nominalnych netto na przestrzeni ostatnich kilku lat wskazuje na wahania stanu zamożności mieszkańców Szczecina. Jedynie w roku 2000 i 2004 ceny towarów i usług konsumpcyjnych rosły szybciej niż wy-

nagrodzenia. W pozostałych latach wzrost płac netto przewyższał (w niektórych latach dość znacznie) tendencje wzrostowe wskaźnika inflacji.

Stan budżetów rodzinnych najlepiej odzwierciedla siła nabywcza przeciętnego wynagrodzenia. W 2005 roku w porównaniu ze stanem sprzed dwóch lat wielkości te uległy znacznym zmianom. Więcej za przeciętną płacę można było nabyć pieczywa, drobiu, odzieży i butów. Tańsze były usługi. Mniej natomiast mogliśmy kupić nabiału, warzyw, cukru i artykułów chemicznych.

Z analizy banku PKO BP wynika, że liczba osób posiadających oszczędności rośnie. Tendencja do oszczędzania rośnie wraz z wiekiem, jest to forma zabezpieczenia przyszłości. 22% oszczędzających Polaków to ludzie w wieku 30–39 lat. Oszczędzają głównie osoby z wykształceniem średnim i wyższym (82%). Ponad połowa żyje w gospodarstwach trzy- i czteroosobowych. Jednak dwie trzecie badanych przyznaje, że nie posiada żadnych oszczędności. Mimo iż nadal najbardziej popularne są krótkoterminowe lokaty, coraz większym powodzeniem cieszą się fundusze inwestycyjne. Wartość inwestycji długoterminowych (akcje, fundusze, ubezpieczenia) wzrosła w ciągu ostatnich pięciu lat trzykrotnie, podczas gdy wartość lokat prawie się nie zmieniła.

Co roku oszczędności Polaków przyrastają średnio o 15%, głównie dzięki dopisywanym odsetkom. Na koniec 2004 roku, po odliczeniu zobowiązań kredytowych (120 mld zł) na kontach Polaków zdeponowanych było ponad 300 mld zł.

Tylko 11% mieszkańców województwa zachodniopomorskiego przyznaje, że ma jakieś oszczędności (zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych przez firmę Acxiom Polska). To jedna z ostatnich pozycji w kraju. Mniej odkładają jedynie mieszkańcy województwa lubelskiego, wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego. Na koniec 2005 roku gospodarstwa domowe województwa zachodniopomorskiego zgromadziły 6 317,3 mln zł w postaci oszczędności. Przeważają depozyty złotowe – 83%. Ponad 34% oszczędności utrzymywanych było na rachunkach bieżących. Największą popularnością wśród lokat terminowych cieszyły się depozyty od 1 do 3 miesięcy oraz od 6 miesięcy do 1 roku.

W ciągu ostatnich pięciu lat długi gospodarstw domowych w Polsce zwiększyły się prawie o dwie trzecie i rosną dwa razy szybciej niż oszczędności (dane NBP). Rośnie zwłaszcza liczba i wartość zaciąganych kredytów hipotecznych. Z danych IBnGR wynika, że pod tym względem ciągle jeszcze jesteśmy daleko w tyle za krajami Europy Zachodniej. Podobne tendencje zaobserwowano w województwie. Rośnie wartość zaciągniętych kredytów, zwłaszcza walutowych. Gospodarstwa domowe korzystały najchętniej z kredytów i poży-

czek długoterminowych (powyżej 5 lat), głównie hipotecznych. Zadłużenie na koniec 2005 roku z tytułu zaciągniętych zobowiązań wynosiło 4 191,4 mln zł, z tego 31,9% to kredyty dewizowe.

Mimo wyraźnej poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców kraju, nadal 5 mln Polaków (wg GUS) żyje w skrajnym ubóstwie, a ponad 7,7 mln osób mieszka w rodzinach znajdujących się na granicy ubóstwa. Relatywnym ubóstwem w Polsce zagrożone są przede wszystkim osoby wykluczone z rynku pracy na skutek bezrobocia. W najtrudniejszej sytuacji są osoby, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne oraz emerytury i renty. Bardziej zagrożone ubóstwem są ludzie młodzi i rodziny wielodzietne. Jedna trzecia gospodarstw domowych źle ocenia swoją sytuację finansową (raport instytutu Pentor). Tylko co czwarta rodzina ocenia ją dobrze, ale połowa z tych osób nie ma skłonności do oszczędzania.

Na pogorszenie sytuacji ekonomicznej dużej części społeczności Szczecina wpływa przede wszystkim sytuacja na rynku pracy. Z roku na rok rośnie liczba osób w wieku produkcyjnym, ale jednocześnie, m.in. wskutek działań restrukturyzacyjnych w zakładach pracy, spadała w ostatnich latach liczba osób pracujących. To w konsekwencji doprowadziło do spadku dochodów realnych przypadających na jedno gospodarstwo domowe przy jednoczesnym wzroście kosztów utrzymania, zwłaszcza związanych z tzw. opłatami obowiązkowymi.

Jednocześnie daje się zauważyć pogłębiające się zróżnicowanie socjalne zarówno pomiędzy poszczególnymi grupami społecznymi, jak i w wymiarze przestrzennym. Wyraźnie można zaobserwować koncentrację ubóstwa w niektórych rejonach Śródmieścia oraz na Północy. Rośnie liczba rodzin charakteryzujących się wyuczoną bezradnością opiekuńczo-wychowawczą wobec dorastającej młodzieży wynikającą z braku pozytywnych wzorców.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
2. Główny Urząd Statystyczny,
3. Przeciętne dalsze trwanie życia w 2004 roku według podregionów, GUS,
4. Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne – numer 10/2005,
5. www.zus.pl,
6. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Szczecinie,
7. Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych 2004 r., ZUS, Departament Statystyki,
8. Sytuacja gospodarstw domowych w 2004 roku w świetle badań budżetów gospodarstw domowych, GUS,
9. Informator bankowy 2005 rok, NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie,
10. Wskaźnik nastrojów ekonomicznych, kwiecień 2006, Research International Pentor (www.pentor.pl),
11. Czy jest dobrze? – Raport Acxiom o sytuacji finansowej i materialnej Polaków, Warszawa, 25.11.2005, Acxiom Polska (www.acxiom.pl),
12. Zadłużenie konsumentów w bankach i instytucjach finansowych, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, kwiecień 2005 (www.ibngr.pl).

**MAPA
DEMOGRAFIA
STR. 111**

10

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

10.1. PRZESTĘPCZOŚĆ GRANICZNO-CELNA

Straż Graniczna, jako umundurowana i uzbrojona formacja typu policyjnego, utworzona została do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz kontroli ruchu granicznego.

Funkcjonariusze Pomorskiego Oddziału Straży Granicznej w 2005 roku odprawili 26 405 312 osób (o 6,8% więcej niż w roku poprzednim) oraz 10 629 801 środków transportu (o 9,19% więcej niż w 2004 r.).

Z roku na roku wzrasta liczba odprawionych cudzoziemców. Tendencja ta jest skutkiem powiększającej się liczby obywateli Niemiec odwiedzających nasz kraj, stanowią oni ponad 98% ogółu cudzoziemców wjeżdżających do Polski.

Po raz kolejny natomiast odnotowano spadek liczby przekroczeń granicy państwowej przez obywateli Polski. W 2005 roku było to 4 991 918 osób, tj. 0,33% mniej niż w 2004 r.

Do przejść granicznych o największym natężeniu ruchu środków transportu należą przejścia w Osinowie Dolnym (3 210 787 odprawionych środków transportu), Lubieszynie (2 598 808), Krajniku Dolnym (2 258 148) oraz Kołbaskowie (2 090 437).

Wejście Polski do Unii Europejskiej oraz wprowadzenie w 2004 roku nowych przepisów celnych i podatkowych, w tym przede wszystkim likwidacja sklepów wolnocłowych znajdujących się na pokładach statków, spowodowało spadek natężenia ruchu statków pasażerskich białej floty w przejściach morskich i rzecznych.

Wzrost, jaki wystąpił po wejściu Polski do UE w zakresie ruchu granicznego osób, dotyczy również przejścia kolejowego Szczecin – Gumieńce. Odprawiono tam 293 991 osób, tj. o 7,6% więcej niż w 2004 r. Nastąpił również wzrost ruchu pociągów towarowych (o 14,9 %).

Wejście w IV kwartale 2005 r. na polski rynek nowego przewoźnika „RyanAir”, z grupy tzw. taniach linii lotniczych spowodowało znaczny wzrost w natężeniu ruchu granicznego osób w przejściu lotniczym Szczecin-Goleniów. Ogółem w 2005 r. były to 24 394 osoby, tj. o 98,8% więcej w stosunku do roku poprzedniego.

Łącznie w minionym roku w przejściach granicznych Pomorskiego Oddziału Straży Granicznej ujawniono 60 przypadków przemytu towarów o łącznej wartości 965 207,7 zł (spadek o 9,3% w porównaniu do 2004 r.). Przemycano przede wszystkim papierosy, narkotyki oraz płyty CD/DVD. W 2005 r. zatrzymano z tego powodu 546 osób (o 14% mniej niż w roku poprzednim).

W 2005 r. spośród cudzoziemców na przejściach granicznych najczęściej zatrzymywani byli obywatele takich państw, jak: Ukraina, Niemcy, Mołdawia. Główne przyczyny zatrzymań to:

- usiłowanie przekroczenia granicy państwowej

wbrew przepisom: 174 osoby (spadek o 34,3% w stosunku do roku poprzedniego),

- przemyt, pomocnictwo, poszukiwanie przez organy ścigania: 233 osoby (wzrost o 43,8%).

Podobnie jak w latach poprzednich najczęściej zatrzymywani poza przejściami granicznymi na tzw. zielonej granicy, obok obywateli Polski, byli Rosjanie i Ukraińcy.

Do Wojewody Zachodniopomorskiego i Prezesa Urzędu ds. Repatriacji i Cudzoziemców skierowano 285 wniosków o wydanie decyzji o wydaleniu cudzoziemców z terytorium RP (147 wniosków w 2004 r. – wzrost o 75,6%).

Wnikliwe kontrole legalności pobytu i zatrudnienia cudzoziemców, mające na celu wyegzekwowanie przestrzegania obowiązującego w Polsce porządku prawnego, oraz kontrole prowadzone przez funkcjonariuszy POSG na drogach dojazdowych do granicy, spowodowały spadek o ponad 31,4% liczby cudzoziemców zatrzymywanych w celu wydalenia.

Funkcjonariusze POSG w celu przeciwdziałania przestępczości granicznej oraz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego współdziałali z przedstawicielami organów administracji rządowej i służbami resortu MSWiA w działaniach i akcjach o różnym profilu.

Zwalczanie przestępczości transgranicznej jest skutkiem współdziałania ze służbami granicznymi innych państw, np. z Urzędem Policji Federalnej w Rostoku i Frankfurtu nad Odrą oraz podległymi im inspekcjami granicznymi.

Urząd Celny w Szczecinie w 2005 r. wszczął 1 328 spraw karnych skarbowych (w 2004 r. – 2 366), w tym:

- 206 spraw dotyczyło przemytu (w 2004 r. – 355),
- 330 spraw wszczęto przeciwko osobom zamieszkałym w Szczecinie (w 2004 r. – 797),
- 17 spraw wszczęto przeciwko cudzoziemcom (w 2004 r. – 104).

Ogólna wartość zajętych towarów wynosiła 1 568 373,5 zł (w 2004 r. – 4 763 723,1 zł). Najczęściej zajmowanymi towarami były papierosy, wyroby spirytusowe i samochody.

Od czasu wstąpienia Polski do UE zmienił się sposób wykonywania kontroli przez służby celne. W coraz większym stopniu koncentruje się ona na obszarach wysokiego ryzyka, aby legalny obrót towarowy, który nie niesie niebezpieczeństwa powstania strat budżetowych, naruszenia procedur celnych lub w inny sposób nie zagraża społeczeństwu, odbywał się przy minimalnej ingerencji administracji celnej.

W roku 2005 funkcjonariusze Izby Celnej wzięli udział w 5 akcjach międzynarodowych o nazwach:

- CALIMERO (kontrola importu mięsa mrożonego z Chin),
- FAKE (kontrola mająca na celu ujawnienie przemytu wyrobów akcyzowych),

- SPIŻ (kontrola mająca na celu ujawnienie przemytu wyrobów akcyzowych),
- RALFH – ODYSSUD (ochrona własności intelektualnej),
- SEABORNE (ochrona własności intelektualnej, podwójne fakturowanie).

10.2. ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Aktualnie w Szczecinie funkcjonuje pięć komisariatów policji podległych Komendantowi Miejskiemu, tj.:

- KP Szczecin Śródmieście,
- KP Szczecin Niebuszewo,
- KP Szczecin Pogodno,
- KP Szczecin Nad Odrą,
- KP Szczecin Dąbie.

W 2005 r. Komenda Miejska Policji w Szczecinie posiadała 1 268 etatów, z czego: 218 etatów w ogniach patrolowo-interwencyjnych, 107 etatów dzielnicowych, 481 innych etatów w pionie prewencji, 431 etatów w służbach dochodzeniowych i kryminalnych oraz 30 etatów w służbach wywiadowczych. Na koniec grudnia w KMP Szczecin było 37 wakatów.

Rok 2005 charakteryzował się:

- spadkiem liczby wszczętych postępowań przygotowawczych,
- spadkiem przestępstw stwierdzonych,
- wzrostem wykrywalności sprawców przestępstw,
- nieznacznym spadkiem liczby ustalonych osób podejrzanych, przy jednoczesnym wzroście ujawnionych nieletnich sprawców czynów karalnych.

W 2005 roku stwierdzono ogółem 21 070 przestępstw, tj. o 1 122 mniej niż w roku 2004.

Tabela 10.1.

LICZBA WYBRANYCH KATEGORII PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH NA TERENIE KMP SZCZECIN		
kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	
	2004	2005
zabójstwo	24	19
zwałcenie	22	33
kradzież (bez samochodu)	5 507	5 056
kradzież samochodu	883	818
krótkotrwały zabór pojazdu	267	303
kradzież z włamaniem	5 965	5 625
rozbój i kradzieże rozbójnicze	674	655
bójki i pobicia	137	114
uszkodzenie rzeczy	1 212	979
przestępstwa gospodarcze	1 268	1 157

Źródło: Komenda Miejska Policji w Szczecinie.

W 2005 r. policjanci KMP w Szczecinie wykryli 10 440 z 21 170 stwierdzonych przestępstw, co w porównaniu do 2004 roku (9 862) stanowi wzrost o 5,9%. Wykrywalność procentowa wzrosła z 43,0% do 47,8%.

Tabela 10.2.

LICZBA PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH Z PODZIAŁEM NA POSZCZEGÓLNE KOMISARIATY			
komisariaty	2004	2005	dynamika %
KP Śródmieście	5 902	5 714	96,8
KP Niebuszewo	5 078	4 668	91,9
KP Pogodno	4 919	4 622	94,0
KP nad Odrą	2 467	2 414	97,9
KP Dąbie	3 285	3 417	104,0
KP Międzyodrze*	541	235	43,4
Ogółem	22 192	21 070	94,9

*dane z KP Międzyodrze w 2005 r. dotyczą I półrocza w związku z likwidacją tego Komisariatu z dniem 01.07.2005 r.

Źródło: Komenda Miejska Policji w Szczecinie.

Tabela 10.3.

LICZBA WYKRYTYCH PRZESTĘPSTW W POSZCZEGÓLNYCH KOMISARIATACH				
komisariaty	2004	2005	% wykrycia 2004	% wykrycia 2005
KP Śródmieście	2 747	2 586	45,0	43,8
KP Niebuszewo	2 046	2 129	39,3	44,1
KP Pogodno	1 963	2 490	38,9	51,2
KP nad Odrą	1 402	1 389	52,2	55,5
KP Dąbie	1 435	1 748	43,0	50,1
KP Międzyodrze*	269	98	49,1	41,7

*dane z KP Międzyodrze w 2005 r. dotyczą I półrocza w związku z likwidacją tego Komisariatu z dniem 01.07.2005 r.

Źródło: Komenda Miejska Policji w Szczecinie.

W 2005 r. policjanci pionu prewencji KMP w Szczecinie ujawnili 622 nieletnich sprawców czynów karalnych. W stosunku do ogólnej liczby osób podejrzanych stanowi to ponad 10% sprawców przestępstw. Porównując tę liczbę z analogicznym okresem roku ubiegłego (546), stwierdzono wzrost liczby ujawnionych nieletnich sprawców o 13,9%. Osoby nieletnie popełniły łącznie 2 226 czynów zabronionych, co stanowi 10,6% przestępstw stwierdzonych.

Ponadto funkcjonariusze KMP Szczecin ujawnili 218 nieletnich pod wpływem narkotyków lub alkoholu (o 121 osób więcej niż w 2004 r.) oraz 491 osób nieletnich zagrożonych demoralizacją (o 305 więcej niż w 2004 r.).

W 2005 roku policjanci ogniów patrolowo-interwencyjnych KMP w Szczecinie zatrzymali łącznie 2 709 sprawców przestępstw na gorącym uczynku. Stanowi to wzrost w stosunku do 2004 r. o 18,6%. Ujawnili również 59 280 sprawców wykroczeń, tj. o 5 496 więcej niż w 2004 r. (dynamika 110,21%). W stosunku do sprawców wykroczeń:

- sporządzono 3 970 wniosków do sądu o ukaranie (wzrost o 32,2% w stosunku do roku 2004),
- nałożono 46 926 mandatów karnych (wzrost o 31,7%),
- zastosowano 8 384 pouczenia (spadek o 44,7%).

W 2005 roku policjanci ogniów patrolowo-interwencyjnych KMP w Szczecinie zatrzymali łącznie 1 701 osób poszukiwanych, co w porównaniu z rokiem 2004 daje wzrost o 10,2%.

Realizując zadania na rzecz zapobiegania patologiom i przestępczości, zwłaszcza wśród nieletnich, Komenda Miejska Policji w Szczecinie współpracuje z instytucjami, których statutowe zadania związane są z pomocą społeczną. Są to m.in.:

- Ośrodek Terapii Uzależnień,
- MOPR,
- Schronisko dla Nieletnich,
- Sąd Rodzinny i Nieletnich,
- Pogotowie Opiekuńcze,
- Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka,
- Miejski Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- Stowarzyszenie „Powrót z U”,
- kuratorzy sądowi,
- pedagodzy szkolni,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzone są również wspólne działania z innymi służbami, tj.: Strażą Miejską, Strażą Ochrony Kolei, Żandarmerią Wojskową, WOPR, Strażą Graniczną, Strażą Rybacką, Strażą Leśną, Urzędem Celnym i innymi instytucjami.

Do najważniejszych akcji i programów realizowanych przez policjantów pionu prewencji w 2005 roku należały:

- „Świadomi i bezpieczni”,
- „Alfred Radzi”,
- „Bezpieczne ferie”,
- „Bezpieczna woda”,
- „Obce ręce”,
- „Bezpieczne wakacje”,
- „Bezpieczna droga do szkoły”,
- „Partnerzy na rzecz bezpieczeństwa”,
- „Nielat”,
- „Wagarowicz”,
- „Uciekinier”,
- „Stop agresji”,
- „Krajowy program zapobiegania niedostosowaniu społecznemu i patologii wśród dzieci i młodzieży”,
- „Biały Tydzień”.

Łącznie na terenie Szczecina stwierdzono 21 070 przestępstw, co stanowi 32,5% ogólnej liczby zdarzeń odnotowanych w województwie zachodniopomorskim. W 2005 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego zanotowano 64 874 przestępstwa, czyli o ponad 3% mniej niż w 2004 r. Znacznie spadła liczba kradzieży (w tym samochodów), włamań oraz bójek i pobić. W tym samym czasie wzrosła jednak gwałtownie, bo o 70%, przestępczość narkotykowa. Na 100 tys. mieszkańców województwa przypada 3 892 przestępstwa. Jest to wielkość stawiająca woj. zachodniopomorskie na siódmym miejscu w kraju, co oznacza, że sytuacja znacznie się poprawiła, bowiem jeszcze niedawno województwo było w czołówce trzech najbardziej niebezpiecznych.

Porównując liczbę przestępstw stwierdzonych we wszystkich miastach wojewódzkich, zauważa się, iż miasto Szczecin znajduje się na ósmej pozycji pod względem liczby czynów zabronionych, natomiast na pozycji dziesiątej, uwzględniając wskaźnik zagrożenia na 100 tys. mieszkańców. Osiągnięta wykrywalność przestępstw na poziomie 47,8% plasuje nasze miasto na pozycji ósmej.

Tabela 10.4.

PRZESTĘPCZOŚĆ W WYBRANYCH MIASTACH WOJEWÓDZKICH				
miasta wojewódzkie	przestępstwa stwierdzone		wykrywalność	
	liczba	miejsce	%	miejsce
Warszawa	90 727	1	35,4	15
Białystok	8 697	13	53,1	5
Bydgoszcz	16 587	10	55,9	4
Gdańsk	28 142	6	42,9	12
Katowice	22 515	7	37,0	14
Kielce	12 390	11	56,6	3
Kraków	45 270	2	28,9	17
Lublin	17 666	9	40,8	13
Łódź	39 435	3	29,3	16
Olsztyn	7 505	14	57,6	2
Opole	7 268	15	46,1	9
Poznań	34 823	5	47,9	7
Rzeszów	6 184	17	44,8	10
Szczecin	21 070	8	47,8	8
Wrocław	38 060	4	50,9	6

Źródło: Komenda Miejska Policji w Szczecinie.

Statystyki wykazują, że od kilku lat przestępczość w Szczecinie spada, wciąż jednak pozostaje on najniebezpieczniejszym miastem w regionie i jednym z najniebezpieczniejszych miast w Polsce. Wprawdzie wzrósł wskaźnik wykrywalności, ale tylko co trzeci włamywacz nie unika odpowiedzialności, a wykrywalność sprawców kradzieży samochodów wynosiła w 2005 r. tylko 14,8%. Pozytywne zmiany w zakresie poprawy bezpieczeństwa w mieście to w dużym stopniu efekt realizowanych od kilku lat programów prewencyjnych: „Zero tolerancji dla zła”, „Razem bezpieczniej”, czy „Partnerzy na rzecz bezpieczeństwa”. Dzięki ich realizacji znacznie poprawił się wizerunek Policji w Szczecinie.

10.3. WOJSKO

W Szczecinie znajduje się siedziba Dowództwa i Sztabu Wielonarodowego Korpusu Północ-Wschód NATO (MNC NE), który rozpoczął swoją działalność na terenie miasta 18 września 1999 roku. W jego skład wchodzi: duńska Jutlandzka Dywizja Zmechanizowana z Fredericji, niemiecka 14. Dywizja Grenadierów Pancernych z Neubrandenburga oraz 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana im. Księcia Bolesława Krzywoustego. Utworzony według standardów natowskich Korpus przygotowany

jest do wspierania posiadanymi siłami misji humanitarnych bądź operacji usuwania skutków katastrof naturalnych. Obecnie w Korpusie pracuje 177 oficerów, podoficerów i 21 pracowników cywilnych. Od 18 lutego 2004 roku dowódcą jest niemiecki generał Egon Ramms, jego zastępcą jest duński generał Jan Brun Andersen, a szefem sztabu – polski generał broni Henryk Skarzyński.

W skład 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej wchodzi: 12. Brygada Zmechanizowana, 3. Pułk Przeciwlotniczy, 12. Batalion Dowodzenia oraz 12. Batalion Rozpoznawczy. Oddziały dywizji systematycznie uczestniczą w wielonarodowych ćwiczeniach. Od sierpnia 2003 r., w ramach operacji „Iracka Wolność”, dywizja wydzielala siły i środki do I zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego do realizacji zadań stabilizacyjnych w Republice Iraku. Jednostki dywizji utrzymują w gotowości wydzielone siły i środki do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, klęsk żywiołowych i katastrof zgodnie z przyjętymi planami działania.

W celu zabezpieczenia funkcjonowania garnizonu oraz ze względu na jego specyfikę, na terenie miasta rozlokowanych jest 25 jednostek i instytucji wojskowych, z których zasadniczą rolę odgrywają:

- 5. Pułk Inżynieryjny,
- Wojewódzki Sztab Wojskowy,
- Wojskowa Komenda Uzupelnień Szczecin,
- Wojskowa Komenda Uzupelnień Szczecin Podjuchy,
- Wojskowa Komenda Transportu,
- Oddział Żandarmerii Wojskowej,
- 109. Szpital Wojskowy z Przychodnią,
- Wojskowe Biuro Emerytalne,
- Wojskowy Sąd Garnizonowy,
- Wojskowa Prokuratura Garnizonowa,
- Terenowa Wojskowa Komisja Lekarska,
- Pracownia Psychologiczna,
- Garnizonowy Węzeł Łączności,
- Klub Garnizonowy,
- Parafia Garnizonowa.

10.4. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

Ochrona przeciwpożarowa na terenie Szczecina opiera się na strukturach Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej. Teren działania Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie (KM PSP) pokrywa się terytorialnie z Miastem Szczecin.

W strukturach KM PSP funkcjonuje pięć jednostek ratowniczo-gaśniczych. Stan zatrudnienia wynosi 250 strażaków i 6 pracowników cywilnych.

Rok 2005 w stosunku do roku 2004 charakteryzuje się wzrostem zarówno liczby pożarów (wzrost o 8%), jak i miejscowych zagrożeń (wzrost o 17,5%). Jednostki ochrony przeciwpożarowej

uczestniczyły w 3 713 zdarzeniach (wzrost o 12,3% w stosunku do roku 2004).

Pożary stanowiły 56,7% ogólnej liczby zdarzeń, miejscowe zagrożenia to 40,7%, pozostałe 2,7% to alarmy fałszywe.

Najwięcej pożarów wystąpiło w grupie obiektów mieszkalnych – 466 (2004 r. – 483), pożarów trawy i nieużytków było 536 (2004 r. – 379), innych obiektów – 671 (2004 r. – 1 191), śmietników-zsypów – 699 (2004 r. – 696).

Tabela 10.5.

LICZBA ZDARZEŃ W KTÓRYCH UCZESTNICZYŁY JEDNOSTKI OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ		
rodzaj zdarzenia	2004	2005
pożary	1 948	2 105
miejscowe zagrożenia	1 281	1 506
fałszywe alarmy	78	102
razem	3 307	3 713

Źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej.

Tabela 10.6.

OSOBY POSZKODOWANE W POŻARACH I MIEJSCOWYCH ZAGROŻENIACH W LATACH 2000–2005						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
śmiertelni	24	40	24	38	38	33
ranni	95	113	95	89	209	143

Źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej.

Wśród przypuszczalnych przyczyn pożarów najczęściej występują podpalenia – 1 326 (2004 r. – 1 174), a także nieostrożność przy posługiwaniu się ogniem otwartym – 279 (2004 r. – 286).

W grupie miejscowych zagrożeń najczęściej zdarzeń wystąpiło: w wyniku silnych wiatrów i gwałtownych opadów – 135 (2004 r. – 12), w wyniku nietypowego zachowania się zwierząt i owadów – 331 (2004 r. – 255), w środkach transportu – 250 (2004 r. – 279) oraz w obiektach mieszkalnych – 707 (2004 r. – 554).

Średnio w roku jednostki komendy interweniowały co 2 godziny i 21 minut. Do pożaru wyjeżdżano co 4 godziny i 9 minut, do miejscowych zagrożeń co 5 godzin i 49 minut, do alarmów fałszywych co 3,5 dnia.

W 2005 roku jednostki wyjeżdżały 53 razy (2004 r. – 44) do zdarzeń poza teren miasta, w rejon sąsiednich powiatów m.in. polickiego, goleniowskiego, a także stargardzkiego.

Na terenie miasta działają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej posiadające możliwości prowadzenia działań operacyjnych: OSP Śmierdnica, OSP „Centrum” oraz OSP „Ratownictwo Drogowe”, a także dwie jednostki zakładowe zatrudniające 111 ratowników (Zakładowa Straż Pożarna „Gryfia” oraz Portowa Służba Ratownicza i Ochrony). Spośród jednostek OSP jedyną funkcjonującą w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego jest OSP Śmierdnica (w 2005 roku liczyła 24 członków czynnych w wieku od 18 do 45 lat). W 2005 roku OSP Śmierdnica brała udział w 230 zdarzeniach na terenie miasta (2004 r. – 258).

W Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie od kilku lat funkcjonują dwie grupy specjalistyczne: ratownictwa wysokościowego oraz wodno-nurkowa.

W 2005 roku na terenie województwa zachodniopomorskiego ogólna liczba zdarzeń wyniosła 20 104 (2004 r. – 18 456), z czego 18,5% to zdarzenia występujące na terenie Szczecina (2004 r. – 17,9%).

W 2005 r. w ramach realizacji zadań ustawowych w zakresie rozpoznawania zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń oraz nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych funkcjonariusze KM PSP przeprowadzili 342 czynności kontrolno-rozpoznawcze (2004 r. – 291), którymi objęto 402 obiekty (2004 r. – 403). Skontrolowano:

- 157 obiektów użyteczności publicznej (2004 r. – 162),
- 83 obiekty produkcyjno-magazynowe (2004 r. – 99), w tym 48 punktów stacji dystrybucji gazu płynnego,
- 36 obiektów zbiorowego zamieszkania (2004 r. – 29),
- 126 innych obiektów i terenów (2004 r. – 95): budynki mieszkalne, tereny leśne, przeciwpożarowe zbiorniki wodne, drogi pożarowe itp.

W wyniku kontroli ujawniono ogółem 807 uchybień i nieprawidłowości w zakresie przepisów przeciwpożarowych i wymagań ochrony przeciwpożarowej. W ramach postępowania pokontrolnego wydano 128 (2004 r. – 119) decyzji administracyjnych zobowiązujących do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości oraz jedną decyzję o zakazie użytkowania części obiektu budowlanego (2004 r. – 1). W trybie ustawy *Prawo ochrony środowiska* skontrolowano 3 zakłady o zwiększonym oraz jeden zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej; w 2004 r. odpowiednio 4 i 1.

10.5. DZIAŁALNOŚĆ STRAŻY MIEJSKIEJ

Straż Miejska Miasta Szczecin realizuje zadania określone w *ustawie o strażach gminnych* (miejskich), kładąc szczególny nacisk na przestrzeganie przepisów prawa miejscowego w zakresie porządku publicznego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W latach 2004–2005 kontynuowano współpracę z wydziałami Urzędu Miejskiego, administracjami mieszkaniowymi, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz instytucjami państwowymi, szczególnie zaś z Radami Osiedlowymi i Policją.

W 2005 r. w Straży Miejskiej zatrudnionych było 87 osób (2004 r. – 66). Wyodrębniono 3 oddziały: Północ, Prawobrzeże i Centrum.

Straż zajmuje się m.in. usuwaniem osób nielegalnie handlujących przed targowiskami. W 2005 r. usunięto 752 osoby (2004 r. – 690), mandatami ukarano 188 sprawców na sumę 23 960 zł (2004 r. –

115 sprawców na sumę 14 650 zł), skierowano 77 wniosków o ukaranie do Sądu Grodzkiego (2004 r. 25).

Tabela 10.7.

WYNIKI DZIAŁALNOŚCI STRAŻY MIEJSKIEJ W LATACH 2004–2005		
rodzaj sprawy	liczba spraw	
	2004	2005
przyjęte zgłoszenia	10 745	14 487
kontrole	18 930	21 885
rekontrole	1 491	1 457
interwencje	6 697	7 580
wezwania	4 964	11 428
zalecenia	12 579	12 989
nakazy administracyjne	150	86
mandaty gotówkowe	101	143
mandaty kredytowe	6 066	9 410
ogółem nałożono mandatów	6 166	9 553
skierowane wnioski do Sądu (w tym sprawy zakończone)	315 (259)	956 (972)

Źródło: Straż Miejska Szczecin.

W sprawie przestrzegania *ustawy o czystości i uchwały nr VI/106/03 Rady Miasta Szczecin* w roku 2005 przeprowadzono 4 573 interwencje (2004 r. – 2 651), mandatami ukarano 960 osób na sumę 57 310 zł (2004 r. – 418 osób na sumę 37 380 zł), skierowano 70 wniosków o ukaranie do Sądu Grodzkiego (2004 r. – 34).

W roku 2005 przeprowadzono 1 095 interwencji w sprawie psów (2004 r. – 633), mandatami ukarano 695 osób na sumę 31 960 zł (2004 r. – 198 osób na sumę 15 430 zł), pouczone 384 sprawców wykroczeń (2004 r. – 442), do Sądu Grodzkiego skierowano 48 wniosków o ukaranie (2004 r. – 34).

W sprawie przestrzegania *ustawy o trzeźwości* w 2005 r. interweniowano 240 razy (2004 r. – 156), mandatami ukarano 41 osób na sumę 4 150 zł (2004 r. – 44 osoby na sumę 4 410 zł), pouczone 205 sprawców (2004 r. – 315), skierowano 3 wnioski o ukaranie do Sądu Grodzkiego (2004 r. – 1). Na prośbę Wydziału Działalności Gospodarczej i Przedsiębiorczości Urzędu Miasta w Szczecinie przeprowadzono w 2005 roku 192 obserwacje rejonów w obrębie lokali sprzedających alkohol (2004 r. – 212).

Codziennie dyscyplinowano kierowców naruszających przepisy bezpieczeństwa i porządku w komunikacji. W 2005 r. ukarano mandatami 7 104 osoby na sumę 1 043 770 zł (2004 r. – 4 357 osób na kwotę 642 760 zł), w tym za wykroczenia z tytułu przekroczenia prędkości zarejestrowane fotoradarem: 5 425 sprawców na sumę 876 920 zł (2004 r. – 2 632 sprawców na sumę 462 010 zł). W 2005 roku skierowano 724 wnioski o ukaranie do Sądu Grodzkiego (2004 r. – 186), w 1 054 przypadkach zastosowano blokady na koła (2004 r. – 1 203).

W różnego rodzaju zdarzeniach, do których zalicza się zabezpieczanie miejsca pożarów, wypadki drogowe, przestępstwa, znalezienia niewybuchów

i niewypałów, awarie itp. interweniowano w 2005 r. 80 razy (2004 r. – 57).

W sprawie osób bezdomnych przeprowadzono w 2005 r. 87 interwencji (2004 r. – 74).

Straż Miejska interweniowała również w przypadku awarii sygnalizacji ulicznej, oświetlenia ulic i awarii sieci wodociągowo-kanalizacyjnej.

Ponadto Straż Miejska zabezpieczała w 2005 roku 132 imprezy i uroczystości o różnym charakterze: koncerty, imprezy rekreacyjne, uroczystości patriotyczne i religijne itp. (2004 r. – 99).

Wspólnie z Policją w 2005 r. Straż Miejska odbyła 107 patroli podczas działań rutynowych oraz w ramach akcji: (np. „Bezpieczne osiedle”, „Znicz”), w 2004 r. – 242 patrole.

Straż Miejska prowadzi w szkołach podstawowych i gimnazjach różnego rodzaju programy edukacyjne. W 2005 r. odbyło 31 takich spotkań, natomiast w 2004 r. – 28.

10.6. WYPADKI PRZY PRACY

Tabela 10.8.

WYPADKI PRZY PRACY I TRAKTOWANE NA RÓWNI Z WYPADKAMI PRZY PRACY ORAZ LICZBA POSZKODOWANYCH W TYCH WYPADKACH ZA 2004 r.			
liczba wypadków		poszkodowani w wypadkach	
ogółem, w tym:	1 611	ogółem, w tym	1 621
sektor publiczny	599	sektor publiczny	607
sektor prywatny	1 012	sektor prywatny	1 014
w tym wypadków zbiorowych	9	w tym w wypadkach zbiorowych	19

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Tabela 10.9.

PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY I WYPADKÓW TRAKTOWANYCH NA RÓWNI Z WYPADKAMI PRZY PRACY ZA 2004 R.	
przyczyna	liczba wypadków
niewłaściwy czynnik materialny	314
niewłaściwa organizacja pracy	180
niewłaściwa organizacja stanowiska pracy	224
brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	232
nieużywanie sprzętu ochronnego	59
niewłaściwe zachowanie się pracownika	239
niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	78
inne przyczyny	1 356

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Na podstawie wyżej przedstawionych danych wyraźnie widać, że w sektorze prywatnym wypadki przy pracy zdarzają się o wiele częściej niż w sektorze publicznym. Co świadczyć może o mniejszym

przywiązywaniu wagi do przestrzegania zasad bezpieczeństwa w przedsiębiorstwach prywatnych. Z kolei, biorąc pod uwagę główne przyczyny wypadków przy pracy (niewłaściwy czynnik materialny, brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym oraz niewłaściwe zachowanie się pracownika), stwierdzić można, że w dużej mierze to pracownicy poprzez niewłaściwe zachowanie powodują zagrożenie swojego życia czy zdrowia. Jednakże często również zdarza się, iż to pracodawcy (z uwagi na koszty bądź złą organizację stanowisk pracy) nie zabezpieczają swoich pracowników w właściwy sprzęt.

10.7. BEZPIECZEŃSTWO NA WODZIE

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na wodzie na terenie miasta Szczecin działa Ośrodek Alarmowo-Ratunkowo-Szkoleniowy jako struktura Miejskiego Oddziału Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego Szczecin. Obecnie w skład oddziału miejskiego wchodzi:

- Ośrodek Alarmowo-Ratunkowy WOPR Heyki,
- Oddział Środowiskowy WOPR Prawobrzeże,
- Oddział Młodzieżowy WOPR Pomorzany.

W roku 2005 Oddział Miejski liczył 1 558 członków, tj. o 197 więcej niż w roku poprzednim. Nabór nowych członków i podnoszenie ich kwalifikacji odbywa się w sposób systematyczny. W 2005 roku uprawnienia ratownicze nadano 72 osobom (2004 r. – 64).

W 2005 roku na terenie miasta utonęło 11 osób, tj. o 2 więcej niż w roku poprzednim. Uratowano 46 osób, o 12 osób mniej niż w 2004 r. Przy czym podkreślić należy, że w ciągu ostatnich dwóch lat nie było ani jednego przypadku utonięcia na szczecińskich kąpieliskach strzeżonych i na basenach, gdzie funkcjonowały służby ratownicze.

Niestety liczba utonięć w Szczecinie wykazuje tendencję wzrostową, źle wypadamy na tle kraju – w 2005 r. 1,9% przypadków utonięć w kraju zdarzyło się w Szczecinie, w 2004 r. – 1,6% (ogółem w 2005 r. na terenie Polski utonęły 583 osoby, a w 2004 r. – 564). W 2005 r. najczęściej utonięcia zdarzały się podczas kąpieli w miejscu niestrzeżonym, lecz niezabronionym (113 wypadków), w roku 2004 – z powodu wywrócenia się jednostki pływającej (110 wypadków).

Oprócz zabezpieczenia kąpielisk miejskich Szczeciński WOPR zabezpieczał również duże, masowe imprezy, takie jak „Dni Morza”. W ramach współpracy WOPR z Policją, Strażą Pożarną, Strażą Miejską, ZHP, Strażą Graniczną itp. przeprowadzono szereg kontroli przystani, marin, kąpielisk strzeżonych oraz niestrzeżonych. Zorganizowano liczne pogadanki w szkołach na temat bezpieczeństwa zarówno w wodzie, jak i na lodzie. Corocznie akcją taką objętych jest ok. 20–25 tys. uczniów szkół pod-

stawowych, gimnazjów i liceów. Poprzez artykuły w prasie oraz pokazy ratownicze na temat bezpiecznych zachowań w środowisku wodnym, temat ten jest stale przybliżany mieszkańcom naszego miasta.

10.8. ORGANY WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Prokuraturą Okręgową w Szczecinie kieruje Prokurator Okręgowy i jego dwóch zastępców. Wyodrębniono w niej 6 wydziałów:

- I Wydział Postępowania Przygotowawczego,
- II Wydział Postępowania Sądowego,
- III Wydział Organizacyjny,
- IV Wydział Budżetowo-Administracyjny,
- V Wydział Śledczy,
- VI Wydział ds. Przestępczości Zorganizowanej.

Tabela 10.10.

DZIAŁALNOŚĆ PROKURATUR REJONOWYCH ORAZ V I VI W YDZIAŁU PROKURATURY OKRĘGOWEJ W ZAKRESIE WYBRANYCH SPRAW		
w zakresie postępowania administracyjnego:	2004	2005
zarejestrowano spraw	2 162	2 225
wniesiono sprzeciwów	406	41
wniesiono skarg do NSA	2	2
wniesiono wniosków o wszczęcie postępowania administracyjnego	444	532
w zakresie spraw cywilnych, gospodarczych, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz w sprawach rodzinnych:	2004	2005
zarejestrowano spraw	2 695	3 672
wytoczono powództwa	225	296
wniesiono wnioski o wszczęcie postępowania nieprocesowego	230	356
sąd zasądził roszczenia z powództwa prokuratora w wysokości zł	612 191	891 982

Źródło: Prokuratura Okręgowa w Szczecinie.

Tabela 10.11.

DZIAŁALNOŚĆ PROKURATURY W SZCZECINIE W LATACH 2004-2005		
rodzaj działań	2004	2005
wpłynęło spraw	35 044	32 996
zakończono spraw, bez odmów wszczęcia	32 022	31 034
liczba osób oskarżonych	7 100	6 903
osoby oskarżone aresztowane	828	630
wydano postanowień o zabezpieczenie majątku	914	773
sprawy umorzono z powodu niewykrycia sprawcy	16 484	15 229

Źródło: Prokuratura Okręgowa w Szczecinie.

Poza Prokuraturą Okręgową na terenie miasta działają Prokuratury Rejonowe:

- Szczecin Niebuszewo,

- Szczecin Prawobrzeże,
- Szczecin Śródmieście,
- Szczecin Zachód.

W roku 2005 do Sądu Okręgowego w Szczecinie wpłynęło 29 529 spraw (2004 r. – 34 391), w tym 12 583 spraw karnych (2004 r. – 13 888). Załatwiono 30 967 spraw (2004 r. – 33 312), z tego 12 750 spraw karnych (2004 r. – 14 460). Spraw, które rozpoznawane były w pierwszej instancji przez Wydział III Karny Sądu Okręgowego wpłynęło w 2005 roku 203 (2004 r. – 312). W roku 2005 załatwiono 300 spraw karnych (2004 r. – 355).

Do Sądu Rejonowego w Szczecinie w 2005 roku wpłynęło 157 717 spraw (2004 r. – 168 827), w tym 33 039 do wydziałów karnych i grodzkich (2004 r. – 34 543). Załatwiono ogółem 167 297 spraw (2004 r. – 181 870), w tym 34 359 w wydziałach karnych i grodzkich (2004 r. – 36 132).

Działania Sądu Rejonowego w Szczecinie obejmują sprawy o przestępstwa i wykroczenia. Sąd Rejonowy w Szczecinie funkcjonuje w oparciu o:

- cztery wydziały karne,
- dwa wydziały grodzkie,
- jeden zamiejscowy wydział grodzki z siedzibą w Policach.

Wydziały Sądu Rejonowego prowadzą postępowania rozpoznawcze, postępowania wykonawcze, a także wykonują czynności w sprawach w postępowaniu przygotowawczym (śledztwa i dochodzenia).

Tabela 10.12.

DZIAŁALNOŚĆ SĄDU REJONOWEGO W ZAKRESIE WYBRANYCH SPRAW				
rodzaj sprawy	wpływ		załatwienie	
	2004	2005	2004	2005
karne	8 176	7 584	8 230	8 837
karno-skarbowe	1 192	552	1 304	753
wykroczenia	7 611	9 935	8 473	9 769

Źródło: Sąd Okręgowy w Szczecinie.

W Sądzie Rejonowym w Szczecinie w 2005 roku wydano 2 712 wyroków skazujących za przestępstwa przeciwko mieniu i za rozboje (2004 r. – 2 625).

10.9. OBRONA CYWILNA

Działając na rzecz obrony cywilnej, gmina realizuje zadania (zleczone i własne), polegające na ochronie ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury oraz ratowaniu i udzielaniu pomocy poszkodowanym w czasie wojny, a także przygotowaniu jednostek OC do zwalczania klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwania ich skutków w czasie pokoju.

Szefem Obrony Cywilnej Miasta jest Prezydent Miasta Szczecin.

Organizacja i koordynacja zadań OC na terenie miasta realizowane są w oparciu o „Plan Obrony

Cywilnej Miasta Szczecina” opracowany przez odpowiednie służby Urzędu Miasta oraz w oparciu o uzgodnione „Plany Obrony Cywilnej Zakładów Pracy”.

W zakresie zadań obronnych zadania gminy polegają m.in. na: prowadzeniu ewidencji przedpoborowych i poborowych, organizacji Komisji Przedpoborowych i Poborowych, prowadzeniu świadczeń rzeczowych i osobowych na potrzeby sił zbrojnych, Policji, Straży Granicznej, Obrony Cywilnej, organizowaniu akcji kurierskich w mieście, prowadzeniu ewidencji obiektów podlegających szczególnej ochronie, planowaniu funkcjonowania Urzędu Miejskiego w warunkach zagrożenia.

W ramach obrony cywilnej prowadzona jest również prewencja przeciwpożarowa i działania przeciwpowodziowe: opracowany został Plan Reagowania Kryzysowego Miasta, zorganizowano Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz opracowano stosowną dokumentację i procedury w tym zakresie.

10.10. PROGRAM „BEZPIECZNE MIASTO SZCZECIN”

Bezpieczeństwo w latach 2004–2005 stanowiło jeden z priorytetów w działaniach Miasta. Rada Miasta 30 marca 2005 roku uchwaliła „Politykę poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście”. Jednym z programów realizacyjnych jest program „Bezpieczne Miasto Szczecin”. Aktualnie trwają prace nad dostosowaniem zapisów tego programu do wymogów Strategii Miasta Szczecina.

Do działań realizujących cele zawarte w „Programie Bezpieczne Miasto Szczecin” i wpisanych do „Polityki poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście” można niewątpliwie zaliczyć wzmocnienie Straży Miejskiej. W ciągu trzech lat liczba strażników wzrosła do 87 w 2005 r. (2003 r. – 75 r.). Aby zapewnić większe możliwości działania Straży Miejskiej zakupiono na jej potrzeby nowy sprzęt: fotoradar, 10 nowych samochodów, nowoczesne środki łączności umożliwiające współpracę z innymi służbami w systemie łączności Tetra, co jest przełomem w zakresie łączności.

Inne działanie to przekazanie policji wyremontowanego budynku z przeznaczeniem na komisariat Pogodno. W tym celu Miasto zakupiło nieruchomości o wartości 1,543 mln zł, a dalsze 1,5 mln zł przeznaczyło na jego wyremontowanie. W latach 2004–2005 wydatkowano z budżetu Miasta 500 tys. zł na remonty komisariatów Śródmieście, 300 tys. zł na dofinansowanie zakupu samochodów cywilnych i radiowozów dla potrzeb służb operacyjnych i 100 tys. zł na zakupy innego sprzętu. W dalszym ciągu finansowano też funkcjonowanie Policijnego Telefonu Zaufania.

Bardzo dobrze układa się współpraca Miasta z Państwową Strażą Pożarną. Jej działania wspierane

są przez działającą w Śmierdnicy Ochotniczą Straż Pożarną w dużej części finansowaną przez Miasto. Dzięki dofinansowaniu przez Miasto w latach 2004–2005 za kwotę 4 426,8 tys. zł zakupiono 15 samochodów pożarniczych, w tym od dawna bardzo potrzebny samochód z drabiną dużego zasięgu. W siedzibie KM PSP budowane jest Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego. W latach 2004–2005 Miasto przeznaczyło na ten cel 1 mln zł.

W radach osiedlowych kontynuowane były działania w ramach programu „Bezpieczne Osiedle”. Programy te powstały, aby przeciwdziałać wzrostowi poczucia zagrożenia obywateli i wzrostowi przestępczości wśród nieletnich. Uznano, że skuteczną drogą do osiągnięcia poprawy bezpieczeństwa będzie wzajemna współpraca jednostek samorządu i służb mundurowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. W „Polityce poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście” wymieniono osiedla, w których podejmowano działania objęte tym programem. Są to: Skolwin, Słoneczne, Centrum, Turzyn, Dżetowo-Grabowo, Stare Miasto. W omawianym okresie wspomagano również instytucje i organizacje pozarządowe, nastawione w swoim działaniu na zapobieganie zjawiskom patologicznym wśród dzieci i młodzieży.

Mimo znacznego spadku przestępczości odnotowanego w ostatnich dwóch latach, liczba przestępstw popełnianych w Szczecinie ciągle jeszcze utrzymuje się na niepokojącym poziomie. Sprzyja temu wysoki poziom bezrobocia i związane z tym zubożenie znacznej części społeczeństwa, a także kryzys rodziny i konsumpcyjny styl życia. Wśród rodzin dotkniętych patologiami społecznymi dominują: alkoholizm, przestępczość, przemoc w rodzinie i narkomania. Nadmierne obciążenie pracą wymiaru sprawiedliwości skutkuje wydłużeniem czasu trwania postępowań sądowych. Rośnie liczba przestępstw graniczno-celnych, których sprawcami są zorganizowane grupy przestępcze.

Liczba pożarów powstałych wskutek podpalenia, liczba kolizji i wypadków drogowych, utonięć, wypadków przy pracy oraz naruszeń obowiązujących przepisów ujawnionych przez Straż Miejską wykazuje tendencję wzrostową. Brak jednoznacznych rozstrzygnięć legislacyjnych powoduje, że zintegrowany system zarządzania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa nie jest rozbudowany w wystarczającym stopniu.

Wszystkie te zjawiska wpływają niekorzystnie na poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta i przebywających w mieście turystów.

Zgodnie z opinią resortu spraw wewnętrznych w ostatnich latach w Polsce wzrasta wykrywalność przestępstw i wzrasta również społeczne poczucie bezpieczeństwa. W 2005 r. zaufanie do policji deklarowało 68% badanych osób (w 2004 r. zaufanie takie deklarowało 65%).

Ogólna wykrywalność wzrosła w 2005 r. do poziomu 58,6% (o 2,4% więcej niż w roku 2004). Jest to najlepszy wynik od czasu powstania policji. Wykrywalność wzrosła praktycznie we wszystkich kategoriach najpoważniejszych przestępstw kryminalnych.

Mimo że ogólna liczba przestępstw spadła w 2005 r. o 5,6% w stosunku do roku 2004, to jest to niestety nieodczuwalne dla zwykłego obywatela, dla którego szczególnie dolegliwe są przestępstwa pospolite – kradzieże, włamania, zabór mienia, gdzie sprawców chwyta się zbyt rzadko.

W ostatnich latach mniej widoczna stała się działalność grup zorganizowanych, niestety nie na skutek zmniejszenia się jej rozmiarów, ale zmiany sposobu i pola działania. Obecnie zorganizowane grupy przestępcze wyłudniają kredyty bankowe, nienależny zwrot podatku VAT albo towary z hurtowni za pomocą podstawionych osób – na przykład bezrobotnych, na których nazwiska zakładane są fikcyjne firmy. Oszukują towarzystwa ubezpieczeniowe, fałszują karty kredytowe czy też dopuszczają się oszustw internetowych na klientach banków. Wciąż na dużą skalę odbywa się proceder „prania brudnych pieniędzy”. Oprócz tego typu zagrożeń związanych z działalnością tzw. gangów „białych kołnierzyków”, wzrasta zagrożenie przestępczością związaną z wejściem Polski do UE, czy też ze strony grup bandyckich opartych na pseudokibicach klubów piłkarskich. Dotychczas to do Polski i do Europy Wschodniej trafiały samochody kradzione na Zachodzie, obecnie auta giną w Polsce i wędrują na Zachód, np. do Francji. W 2005 r. skradziono 45 292 samochodów. Liczba ta w porównaniu do roku 2004 (51 150 skradzionych samochodów) spadła. Każdego roku Policja odzyskuje ponad 20% skradzionych pojazdów.

Według centrali CBS w 2004 r. w Polsce działały 262. zorganizowane grupy przestępcze, w tym 32. o charakterze międzynarodowym. To otwarcie granic spowodowało wzrost zagrożenia przestępczością z importu na terenie Polski: grup przestępczych z Litwy, Łotwy, Estonii, Niemiec czy Słowacji.

Największym niewątpliwie sukcesem policji i prokuratury było w ostatnim czasie rozpracowanie grup wprowadzających do obrotu fałszywe paliwo. Słynna już grupa skupiona wokół szczecińskiej firmy paliwowej BGM, to typowy gang „białych kołnierzyków” – ludzi dobrze wykształconych, świetnie zorientowanych w przepisach, utrzymujących szerokie kontakty towarzyskie z elitami politycznymi i społecznymi. Takich grup działa w Polsce znacznie więcej.

Ogromnym problemem ostatnich lat jest korupcja. Liczba przestępstw o tym charakterze w Polsce wynosiła w roku 2005 – 6 096, tj. o 1 825 więcej niż w roku poprzednim. Wskaźnik wykrywalności tego typu przestępstw systematycznie rośnie i wynosił w roku 2005 średnio 99,1%.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Dowództwo Międzynarodowego Korpusu Północ-Wschód,
2. Izba Celna w Szczecinie,
3. Komenda Główna Policji: www.kgp.gov.pl, www.policja.pl
4. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej,
5. Komenda Miejska Policji w Szczecinie,
6. Sąd Okręgowy w Szczecinie,
7. Prokuratura Okręgowa w Szczecinie,
8. Straż Miejska Szczecin,
9. Pomorski Oddział Straży Granicznej,
10. Urząd Statystyczny w Szczecinie.
11. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Szczecin.
12. Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności, Urząd Miasta Szczecin.

**MAPA
POSPOLITE ZDARZENIA PRZESTĘPCZE
ZAISTNIAŁE NA TERENIE SZCZECINA
W 2005 R.
STR. 125**

11

OCHRONA ZDROWIA

11.1. STAN SANITARNY I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA

W celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego miasta Państwowa Inspekcja Sanitarna przeprowadziła w roku 2005 łącznie 9 852 kontrole i wizytacje (w 2004 r. – 9 987).

Oddział Higieny Komunalnej prowadził stały monitoring kontrolny wody przeznaczonej do spożycia, nadzorował warunki produkcji i obrotu żywnością we wszystkich zakładach produkcyjnych i żywienia zbiorowego oraz warunki wprowadzania do obrotu handlowego żywności. Nadzorem sanitarnym objęto również placówki oświatowo-wychowawcze oraz placówki wypoczynkowe.

Tabela 11.1.

LICZBA ZACHOROWAŃ NA WYBRANE CHOROBY ZAKAŻNE W SZCZECINIE		
Nazwa choroby	2004 r.	2005 r.
Wirusowe zapalenie wątroby typu B	13	8
Wirusowe zapalenie wątroby typu C	46	51
Wirusowe zapalenie wątroby typu B+C	1	1
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	1	0
Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych typu bakteryjnego	17	14
Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych typu wirusowego	15	42
Borelioza	12	10
Zatrucia i zakażenia pokarmowe	389	230
Salmonelloza	205	169
Różyczka	37	22
Świnka	257	276
Malaria	1	0
Grypa	2	0

Źródło: Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Szczecinie.

W roku 2004 po raz pierwszy zgłoszono w Szczecinie 2 przypadki choroby Creutzfeldta-Jakoba, a w roku 2005 – 1 przypadek tej choroby.

W 2005 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Szczecinie wydał 78 decyzji o stwierdzeniu chorób zawodowych. 79,5% przypadków dotyczyło osób powyżej 50 roku życia z długim stażem pracy. Stwierdzono też 24 przypadki chorób wywołanych przewlekłym zatruciem dwusiarczkiem węgla. Nastąpił wzrost chorób spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat (w 2004 r. – 9 przypadków, w 2005 – 12), chorób zakaźnych i pasożytniczych (2004 r. – 4, 2005 r. – 11), obustronnym trwałym ubytkiem słuchu (2004 r. – 1, 2005 r. – 3).

W roku 2005 Oddział Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia Stacji Sanitarnej w Szczecinie, realizował zadania problemowe w oparciu o cele Narodowego Programu Zdrowia na lata 1996–2005, wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego na rok 2005 oraz potrzeby lokalne poszczególnych adresatów. Do istotnych zadań oświaty zdrowotnej należy działalność informacyjno-edukacyjna promująca

zdrowy styl życia wśród dzieci i młodzieży, grup pracowniczych i społeczności lokalnej. W ramach tych działań realizowany jest program „Profilaktyka, promocja zdrowia i sprawność dziecka” oraz warsztaty żywieniowe. Istnieje również Sieć Szkół Promujących Zdrowie, które realizują własne programy autorskie, zapraszają autorytety w dziedzinie zdrowia oraz organizują imprezy plenerowe. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta nie tylko dofinansowuje te działania, ale jest również inicjatorem kontaktów szkół z organizacjami pozarządowymi działającymi w tym zakresie.

W związku z możliwością wystąpienia epidemii grypy w roku 2005 rozpoczęto wdrażanie w Szczecinie zintegrowanego systemu nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad grypą SENTINEL. Do tej pory większość przypadków grypy diagnozowanych było klinicznie, co powodowało ich stosunkowo niską wiarygodność etiologiczną.

Pomimo szeroko zakrojonej działalności oświatowo-zdrowotnej i systematycznego podnoszenia poziomu higieny w placówkach służby zdrowia nadal utrzymuje się wysoki poziom zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C. Większa liczba zidentyfikowanych przypadków jest konsekwencją poprawy diagnostyki serologicznej zakażenia, wyegzekwowania obowiązku zgłaszania zachorowań, ale przede wszystkim skutkiem nieprawidłowego postępowania przy naruszaniu ciągłości tkanek podczas zabiegów medycznych i niemedycznych. Brak szczepionki uniemożliwia podniesienie odporności populacji.

Rok 2005 jest kolejnym rokiem wzrostu zachorowań wśród dzieci i młodzieży na świnkę.

Nadal na wysokim poziomie utrzymuje się liczba pokąsań mieszkańców Szczecina przez zwierzęta chore lub podejrzane o wściekliznę. Są to najczęściej zwierzęta domowe (psy, koty) pozostające bez opieki, wyprowadzane na spacer bez smyczy i kagańca. Brak możliwości ustalenia właściciela zwierzęcia pociąga za sobą konieczność wdrożenia szczepień przeciwko wściekliznie u osób poszkodowanych.

W 2005 r. program Szczepień Ochronnych na terenie Szczecina realizowany był przez 351 świadczeniodawców w 95 gabinetach szczepień, które objęły opieką 199 773 osoby, w tym 122 933 powyżej 19 roku życia. Przeprowadzono 478 kontroli oraz 117 rekontroli punktów szczepień.

W roku 2005 nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szczecinie objętych było 1 057 obiektów służby zdrowia (w 2004 r. – 1 200). Jego przedmiotem była kontrola przestrzegania reżimu przeciwepidemiologicznego w placówkach.

W roku 2005 sytuacja w zakresie funkcjonalności w większości szpitali nie zmieniła się. Remonty

bieżące i modernizacje poprawiły jedynie stan techniczny oddziałów.

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szczecinie w 2005 roku były 782 gabinety indywidualnej, indywidualnej specjalistycznej i grupowej praktyki lekarskiej (w roku 2004 – 982 gabinety). Stan sanitarno-techniczny nadzorowanych placówek systematycznie się poprawia. Zdecydowana większość kontrolowanych gabinetów indywidualnych praktyk lekarskich o specjalności zabiegowej ma sterylizatory parowe. Stan sanitarny większości z nich oceniony został jako wystarczający.

W 2005 r. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna nadzorowała 16 domów pomocy społecznej (w roku 2004 – 7). Stwierdzono zły stan techniczny schroniska dla bezdomnych przy ul. Hryniewieckiego. Doraźne remonty nie wpływają na jego poprawę ze względu na brak podpiwniczenia budynku, który stoi na podmokłym terenie.

Nadzorem sanitarnym objętych było 15 basenów kąpielowych. W roku 2005 w czterech przypadkach wydano okresowy zakaz kąpieli ze względu na złe wyniki badań mikrobiologicznych.

Stan techniczny dworca PKP Szczecin Główny ulega ciągle pogorszeniu, co utrudnia utrzymanie bieżącej czystości. Szansą na poprawę sytuacji są rozpoczęte w 2005 roku prace remontowe zabytkowych wiat na peronach.

Tabor komunikacji miejskiej nie jest w najlepszym stanie technicznym z uwagi na wiek, niemniej jednak jego stan sanitarny przed wyjazdem na trasę nie wykazywał większych uchybień.

We wrześniu 2005 r. przeprowadzona została kontrola 30 stacji paliw na terenie województwa zachodniopomorskiego. W 50% skontrolowanych obiektów stwierdzono uchybienia wymogów ich stanu sanitarnego oraz wymogów zachowania bezpieczeństwa obiektu.

Przeprowadzono 2 404 kontrole zakładów żywnościowo-żywnościowych, chemii gospodarczej, opakowań do żywności oraz środków transportu żywności. Ogółem zbadano 427 próbek żywności, z czego zdyskwalifikowano 13, tj. 3% zbadanych. W kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych zbadano 327 próbek, z czego zdyskwalifikowano 13 (3,9%). Wszystkie zakłady żywienia zbiorowego i małej gastronomii zostały ocenione jako zgodne z wymaganiami.

W 2005 roku skontrolowano 548 sklepów spożywczych. Ocen negatywnych nie było. Natomiast w 2004 roku 4,5% sklepów ocenionych zostało negatywnie. W skontrolowanych obiektach sprzedających artykuły pochodzenia zwierzęcego (106) i kioskach spożywczych (71) na targowiskach nie stwierdzono uchybień.

Prowadzone przez Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego w sezonie letnim prace interwencyjne tylko częściowo przynoszą efekt, ponieważ w mieście stale powstają nowe dzikie wysypiska śmieci, szczególnie na obrzeżach miasta.

Problem gromadzenia odpadów stałych w Szczecinie nadal pozostaje nierozwiązany. Nie ma stacji przeładunkowej odpadów. Brakuje oczyszczalni ścieków, także stacji zlewnej nieczystości płynnych dla autokarów turystycznych.

Ustępy publiczne (19) utrzymane są w dobrym stanie sanitarnym. Jedynym mankamentem wydaje się być zbyt mała ich liczba, szczególnie w miejscach uczęszczanych przez turystów (np.: okolice Wałów Chrobrego). Ponadto, należałoby zwrócić uwagę na potrzebę odpowiedniego oznakowania dojścia do istniejących obiektów.

Do przedsięwzięć, które korzystnie wpłynęły na poprawę stanu sanitarnego miasta można zaliczyć:

- dwukrotną powszechną akcją deratyzacji,
- akcją zwalczania komarów, kleszczy i meszek przeprowadzaną na wybranych terenach zielonych administrowanych przez miasto.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny współpracuje z Urzędem Miejskim w zakresie wydawania decyzji o spełnieniu warunków sanitarnych w zakresie obrotu napojami alkoholowymi, realizacji programów oświatowo-zdrowotnych, przekazywania obiektów do użytkowania, uzgadniania środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięć, wśród których przeważają inwestycje dotyczące uzbrojenia w sieci wodociągowe i kanalizacji sanitarnej. W 2005 roku Oddział Nadzoru Zapobiegawczego zaopiniował 48 programów dostosowania zakładów do wymogów nowego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej. Na bieżąco prowadzona jest również współpraca ze Strażą Miejską w zakresie udziału w prowadzonych kontrolach.

Ogólny stan sanitarno-porządkowy terenów miejskich oceniono jako dostateczny. Wynika to z:

- zaniedbania znacznej części terenów,
- nierespektowania ustawy o utrzymaniu porządku i czystości przez mieszkańców,
- niedostatecznego egzekwowania zapisów tej ustawy przez służby prezydenckie.

W obiektach, które są pod ciągłym nadzorem daje się zaobserwować systematyczną poprawę stanu sanitarno-epidemiologicznego.

Należy podkreślić wyraźną poprawę stanu techniczno-sanitarnego placówek oświatowo-wychowawczych w roku 2005 w stosunku do roku poprzedniego. Podejmowane prace remontowe obejmują szeroki, kompleksowy zakres robót, podnosząc standard techniczno-sanitarny. Nadal jednak liczba istniejących sal gimnastycznych jest niewystarczająca.

ca. 24% szkół nie posiada pełnej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego (sale gimnastyczne, boiska przyszkolne). Problem stanowi również zaplecze sanitarne przy salach gimnastycznych.

Niepokojącym zjawiskiem jest ograniczenie profilaktycznej opieki medycznej w placówkach oświatowo-wychowawczych w porównaniu z rokiem 2004. Brakuje lekarzy, a opieka medyczna ograniczona została jedynie do niepełnej opieki pielęgniarskiej, niejednokrotnie bez odpowiedniego zaplecza. Brak lekarzy stwierdzono w 94% placówek, a stomatologa w 88% placówek.

Zgodnie z wytycznymi Ministra Zdrowia, po reformie służby zdrowia wprowadzonej w 1999 roku, kompetencje lekarzy szkolnych przekazane zostały lekarzowi rodzinnemu. Natomiast obecność w szkole pielęgniarki odbywa się na podstawie indywidualnych kontraktów z NFZ na opiekę pielęgniarską nad dzieckiem w miejscu nauczania i wychowania. Niska stawka kapitacyjna proponowana przez NFZ jest przyczyną ograniczonej liczby takich kontraktów.

11.2. FUNKCJONOWANIE SŁUŻBY ZDROWIA

Podstawowa opieka zdrowotna to zespół świadczeń udzielanych przez lekarza pierwszego kontaktu, pielęgniarkę i położną środowiskową.

Tabela 11.2.

ZABEZPIECZENIE MIESZKAŃCÓW W SŁUŻBY PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ*	
wielkość populacji przypadającej na:	
1 lekarza pierwszego kontaktu	2 000
1 pielęgniarkę środowiskowo-rodzinną	1 500
1 położną środowiskowo-rodzinną	5 000
1 pielęgniarkę w miejscu nauczania i wychowania	1 000
1 lekarza stomatologa	4 000

* dane szacunkowe za lata 2004-2005

Źródło: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej UM Szczecin.

Na terenie miasta nie ma publicznych zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych. Opieką długoterminową zajmuje się jedynie Szpital Miejski, który przyjmuje z innych szpitali pacjentów, nie radzących sobie w środowisku domowym.

Wszystkie szpitale w Szczecinie dysponują 4 119 łózkami, co stanowi 10,56 łóżka na 1000 mieszkańców.

Tabela 11.3.

LICZBA ŁÓŻEK I LEKARZY W SZCZECIŃSKICH SZPITALACH W LATACH 2004-2005		
nazwa szpitala	liczba łóżek	liczba lekarzy
Szpital Miejski im. św. Karola Boromeusza, al. Wyzwolenia	162	28
Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 1, ul. Unii Lubelskiej	647	182
Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 2, al. Powst. Wlkp.	369	63
Szpital Wojskowy ul. Piotra Skargi	357	38
Regionalny Szpital Onkologiczny, ul. Strzałowska	227	33
Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Zespolony, ul. Arkońska	982	156
Specjalistyczny Samodzielny Publiczny ZOZ nad Matką i Dzieckiem, ul. Wojciecha	116	26
Samodzielny Publiczny Wojewódzki Zakład Gruźlicy i Chorób Płuc, ul. Janosika	115	10
Specjalistyczny Szpital im. Prof. Alfreda Sokołowskiego, ul. Sokołowskiego	380	50
Samodzielny Publiczny Specjalistyczny ZOZ Zdroje, ul. Mączna	599	74
ZOZ Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, ul. Jagiellońska	165	24

Źródło: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej UM Szczecin.

Opieka paliatywna nad pacjentem terminalnym (tzn. takim, dla którego nie ma pozytywnego rokowania i który otrzymuje jedynie leki poprawiające samopoczucie) lub w bólu prowadzona jest przez:

- Hospicjum św. Jana Ewangelisty funkcjonujące jako niepubliczny zakład opieki zdrowotnej, w którego skład wchodzi:
  - Hospicjum stacjonarne posiadające 22 miejsca leżące; w 2005 r. opieką objętych było w nim 255 pacjentów,
  - Hospicjum domowe, które w 2005 r. objęło opieką 265 osób,
  - Poradnia opieki paliatywnej, która w 2005 r. objęła opieką 447 pacjentów,
  - Hospicjum pobytu dziennego utworzone w 2005 r. dla pacjentów dochodzących; opieką objęto 26 pacjentów.
- Poradnię Medycyny Paliatywnej wraz z Zespołem Domowym Wyjazdowym, które funkcjonują przy Regionalnym Szpitalu Onkologicznym i świadczą usługi medyczne w formie porad lekarskich oraz opieki domowej; w 2005 r. przyjęto 1 177 pacjentów, a opieką domową objęto 623 pacjentów.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Amimed”, który w 2005 r. objął opieką 28 osób.

Opiekę domową świadczą również:

- Fundacja Dom Hospicyjny „Gościniec Królowej Apostołów” w Szczecinie,
- Fundacja Zachodniopomorskie Hospicjum dla Dzieci.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje:

- poradnie lekarza podstawowej opieki medycznej,
- poradnie całodobowe,
- poradnie specjalistyczne.

W 2004 roku funkcjonowało ogółem 165 przychodni, ośrodków zdrowia i poradni (z tego 38 publicznych). Udzieliły one łącznie 2 899 806 porad, w tym 2 510 640 lekarskich i 389 166 stomatologicznych. W 2005 roku podstawową opiekę medyczną prowadziło 77 jednostek, opiekę całodobową – 76, a opiekę specjalistyczną – 69 placówek.

W Szczecinie w 2005 r. funkcjonowało 7 żłobków. Limit miejsc w żłobkach (600) wykorzystany był w 2005 roku w 90,1%.

Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego dysponowała w 2005 r. 7 karetkami ratunkowymi oraz 7 karetkami wypadkowymi. Średni czas dojazdu jednostki ratownictwa medycznego do zachorowania wynosił 15 minut, a do wypadku 9 minut.

W 2004 r. liczba wyjazdów ogółem wynosiła 53 735. Najwięcej wezwań było do domu – 40 145 razy, najmniej do szkoły – 365.

Liczba osób, którym udzielono świadczenia zdrowotnego, wynosiła w 2004 r. 53 843 osoby.

W 2005 r. liczba wyjazdów Pogotowia Ratunkowego do wypadków wynosiła 7 072, wyjazdów do zachorowań było 41 737.

Prywatne Pogotowie Medyczne „Falck” dysponowało w 2005 r. 11 karetkami (2 reanimacyjne, 2 wypadkowe, 7 transportowych, w tym 3 dializowe).

Podstawowym zadaniem Regionalnego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej jest organizowanie i prowadzenie działalności w zakresie krwiodawstwa i krwiolecznictwa. Liczba krwiodawców w Szczecinie wynosiła na koniec 2005 roku – 5 910 i wzrosła w stosunku do 2004 roku o 641 osób.

Dostępność do poradni rehabilitacyjnych jest bardzo niska, pacjenci na przyjęcie muszą oczekiwać ponad rok. Sytuacja ta jest spowodowana liczbą zakontraktowanych świadczeń z Narodowym Funduszem Zdrowia, jak również niewielkimi nakładami finansowymi na rehabilitację leczniczą. W 2005 roku Narodowy Fundusz Zdrowia przeznaczył na rehabilitację w województwie zachodniopomorskim – 36 038 214 zł, co przy 16 948 65 mieszkańcach województwa daje 21,26 zł na jednego mieszkańca.

W 2005 r. mieszkańcy Szczecina mogli korzystać ze 132 aptek i 2 punktów aptecznych. Apteki te zatrudniały 664 farmaceutów, w tym 215 mgr. farmacji. W 2004 r. na terenie miasta funkcjonowało 129 aptek, w tym 127 prywatnych. Zatrudniały one łącznie 645 farmaceutów (prywatne – 636).

Tabela 11.4.

FINANSOWANIE WYBRANYCH PROGRAMÓW PROFILAKTYKI I PROMOCJI ZDROWIA W 2005 r.	
Nazwa programu	Kwota (zł)
Profilaktyka chorób zakaźnych – dodatkowe szczepienia ochronne dla dzieci	100 000
Profilaktyka i sprawność dziecka – program dla dzieci siedmioletnich	20 000
Program nauki emisji głosu dla nauczycieli	50 000
Profilaktyka gruźlicy dla osób z grupy ryzyka	10 000
Profilaktyka raka piersi – program edukacyjno-diagnostyczny	100 000
Edukacja oraz wczesna rehabilitacja fizyczna i psychiczna kobiet po mastektomii	20 500
Profilaktyka i wczesne wykrywanie cukrzycy oraz przeciwdziałanie powikłaniom	30 000
Szkoła dla rodziców oczekujących dziecka	10 400
Wszechstronna aktywizacja ludzi w wieku starszym – Uniwersytet Trzeciego Wieku	19 000
Profilaktyka i Promocja zdrowia wśród dzieci z zaburzeniami rozwojowymi w zakresie intelektualnym	25 000
Wczesna diagnoza i kompleksowa rehabilitacja dzieci i młodzieży z wadą słuchu, prowadząca do samodzielnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym	15 000
Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS	15 000

Źródło: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej UM Szczecin.

Działania podejmowane przez Gminę Miasto Szczecin w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia wynikały wprost z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Promocji Zdrowia na 2005 rok.

Na profilaktykę i promocję zdrowia Miasto wydatkowało w 2004 roku kwotę 430 893 zł, natomiast w 2005 roku – 514 642 zł.

W ramach realizacji programów zdrowotnych, Miasto finansuje zakup świadczeń medycznych skierowanych do wybranych grup ludności. Programy zdrowotne dotyczą osób bezdomnych, nieubezpieczonych, noworodków społecznych. Środki te przeznaczane są także na dofinansowanie opieki długoterminowej w Szpitalu Miejskim czy zakup świadczeń polegających na wystawianiu kart zgonu na wezwanie policji.

W 2004 roku na zakup świadczeń zdrowotnych z budżetu Miasto wydało 895 tys. zł oraz 1,3 mln zł na inwestycje. W 2005 roku na zakup świadczeń zdrowotnych z budżetu Miasta przeznaczono 1,6 mln zł oraz 252,5 tys. zł na inwestycje.

Narodowy Fundusz Zdrowia w 2005 roku zawarł 65 umów (w 2004 r. – 66) z placówkami świadczącymi podstawową opiekę zdrowotną i 76 (w 2004 r. – 77) z instytucjami świadczącymi ambulatoryjną opiekę zdrowotną.

Potwierdzona lista aktywnych pacjentów u lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w 2004 roku wynosiła 381 671 osób (92,7% wszystkich mieszkańców Szczecina). W 2005 roku było ich już 388 634 (94,4% mieszkańców).

Średni czas oczekiwania jednego pacjenta na realizację świadczenia medycznego przez specjalistę

wynosił w grudniu 2005 roku 61,86 dni (w grudniu 2004 r. – 52,30 dni).

W latach 2004–2005 nastąpiło znaczne pogorszenie w funkcjonowaniu służby zdrowia. Wydłużył się czas oczekiwania na poradę lekarską, brakuje odpowiednich procedur w zakresie podziału zadań i obowiązków między poszczególnymi służbami. Środki na finansowanie świadczeń zdrowotnych przyznawane przez NFZ w kontraktowaniu hospitalizacji i ambulatoryjnej specjalistycznej opieki są zbyt małe w stosunku do potrzeb i możliwości zarówno publicznej, jak i niepublicznej opieki zdrowotnej. Taka sytuacja wymusza na pacjentach konieczność długiego oczekiwania na świadczenia specjalistyczne bądź korzystania z odpłatnych wizyt i badań.

Na terenie miasta funkcjonuje 77 poradni lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Poradnie rozmieszczone są w sposób zaspokajający potrzeby mieszkańców. Odległości od miejsca zamieszkania do najbliższej poradni pokonywane są w czasie około 15 minut.

Poradnie pracują w godzinach od 8.00 do 18.00 od poniedziałku do piątku. W celu zabezpieczenia podstawowej opieki zdrowotnej w pozostałym czasie uruchomiono całodobową opiekę w 13 poradniach na terenie miasta. W efekcie każdy mieszkaniec Szczecina ma całodobowy dostęp do opieki medycznej.

Do większości lekarzy specjalistów skierowanie wydaje lekarz podstawowej opieki zdrowotnej. W poradniach lekarzy specjalistów dostępna jest informacja na temat limitów świadczeń kontraktowanych z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Obecna sytuacja służby zdrowia w Polsce charakteryzuje się problemami finansowymi, brakiem spójności w systemie opieki zdrowotnej oraz słabą pozycją pacjenta. Taki stan to m.in. efekt wieloletniego niedofinansowania, częstych zmian regulacji prawnych i wadliwego systemu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

Problemy te dotyczą również służby zdrowia w województwie zachodniopomorskim.

Najwięcej środków przeznaczono w województwie na lecnicтво szpitalne (2005 r. – 634 596 691 zł) i ambulatoryjną opiekę specjalistyczną (2005 r. – 103 145 867 zł). Na lecnicтво szpitalne NFZ przeznaczył w 2005 roku 374,42 zł na jednego mieszkańca województwa, co plasuje nasze województwo na 4 miejscu, wśród wszystkich województw. Na ambulatoryjną opiekę specjalistyczną przeznaczył 60,86 zł na mieszkańca województwa (8 miejsce w kraju).

Wobec niewystarczających kwot przeznaczanych na leczenie szpitalne, przy jednoczesnym zaleganiu przez NFZ z refundacją świadczeń, sytuacja szpitali pogarsza się, rośnie zadłużenie. Część szczecińskich placówek zalegała nawet pracownikom z wypłatą

wynagrodzeń, brakowało pieniędzy na remonty i nowy specjalistyczny sprzęt. W lepszej sytuacji jest jedynie Szpital Miejski dzięki systematycznemu oddłużaniu i doinwestowywaniu placówki przez Miasto.

Kolejnym problemem jest brak miejsc w szpitalach na niektórych oddziałach. Zdecydowanie najgorsza sytuacja panuje na oddziałach onkologicznych. Za mało w stosunku do potrzeb jest także łóżek na oddziałach psychiatrycznych i oparzeniowych, czy wreszcie na oddziale geriatrycznym, co, przy obserwowanej tendencji starzenia się społeczeństwa, nie napawa optymizmem.

W Szczecinie i województwie brakuje samodzielnych szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR). Wg opracowanego w 2003 roku Systemu Zintegrowanego Ratownictwa w Zachodniopomorskiem powinno działać 14 szpitalnych oddziałów ratunkowych (na jeden SOR powinno przypadać średnio 100–130 tys. mieszkańców). Tymczasem, wg stanu na koniec 2004 r., w województwie działały trzy SOR-y, z czego jeden w Szczecinie. Dla porównania: 24 w województwie wielkopolskim, a w lubelskim 20. Przyczyn można upatrywać w systemie finansowania ratownictwa (środki na wyposażenie SOR-ów szpitale woła przeznaczyć np. na wyposażanie izb przyjęć). Należy mieć nadzieję, że kwestię tę, podobnie jak współpracę SOR z pozostałymi służbami ratowniczymi, ureguluje ustawa o ratownictwie medycznym.

Dużym problemem jest również utrudniony dostęp pacjentów do bezpłatnej specjalistycznej opieki zdrowotnej. Tymczasem wraz z pogłębianiem się procesu starzenia społeczeństwa Szczecina wzrasta zapotrzebowanie na usługi medyczne, zwłaszcza specjalistyczne. W niektórych szczecińskich poradniach na wizytę u kardiologa czy alergologa oczekuje się około trzech miesięcy, na wizytę u dermatologa i ginekologa około miesiąca. W województwie zachodniopomorskim wydatki na zdrowie w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym systematycznie rosną i w 2004 roku stanowiły prawie 5% ogółu wydatków przypadających na 1 osobę w rodzinie, podobnie jest w całej Polsce. Jedną z przyczyn takiej sytuacji, obok utrudnionego dostępu do bezpłatnej specjalistycznej opieki zdrowotnej i starzenia się społeczeństwa, jest z pewnością wzrost cen leków.

Problemy w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia wynikają ze znacznego niedofinansowania tego obszaru. Bezpośrednim skutkiem takiego stanu rzeczy są ograniczone możliwości realizowania programów zdrowotnych. W konsekwencji ma to wpływ nie tylko na brak poprawy ogólnego stanu zdrowotności mieszkańców Szczecina, ale również ogranicza możliwości edukacji zdrowotnej i szeroko rozumianej świadomości poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie.

11.3. GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Organy administracji rządowej i jednostek samorządu gminnego są obowiązane do:

- podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy;
- popierania i tworzenia rozwoju organizacji społecznych, których celem jest krzewienie trzeźwości i abstynencji, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, jak również zapewnienia warunków sprzyjających działaniom tych organizacji;
- współpracy z Kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Wykonując zadania w tym zakresie Gmina Miasto Szczecin udziela dotacji fundacjom, stowarzyszeniom oraz organizacjom na realizację różnego rodzaju programów, wspiera rodziny osób uzależnionych oraz doposaża i utrzymuje placówki instytucji i organizacji zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Na realizację wymienionych zadań Gmina przeznaczyła w 2004 roku 6 681 950 zł, natomiast w 2005 roku – 6 643 781 zł.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzona jest działalność informacyjno-edukacyjna, organizowane są warsztaty artystyczne, zajęcia sportowo-rekreacyjne, spotkania integrujące lokalną społeczność zaangażowaną w problem uzależnień na terenie Szczecina. Prowadzi się również i powołuje kolejne świetlice środowiskowe z dożywianiem dzieci.

Miasto włączyło się także do realizacji przedsięwzięć międzynarodowych:

- „Szybka ocena prawa i polityki wobec narkotyków w krajach Centralnej i Wschodniej Europy – oraz krajach byłego Związku Radzieckiego”, którego autorem jest Stowarzyszenie na rzecz Przeciwdziałania Chorobom Zakaźnym na terenie Pomorza Zachodniego, program jest realizowany we współpracy z Nationale Health Institute USA, dotyczy dożylnego używania narkotyków, a więc formy związanej ze szczególnie wysokim ryzykiem negatywnych konsekwencji zdrowotnych (HIV, WZW);
- umowa twinningowa Niemcy – Polska „Program Narkotykowy”, na bazie której lokalne organizacje pozarządowe po obu stronach granicy nawią-

zują współpracę w zakresie przeciwdziałania narkomanii;

- Program Bordernet realizowany na terenie województwa zachodniopomorskiego i Meklemburgii Pomorza Wschodnim, który powstał z inicjatywy UE, jego zadaniem jest wyrównanie różnic po obu stronach granicy w zakresie prewencji, diagnostyki i terapii HIV/AIDS oraz STI.

W realizację zadań wynikających z programu zaangażowanych jest wiele podmiotów. Są to, poza Gminą Miasto Szczecin, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Ośrodek Terapii Uzależnień od Alkoholu, Miejska Izba Wytrzeźwień, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Urząd Marszałkowski, Poradnia Nabytych Niedoborów Immunologicznych, szpitale, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, szkoły, uczelnie, Komenda Miejska Policji, sądy, rady osiedlowe, mass media. Pozyskano też nowe podmioty do realizacji zadań własnych gminy, tj.: kluby i organizacje sportowe, towarzystwa powołujące funkcjonowanie świetlic środowiskowych oraz zajmujące się profilaktyką narkomanii, których pojawienie się wynikało z nowelizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości, a tym samym rozszerzyło ofertę dla mieszkańców miasta.

Efektom tych wszystkich działań jest wzrost liczby pacjentów korzystających z różnego rodzaju inicjatyw terapeutycznych. Opieką obejmuje się również coraz większą liczbę osób współuzależnionych.

11.4. DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zgodnie ze spisem ludności przeprowadzonym w 2002 roku przez Urząd Statystyczny liczba osób niepełnosprawnych (zgodnie z ich własną deklaracją) w Szczecinie wynosiła 55 463 osoby. Nie wszystkie te osoby posiadają jednak orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydaje w Szczecinie Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.

Tabela 11.5.

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W SZCZECINIE Z ORZECZENIEM POWIATOWEGO ZESPOŁU DS. ORZECZANIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI		
	2004 r.	2005 r.
osoby niepełnosprawne, w tym	3 258	4 156
z wykształceniem wyższym	170	240
niepełnosprawni o stopniu umiarkowanym i lekkim	1 899	2 520

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.

Wśród zarejestrowanych w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności tylko 253 osoby niepełnosprawne były zatrudnione w roku 2004 i 338 w roku 2005.

W budżecie Miasta w roku 2004 wydatki na rzecz rehabilitacji społecznej wynosiły 445 tys. zł, natomiast w roku 2005 na rzecz osób niepełnosprawnych przeznaczono 610 tys. zł. Kwota ta wydatkowana została przede wszystkim na działalność organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych oraz na wkład własny projektu Phare 2002 „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Środowisko osób niepełnosprawnych w Szczecinie jest wspierane przez 26 organizacji pozarządowych.

Z budżetu Miasta finansowana jest również działalność Biura Obsługi Komunikacyjnej Osób Niepełnosprawnych. W roku 2004 wydatki na ten cel wyniosły 979 tys. zł, w tym na zakup busów – 337 tys. zł, natomiast w roku 2005 wydatkowano 796 tys. zł, z czego 108 tys. zł na inwestycje.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Urząd Miasta Szczecin,
2. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
3. Zachodniopomorski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia,
4. Zachodniopomorskie Centrum Organizacji i Promocji Zdrowia.

12

SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

12.1. IDENTYFIKACJA PODSTAWOWYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Identyfikacja rzeczywistego poziomu problemów społecznych i zjawisk patologicznych w środowisku miejskim jest niezwykle trudna. Można jednak wskazać na główne rodzaje problemów i zjawisk, określając ich przybliżone rozmiary oraz tendencje w ostatnich latach.

Wśród najistotniejszych problemów społecznych w mieście należy wyróżnić:¹

- ubóstwo: zdiagnozowany poziom natężenia ubóstwa w Szczecinie określa się jako wysoki (wyższy od przeciętnej dla miast podobnej wielkości w Polsce) i pogłębiający się, a w niektórych dzielnicach miasta identyfikowany nawet jako bardzo wysoki, co oznacza przestrzenną koncentrację ubóstwa;
- bezrobocie: podstawowa przyczyna ubóstwa. Wśród miast wojewódzkich w Polsce Szczecin, wg stanu na koniec 2005 r., jest na 3. miejscu, jeśli chodzi o stopę bezrobocia (Łódź – 16,4%, Kielce – 14,4%, Szczecin – 14,1%), ponad 40% bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy powyżej roku;
- stan zdrowia mieszkańców oraz problemy ludzi starszych i niepełnosprawnych: część zdiagnozowanych zaniedbań zdrowotnych oraz schorzeń fizycznych i psychicznych to konsekwencje ubóstwa; Społeczność Szczecina należy do jednych z najstarszych wśród miast wojewódzkich, wg stanu na koniec 2004 r. 16,6% mieszkańców to ludność w wieku poprodukcyjnym, dla porównania – w Polsce 15,3%. Osoby w podeszłym wieku w większym stopniu wymagają pomocy medycznej, często jednak nie mogą sobie pozwolić na korzystanie z usług komercyjnych placówek medycznych, zwłaszcza porad specjalistów. Coraz częściej wskazuje się też na problem chorób psychicznych jako rezultat bezradności związanej z długotrwałym pozostawianiem w biedzie – depresje, stany lękowe związane z problemem ubóstwa nabytego, nagłego pogorszenia się sytuacji materialnej czy degradacji statusu społecznego (osoby bezrobotne).

Mimo istniejących instrumentów prawnych w polityce zatrudnienia, pogarsza się w mieście sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

- problemy rodzin i patologie życia rodzinnego: zła sytuacja ekonomiczna i bezradność (często wyuczona) rodziców przekłada się na problemy opiekuńczo-wychowawcze. Dzieci w rodzinach dotkniętych problemami społecznymi i zjawiskami patologicznymi są często zaniedbane, mają trudności w nauce, przekazywane im są negatywne wzorce.

Zaobserwowana w ostatnich latach zwiększająca się liczba zgłoszeń przemyocy w obrębie rodziny nie jest objawem nasilenia się patologii życia rodzinnego, a raczej zwiększenia świadomości społecznej dotyczącej tego typu dysfunkcji oraz działania form pomocy (np. Niebieska Linia), które ułatwiają ujawnianie patologii.

Wielodzietność jako problem społeczny występuje w rodzinach korzystających z instytucjonalnych form pomocy socjalnej. Wraz z liczbą posiadanych dzieci w rodzinie objętej pomocą zwiększa się też prawdopodobieństwo dziedziczenia uzależnienia od otrzymywanej pomocy;

- bezdomność i osadnictwo nieformalne: liczba bezdomnych w ciągu ostatnich lat nie zwiększyła się znacząco, zmieniają się natomiast niektóre zjawiska związane z bezdomnością – występuje np. wzrost przestępczości wśród bezdomnych. Innym zjawiskiem jest instytucjonalizacja strategii, jakie przyjmują bezdomni, aby radzić sobie ze swoją sytuacją. Najważniejsza z nich to zamieszkiwanie na działkach, co nie jest specyfiką wyłącznie szczecińską. Według szacunków Zarządów Państwowych Ogródków Działkowych zjawisko to dotyczy ponad 1 300 osób, w tym ok. 200 dzieci, należy jednak wyraźnie podkreślić, że są to jedynie szacunki i mogą znacznie odbiegać od rzeczywistych danych. Nieformalne mieszkalnictwo w obszarze działek wiąże się, poza niedogodnościami wynikającymi z braku odpowiedniej infrastruktury technicznej, z brakiem meldunku, a to z kolei ogranicza szanse na przerwanie procesu marginalizacji, uniemożliwia znalezienie pracy;
- niska jakość infrastruktury w miejscu zamieszkania (dotyczy to niektórych obszarów miasta): brak ofert spędzania czasu wolnego (osiedlowych ośrodków kulturalnych, centrów sportowych, rekreacyjnych, ofert dla ludzi starszych), jak również brak odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej również należą do grupy czynników pogłębiających istniejące niekorzystne zjawiska społeczne.

Opisując podstawowe problemy społeczne, należy nawiązać również do wybranych zjawisk patologicznych, w tym przede wszystkim uzależnienia od alkoholu. Wzrasta średnie spożycie alkoholu na jednego mieszkańca, obniża się też wiek młodzieży próbującej alkoholu i regularnie upijającej się. Poważnym zjawiskiem patologicznym jest również przestępczość wśród nieletnich i młodzieży.

Problemy społeczne i zjawiska patologiczne są w Szczecinie silnie zróżnicowane przestrzennie. Inne problemy można zidentyfikować w Śródmieściu, gdzie gęstość zaludnienia jest większa (większe natężenie przestępczości, uzależnienia, czy syndrom wyuczony bezradności), inne w osiedlach północnych (gdzie zidentyfikowano największe natężenie ubóstwa, silniejsze więzi sąsiedzkie i mniejsze natę-

¹ Szereg problemów szerzej opisano w innych częściach *Raportu*: Rozdział 7 Rynek pracy (bezrobocie), Rozdział 9 Demografia (sytuacja ekonomiczna ludności, struktura wiekowa ludności).

żenie przestępczości niż w obszarach centralnych miasta). W osiedlach z nowszą substancją mieszkaniową (z lat 80. i 90.) większy problem stanowi bezrobocie nabyte osób w wieku produkcyjnym, a mniej widoczne są problemy ludzi starszych. Ponadto, większość osiedli zróżnicowana jest wewnętrznie, także pod względem enklaw biedy i ubóstwa, w których problemy społeczne występują w większym lub mniejszym natężeniu. Istniejące zróżnicowania społeczno-przestrzenne będą się pogłębiać i umacniać.

12.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ

Zasady ogólne pomocy społecznej w Polsce reguluje *ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. z późn. zm.* oraz wynikające z niej akty wykonawcze. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej spoczywa na organach administracji rządowej i samorządowej, które aktywnie współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem katolickim i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Zadania te polegają w szczególności na:

- tworzeniu warunków organizacyjnych dla funkcjonowania pomocy społecznej poprzez prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury społecznej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej;
- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej, rozumianej jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc rodzinom i osobom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;
- realizacji innych zadań wynikających ze zidentyfikowanych potrzeb społecznych i rozwijaniu nowych form pomocy i samopomocy w ramach tych potrzeb.

Realizacja celów i zadań pomocy społecznej wymaga odpowiednio rozbudowanej, komplementarnej sieci jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, którą tworzą:

- ośrodki pomocy społecznej (na szczeblu gminy),
- powiatowe centra pomocy rodzinie (na szczeblu powiatu),
- regionalne ośrodki polityki społecznej (na szczeblu województwa).

Poza wymienionymi głównymi służbami organizacyjnymi pomocy społecznej są to również różnego rodzaju placówki świadczące usługi adresowane do określonych kategorii osób:

- domy pomocy społecznej,

- placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- ośrodki wsparcia,
- ośrodki interwencji kryzysowej.

Istniejącą sieć jednostek pomocy społecznej w Szczecinie tworzą w przeważającej części jednostki organizacyjne Gminy Miasto Szczecin oraz placówki prowadzone przez podmioty niepubliczne. Oferowana pomoc społeczna to zarówno liczne świadczenia pieniężne, jak również rozmaite formy wsparcia niefinansowego. Świadczenia pieniężne wypłacane są osobom i rodzinom, których dochód na osobę nie przekracza poziomu określonego w *ustawie o pomocy społecznej*. Pomoc niefinansowa obejmuje głównie usługi pracowników społecznych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz usługi realizowane w miejscu zamieszkania beneficjenta. Osoby wymagające stałej opieki mogą korzystać ze wsparcia zapewnianego przez specjalne jednostki pomocy społecznej, takie jak: domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze czy ośrodki wsparcia.

Z punktu widzenia odbiorcy świadczeń podstawowym organizatorem pomocy społecznej na terenie Szczecina jest samorząd Miasta. Wielkość wydatków na pomoc społeczną z budżetu Miasta w kolejnych latach wynosiła odpowiednio²: 2002 r. – 105 365,8 tys. zł, 2003 r. – 106 140,7 tys. zł, 2004 r. – 133 636,4 tys. zł, 2005 r. – 153 911,4 tys. zł).

Zmiany wprowadzone w 2004 r. w *ustawie o pomocy społecznej*, jak też późniejsze, zmierzały do rozszerzenia zakresu zadań własnych gmin i powiatów poprzez przekazywanie do realizacji jako zadania własne zadań dotychczas zleconych oraz poprzez zwiększenie zakresu zadań zleconych. Wiąże się to również ze sposobem finansowania – zadania własne finansowane są dochodami własnymi, natomiast na realizację zadań zleconych miasto otrzymuje dotacje z budżetu państwa. W przypadku Szczecina dochodami własnymi finansowane od 2004 r. są m.in. zasiłki okresowe – częściowo, dodatki mieszkaniowe, utrzymanie PUP, utrzymanie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, wsparcie rodzin zastępczych, fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli i byłych pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych. Od 1 maja 2004 r. zadaniem Miasta (zleconym i finansowanym dotacją celową z budżetu państwa) jest realizacja świadczeń rodzinnych (na podstawie *ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. z późn. zm.*).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić można, iż wydatki z budżetu Miasta na realizację zadań w sferze społecznej utrzymują się od lat na zbliżo-

² Kwoty te nie obejmują środków przekazywanych z budżetu Miasta na Żłobki Miejskie (2002 r. – 5 282,5 tys. zł, 2003 r. – 4 729,6 tys. zł, 2004 r. – 4 770,6 tys. zł, 2005 – 5 860,7 tys. zł).

nym poziomie, co nie znaczy że wydatkowane kwoty zaspokajają w pełni potrzeby w tym zakresie.

Blisko połowę wydatków z budżetu Miasta na zadania w sferze pomocy społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (szerzej rozdz. 12.3.1.). Pozostała część wydatków, tj. 61 408,7 tys. zł w 2004 r. i 86 310,9 tys. zł w 2005 r. wiązała się z realizacją takich zadań, jak:

- prowadzenie placówek pomocy społecznej (2004 r. – 23 093,5 tys. zł, 2005 r. – 27 697,5 tys. zł), w tym m.in.: całodobowych Domów Pomocy Społecznej (2004 r. 12 034,6 tys. zł, 2005 r. – 12 834,6 tys. zł) oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych (2004 r. – 8 679,5 tys. zł, 2005 r. – 11 294,2 tys. zł) oraz
- świadczenia rodzinne (2004 r. – 37 860,9 tys. zł, 2005 r. – 55 519,2 tys. zł). Ze świadczeń rodzinnych skorzystało odpowiednio: w 2004 r. 14 291 rodzin, a w 2005 r. – 16 246.

Do zadań realizowanych przez samorząd województwa w ramach pomocy społecznej należy między innymi: identyfikacja przyczyn ubóstwa, określanie potrzeb i skali środków przeznaczanych na działania w zakresie pomocy społecznej (we współpracy z gminami i powiatami), opracowywanie strategii rozwoju, przygotowywanie i wdrażanie celowych programów służących realizacji zadań pomocy społecznej i ich dofinansowywanie, organizowanie kształcenia (w tym prowadzenie szkół służb społecznych oraz szkolenia zawodowego kadr pomocy społecznej). Najważniejsze działania przeprowadzone przez samorząd województwa zachodniopomorskiego w 2004 i 2005 r. związane są z opracowywaniem, wdrażaniem i dofinansowaniem celowych programów służących realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, są to m.in.:

- „Program przeciwdziałania marginalizacji społecznej” (2004, 2005),
- „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie” (2004),
- „Świąteczna Gwiazdka” (2004),
- „Aktywizacja społeczna osób starszych” (2005),
- „Świąteczna pomoc dla dzieci z rodzin najuboższych” (2005).

W latach 2004–2005 dotacje w wysokości 940,8 tys. zł na realizację powyższych programów otrzymało 16 szczecińskich organizacji pozarządowych. Programy inicjowane i finansowane przez samorząd województwa adresowane są do wszystkich mieszkańców regionu, szacuje się, że w 2005 r. odbiorcami działań programowych było ok. 800 mieszkańców Szczecina.

Działania wojewody koncentrują się nie na bezpośrednim wsparciu odbiorców pomocy społecznej, lecz na strategicznych aspektach funkcjonowania pomocy społecznej w danym województwie. Jego zadaniem jest m.in. ocena stanu i efektywności pomocy społecznej, koordynacja działań podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego,

nadzór nad przestrzeganiem wymaganego standardu świadczonych usług, wydawanie i cofanie zezwoleń na prowadzenie domów pomocy społecznej (prowadzenie rejestru tych placówek) oraz koordynowanie działań w zakresie integracji ze społeczeństwem osób posiadających status uchodźcy.

12.3. JEDNOSTKI POMOCY SPOŁECZNEJ – INFRASTRUKTURA I DZIAŁALNOŚĆ

12.3.1. DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY RODZINIE³

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie jest samodzielną jednostką budżetową Gminy Miasto Szczecin będącą koordynatorem pomocy społecznej w mieście. Pełniąc funkcję ośrodka pomocy społecznej oraz powiatowego centrum pomocy rodzinie, MOPR, poprzez 4 rejonowe ośrodki pomocy społecznej, realizuje podstawowe zadania publiczne z zakresu pomocy społecznej (zadania własne i zlecone gminy oraz powiatu), w tym m.in.: udziela bezpośredniej pomocy osobom i rodzinom, wydaje decyzje kierujące do placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej oraz ośrodków wsparcia, zapewnia realizację dodatków mieszkaniowych.

Na koniec 2005 r. zatrudnienie w MOPR wyniosło 248,5 etatów, w tym 157,5 etatów pracowników socjalnych. W porównaniu z 2003 r. (208 etatów, w tym 148 pracowników socjalnych) przyrost etatów ogółem jest większy niż przyrost etatów pracowników socjalnych.

Budżet MOPR wyniósł w 2004 r. 68 841,07 tys. zł, a w 2005 r. – 65 416,1 tys. zł. Najbardziej znaczący wydatek – ponad jedna trzecia wydatków ogółem – stanowiła wypłata dodatków mieszkaniowych: 2004 r. – 26 192,6 tys. zł, 2005 r. – 21 765,9 tys. zł. W 2005 r. z tej formy wsparcia skorzystało 14 620 osób, a średnia wysokość dodatku wynosiła 165,41 zł. Jednocześnie podkreślić należy, że spadek wysokości wypłacanych świadczeń z tego tytułu w 2005 r. w stosunku do roku poprzedniego jest następstwem bardziej wnikliwego rozpatrywania wniosków z szerszym wykorzystaniem wywiadu środowiskowego dla ustalenia faktycznej sytuacji socjalnej wnioskodawcy.

Kolejną ważną pozycją w budżecie MOPR są zasiłki i pomoc w naturze (w tym zasiłki stałe). Wynosiły one odpowiednio: w 2004 r. – 18 136,4 tys. zł, w 2005 r. – 19 226,5 tys. zł). Z tej formy pomocy skorzystały w 2005 r. 17 154 osoby (w tym 2 589 z zasiłków stałych). W 2004 r. w porównaniu z latami ubiegłymi zmniejszeniu uległa wysokość wydatków na zasiłki i pomoc w naturze, co jest bezpośrednim następstwem zmian przepisów prawa, a nie dowodem na zahamowanie pogłębiającej się

³ Szczegółowe dane dotyczące działalności MOPR dostępne są pod adresem www.bip.mopr.szczecin.pl

w ostatnich latach pauperyzacji mieszkańców Szczecina. Wśród powodów przyznania zasiłku i udzielenia pomocy w naturze dominuje ubóstwo i bezrobocie (ok. 60% przypadków), a także niepełnosprawność i długotrwała choroba (ok. 20%).

W 2005 r. MOPR w ramach realizacji swoich zadań udzielił pomocy około 46 tys. osób, zestawienie według wybranych form udzielonego wsparcia przedstawia Tabela 12.1.

Tabela 12.1.

KORZYSTAJĄCY ORAZ WYSOKOŚĆ WYBRANYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ W 2005 r.		
Rodzaj świadczenia	Kwota [tys. zł]	Liczba osób
zasiłki stałe	8 129,6	2 589
zasiłki celowe, okresowe i pomoc w naturze	11 096,9	14 565
dotatki mieszkaniowe	21 765,9	14 620
usługi opiekuńcze	2 024,0	1 075
usługi opiekuńcze specjalistyczne dla osób psychicznie chorych	380,0	160
dożywianie (dzieci)	2 239,4	3 443

Źródło: MOPR.

Podkreślić należy jednocześnie, że porównanie wysokości poszczególnych rodzajów świadczeń oraz przedstawienie tendencji w tym zakresie jest utrudnione z uwagi na zmiany przepisów odnośnie m.in. przeznaczenia poszczególnych świadczeń oraz kryteriów ich przyznania.

W ramach działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie MOPR realizuje zadania prorodzinne prowadzone w stosunku do dzieci i młodzieży o ograniczonej władzy rodziców biologicznych. Zadania te obejmują przede wszystkim: organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, zakładów dla nieletnich i rodzin zastępczych, w tym również pomoc na kontynuowanie nauki.

W Szczecinie, według stanu na koniec 2005 r. w mieście funkcjonowało 629 rodzin zastępczych, w których przebywało łącznie w ciągu 2005 r. 850 dzieci. Ponadto w ciągu roku działało 13 rodzin pełniących rolę pogotowia rodzinnego, w których opieką objęto 78 dzieci. Pomoc wypłacana rodzinom zastępczym z budżetu MOPR utrzymuje się od lat na zbliżonym poziomie i wynosiła odpowiednio: w 2004 r. – 6 930,3 tys. zł, w 2005 r. – 7 056,9 tys. zł). Środki te przeznaczane są przede wszystkim na pokrycie kosztów utrzymania szczecińskich dzieci w rodzinach zastępczych (ponad 80%), ale także na kontynuację nauki i usamodzielnienie się dzieci, jak również na zagospodarowanie nowych rodzin.

Wśród innych zadań realizowanych przez MOPR należy wymienić:

- usługi opiekuńcze (w tym dla osób chorych psychicznie). Środki wydatkowane na ten cel to: w 2004 r. – 3 119 tys. zł, w 2005 r. – 2 404 tys. zł. Na jednego podopiecznego przypadło średnio w 2005 roku 235 godzin, podczas gdy rok wcześniej aż 306 godzin.
- dożywianie uczniów poprzez opłacanie obiadów w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach średnich oraz półkoloniach i zimowiskach (program „Posiłek dla potrzebujących”). Środki wydatkowane na ten cel to: w 2004 r. – 1 385 tys. zł, a w 2005 r. – 2 239,4 tys. zł.

Oczekiwania dużej grupy osób potrzebujących pomocy społecznej ograniczają się do otrzymywania świadczeń materialnych. Uzależnienie od tej formy pomocy sprawia, że próby aktywizacji (zawodowej, społecznej) tych osób nie są akceptowane. Realizowanie polityki społecznej w obszarach innych niż bezpośrednie świadczenia i dotacje, w wielu sytuacjach jest utrudnione ze względu na brak wsparcia i zaangażowania ze strony odbiorców pomocy. Ogólnie w ostatnich latach wzrosła liczba osób korzystających z różnych form pomocy społecznej (nie tylko instytucjonalnej). Oprócz wzrostu rzeczywistego zapotrzebowania na pomoc społeczną, w wyniku pogarszającej się sytuacji materialnej, wzrost ten wiąże się także z formami uzależnienia od pomocy społecznej. Istnieją takie obszary (np. w Centrum, Śródmieściu), gdzie korzystanie z pomocy społecznej staje się sprawą naturalną, dla wielu rodzin nawet sposobem życia. Problemem staje się trwałość konsekwencji ubóstwa i pozostałych problemów społecznych. Uzależnienie od mechanizmów pomocy społecznej oznacza w rzeczywistości postępującą degradację społeczną. Pojawiają się wzory życia oparte o sposoby funkcjonowania w świecie zasiłków, dziedziczona jest bezradność zawodowa oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza. Pojawiają się zaburzenia psychiczne, zwłaszcza w obszarach, gdzie problemy społeczne mają charakter nabyty, a nie dziedziczny.

Sprawny system pomocy społecznej oznacza dla mieszkańców ograniczenie procedur biurokratycznych i wprowadzenie zasad umożliwiających otrzymanie pomocy dużej liczbie odbiorców. Natomiast dla podmiotów związanych instytucjonalnie z systemem pomocy społecznej skuteczność pomocy to m.in. wprowadzenie procedur ograniczających szerokie rozdawnictwo środków i pozwalających na uniknięcie nadużyć przy jednoczesnym prowadzeniu działań aktywizujących osoby pozostające bez zatrudnienia, pokazywaniu innych niż patologiczne formy aktywności życiowej (zwłaszcza w przypadku dzieci i młodzieży), pomoc rodzinom w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Rosnące koszty utrzymania, zmiany wzorów zjawisk patologicznych zwiększają potrzeby w ob-

szarze pomocy społecznej. Natomiast istniejące ustawowe kryteria przyznawania pomocy społecznej nie uwzględniają zmian związanych z pogarszaniem się sytuacji ekonomicznej ludności, jak również często nie pozwalają na objęcie pomocą osób o niskich dochodach, ale przekraczających progi uprawniające do otrzymywania świadczeń czy też wykluczają osoby korzystające ze świadczeń przysługujących im z innego tytułu (świadczenia rodzinne, dodatki mieszkaniowe, dożywianie dzieci). Urealnienie tej wysokości pozwoliłoby na objęcie takich osób formami materialnego wsparcia ze strony pomocy społecznej.

Warto również porównać świadczenia pomocy społecznej w wybranych miastach wojewódzkich (udzielone przez Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie). Według danych za I półrocze 2005 roku na 1 000 mieszkańców Szczecina 49 osób skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej udzielanych przez Miasto w formie pieniężnej, naturze i w usługach. W większości miast wojewódzkich ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało więcej osób niż w Szczecinie, przy czym spośród tych miast tylko w Gorzowie Wielkopolskim i Kielcach stopa bezrobocia była wyższa niż w Szczecinie.

Tabela 12.2.

UDZIELONE ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ W WYBRANYCH MIASTACH WOJEWÓDZKICH [I półrocze 2005]						
miasto	członkowie rodzin korzystających ze świadczeń na 1 000 ludności		kwota świadczeń w przeliczeniu na:			
			osobę w rodzinach korzystających ze świadczeń	mieszkańca miasta		
Gdańsk	min	31	506	min	16	
Łódź		32	max	919	29	
Poznań		41		653	26	
Wrocław		42		514	22	
Katowice		92		620	max	57
Szczecin		49		556	27	
Lublin		65		569	37	
Bydgoszcz		54		380	21	
Gorzów Wlkp.	max	105	min	359	38	

Źródło: „Miasta wojewódzkie”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2006.

12.3.2. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Domy pomocy społecznej zapewniają, na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, usługi: bytowe, opiekuńcze i wspomagające w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. Na terenie miasta funkcjonują cztery całodobowe domy pomocy społecznej, wszystkie przeznaczone dla osób starszych i przewlekle somatycznie chorych. Trzy z nich to jednostki budżetowe Gminy Miasto Szczecin, które dysponują łącznie 493 miejscami oraz prowadzony przez osobę fizyczną Prywatny Dom Opieki nad Osobami Starszymi posiadający 24 miejsca.

Uśredniony miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domach pomocy społecznej w Szczecinie (dotyczy jednostek budżetowych Gminy Miasto Szczecin) w 2005 r. to 1 934 zł natomiast w województwie zachodniopomorskim – 1 729 zł. Czas oczekiwania na miejsce w tych domach wynosi ok. 3 miesiące. Zgodnie ze stanem na koniec 2005 r. na umieszczenie czekało 40 osób. Poważnym problemem jest brak w mieście całodobowego domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych. Okres oczekiwania tych osób na umieszczenie w placówce poza miastem Szczecin wynosi: dla kobiet 7–9 lat, dla mężczyzn – 5 lat.

Od 2001 roku domy pomocy społecznej dążyły do osiągnięcia wymaganego przepisami prawa standardu usług, realizując programy naprawcze. Obecnie wszystkie szczecińskie placówki osiągnęły wymagany standard, a czas oczekiwania na miejsce uległ wydatnemu skróceniu.

Wydaje się jednak, że funkcjonujące całodobowe domy pomocy społecznej nie zabezpieczają w pełni potrzeb w tym zakresie, o czym świadczy wciąż długi czas oczekiwania na umieszczenie w domu (dla porównania – w domach poza Szczecinem czas oczekiwania nie przekraczał 2 miesięcy). Problem ten niestety będzie narastał z uwagi na niekorzystną tendencję demograficzną – rośnie średnia wieku mieszkańców Szczecina, co wiąże się ze wzrostem liczby osób starszych. Stąd grupa ta powinna być szczególnym adresatem działań z zakresu pomocy społecznej i to zarówno w zakresie poprawy dostępności usług medycznych i opiekuńczych, jak i uruchamianiu w środowisku lokalnym placówek umożliwiających aktywność społeczną i wsparcie osobom w podeszłym wieku (kluby seniora, placówki dziennego pobytu).

Osobnym problemem są trudności z dotarciem do osób starszych potrzebujących pomocy (zwłaszcza samotnych), które powinny dostawać pomoc, a z różnych przyczyn nie zgłaszają się po nią. Stanowią one najliczniejszą grupę wśród osób, które z różnych powodów nie trafiają do pomocy społecznej.

12.3.3. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają dzieciom, pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie, zaspokajają ich niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewniają korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Ze względu na specyfikę działań placówki opiekuńczo-wychowawcze dzielą się na: placówki socjalizacyjne (domy dziecka), placówki rodzinne (rodzinne domy dziecka) i placówki interwencyjne (pogotowia opiekuńcze). Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć działania inter-

wencyjne, socjalizacyjne i inne działania na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, przyjmując formę placówki wielofunkcyjnej.

W Szczecinie na koniec 2005 r. funkcjonowały następujące całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze (wszystkie będące jednostkami budżetowymi Gminy Miasto Szczecin):

- 5 rodzinnych domów dziecka, w których opieką objęto 34 wychowanków;
- 2 placówki socjalizacyjne: Dom Dziecka Nr 1 oraz Dom Dziecka Nr 2 przeznaczone łącznie dla 138 wychowanków. W placówkach utworzono mieszkania chronione dla pełnoletnich podopiecznych kontynuujących naukę.

Obecnie trwa proces reorganizacji placówek w celu uzyskania (do końca 2006 r.) wymaganych przepisami standardów opieki i wychowania. W przypadku Domu Dziecka Nr 2 będzie to niezwykle trudne, gdyż mało prawdopodobne jest ograniczenie do 30 liczby dzieci w placówce;

- placówka interwencyjna: Pogotowie Opiekuńcze im. K. Maciejewicza, które zapewnia opiekę 110 dzieciom w wieku od 3 do 18 lat. Obecnie, po przekształceniu w placówkę wielofunkcyjną, pełni również rolę specjalistycznej placówki wsparcia dziennego. Placówka przechodzi głębokie zmiany wynikające z wymogu osiągnięcia do końca 2006 r. niezbędnych standardów opieki. Dotychczasowe efekty zmian oceniane są pozytywnie, aczkolwiek w dalszym ciągu nie są dotrzymywane standardy w zakresie maksymalnego czasu przebywania dziecka w placówce – pobyt dziecka powinien być czasowy i trwać nie dłużej niż 3 miesiące (w wyjątkowych przypadkach może być wydłużony o kolejne 3 miesiące).

Ze względu na utrzymujące się potrzeby w zakresie zapewnienia całodobowej opieki dla dzieci i młodzieży pozbawionych opieki własnych rodzin, liczba miejsc w rodzinach zastępczych i całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych jest niewystarczająca.

Dzieci w wieku od 0 do 3, w tym dzieci porzucone w szpitalu po urodzeniu, trafiają do uruchomionego w listopadzie 2005 r. oddziału pielęgnacyjnego „Tęczowy Domek”, funkcjonującego w strukturze Żłobków Miejskich (do tego czasu funkcję tę pełnił działający przy Szpitalu Miejskim oddział „Chatka Puchatka”). Podkreślić jednak należy, że podstawową formą opieki dla tej kategorii wiekowej pozostają tzw. pogotowia rodzinne – zawodowe, niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze.

W celu wsparcia funkcji opiekuńczych rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego: typowo opiekuńczych (prowadzonych w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, które pomagają dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowaniu czasu wolnego) lub też specjalistycznych (w któ-

rych jest realizowany program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w tym terapia pedagogiczna, psychologiczna, rehabilitacja, resocjalizacja). W Szczecinie działa blisko 40 tego typu placówek (wszystkie prowadzone przez organizacje pozarządowe, m.in. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, „Caritas” Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, czy ZHP Chorągiew Zachodniopomorska). Zapewniają one corocznie opiekę coraz większej liczbie dzieci, w 2003 r. było to ok. 800 dzieci, a w 2005 r. – blisko 1 200. W 2005 r. Gmina Miasto Szczecin dofinansowała działalność 36 placówek prowadzonych przez 15 organizacji z terenu miasta wyłonionych w drodze konkursu. Ogólna wartość wsparcia wyniosła 975,9 tys. zł (łącznie ze środkami z Gminnego Funduszu Przeciwdziałania i Profilaktyki Alkoholowej).

Zaznaczyć należy, że pobyt w placówce jest dobrowolny i nieodpłatny.

12.3.4. OŚRODKI ADOPCYJNO-OPIEKUŃCZE

Ośrodki adopcyjno-opiekuńcze są specjalistycznymi placówkami prowadzącymi działalność diagnostyczno-konsultacyjną, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka, pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzenia placówek rodzinnych, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób prowadzących rodziny zastępcze i placówki rodzinne oraz rodziców naturalnych dzieci objętych tymi formami opieki. Na terenie Szczecina funkcjonują dwa ośrodki adopcyjno-opiekuńcze: publiczny Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy (jednostka budżetowa Gminy Miasto Szczecin), który pełni rolę wojewódzkiego banku danych o dzieciach zgłoszonych do adopcji oraz Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej.

W 2004 r. do szczecińskich ośrodków opiekuńczo-adopcyjnych zgłosiło się 188 rodzin chętnych do sprawowania zastępczej opieki nad dziećmi (do sprawowania opieki i wychowania zakwalifikowano 141 rodzin). W 99 rodzinach umieszczono ogółem 117 dzieci w zastępczych formach opieki, w tym 91 w rodzinach adopcyjnych, a 25 w rodzinach zastępczych. Od kilku lat wielkości te utrzymują się na podobnym poziomie

12.3.5. OŚRODKI WSPARCIA

Ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej dziennego pobytu, w których mogą być również prowadzone miejsca całodobowego okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy. Na terenie Szczecina działają:

- 2 środowiskowe domy samopomocy: ŚDS przeznaczony dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które po okresie specjalistycznego leczenia szpitalnego wymagają wsparcia i pomocy w przystosowaniu do samodzielnego funkcjonowania (jednostka budżetowa Gminy Miasto Szczecin, 60 miejsc) oraz ŚDS przeznaczony dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (prowadzony przez organizację pozarządową, 28 miejsc);
- 2 dzienne domy pomocy zapewniające pomoc osobom starszym i niewymagających indywidualnej opieki (łącznie 100 miejsc);
- Ośrodek Opiekuńczy dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych, w którym na pobyt dzienny przyjmowani są podopieczni ze średnim i głębokim upośledzeniem umysłowym w wieku od 6 do 30 lat (jednostka budżetowa Gminy Miasto Szczecin, 40 miejsc);
- działający przy jednym z całodobowych domów pomocy społecznej Dział Środowiskowy Form Pomocy Półstacjonarnej, gdzie na pobyt dzienny przyjmowane są osoby z chorobą Alzheimera (jednostka budżetowa Gminy Miasto Szczecin, 16 miejsc).

Zgodnie ze stanem na koniec 2005 r. na umieszczenie w powyższych ośrodkach w Szczecinie oczekiwało łącznie 13 osób.

Ośrodkami wsparcia są również schroniska i noclegownie dla osób bezdomnych. Udzielanie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, w tym osobom bezdomnym należy do zadań własnych realizowanych przez Miasto. Głównymi formami pomocy oferowanymi osobom bezdomnym jest zapewnienie noclegu, wyżywienia oraz niezbędnej odzieży, a także pomoc w odtworzeniu dokumentów tożsamości, w uzyskaniu konsultacji lekarskich oraz bezpośrednia pomoc finansowa. Gmina Miasto Szczecin nie posiada własnej placówki dla osób bezdomnych, ale od wielu lat zleca realizację tego zadania organizacjom pozarządowym. Na terenie Szczecina funkcjonują następujące schroniska i noclegownie dla osób bezdomnych prowadzone przez organizacje pozarządowe:

- schroniska oferujące pomoc bezdomnym matkom i rodzinom z dziećmi (łącznie 3 placówki – 65 miejsc);
- schroniska dla bezdomnych mężczyzn (łącznie 6 placówek – 310 miejsc oraz około 170 miejsc interwencyjnych w okresie zimowym).

Działania organizacji zajmujących się problemami osób bezdomnych, poza zapewnieniem noclegu, skupiały się między innymi na: pomocy w podjęciu terapii (w szczególności ukierunkowanej na wychodzenie z nałogów), pomocy w indywidualnych programach wyjścia z bezdomności oraz aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezdomnych. W ostatnich latach można zauważyć rozszerzanie zakresu pomocy oferowanej bezdomnym przez organizacje pozarządowe.

Na cele związane z bezdomnością Miasto zabezpieczyło w 2004 r. 551 miejsc stacjonarnych (wykorzystanych zostało maksymalnie jednocześnie 470 miejsc), natomiast w 2005 r. – 562 miejsca (wykorzystanych zostało 498 miejsc). Jednocześnie osobom bezdomnym (podopiecznym schronisk i noclegowni), a także innym mieszkańcom w trudnej sytuacji materialnej, zapewniono pomoc w postaci gorących posiłków (zadanie to również wykonywały na zlecenie Miasta podmioty wyłonione w drodze konkursu ofert). Ogółem w 2005 r. z tej formy pomocy skorzystało około 700 osób, wydano ponad 232 tys. posiłków.

12.3.6. OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Rolą ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie specjalistycznych usług – zwłaszcza psychologicznych, prawnych, hotelowych dostępnych przez całą dobę – osobom i rodzinom będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, w celu zapobieżenia powstawania lub pogłębiania się dysfunkcji tych osób i rodzin. Na terenie Szczecina działają dwie tego typu placówki: publiczny Miejski Ośrodek Interwencji Kryzysowej (jednostka budżetowa Gminy Miasto Szczecin) dysponujący 20 miejscami oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzony przez Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej. W 2005 r. placówki udzieliły wsparcia w różnych formach ponad 5,5 tys. osób.

12.4. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Obowiązek zapewnienia realizacji podstawowych zadań z zakresu pomocy społecznej (przewidzianych w *ustawie o pomocy społecznej*) spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Niemniej jednak istotna jest działalność całej sfery organizacji społecznych i pozarządowych, stanowiąca uzupełnienie i rozszerzenie dla zadań obowiązkowych, a jednocześnie będąca odzwierciedleniem zaangażowania i wrażliwości naszego społeczeństwa wobec problemów osób znajdujących się w trudnej sytuacji.

Organizacje pozarządowe oraz prowadzone przez nie jednostki są ważnym ogniwem systemu pomocy społecznej w mieście. W obszarach takich jak zapewnienie schronienia osobom bezdomnym, czy prowadzenie świetlic środowiskowych całość zadań Miasta realizowana jest przez te organizacje. W latach 2004–2005 współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi realizowana była w oparciu o regulacje nowo wprowadzonej *ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, konsekwencją czego był obowiązek zlecania zadań z zakresu pomocy społecznej organizacjom pozarządowym.

wym w drodze otwartych konkursów ofert. Najważniejszymi partnerami Miasta były:

- w zakresie zapewnienia schronienia osobom bezdomnym i wydawania bezpłatnych posiłków na terenie Szczecina:
  - „Caritas” Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej: organizacja prowadzi 4 placówki dla osób bezdomnych,
  - Polski Komitet Pomocy Społecznej: organizacja prowadzi schronisko dla osób bezdomnych, punkty wydawania odzieży i posiłków,
  - Stowarzyszenie „Feniks”: organizacja prowadzi 2 placówki dla osób bezdomnych, pełni funkcję pogotowia zimowego, wydaje posiłki;
- w zakresie opieki nad dziećmi i młodzieżą na terenie Szczecina:
  - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci: organizacja prowadzi 11 świetlic środowiskowych, Ośrodek Interwencyjno-Mediacyjny, organizuje kolonie profilaktyczne,
  - Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej: organizacja prowadzi 4 świetlice środowiskowe, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy, Ośrodek Wspierania Rodziny, organizuje kolonie profilaktyczne,
  - „Caritas” Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej: organizacja prowadzi 4 świetlice środowiskowe, organizuje kolonie profilaktyczne;
- w zakresie wspierania osób z upośledzeniem umysłowym:
  - Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym: organizacja prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Upośledzeniem Umysłowym, prowadzi mieszkanie chronione oraz Ośrodek Oparcia Społecznego.

Wiele organizacji pozarządowych prowadzi działalność w zakresie wspierania działań dla poszczególnych grup osób niepełnosprawnych, profilaktyki i terapii uzależnień, poradnictwa rodzinnego, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Realizację zadań z zakresu pomocy społecznej deklaruje ok. 130 organizacji działających na terenie Szczecina.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Identyfikacja problemów społecznych i zjawisk patologicznych w Szczecinie, analiza potrzeb w zakresie pomocy społecznej i poziom ich zaspokojenia”, J. Kowalewski, M. Kowalewski, Szczecin 2005,
2. Miasta wojewódzkie, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2006,
3. Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata 2001–2005,
4. Sprawozdanie z wykonania budżetu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie za 2005 rok,
5. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
6. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (DzU z 2004 r. Nr 64, poz. 593 – tekst jednolity, z późn. zm.),
7. Wydział Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego, Urząd Wojewódzki w Szczecinie,
8. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Urząd Miasta Szczecin,
9. Zachodniopomorski Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

13

KULTURA

13.1. POLITYKA KULTURALNA MIASTA

Kultura i edukacja stanowią podstawę tożsamości narodowej państwa, przyczyniają się do rozwoju jednostki, społeczeństwa i gospodarki. Są również wizytówką kraju. Na poziomie miasta należą do zasadniczych elementów określających jego atrakcyjność dla turystów oraz inwestorów, a dla wszystkich mieszkańców stanowią ważny element tożsamości z miejscem zamieszkania.

Prowadzenie działalności kulturalnej należy do zadań własnych samorządów wszystkich szczebli. Cele miasta w tej sferze wyznacza Strategia Rozwoju Szczecina, a w szczególności Polityka Wspierania Rozwoju Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Szczecina, której integralną część stanowią programy realizacyjne. Najważniejszymi kierunkami działania określonymi w polityce są:

- zapewnienie dostępu do kultury mieszkańcom Szczecina,
- promocja twórczości artystycznej,
- zapewnienie wysokiej jakości dóbr i usług kulturalnych,
- zróżnicowanie oferty kulturalnej,
- wzmocnienie poczucia lokalnej i regionalnej tożsamości kulturowej,
- ochrona dziedzictwa kulturowego.

Podjęmowane w tej dziedzinie działania przyczyniają się również do tworzenia pozytywnego wizerunku Szczecina w kraju i za granicą. Za najważniejsze działania samorządu miejskiego w sferze kultury uznano tworzenie optymalnych warunków organizacyjno-prawnych do poprawy jakości funkcjonowania instytucji kultury oraz do usprawniania mecenatu nad pozostałymi dziedzinami aktywności twórczej, artystycznej i kulturalnej w Szczecinie.

W ramach przyjętych w polityce programów realizacyjnych w omawianym okresie zrealizowano następujące zadania:

- Nowe obiekty kultury: Dom Kultury „Klub Skolwin”, Scena Kameralna Teatru Współczesnego, Stowarzyszenie Zachęta Sztuki Współczesnej, Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki w Szczecinie;
- Realizując Program: Mecenat samorządu nad kulturą, Miasto dofinansowało m.in. wydawnictwa o Szczecinie oraz wspierało Muzeum Narodowe w Szczecinie, przekazując dotacje na jego działalność;
- W ramach Programu: Rozwój i unowocześnianie instytucji kultury w 2004 r. oddano do użytku filię Miejskiego Ośrodka Kultury – Klub Delta, a w 2005 roku powołany został Koordynator ds. opracowania Programu rozwoju i unowocześniania instytucji kultury – Modernizacja Biblioteki Miejskiej;
- Wspieranie edukacji artystycznej i kulturalnej polegało na przyznawaniu stypendiów artystycznych dla wybitnie uzdolnionych uczniów i studentów szczecińskich szkół artystycznych;
- Program: Ochrona dziedzictwa kulturowego realizowany był poprzez sukcesywne aktualizowanie gminnej ewidencji zabytków. Prace zakończono na 574 z 3 000 obiektów. Na bieżąco, w miarę posiadanych środków, wykonywane są prace restauracyjne, rekonstrukcyjne i konserwatorskie oraz nadzór nad ich przebiegiem. Do końca roku 2005 zakończono renowację barokowej fontanny przy pl. Orła Białego oraz wykonano prace brukarskie na nawierzchni tego placu. Zakończono procedury konkursowe na zagospodarowanie pozostałej jego części i rozpoczęto prace projektowe dla realizacji parkingu podziemnego. Przeprowadzono prace konserwatorskie zabytkowego budynku Liceum Ogólnokształcącego nr 1 oraz rozpoczęto prace budowlano-konserwatorskie zabytkowego kościoła przy ul. Kościelnej, a także konserwatorskie i rekonstrukcyjne katedry przy ul. św. Jakuba.

Tabela 13.1.

WIELKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA NA KULTURĘ I SZTUKĘ [zł]				
wyszczególnienie	2002 rok	2003 rok	2004 rok	2005 rok
wydatki bieżące, w tym:	17 589 504	17 190 026	18 933 966	20 425 762
stowarzyszenia i fundacje	513 598	348 340	717 000	647 950
ochrona zabytków	300 000	449 071	150 000	1 159 931
domy kultury	1 808 780	1 738 400	2 055 000	2 235 000
biblioteki	4 050 000	4 164 000	4 616 510	4 734 295
teatry	5 719 000	5 751 000	6 035 500	5 930 526
Filharmonia Szczecińska	4 114 000	3 775 000	4 040 100	4 164 989
Agencja Artystyczna	222 000	310 000	473 000	880 000
pozostała działalność	862 126	654 215	846 856	673 071
wydatki na remonty i inwestycje	249 000	170 000	100 000	1 142 655

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów miasta Szczecin za lata 2002, 2003, 2004, 2005.

13.2 DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI I PLACÓWEK KULTURALNYCH

Szczecin jako stolica Pomorza Zachodniego należy do głównych ośrodków życia kulturalno-artystycznego województwa. Według stanu na dzień 31.12.2005 roku na terenie Szczecina funkcjonowało 15 samorządowych instytucji kulturalnych, z czego 10 było organizacyjnie przyporządkowanych gminie miastu Szczecin na prawach powiatu, a 5 – samorządowi wojewódzkiemu.

Miasto wspiera aktywność rozmaitych podmiotów zajmujących się działalnością kulturalną i artystyczną. W latach 2004–2005 z budżetu Miasta wydano na ten cel prawie 1,3 mln zł. Wśród wspieranych przez Miasto organizacji pozarządowych i stowarzyszeń znalazły się:

- Stowarzyszenie Teatr Kana Uniwersytet Szczeciński,
  - Stowarzyszenie Przyjaciół Wilna, Ziemi Wileńskiej, Nowogródzkiej i Polesia „Świtez”,
  - Fundacja Balet,
  - Stowarzyszenie Orkiestra Jazzowa,
  - Stowarzyszenie na Rzecz Wzbogacenia i Rozwoju Życia Kulturalno-Społecznego Szczecina – Klub Storrady,
  - Stowarzyszenie Operahaus,
  - Związek Ukraińców w Polsce
- oraz szereg innych.

Oferta artystyczna działających na terenie Szczecina instytucji, organizacji i stowarzyszeń kulturalnych zaspokaja różnorodne gusta odbiorców. Wzbogacały ją goszczące w Szczecinie wybitne indywidualności, przyciągające publiczność oraz gwarantujące najwyższy poziom artystyczny wykonania.

Do ważnych dziedzin życia kulturalnego miasta należy muzyka. W mieście organizowane są stałe, różnorodne, prestiżowe imprezy muzyczne, takie jak: Festiwal Muzyki Dawnej, Międzynarodowy Festiwal Chóralny, Festiwal Musica Genera, Zmagania Jazzowe ON-LINE, Jesienny Salon Muzyczny, Koncert Tenorów, Ogólnopolski Konkurs Baletowy (jedyne tego rodzaju konkursy w kraju, Bałtyckie Spotkania Chóralne), Letnie Sezony Operowe i Operetkowe.

Największymi instytucjami muzycznymi Szczecina są: Filharmonia Szczecińska im. Mieczysława Karłowicza, która w pierwszym półroczu 2004 roku obchodziła swój 55. sezon artystyczny, oraz Opera na Zamku.

W latach 2004–2005 filharmonia zainicjowała szereg interesujących cykli koncertowych, organizując ponad 140 koncertów. Za wydarzenia artystyczne tego okresu można uznać m.in.: koncert jubileuszowy pod batutą nowego dyrektora artystycznego Filharmonii Szczecińskiej Zygmunta Rycherta – z udziałem znakomitego pianisty Piotra

Palecznego, koncert operowy z udziałem Ryszarda Karczykowskiego, koncert poświęcony pamięci Jana Szyrockiego oraz koncert TOTUS TUUS zorganizowany dla uczczenia rocznicy pobytu Jana Pawła II w Szczecinie.

W latach 2004–2005 Opera na Zamku zorganizowała 240 przedstawień. Były wśród nich opery, operetki, komedie muzyczne, balet. Do osiągnięć artystycznych i organizacyjnych Opery na Zamku w tym okresie można zaliczyć: światową premierę koncertu CREDO Henri Seroki oraz Festiwal VIVAT MONIUSZKO 2005. Wydarzeniem na skalę ogólnopolską stał się koncert dla uczczenia 35. Rocznicy Wydarzeń Grudniowych, zorganizowany wspólnie przez Filharmonię Szczecińską i Operę na Zamku, podczas którego wykonano Requiem Polskie Krzysztofa Pendereckiego pod dyrekcją kompozytora.

Szczecin należy do prężnych ośrodków teatralnych. Działające w mieście teatry prezentują urozmaicony repertuar oraz wysoki poziom inscenizacji i gry aktorskiej, czego wyrazem są nie tylko prestiżowe nagrody zdobywane przez szczecińskich aktorów i reżyserów, ale przede wszystkim stale wzrastająca liczba widzów. Do największych teatrów szczecińskich należą: Teatr Współczesny, Teatr Polski oraz Teatr Lalek Pleciuga.

Teatr Współczesny uznawany jest za jeden z najlepszych polskich teatrów specjalizujących się w dramaturgii współczesnej. W latach 2004–2005 przygotował 9 premier teatralnych. Prowadzi również działalność edukacyjną w formie tzw. premier belferskich połączonych z warsztatami „znaki czasu – znaki teatru”, „inwazji barbarzyńców”, czyli prezentacji sztuk młodych autorów i reżyserowanych przez młodych adeptów reżyserii oraz dyskusją prowadzoną przez studentów Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Krakowie, spektakli dla studentów z udziałem twórców tych spektakli, klubu teatralnego dla dzieci i młodzieży.

Teatr Polski w latach 2004–2005 przygotował 11 premier. W roku 2005 przygotowany przez ten teatr spektakl „Igraszki z diabłem” nagrodzono Bursztynowym Pierścieniem w dwóch kategoriach: najlepsze przedstawienie i najlepszy aktor.

Teatr Lalek Pleciuga jest jedyną tego rodzaju placówką na Pomorzu Zachodnim i na obszarze polsko-niemieckiego pogranicza, a zarazem jedną z czołowych scen dziecięcych w kraju. Jego osiągnięcia artystyczne ostatnich lat wiążą się z udziałem w najważniejszych przeglądach oraz festiwalach teatrów lalkowych w Polsce i za granicą, podczas których w samym tylko 2005 roku teatr uzyskał szereg nagród za sztukę aktorską, za reżyserię, za interesującą formę plastyczną. Od 2000 r. działa Scena na Piętrze, której repertuar skierowany jest do widzów dorosłych. Innym kierunkiem działań teatru jest realizowany od kilku lat transgraniczny

projekt „Teatr ponad granicą”. Jego celem jest utworzenie Centrum Sztuki dla Dzieci i Młodzieży, które będzie organizowało wspólne polsko-niemieckie przedsięwzięcia artystyczne. Teatr prowadzi również działalność edukacyjną i wydawniczą. Jest także współorganizatorem Ogólnopolskiego Przeglądu Małych Form Teatralnych „Kontrapunkt”.

Intensywną działalność w sferze szeroko pojętej kultury prowadzą pozostałe samorządowe instytucje kultury oraz stowarzyszenia twórcze. Działalność kulturalną ze szczególnym uwzględnieniem środowisk twórczych i artystycznych prowadzą: Zamek Książąt Pomorskich – największa placówka kulturalna Szczecina oraz Dom Kultury „Klub 13 Muz”.

Do najważniejszych kierunków działania Zamku należą: działalność muzyczna, teatralna, filmowa, wystawiennicza, edukacyjna itp. W latach 2004–2005 placówka ta zorganizowała ponad 800 koncertów, ponad 80 wystaw i ponad 600 zajęć edukacyjnych, w których uczestniczyło ogółem ponad 400 tys. osób. Działające przy Zamku teatry alternatywne: Teatr Krypta oraz Piwnica przy Krypcie zdobywały nagrody na prestiżowych międzynarodowych i krajowych festiwalach. Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych na Zamku można zaliczyć: Międzynarodowe Festiwale Chóralne, Koncert Ewy Podleś, Wystawę Jan Matejko i jego uczniowie, Wystawę Olga Boznańska Nieznana, spektakl kabaretowy Piwnicy przy Krypcie pt. „Dziela wszystkie Szekspira” autorstwa Jessa Winfielda, Adama Longa i Daniela Singera w tłumaczeniu Włodzimierza Kaczkowskiego.

Główne kierunki działalności Klubu 13 Muz to organizowanie koncertów, spektakli teatralnych, wystaw oraz spotkań literackich. W omawianym okresie klub zorganizował około 200 różnego ro-

dzaju imprez, w których uczestniczyło prawie 20 tys. osób.

Pozostałe szczecińskie domy kultury koncentrują się głównie na inicjowaniu i wspieraniu amatorskiej twórczości artystycznej, upowszechnianiu kultury, edukacji kulturalnej oraz organizowaniu różnego rodzaju imprez artystycznych zarówno o zasięgu lokalnym, jak i ogólnokrajowym. Nowy miejski dom kultury „Skolwin”, obok ww. działalności kulturalnej, promuje zdrowy styl życia i realizuje programy przeciwdziałania narkomanii oraz alkoholizmowi wśród społeczności północnych osiedli Szczecina.

Działalność placówek kulturalnych uzupełniają imprezy masowe, głównie plenerowe, niejednokrotnie współfinansowane z budżetu Miasta. Instytucją specjalizującą się w organizowaniu masowych imprez jest Szczecińska Agencja Artystyczna. Z jej udziałem w latach 2004–2005 zorganizowano ponad 120 różnego rodzaju imprez, w których uczestniczyło prawie 300 tys. osób.

Wśród imprez masowych największą popularnością cieszyły się m.in.: Dni Morza, Dni Kultury Kresowej – Kaziuki, Dni Kultury Ukrainskiej, Finał „Pucharu Polski Strong Man”, Centralne Obchody Święta Policji, 60. urodziny Polskiego Szczecina. Wydarzeniem kulturalnym w skali kraju był koncert „Requiem Polskie”. Szczecińskie wykonanie dzieła pod dyktando samego kompozytora Krzysztofa Pendereckiego zadedykowane zostało ofiarom i uczestnikom wydarzeń grudniowych 1970 r. w mieście.

Działalność muzealną na terenie miasta prowadziło 5 muzeów, a wśród nich trzy Oddziały Muzeum Narodowego (Muzeum Morskie, Muzeum Miasta Szczecina, Galeria Sztuki Współczesnej) oraz nowo powstałe Muzeum Techniki i Komunikacji.

Tabela 13.2.

TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE SZCZECINA									
wyszczególnienie	miejsca na widowni stalej			przedstawienia i koncerty			widzowie i słuchacze (tys.)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
teatry ogółem, w tym	2 159	2 153	2 127	1 131	1 158	1 698	180 254	163 439	279 420
dramatyczne	1 340	1 337	1 311	736	762	1 081	90 072	91 193	153 722
lalkowe	281	281	281	298	295	290	44 291	39 717	87 168
teatry muzyczne	538	535	535	97	101	109	45 891	32 529	38 530
filharmonia	427	427	427	60	71	67	19 665	32 165	28 026
orkiestry i chóry	370	370	370	349	362		69 897	75 037	28 677
przedst. estradowe	0	0	0	55	58	63	24 700	20 890	198 035
razem	2 956	2 950	2 924	1 595	1 649	1 828	294 516	291 531	534 158

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie, Wydział Kultury i Dziedzictwa Kulturowego Urzędu Miasta w Szczecinie.

Muzeum Narodowe poza działalnością wystawienniczą prowadziło również działalność naukową, wydawniczą, edukacyjną oraz popularyzatorską.

Ważnym aspektem działalności wystawienni-

czej Muzeum Narodowego jest budowanie świadomości regionalnej mieszkańców Pomorza Zachodniego. Wśród wystaw zorganizowanych w omawianym okresie wydarzeniami o szczególnej randze były ekspozycje: „Wznosząc się o własnych

skrzydłach – sztuka początku XX wieku na Łotwie”; „Antyczne korzenie Europy – Szczecińska Kolekcja Dornów”.

W ramach działań międzynarodowych muzeum nawiązało współpracę z Muzeami Państwowymi w Berlinie oraz zorganizowało 7 wystaw zagranicznych. Do najważniejszych należał cykl wystaw w ramach sezonu polskiego we Francji NOVA POLSKA 2004.

W ramach działalności wydawniczej muzeum wydaje periodyki „Materiały Zachodniopomorskie”, „Mare Arcticum” (również w formie internetowej), materiały pokonferencyjne, katalogi, informatory, foldery.

Jego działalność edukacyjna i popularyzatorska obejmowała: lekcje muzealne oraz różnego rodzaju warsztaty i konkursy dla nauczycieli, dzieci i młodzieży, wykłady, prelekcje, cykl polsko-niemieckich dyskusji panelowych „Dialog Szczecin ze Stettinem. Drogi ku przyszłości”, konferencje oraz spotkania.

W roku 2005 Muzeum było gospodarzem ogólnopolskich warsztatów muzealnych „Upowszechnianie Dzieła Sztuki” zorganizowanych we współpracy z Zamkiem Królewskim w Warszawie.

Muzeum zorganizowało także cykl koncertów kameralnych (w tym nadzwyczajny koncert muzyki patriotycznej poświęcony pamięci papieża Jana Pawła II), a wspólnie z Orkiestrą Consortum Sedium organizuje Szczecińskie Festiwale Muzyki Dawnej.

Tabela 13.3.

MUZEA (stan na 31.12.)				
rok	muzea i oddziały muzealne	wystawy czasowe		zwiedzający (tys.)
		własne	obce	
2003	5	12	12	95,9
2004	5	13	17	87,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Do innych przejawów działalności kulturalnej należą: kinematografia i czytelnictwo.

W Szczecinie w roku 2004 znajdowało się 5 kin stałych dysponujących ponad 3,5 tys. miejsc, w tym 3 obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W 2004 roku szczecińskie kina odwiedziło 1 138,3 tys. widzów (wzrost o 135,5% w stosunku do roku ubiegłego).

W Szczecinie działa najstarsze kino na świecie – kino Pionier, które funkcjonuje nieprzerwanie od 26 września 1909 roku. Kino otrzymało certyfikat GUINNESS WORLD RECORDS. Charakteryzuje się własnym, specyficznym klimatem (jedynie szczecińskie kino, w którym można obejrzeć film w kawiarnianej atmosferze – przy stoliku) oraz repertuarem. Należy do ekskluzywnego EUROPA CINEMAS – kin posiadających nowoczesny sprzęt i wyświetlających europejskie filmy o wysokiej

jakości artystycznej. Tego typu kin jest w Europie ponad 400, a w Polsce zaledwie kilkanaście.

Czytelnicy i miłośnicy książek w Szczecinie mają łatwy dostęp do bibliotek praktycznie w całym mieście.

Największą biblioteką Województwa Zachodniopomorskiego jest Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica – jeden z najnowocześniejszych ośrodków bibliotecznych w Polsce. Wszystkie dokumenty oraz całe archiwum miasta jest przetwarzane i zachowywane w formie mikrofilmów. Księgozbiór biblioteki na koniec roku 2004 osiągnął stan ponad 1 006 mln woluminów, liczba czytelników – około 34,1 tys. osób, a liczba wypożyczeń – 330,1 tys. Obok gromadzenia i wypożyczania książek (w tym rękopisów) biblioteka prowadzi lekcje biblioteczne, gromadzi i udostępnia nuty, płyty, kasety oraz odpłatnie wypożycza obrazy i grafikę.

Podległa samorządowi gminnemu Miejska Biblioteka Publiczna posiada blisko 530 tys. woluminów, a z jej usług korzysta prawie 50 tys. osób. Na koniec roku 2005 sieć Biblioteki Miejskiej składała się z 35 filii (zmniejszenie do roku 2004 o 4 placówki).

Jedną z najważniejszych dziedzin sfery kultury – ze względu na swoją dostępność – jest działalność prasowa, radiowa i telewizyjna. W latach 2004–2005 na terenie Szczecina:

- ukazywało się 10 wydawnictw prasowych o zasięgu lokalnym oraz 1 dodatek lokalny do ogólnopolskiej „Gazety Wyborczej”,
- działały 3 stacje telewizyjne, w tym dwa oddziały telewizji ogólnopolskiej (Telewizja Polska S.A. oraz TVN) oraz 1 telewizja lokalna „GRYF”,
- swoje audycje emitowało 10 rozgłośni radiowych, w tym 5 lokalnych.

W międzynarodowej współpracy kulturalnej głównymi partnerami Szczecina w latach 2004–2005 były: Związek Miast Bałtyckich oraz Les Recontres. Wśród państw głównym partnerem Szczecina stały się Niemcy. W ramach Roku Polsko-Niemieckiego odbyło się szereg spotkań oraz imprez kulturalnych, takich jak np.: Polsko-Niemiecki Młodzieżowy Projekt Teatralny zrealizowany we współpracy Miasta z Uniwersytetem Europa. W ramach projektu odbyło się 5 warsztatów teatralnych w Szczecinie i Berlinie, których efektem było przygotowanie i prezentacja przez młodzież z czterech miast (Szczecin, Berlina, Frankfurtu nad Odrą i Słubic) polsko-niemieckiego spektaklu teatralnego „On i My” opartego na tekstach i życiu niemieckiego teologa D. Bonhoeffera.

W latach 2004–2005 miejskie instytucje kultury przygotowywały i realizowały szereg projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Wśród już zrealizowanych projektów znalazły się projekty przygotowane przez Teatr Lalek „Pleciuga” i Filharmonię Szczecińską im. Mieczysława Karłowicza. Wnioski o dofinansowanie swoich projektów złożyły dwa Domy Kultury „Klub 13 Muz” oraz „Słowianin”.

13.3. ZABYTKI I OCHRONA DÓBR KULTURY

Dzieje Szczecina obfitujące w barwne wydarzenia liczą sobie wiele setek lat, a ślady najstarszego grodu pochodzą z końca VII i początku VIII wieku. Udało się je udokumentować dzięki prowadzonym, m.in. z inicjatywy Miasta, badaniom archeologicznym Podzamcza. Znaleźiska pochodzące z tego oraz późniejszych okresów można oglądać na stałej ekspozycji w Muzeum Historii Miasta w Ratuszu Staromiejskim. Zniszczenia będące wynikiem licznych walk prowadzonych we wcześniejszych okresach, a także powstałe w wyniku działań II wojny światowej, spowodowały znaczne przekształcenia i likwidację wielu cennych obiektów oraz całych dużych fragmentów urbanistycznego układu miasta, jak to się stało w przypadku m.in. terenu Podzamcza i Łasztowni.

Szczecin liczy około 3 000 obiektów zabytkowych nieruchomości, które obejmowane są strefami ochrony konserwatorskiej w oparciu o tworzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. 188 obiektów zostało wpisanych do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego. Na bieżąco wykonywane są ekspertyzy oraz badania odkrywkowe mające na celu zabezpieczenie oryginalnych fragmentów substancji zabytkowej, np.: polichromii.

W biurze Zespołu Miejskiego Konserwatora Zabytków Urzędu Miejskiego w Szczecinie znajdują się karty ewidencyjne obiektów zabytkowych, fiszki adresowe oraz studia dotyczące obszarów miasta położonych w strefach ochrony konserwatorskiej. Podobnie w tworzonych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wykazane są obiekty i tereny zabytkowe oraz formy ich ochrony w zapisach dotyczących dóbr kultury. W wyniku działań ostatniej wojny, praktycznie w 90% uległo zniszczeniu Stare Miasto wraz ze średniowieczną zabudową. Ocalały jedynie romańska baszta, cztery obiekty gotyckie i ratusz. Podlegają one szczególnej ochronie z uwagi na swoją wartość historyczną i artystyczną. Objęte zostały również działaniami promocyjnymi w ramach projektu: Europejski Szlak Gotyku Ceglanego, finansowanego ze środków unijnych.

Do najcenniejszych zabytków Szczecina należą:

- architektura średniowieczna: bazylika archikatedralna pw. św. Jakuba, kamienica Loitzów, Baszta Paniańska, kościół pw. św. Piotra i Paw-

ła, kościół pw. św. Jana Ewangelisty, Ratusz Staromiejski;

- architektura renesansowa: Zamek Książąt Pomorskich;
- architektura barokowa: Brama Portowa, Brama Hołdu Pruskiego, Pałac Stanów – obecny gmach Muzeum Narodowego;
- architektura XIX i XX wieku: kościół pw. św. Jana Chrzyciela, kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, gmachy poczty przy ul. Dworcowej i al. Niepodległości, Nowy Ratusz, willa Lenza i wiele innych obiektów willowych na terenie Pogodna;
- zespoły urbanistyczno-architektoniczne, np. przy ul. Wały Chrobrego, teren Starego Miasta, XIX-wieczny zespół kamienic Śródmieścia i obszary zieleni, jak park im. Stefana Żeromskiego, park im. Jana Kasprowicza, Cmentarz Centralny;
- architektura przemysłowa, np. dawne zajezdnie tramwajowe, budynek dawnego młyna parowego przy ul. Dębogórskiej, fabryka papieru Skolwin, zakład gazowniczy, zabudowania dawnej rzeźni.

13.4. NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY SZCZECIŃSKIEJ KULTURY

Wyniki badań prowadzonych na przestrzeni kilku ostatnich lat wykazały, że w opinii mieszkańców oraz turystów Szczecin nie jest miastem kultury. Diagnozy sporządzane na użytek innych opracowań oraz oceny Wydziału Kultury i Dziedzictwa Kulturowego Urzędu Miasta Szczecin wskazują na następujące istotne problemy szczecińskiej kultury:

- Stan infrastruktury ograniczający możliwości rozwoju instytucji kulturalnych – jeden z najistotniejszych problemów szeroko pojętej sfery szczecińskiej kultury. Od czasów II wojny światowej w Szczecinie nie wybudowano żadnej większej placówki kulturalnej – na tym tle inne miasta zdecydowanie dystansują Szczecin (nowy gmach Książnicy Pomorskiej jest jedynie rozbudową już istniejącego), a działające w Szczecinie instytucje kultury mieszczą się w obiektach zaadaptowanych. Z jednej strony wiele z tych obiektów wymaga gruntownych remontów i modernizacji, z drugiej zaś – charakter i lokalizacja siedziby nierzadko stanowi barierę dla rozwoju organizacyjnego i artystycznego istniejących instytucji, dotyczy to np. Filharmonii Szczecińskiej (mieszczącej się w gmachu Urzędu Miejskiego) czy Teatru Współczesnego (zlokalizowanego w jednym budynku wspólnie z Muzeum Narodowym).
- Z powodu braku dostatecznej powierzchni ekspozycyjnej, nie są w pełni eksponowane zbiory muzealne o dużej wartości historycznej i współczesnej. Miasto Szczecin jako jedyne z więk-

- szych miast polskich nie dysponuje własną galerią lub centrum sztuki (posiadanie takich obiektów stanowi podstawę do prowadzenia przez władze miasta aktywnej polityki promocji i prezentacji interesujących przedsięwzięć artystycznych o krajowym i międzynarodowym zasięgu). Brak działań inwestycyjnych niweluje szanse podkreślenia i wzmocnienia metropolitalnego charakteru Szczecina i podniesienia jego rangi w regionie polsko-niemieckiego pogranicza.
- Niedoceniające roli kultury jako czynnika sprzyjającego rozwojowi. Doświadczenia innych, nie tylko polskich aglomeracji (Wrocław, Kraków, Łódź, Toruń, ale także np. Glasgow, Dublin, Rotterdam, Porto, Graz, Lille – europejskie stolice kultury w minionych latach), które potraktowały sferę kultury jako jeden z najważniejszych nośników prorozwojowych i promocyjnych, dowodzą że w niedługim czasie przekłada się to zarówno na wykreowanie atrakcyjnego wizerunku miasta, wzmacnianie poczucia lokalnej tożsamości, jak i na wzrost zainteresowania potencjalnych inwestorów i środowisk biznesowych, co w konsekwencji powoduje przyciąganie kapitału i generuje dalszy, dynamiczny rozwój.
  - Niski poziom wydatków miasta na sferę kultury. Wyniki badań prowadzonych od kilku lat przez Związek Miast Polskich na temat funkcjonowania sfery kultury ukazują pogłębiające się dysproporcje pomiędzy Szczecinem a podobnymi wielkością miastami w wysokości nakładów przeznaczanych na prowadzenie działalności kulturalnej. Według opracowań ZMP badane miasta wydawały na kulturę przeciętnie 3–4% swoich ogólnych wydatków budżetowych, przy wydatkach Szczecina utrzymujących się niezmiennie na poziomie ok. 2%. Szczecin na tym tle, mimo wielu istotnych i przyjmowanych za wzorcowe rozwiązań systemowych, np. w dziedzinie współpracy z sektorem prywatnym (Mecenat Kultury Miasta Szczecina), w zakresie wspierania uzdolnionej artystycznie młodzieży (fundusz stypendialny), współpracy z organizacjami pozarządowymi (karta współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi), a nawet widocznych w ostatnich latach stosunkowo większych nakładach, pozostaje zdecydowanie w tyle za miastami o porównywalnej wielkości.
  - Uzależnienie działalności instytucji kultury od środków publicznych. W krajach UE udział środków zewnętrznych w budżecie instytucji kultury sięga kilku procent, natomiast w naszym regionie i mieście działalność instytucji kultury finansowana jest wyłącznie ze środków publicznych. Poza funduszami strukturalnymi, możliwymi do pozyskania na realizację konkretnych projektów, niezmiernie istotnym źródłem finansowania zadań w sferze kultury, zwłaszcza o charakterze inwestycyjnym, powinny stać się zewnętrzne podmioty inwestorskie. Brakuje jednak odpowiedniego klimatu i systemu zachęt, który skłaniałby potencjalnych inwestorów do ujmowania w swych planach inwestycyjnych również przedsięwzięć związanych z infrastrukturą kulturalną.
  - Mała liczba imprez kulturalnych o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym. Mimo że co roku odbywa się w Szczecinie szereg interesujących imprez zasługujących na miano wydarzeń kulturalnych, wciąż nie wykreowano imprezy, która mogłaby być jego wizytówką w kraju, imprezy skierowanej do szerszego grona odbiorców, która reprezentowałaby i promowała go w kraju (a nawet za granicą). Z uwagi na ograniczone możliwości organizacyjne, m.in. brak odpowiedniej hali widowiskowo-koncertowej, Szczecin – mimo dużego zapotrzebowania na tego typu wydarzenia – omijają występy znanych twórców i artystów.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Wydział Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego, Urząd Miasta Szczecin,
2. Urząd Statystyczny w Szczecinie.

**MAPA
PLACÓWKI KULTURY
W CENTRUM SZCZECINA
STR. 155**

14

KULTURA FIZYCZNA

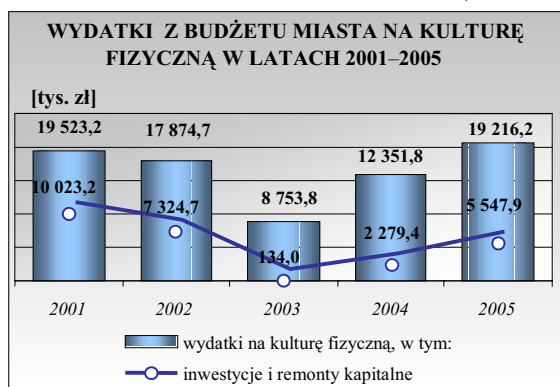

14.1. ZADANIA W SFERZE KULTURY FIZYCZNEJ

Działalność w sferze kultury fizycznej prowadzona jest w oparciu o *ustawę z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej*. Ustawa szczegółowo określa zadania stowarzyszeń kultury fizycznej i ich związków oraz innych podmiotów w zakresie zapewnienia prawidłowej realizacji procesu wychowania fizycznego, uprawiania sportu i rekreacji ruchowej oraz prowadzenia rehabilitacji ruchowej. Ustawa określa także zadania organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego w tej dziedzinie, rozszerzając tym samym ogólne zapisy *ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, *ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* oraz *ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym* nakładające na gminę, powiat i województwo obowiązek realizacji zadań z zakresu kultury fizycznej odpowiednio o charakterze lokalnym, ponadgminnym i wojewódzkim.

Zgodnie z zapisami w dokumentach programowych sprawną i skuteczną realizację zadań w sferze kultury fizycznej gwarantuje utrzymanie finansowania działalności sportowej na poziomie 1,5% wszystkich wydatków Miasta. Udział wydatków w budżecie Miasta na kulturę fizyczną w wydatkach ogółem (bieżących i majątkowych) wynosił odpowiednio: 2001 r. – 2,1%, 2002 r. – 2,0%, 2003 r. – 1,2%, 2004 r. – 1,5%, 2005 r. – 1,5%.

Wykres 14.1.

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu za lata 2001–2005.

Wśród wydatków z budżetu Miasta na kulturę fizyczną podstawową pozycję stanowiły:

- wydatki Miejskiego Ośrodka Sportu, Rekreacji i Rehabilitacji (zakładu budżetowego Gminy Miasto Szczecin zarządzającego wybranymi obiektami sportowymi) na utrzymanie i bieżące remonty obiektów (2004 r. – 61,4%, a w 2005 r. – 46,7% środków przeznaczonych na kulturę fizyczną);
- wydatki na dofinansowanie działalności w zakresie sportu i rekreacji prowadzonej wśród dzieci i młodzieży przez stowarzyszenia kultury fizycznej: 2004 r. – 26,5%, 2005 r. – 21,2%.

Najważniejsze wydatki majątkowe z budżetu Miasta w latach 2004–2005 to:

- kontynuacja modernizacji Stadionu Miejskiego przy ul. Karłowicza (2 810,3 tys. zł);
- remont kapitalny zespołu basenów SDS (970 tys. zł);
- modernizacja boisk i stadionów sportowych, w tym realizacja Programu Modernizacji Boisk Sportowych (597 tys. zł);
- przygotowanie dokumentacji i budowa boisk w kompleksie rekreacyjno-sportowym przy ul. Nehringa (995,6 tys. zł);
- przygotowanie dokumentacji hali widowiskowo-sportowej (817,3 tys. zł).

Również samorząd województwa realizuje zadania w sferze kultury fizycznej, w tym m.in. w zakresie szkolenia dzieci i młodzieży utalentowanych sportowo, szkolenia i doskonalenia kadr organizatorów, szkoleniowców i sędziów dla sportu młodzieżowego oraz rozwoju bazy sportowej. Wysokość środków z budżetu województwa zachodniopomorskiego przeznaczonych na realizację tych zadań wyniosła odpowiednio: w 2004 r. – 2 392,5 tys. zł (1% wszystkich wydatków budżetowych), a w 2005 r. – 3 170,5 tys. zł (0,8% wydatków). W ramach powyższych środków ok. 700 tys. zł w 2004 r. i ok. 900 tys. zł w 2005 r. przeznaczono na przedsięwzięcia, których beneficjentami byli mieszkańcy Szczecina.

14.2. DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZEŃ KULTURY FIZYCZNEJ

W sferze kultury fizycznej działa wiele stowarzyszeń realizujących zadania z zakresu sportu, rekreacji oraz rehabilitacji ruchowej. Zakres tej działalności jest bardzo szeroki i skierowany do różnych grup wiekowych i środowisk. W ciągu ostatnich lat nastąpił wzrost liczby stowarzyszeń kultury fizycznej na terenie miasta. Wg stanu na koniec 2005 r. działały 262 stowarzyszenia kultury fizycznej (dla porównania w 2001 r. – 189, w 2003 r. – 236), w tym 26 związków sportowych, sportowa spółka akcyjna oraz 79 Uczniowskich Klubów Sportowych.

14.2.1. KLUBY SPORTOWE

Podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania w zakresie kultury fizycznej są kluby sportowe (tworzone w formie stowarzyszeń kultury fizycznej bądź sportowych spółek akcyjnych). Kluby sportowe zajmują się przede wszystkim sportem wyczynowym, część z nich w swojej działalności łączy zarówno zadania z zakresu sportu wyczynowego (w różnych grupach wiekowych), jak i sportu masowego, część z kolei ukierunkowana jest wyłącznie na sport masowy połączony z ogólną rekreacją. Kluby sportowe województwa zachodniopomorskiego zrzeszone są w 26 okręgowych związkach sportowych poszczególnych dyscyplin, a te z kolei tworzą Zachodniopomorską Federację Sportu.

W ramach sportu wyczynowego wyróżnić należy sport młodzieżowy, gdzie główny nacisk kładzie się na szkolenie młodzieży uzdolnionej i doskonalenie predyspozycji sportowych. Jest to pierwszy etap na drodze do osiągnięcia mistrzostwa sportowego. Corocznie szkoleniem sportowym prowadzonym przez kluby sportowe objęta zostaje młodzież biorąca udział w rywalizacji sportowej prowadzonej i dofinansowywanej przez Ministerstwo Sportu (w ramach „Systemu Sportu Młodzieżowego” i „Programu szkolenia i współzawodnictwa młodzieży uzdolnionej sportowo”). Zawodnicy zrzeszeni w klubach sportowych biorą udział najpierw w eliminacjach wojewódzkich, międzywojewódzkich, a następnie, walczą o medale i najlepsze wyniki sportowe we współzawodnictwie ogólnopolskim w różnych grupach wiekowych (Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży – Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych, Mistrzostwa Polski Juniorów, Młodzieżowe Mistrzostwa Polski). W ramach rywalizacji strefowej odbywają się również Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików. W ogólnopolskim współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży prowadzonym przez Ministerstwo Sportu w ramach „Systemu Sportu Młodzieżowego” Szczecin uzyskał w 2005 r. 8. lokatę, poziom ten (w granicach 7–9 miejsce) utrzymuje się od kilku lat. Wśród klubów sportowych najwięcej punktów zdobyły: Międzyszkolny Klub Sportowy „Kusy”, Miejski Klub Pływacki, Akademicki Związek Sportowy Szczecin, Miejski Klub Lekkoatletyczny, Klub Sportowy „Elektrobus – Bogo”, Bokserski Klub Sportowy „Sztorm”, Klub Sportowy SEJK Pogoń i Klub Sportowy „Arkonian”.

Szczecińskie kluby sportowe prowadzą swoją działalność przede wszystkim w oparciu o obiekty udostępniane przez MOSRiR (należące do Gminy Miasto Szczecin) oraz obiekty dzierżawione.

Środowisko akademickie swoją działalność sportową realizuje w oparciu o Akademicki Związek Sportowy, ukierunkowany m.in. na upowszechnianie kultury fizycznej i turystyki oraz rozwijanie sportu wyczynowego w środowisku akademickim. AZS w Szczecinie zrzesza (wg stanu na koniec 2005 r.) 1 841 członków uprawiających sport i rekreację w 22. dyscyplinach. Jednostkami organizacyjnymi AZS w Szczecinie są:

- kluby uczelniane, których działalność to przede wszystkim uczelniany sport masowy – udział w różnego rodzaju imprezach i studenckich rozgrywkach sportowych (łącznie 9 klubów: Politechniki Szczecińskiej, Akademii Rolniczej, Uniwersytetu Szczecińskiego, Pomorskiej Akademii Medycznej, Akademii Morskiej, Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Turystycznej oraz spoza Szczecina – Politechniki Koszalińskiej, Wyższej Szkoły Zawodowej (Wałcz) i Kolegium Nauczycielskiego (Wałcz);
- kluby środowiskowe i sekcje wyczynowe, których działalność skupia się przede wszystkim na sporcie wyczynowym: Jacht Klub AZS, Aka-

demicki Klub Karate „Szogun” oraz środowiskowa sekcja wioślarska i piłki koszykowej mężczyzn.

AZS swoją działalność prowadzi na bazie obiektów sportowych wyższych uczelni oraz szkół średnich i podstawowych na terenie Szczecina.

Zawodnicy wiodących sekcji sportów indywidualnych szczecińskich klubów mogą poszczycić się szeregiem udanych startów w Mistrzostwach Polski, Mistrzostwach Europy i Mistrzostwach Świata. Na Igrzyskach Olimpijskich w Atenach (w 2004 r.) Szczecin reprezentowało sześciu sportowców: tyczkarka Monika Pyrek (Miejski Klub Lekkoatletyczny), kolarze torowi Damian Zieliński i Grzegorz Krejner (Miejski Klub Sportowy „Gryf”), pływak Przemysław Stańczyk (Miejski Klub Pływacki), gimnastyczka Justyna Banasiak (Międzyszkolny Klub Sportowy „Kusy”), wioślarz Marek Kolbowicz (sekcja wioślarska AZS). Niestety ich występy nie przyniosły sukcesów medalowych. Tym samym Szczecin wciąż nie może pochwalić się złotym medalem olimpijskim.

Na Igrzyskach Paraolimpijskich w Atenach sukcesy odnieśli natomiast szczecińscy zawodnicy reprezentujący Klub Sportowy „Start” Szczecin: lekkoatletka Renata Cholewska (złoty medal w rzucie oszczepem, srebrny w pchnięciu kulą oraz brązowy w rzucie dyskiem) i pływak Ryszard Beczek (200 m styl. dow.). Poza nimi na Igrzyskach Paraolimpijskich startowali: Waldemar Andruszkiewicz, Sławomir Okoniewski, Andrzej Sałuda oraz Jolanta Szulc – wszyscy w konkurencjach strzeleckich.

Rok 2005 można uznać za udany w sportach indywidualnych. Swoją pozycję w gronie sportowców na najwyższym poziomie ugruntowali: tyczkarka Monika Pyrek (MKL, wicemistrzostwo świata, mistrzostwo Polski na otwartym stadionie i na hali), duet wioślarski Marek Kolbowicz i Konrad Wasilewski (AZS, mistrzostwo Polski w dwójce podwójnej, mistrzostwo świata – wraz z innymi zawodnikami spoza regionu – w czwórce podwójnej), kolarz torowy Damian Zieliński (MKS „Gryf”, drużynowe mistrzostwo Europy i Polski w sprincie olimpijskim, mistrzostwo Polski w sprincie). Należy również wspomnieć o sukcesach szczecińskich pływaków reprezentujących Miejski Klub Pływacki: Katarzyny Baranowskiej (mistrzostwo Polski i mistrzostwo Europy na krótkim basenie na dystansach 200 i 400 m st. dow.), Mateusza Sawrymowicza (mistrzostwo Polski na krótkim basenie na dystansie 1 500 m st. dow. i III miejsce na mistrzostwach Europy) oraz Przemysława Stańczyka (wysokie miejsca na mistrzostwach świata, Europy i kraju).

Jeżeli chodzi o występy szczecińskich drużyn sportowych, to lata 2004–2005 zdecydowanie uznać należy za udane. Obecnie (wg stanu na koniec 2005 r.) cztery zespoły reprezentują Szczecin w rozgrywkach ekstraklasy (w sezonie 2003/2004 były to również cztery zespoły):

- MKS Pogoń Szczecin SSA – drużyna piłki nożnej mężczyzn, www.pogonszczecin.pl,
  - Klub Sportowy Łącznościowiec – drużyna piłki ręcznej kobiet, www.kslacznościowiecpoczta.polska.com,
  - Klub Sportowy Piast – drużyna piłki siatkowej kobiet, www.piast.szczecin.pl,
  - Klub Sportowy Pogoń 04 – drużyna piłki nożnej halowej (futsal) mężczyzn, www.futsal.max.pl;
- w rozgrywkach I ligi uczestniczy drużyna koszykówki kobiet Szczecińskiego Towarzystwa Koszykówki – Kusy, a w rozgrywkach II ligi:
- Klub Sportowy Morze-Bałtyk – drużyna piłki siatkowej mężczyzn;
  - Klub Sportowy Łącznościowiec – drużyna piłki ręcznej mężczyzn;
  - AZS Szczecin – drużyna koszykówki mężczyzn.
- W rozgrywkach I ligi lekkoatletycznej startuje Miejski Klub Lekkoatletyczny.

Mimo ożywienia działalności klubowej żadna ze szczecińskich drużyn nie jest na tyle silna, aby walczyć o najwyższe miejsca w rozgrywkach ekstraklasy. Wśród klubów sportowych najlepiej rozpoznawalną marką sportową miasta jest MKS Pogoń Szczecin SSA, w 2004 r. ok. 20% budżetu klubu pochodziło ze sprzedaży biletów, co jest wynikiem na poziomie klubów europejskiej czołówki i świadczy o dużej liczbie stałych kibiców. Spotkania zespołu w sezonie 2003/2004 obejrzało ponad 200 tys. kibiców, co było najlepszym wynikiem w Polsce. W kolejnych sezonach, obok nadal ogromnego zainteresowania widzów, odnotowano znaczny spadek frekwencji na trybunach. Mimo to, takich kibiców jak i mocnego oparcia finansowego w strategicznym sponsorze nie mają pozostałe drużyny. Budżet klubu wynosi ok. 15 mln zł. Fakt, iż piłkarska Pogoń jest uznawana za sportową wizytówkę Szczecina znajduje swoje odzwierciedlenie w polityce władz miasta, przejawiającej się w dużo większym zaangażowaniu w sprawy klubu niż w przypadku innych szczecińskich zespołów i w stosowaniu różnych form wsparcia, włączając finansowe.

14.2.2. SPORT MASOWY I REKREACJA

Uczniowskie kluby sportowe (UKS) są klubami sportowymi utworzonymi w formie stowarzyszeń kultury fizycznej i mającymi wszelkie uprawnienia i obowiązki klubów sportowych uczestniczących we współzawodnictwie sportowym, aczkolwiek w przypadku UKS-ów jest to współzawodnictwo i rywalizacja sportowa dla zabawy i wykształcenia nawyków ruchowych, a nie wyczyn sportowy i dążenie do uzyskiwania maksymalnych wyników. UKS-y są stowarzyszeniami środowiskowymi działającymi w szkołach i zrzeszającymi uczniów, rodziców, nauczycieli i sympatyków na rzecz upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży. System uczniowskich klubów sportowych ma na celu wspomaganie realizacji szkolnego programu wychowania fizycznego, zachęcenie i zaangażowanie

młodych ludzi do różnych form aktywności fizycznej, a także rozwój szczególnie uzdolnionych sportowo. Realizując swoje zadania, UKS-y współpracują ściśle z klubami sportowymi, władzami samorządowymi i sportowymi. Na terenie Szczecina wg stanu na koniec 2005 r. zarejestrowanych było 79 uczniowskich klubów sportowych w 24 dyscyplinach sportowych, zrzeszających ponad 2 900 członków.

Działalność w zakresie uprawiania sportu amatorskiego, oprócz klubów sportowych i uczniowskich klubów sportowych, prowadzona jest w osiedlowych klubach sportowych działających w miejscu zamieszkania i skupiających społeczność lokalną osiedla. Wg stanu na koniec 2005 r. na terenie Szczecina działało 6 OKS-ów skupiających łącznie 600 członków.

Zorganizowana działalność rekreacyjna realizowana jest głównie przez Zachodniopomorski Związek Towarzystw Krzewienia Kultury Fizycznej. Cel statutowy ZZ TKKF to upowszechnianie wszelkiego rodzaju form rekreacji fizycznej i profilaktyki zdrowotnej w różnych grupach wiekowych, jak również upowszechnianie i rozwijanie masowego aktywnego wypoczynku. Podstawowymi jednostkami realizującymi założenia programowe związku są ogniska. Wg stanu na koniec 2005 r. w strukturach ZZ TKKF na terenie Szczecina funkcjonowało 16 ognisk skupiających 800 członków.

Wyrazem rozwoju sportu masowego (rekreacyjnego), jako systematycznego uprawiania określonej formy aktywności według ustalonych reguł z elementami współzawodnictwa, są dynamicznie działające na terenie Szczecina ligi amatorskie: Halowa Amatorska Liga Piłkarska i Szczecińska Liga Szóstek, w których łącznie gra około 2 000 piłkarzy amatorów; Szczecińska Liga Amatorska Koszykówki oraz Szczecińska Amatorska Liga Piłki Siatkowej.

14.3. SPORT SZKOLNY DZIECI I MŁODZIEŻY

Wychowanie fizyczne jest procesem kształującym harmonijny rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży. Szkoły, placówki oświatowo-wychowawcze oraz szkoły wyższe działające w systemie dziennym obowiązane są do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

W celu kształcenia młodzieży o szczególnych uzdolnieniach sportowych oraz odpowiednich warunkach zdrowotnych mogą być tworzone klasy, szkoły sportowe lub szkoły mistrzostwa sportowego. W 55 szczecińskich szkołach (23 podstawowych, 21 gimnazjach i 5 ponadgimnazjalnych) w klasach z rozszerzonym programem wychowania fizycznego szkoleniem sportowym objęto 3 120 uczniów (1 380 dziewcząt i 1 740 chłopców) w 138 klasach i 230 grupach. Uczniowie trenują gimnastykę artystyczną, gimnastykę sportową, lekką atletykę, pływanie, ka-

jakarstwo, wioślarstwo, szermierkę, zapasy, siatkówkę, koszykówkę, piłkę ręczną, piłkę nożną. W klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego realizuje się ukierunkowane szkolenie sportowe (mające na celu ujawnienie predyspozycji i uzdolnień kwalifikujących do szkolenia w określonej dyscyplinie sportu w klasach IV – VI szkół podstawowych i wszystkich gimnazjalnych) oraz właściwe szkolenie specjalistyczne w określonej dyscyplinie (w szkołach ponadgimnazjalnych i szkołach ponadpodstawowych).

W 11 szczecińskich szkołach (w tym 4 podstawowych i 7 gimnazjach) w 28 klasach sportowych prowadzi się szkolenie sportowe, którym objętych jest 531 uczniów w takich dyscyplinach indywidualnych, jak: pływanie, gimnastyka sportowa, lekka atletyka oraz w grach zespołowych: piłka ręczna, piłka nożna, piłka siatkowa. Patronat klubowy nad 28 klasami sportowymi i 138 klasami z rozszerzonym programem wychowania fizycznego objęło 29 szczecińskich klubów sportowych.

Na terenie Szczecina funkcjonują następujące szkoły sportowe i szkoły mistrzostwa sportowego:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego (o profilu pływackim);
- Zespół Szkół Sportowych (o profilu gimnastycznym);
- Gimnazjum Sportowe Nr 1 przy Zachodniopomorskim Centrum Edukacji (piłka nożna chłopców).

Patronat klubowy nad szkołami sportowymi sprawują: nad ZS OMS – Miejski Klub Pływacki, natomiast nad ZSS – Międzyszkolny Klub Sportowy „Kusy”.

Współzawodnictwo sportowe szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na terenie województwa organizowane jest przez Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy – stowarzyszenie szkolnych związków sportowych oraz międzyszkolnych i uczniowskich klubów sportowych ukierunkowane na krzewienie kultury fizycznej i zdrowotnej wśród młodzieży szkolnej. WSZS zajmuje się przede wszystkim organizacją cyklicznych zawodów sportowych dla: szkół podstawowych (Igrzyska Młodzieży Szkolnej), gimnazjów (Gimnazjada), szkół ponadgimnazjalnych (Licealiada). Imprezy organizowane są od szczebla szkoły poprzez gminę, powiat, rejon aż do finału wojewódzkiego. W rozgrywkach wszystkich szczebli uczestniczy co najmniej blisko 50 tys. dzieci (sezon 2003/2004 – 43,5 tys. uczestników, 2004/2005 – 48,8 tys.) i młodzieży szkolnej, prawie co czwarty uczestnik to uczeń szczecińskich szkół. W ramach organizowanego przez WSZS współzawodnictwa w klasyfikacji powiatów miasto Szczecin zajmuje od lat pierwsze miejsca w finałach wojewódzkich.

Organizatorem współzawodnictwa sportowego szkół na szczeblu lokalnym oraz imprez sportowych i rekreacyjnych dla szkół na terenie Szczecina jest Międzyszkolny Ośrodek Sportowy. Najlepsze zespo-

ły i zwycięzcy w konkurencjach indywidualnych reprezentują miasto Szczecin w dalszych rozgrywkach regionalnych prowadzonych przez WSZS.

14.4. BAZA SPORTOWO-REKREACYJNA

Stan infrastruktury jest jednym z najważniejszych czynników stanowiących o możliwości rozwoju sportu i rekreacji. Liczbę i rodzaje obiektów sportowych znajdujących się na terenie Szczecina według stanu na koniec 2003 r.¹, przedstawia Tabela 14.1.

Szczecińskie stadiony nie odpowiadają podstawowym standardom, jakie powinny spełniać tego rodzaju obiekty. Jedynym z liczbą miejsc na trybunach powyżej 3 000 jest Stadion Miejski (17 783 miejsca). Mimo dużych kwot wydatkowanych corocznie na remont i modernizację (łącznie w latach 2001–2005 na ten cel przeznaczono z budżetu Miasta 6 484,9 tys. zł) obiekt jest przestarzały i nie spełnia kryteriów UEFA dla organizacji rozgrywek o Europejskie Puchary i oficjalnych meczów międzynarodowych. Również Miejski Stadion Lekkoatletyczny (1 638 miejsc na trybunach), którego modernizacja zakończona w 2002 r. kosztowała 18 269 tys. zł (60% tej kwoty to środki otrzymane z UKFiS) nie spełnia wymogów do rozgrywania meczów międzynarodowych czy zawodów rangi mistrzostw Polski – w trakcie modernizacji nie rozbudowano boiska treningowego, w związku z czym obiekt utracił I kategorię sportową (realizacja boiska treningowego kosztowałaby kolejne 2 500–3 000 tys. zł). Stan techniczny pozostałych stadionów w większości można ocenić na dostateczny, nie były one jednak remontowane od wielu lat, nie mają bieżni, urządzeń sportowych, zespołów obiektów pomocniczych, odpowiedniej nawierzchni, odpowiedniej liczby miejsc dla widzów oraz nie spełniają wymogów w zakresie bezpieczeństwa.

Pod pojęciem boisk do gier wielkich należy rozumieć boiska o nawierzchni i wymiarach odpowiednich do gry w piłkę nożną i hokeja na trawie z bieżnią okólną lub prostą. W Szczecinie na jeden tego typu obiekt (wg danych na koniec 2003 r.) przypadało 14,3 tys. osób, średnio w Polsce prawie dwukrotnie mniej – 7,6 tys. Dodać należy, że 22 spośród 29 obiektów to obiekty przyszkolne i w zasadzie tylko te posiadają odpowiedni standard.

W Szczecinie znajduje się 285 boisk do gier małych (w większości są to obiekty przyszkolne), statystyka ta może być jednak myląca, ponieważ boiska do różnych gier zespołowych zazwyczaj występują na tym samym placu, a liczone są osobno. Szacuje się, że ok. 30% obiektów wymaga remontu.

¹ Brak szczegółowych danych wg stanu na koniec 2005 r., jednakże analizując inwestycje w bazie sportowo-rekreacyjnej w latach 2004–2005 należy przyjąć, że liczba obiektów nie uległa zmianom, które wpłynęłyby na ogólną ocenę sytuacji w tej sferze.

Spośród 20 hal sportowych żadna nie posiada widowni powyżej 2 000 miejsc i odpowiedniej wysokości umożliwiającej prowadzenie rozgrywek międzynarodowych i krajowych. Blisko połowa obiektów wymaga pilnych remontów i modernizacji. Szacuje się, że również w przypadku ok. 50% sal gimnastycznych można mówić o pilnych potrzebach remontowych.

Szczecin posiada 3 strzelnice, wszystkie do broni pneumatycznej, brakuje natomiast strzelnicy do broni kulowej.

Tabela 14.1.

OBIEKTY SPORTOWE NA TERENIE MIASTA SZCZECINA WG STANU NA 31 GRUDNIA 2003 r.	
rodzaj obiektu	ogółem (w tym przyszkolne)
stadiony	15 (4)
boiska do gier wielkich	29 (22)
boiska do gier małych, w tym:	285 (221)
boiska do piłki koszykowej	66 (64)
boiska do piłki ręcznej	44 (43)
boiska do piłki siatkowej	40 (37)
boiska do tenisa ziemnego	67 (11)
boiska uniwersalne	68 (66)
hale sportowe, w tym:	20 (15)
hale wielofunkcyjne o wym. od 44x22m	9 (5)
hale o wym. od 36x18m do 44x22 m	11 (10)
sale gimnastyczne, w tym:	134 (115)
sale uniwersalne i pomocnicze	124 (115)
pawilony specjalistyczne do gim. korekcyjnej	10 (-)
strzelnice	3 (3)
tory sportowe, w tym:	2 (-)
tory kolarskie	1 (-)
tory kartingowe	1 (-)
pływalnie sportowe kryte	10 (7)
pływalnie sportowe otwarte	1 (-)
kąpieliska	4 (-)
urządzenia do sportów łodziowych, w tym:	19 (-)
przystanie wodne	18 (-)
baseny treningowe	1 (-)
siłownie	65 (31)
kluby fitness i aerobik	21 (-)
ściana wspinaczkowa	1 (-)
gabinety odnowy biologicznej	21 (-)
łódowiska sztuczne	2 (-)
lotniska sportowe	1(-)

Źródło: Informacja na temat kultury fizycznej na terenie Gminy Miasto Szczecin w latach 2002–2003.

Wszystkie pływalnie sportowe kryte mają wymiary 25x12,5 m, wybudowano je kilkadziesiąt lat temu i obecnie wymagają modernizacji. Wprawdzie w 2005 r. przeprowadzono remont pływalni krytej w Szczecińskim Domu Sportu (koszt remontu to 970 tys. zł), ale z uwagi na wymiary na żadnym z obiektów nie można przeprowadzić imprezy rangi krajowej czy międzynarodowej, brakuje obiektu dla całorocznych treningów szczecińskich pływaków. Szczecin posiada jedną pływalnię sportową otwartą (wymiarzy – 50x20 m), wymaga ona jednak natychmiastowego remontu. Pozostałe 4 kąpieliska w mie-

ście to pływalnie otwarte rekreacyjne i nie spełniają one norm obiektów sportowych.

W mieście znajduje się 18 przystani wodnych. Wszystkie szczecińskie obiekty wodne wymagają dodatkowych nakładów w celu poprawy standardu infrastruktury, dotyczy to budowy zaplecza technicznego (remonty i przechowywanie sprzętu pływającego), bazy noclegowej, sanitariatów oraz modernizacji nabrzeży.

Obiekty do sportów zimowych spełniają rolę obiektów rekreacyjnych, a nie sportowych.

Rozmieszczenie obiektów kultury fizycznej na terenie Szczecina jest nierównomierne. Najwięcej zasobów mają osiedla: Arkońskie-Niemierzyn, Śródmieście-Północ, Turzyn, Nowe i Stare Miasto; najmniej – Bukowo, Gołęcino-Gołław, Warszewo i Żelechowa. Brakuje obiektów na osiedlach: Głębockie-Pilchowo, Krzekowo-Bezrzecze, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Wielgowo-Sławocieszce i Kijewo.

Poza obiektami sportowo-rekreacyjnymi działalność rekreacyjna może być realizowana również w oparciu o naturalne obszary wypoczynkowe, szlaki oraz ścieżki rowerowe. W kompleksach leśnych w obrębie miasta znajduje się ok. 200 km pieszych znakowanych szlaków turystycznych. Teren wzdłuż szlaków pozostaje jednak zaniedbany, a skromna mała architektura jest systematycznie dewastowana. Tereny te w niewystarczającym stopniu są przystosowane (poprzez odpowiednie zagospodarowanie i infrastrukturę) do aktywnego spędzania czasu i wypoczynku. Ze względu na powierzchnię i standard ciągle ograniczone pozostają możliwości wypoczynku i rekreacji na szczecińskich kąpieliskach. W mieście wciąż brakuje obiektów rekreacyjnych na poziomie tzw. rekreacji osiedlowej. Wg stanu na koniec 2005 r. długość miejskich ścieżek rowerowych na terenie Szczecina wynosiła ok. 30 km, wielkość ta systematycznie wzrasta przy okazji przeprowadzania modernizacji i przebudowy ciągów komunikacyjnych na terenie miasta. Jednak jest ich wciąż za mało, nie tworzą spójnego systemu – są to w większości pojedyncze, krótkie odcinki.

Dla miasta aspirującego – zgodnie z celami zdefiniowanymi w Strategii Rozwoju Szczecina – do roli metropolii, ponadregionalnego ośrodka sportu i turystyki, centrum ważnych wydarzeń o zasięgu krajowym i zagranicznym, istniejąca infrastruktura jest niewystarczająca. Brakuje bazy do prowadzenia imprez masowych, przede wszystkim hali widowiskowo-sportowej, bez której nie jest możliwa w Szczecinie organizacja wielu imprez, w tym np. zawodów rangi europejskiej. Brakuje również obiektów specjalistycznych, a istniejące wymagają bądź gruntownych remontów, bądź – z uwagi na stan techniczny – są sukcesywnie likwidowane (np. sztuczne kąpieliska, Wioślarski Tor Regatowy „Dziewoklicz”). Wieloletnie zaniedbania w zakresie infrastruktury związanej z uprawianiem sportów i turystyki wodnej skutecznie uniemożliwiają reali-

zając wizji Szczecina jako centrum jachtu i ośrodka sportów wodnych.

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa oznacza brak zaplecza dla młodych sportowców i ograniczone możliwości osiągania najlepszych rezultatów, hamuje rozwój dyscyplin sportowych. Jednak inwestycje związane z budową nowoczesnych obiektów sportowych są przedsięwzięciami kapitałochłonnymi i ich realizacja nie jest możliwa bez bezpośredniego zaangażowania środków z budżetu państwa oraz funduszy strukturalnych.

14.5. IMPREZY SPORTOWE

Lata 2004–2005 obfitowały w liczne wydarzenia sportowe, odbyło się również wiele imprez sportowych i rekreacyjnych zarówno międzynarodowych, ogólnopolskich, jak i lokalnych reprezentujących różne dyscypliny sportowe. Najważniejsze cykliczne imprezy sportowe i rekreacyjne organizowane w Szczecinie w latach 2004–2005 to wśród imprez międzynarodowych:

- Międzynarodowy Turniej Bokserski o Puchar Ziem Nadbałtyckich w boksie;
- Międzynarodowy Puchar Polski w Strzelectwie Sportowym Osób Niepełnosprawnych;
- Międzynarodowy Turniej w Gimnastyce Artystycznej Memoriał im. Anny Kłós-Sulimy;
- Międzynarodowy Mityng Lekkoatletyczny;
- Międzynarodowy Bieg Uliczny o Puchar Prezydenta Miasta Szczecin „Półmaraton Gryfa Szczecińskiego”;
- Międzynarodowe Mistrzostwa Polski w Lekkiej Atletyce Osób Niepełnosprawnych;
- Puchar Polski w Triathlonie. Triathlon Książąt Pomorskich o Puchar Prezydenta Miasta Szczecin;
- Motorowodne Mistrzostwa Europy;
- Etapowe Regaty Turystyczne;
- Międzynarodowy Memoriał im. Stefanii i Antoniego Kołakowskich w gimnastyce sportowej;
- Nocny Mityng Gwiazd w Skoku o Tycze;
- Międzynarodowy Bałtycki Festiwal Piłki Ręcznej;

- Międzynarodowy Turniej Tenisowy PEKAO OPEN;
- Jesienne Prezentacje Morskie;
- Międzynarodowe Regaty o „Błękitną Wstęgę”;
- Grand Prix Polski w Pływaniu;
- Międzynarodowy Puchar Polski w Strzelectwie Sportowym z Broni Pneumatycznej;
- Międzynarodowy Memoriał im. A. Szolomickiego w Piłce Siatkowej;
- Międzynarodowy Turniej Bokserski Gryf Szczeciński;
- Międzynarodowy Turniej Judo Dzieci i Młodzieńców z Okazji Święta Niepodległości.

Mimo że co roku odbywa się w Szczecinie szereg imprez zasługujących na miano wydarzeń sportowych, wciąż brakuje imprez rangi mistrzostw Europy gromadzących znanych sportowców i międzynarodową widownię. Olbrzymie zapotrzebowanie na tego typu imprezy (o czym świadczy pełna frekwencja na rozegranym w Szczecinie meczu piłkarskiej reprezentacji Polski z Albanią), powszechna świadomość, że przyczyniają się one do szerokiej popularyzacji sportu oraz promocji Szczecina w kraju i za granicą, nie wystarczą wobec braku odpowiedniej infrastruktury.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Informacja na temat kultury fizycznej na terenie Gminy Miasto Szczecin w latach 2002–2003 Wydział Oświaty i Kultury Fizycznej Urzędu Miasta Szczecin, Szczecin 2004.
2. Podsumowanie wydarzeń sportowych 2005 roku, Głos Szczeciński, 30 grudnia 2005 r.
3. Raport. Kultura fizyczna w latach 2004–2005, Wydział Sportu, Urząd Miasta Szczecin, Szczecin 2006.
4. Raport o Szczecinie 2005, Gazeta Wyborcza, 24 lutego 2006 r.
5. Raport o Szczecinie 2004, Gazeta Wyborcza, 24 lutego 2005 r.
6. Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata 2001–2005;
7. Tereny, obiekty i urządzenia sportowe w mieście – analiza potrzeb i stanu posiadania oraz kierunki rozwoju, Szczecin, grudzień 2004 r.
8. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (DzU z 1996 r. Nr 25, poz. 113 z późn. zm.).
9. Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy.
10. Zarząd Środowiskowy Akademickiego Związku Sportowego w Szczecinie.

15

NAUKA, OŚWIATA I WYCHOWANIE

15.1. SYSTEM OŚWIATY

System oświaty obejmuje:

- przedszkola,
- szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, artystyczne,
- placówki oświatowo-wychowawcze,
- placówki artystyczne,
- placówki kształcenia ustawicznego, praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- internaty i bursy szkolne,
- zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli,
- biblioteki pedagogiczne.

W latach 2004–2005 w systemie oświaty wprowadzono szereg zmian prawnych i organizacyjnych, stanowiących konsekwencję reformy ustroju przeprowadzonej w 1999 r. W ramach reformowania sieci szczecińskich szkół Miasto podjęło w latach 2004–2005 szereg działań. Z dniem 1 września 2004 roku:

- cztery publiczne szkoły ponadpodstawowe dla absolwentów szkół zasadniczych przekształcono w szkoły ponadgimnazjalne (uzupełniające) dla absolwentów szkół zasadniczych, powołano trzy kolejne tego typu placówki, a także
- powołano: Technikum Hotelarskie Nr 2, trzy Szkoły Specjalne Przystosowujące do Pracy (w tym dwie w Specjalnych Ośrodkach Szkolno-Wychowawczych) oraz Zespół Szkół Zawodowych Specjalnych Nr 1.

Z dniem 1 września 2005 roku:

- dziewięć szkół policealnych przekształcono w szkoły policealne o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku;
- założono pięć szkół ponadgimnazjalnych (uzupełniających) dla absolwentów szkół zasadniczych oraz Technikum Zawodowe Nr 3, Technikum Elektryczno-Elektroniczne, dwie szkoły policealne, a na bazie mienia zlikwidowanej Filii Przedszkola Publicznego Nr 47 w Szczecinie powstała Środowiskowa Placówka Oświatowo-Wychowawcza;
- zlikwidowano: internat wchodzący w skład Zespołu Szkół Samochodowych, Szkołę Policealną wchodzącą w skład Zespołu Szkół Łączności, oraz Przedszkola Publiczne Nr 25 i 28 i Filie Przedszkola Publicznego Nr 47, a także
- zmieniono dotychczasowe nazwy i numery porządkowe następujących szczecińskich placówek oświatowych: Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Szczecinie na Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 5, OSW Nr 2 na Specjalny OSW Nr 3, a Ośrodek Dokształcania Zawodo-

wego i Szkołę Rzemiosł na Zespół Szkół Rzemieślniczych.

15.2. PRZEDSZKOLA

W roku szkolnym 2004/2005 w Szczecinie funkcjonowało:

- 57 przedszkoli publicznych i 8 filii prowadzonych przez Miasto, w tym przedszkole specjalne i 3 przedszkola z oddziałami integracyjnymi;
- 11 przedszkoli niepublicznych (dotowanych przez Miasto).

Tabela 15.1.

TERYTORIALNE ROZMIESZCZENIE PRZEDSZKOLI W SZCZECINIE W ROKU SZKOLNYM 2004/2005		
dzielnica	liczba przedszkoli publicznych w rejonie	liczba przedszkoli niepublicznych w rejonie
Północ	6	0
Śródmieście	24	7
Zachód	18	3
Prawobrzeże	12	1
ogółem	57	11

Źródło: Wydział Oświaty Urzędu Miasta w Szczecinie.

Liczba dzieci w przedszkolach publicznych w roku szkolnym 2004/2005 wyniosła średnio 6 600, co w porównaniu z rokiem ubiegłym stanowiło 95% ogólnej liczby dzieci (6 897 dzieci).

W przedszkolach publicznych zatrudnionych było w roku szkolnym 2004/2005 1 258 pracowników, w tym 586 pracowników pedagogicznych, 117 pracowników administracyjnych oraz 555 pracowników obsługi.

Tabela 15.2.

PRACOWNICY PEDAGOGICZNI W PRZEDSZKOLACH PUBLICZNYCH W ROKU SZKOLNYM 2004/2005	
nazwa	liczba nauczycieli
stażysta	53
kontraktowy	91
mianowany	393
dyplomowany	49
ogółem	586

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

W roku szkolnym 2004/2005 50 przedszkoli prowadziło różnego rodzaju programy edukacyjne. Funkcjonowały 3 przedszkola publiczne z oddziałami integracyjnymi (PP Nr 1, PP Nr 3 i PP Nr 9), w których zatrudnieni byli nauczyciele wspomagający (pedagog specjalny, psycholog, logopeda, tyflopada) oraz 2 integracyjne przedszkola niepubliczne: Integracyjne Przedszkole Zdrowia i Dobre Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi.

15.3. SZKOŁY PODSTAWOWE

W Szczecinie w roku szkolnym 2004/2005 funkcjonowało 57 szkół podstawowych, w tym 47 szkół publicznych i 10 niepublicznych.

W publicznych szkołach podstawowych działały oddziały integracyjne umożliwiające naukę dzieciom niepełnosprawnym, a nauczanie odbywało się według programu szkół specjalnych. W 6 szkołach podstawowych znajdowało się 26 oddziałów integracyjnych.

Ze względu na stale rosnący odsetek dzieci z wadami postawy szczególną uwagę zwraca się na rozwój fizyczny dzieci i młodzieży. 40% szkół podstawowych publicznych posiadało salę gimnastyczną, w 4 szkołach podstawowych działało 13 klas sportowych (szerzej o sporcie szkolnym w rozdziale 14.3.).

Statutowe działania szkół z zakresu opieki nad dziećmi spełniają świetlice szkolne, działające przy szkołach podstawowych prowadzonych przez Miasto. W roku szkolnym 2004/2005 w 7 szkołach podstawowych działały świetlice o wydłużonym czasie pracy.

W szkołach podstawowych zatrudnionych było 2 130 pedagogów, z czego ponad 90% z wyższym wykształceniem.

Tabela 15.3.

SZKOŁY PODSTAWOWE W ROKU SZKOLNYM 2004/2005		
wyszczególnienie	publiczne	niepubliczne
liczba szkół	47	10
liczba uczniów	22 262	935
liczba absolwentów	3 901	b. danych
przeciętna liczba uczniów w klasie	23,24	12,98
liczba uczniów wymagających specjalnej opieki	287	7
liczba nauczycieli	2 130	b. danych
w tym z wyższym wykształceniem	1 940	b. danych
liczba nauczycieli korzystających z różnych form doskonalenia	4 884	b. danych

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Tabela 15.4.

UKŁAD TERYTORIALNY SZKÓŁ PODSTAWOWYCH W ROKU SZKOLNYM 2004/2005				
dzielnica	szkoły publiczne		szkoły niepubliczne	
	liczba szkół	liczba uczniów	liczba szkół	liczba uczniów
Północ	9	3 815	0	0
Śródmieście	13	6 279	6	590
Zachód	13	6 871	3	279
Prawobrzeże	12	5 297	1	66
ogółem	47	22 262	10	935

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

W roku szkolnym 2004/2005 podstawowe szkoły publiczne ukończyło 3 901 absolwentów.

Niestety poziom wiedzy uczniów kończących szkoły podstawowe w Szczecinie pozostawia wiele

do życzenia, o czym świadczą wyniki egzaminów¹. W 2005 roku średni uczeń kończący podstawówkę w Szczecinie uzyskał 27 pkt (na 40 możliwych), to aż o 2,7 pkt mniej niż w roku poprzednim. Średni wynik w województwie zachodniopomorskim był jeszcze gorszy – 24,6 pkt, a w 2004 roku – 27,7. Natomiast jeżeli chodzi o standardy wymagań, najgorzej było z rozumowaniem. Statystyczny szóstoklasista uzbierał tylko 4,1 pkt, a w województwie 3,5 (na 8 możliwych). Miał wyraźne problemy z wykorzystaniem wiedzy w praktyce – 4,3 pkt w Szczecinie i 3,9 w województwie. Okazało się, że połowa szóstoklasistów nie umie dokonać najprostszyc obliczeń.

15.4. GIMNAZJA

W Szczecinie w roku szkolnym 2004/2005 znajdowały się 54 szkoły gimnazjalne, w tym 44 publiczne i 10 niepublicznych. Uczniowie gimnazjów niepublicznych stanowili zaledwie 6% ogólnej liczby gimnazjalistów.

W czterech gimnazjach funkcjonowało 16 oddziałów integracyjnych, umożliwiając naukę dzieciom niepełnosprawnym.

W roku szkolnym 2004/2005 w gimnazjach publicznych zatrudnionych było 1 125 nauczycieli, z czego 93% posiadało wyższe wykształcenie.

Tabela 15.5.

GIMNAZJA W ROKU SZKOLNYM 2004/2005		
wyszczególnienie	publiczne	niepubliczne
liczba szkół	44	10
liczba uczniów	12 637	782
liczba absolwentów	4 258	b. danych
przeciętna liczba uczniów w klasie	25,43	17,37
liczba uczniów wymagająca specjalnej opieki	142	1
liczba nauczycieli	1 125	b. danych
w tym z wyższym wykształceniem	1 044	b. danych
liczba nauczycieli korzystających z różnych form doskonalenia	1 539	b. danych

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Największą popularnością wśród absolwentów szkół podstawowych (wg liczby zgłoszeń spoza rejonu) cieszy się Gimnazjum nr 10 (na 108 uczniów klas pierwszych niemal połowa to dzieci spoza rejonu), a także Gimnazjum nr 12 oraz Gimnazjum nr 14.

W roku szkolnym 2004/2005 gimnazja publiczne ukończyło 4 258 uczniów.

¹ Szerzej w opracowaniu „Wyniki egzaminów zewnętrznych w szkołach podstawowych i gimnazjach województwa zachodniopomorskiego w latach 2002–2005. Analiza jakościowa i wniośki z nadzoru pedagogicznego” opublikowanego przez Kuratorium Oświaty w Szczecinie.

(www.xoops.kuratorium.szczecin.pl)

Tabela 15.6.

UKŁAD TERYTORIALNY GIMNAZJÓW PUBLICZNYCH W ROKU SZKOLNYM 2004/2005				
dzielnica	publiczne		niepubliczne	
	liczba szkół	liczba uczniów	liczba szkół	liczba uczniów
Północ	10	2 406	0	0
Śródmieście	11	3 200	6	282
Zachód	13	3 998	2	449
Prawobrzeże	10	3 033	2	51
ogółem	44	12 637	10	782

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Poziom wiedzy absolwentów szczecińskich gimnazjów nie jest najlepszy¹. Na egzaminie gimnazjalnym w 2005 roku szczecińscy uczniowie wypadli najgorzej od trzech lat. Województwo zachodniopomorskie osiągnęło wyniki poniżej średniej okręgu, a w Szczecinie były szkoły, które nie zdobyły nawet połowy punktów.

Tylko wąska grupa szkół osiągnęła bardzo dobre i dobre wyniki. Z części humanistycznej statystyczny uczeń województwa zachodniopomorskiego zdobył zaledwie 26,1 pkt (przed rokiem 31,2), z części matematyczno-przyrodniczej odpowiednio 23,5 i 23,8 pkt. To wyniki poniżej średniej całego okręgu, obejmującego także obszar województwa wielkopolskiego i lubuskiego (26,4 z części humanistycznej i 23,9 z matematyczno-przyrodniczej).

15.5. SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

Tabela 15.7.

PUBLICZNE SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE W ROKU SZKOLNYM 2004/2005				
typ szkoły	liczba szkół	liczba oddziałów	liczba uczniów	przeciętna liczba uczniów w klasie
MŁODZIEŻOWE				
licea ogólnokształ.	24	313	9 086	29,02
technika	23	149	3 763	25,26
technika 3-letnie		4	81	20,25
ZSZ	13	53	1 315	24,81
licea profilowane	16	81	2 061	25,44
LZ/LT		13	286	22,00
razem	76	613	16 592	27,06
szkoły policealne	10	20	510	25,50
ogółem	86	633	17 102	27,02
DLA DOROSŁYCH				
LO	5	16	427	26,68
technika	3	7	189	27,00
ZSZ	1	3	78	26,00
razem	11	36	934	25,94
szkoły policealne	1	6	175	29,16
ogółem	12	42	1 109	26,40
razem (młodzieżowe i dla dorosłych)	98	655	18 211	27,80

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

W Szczecinie w roku szkolnym 2004/2005 funkcjonowało 155 szkół ponadgimnazjalnych:

- 98 publicznych, w tym: 86 dla młodzieży i 12 dla dorosłych,
- 57 niepublicznych.

Do szkół ponadgimnazjalnych uczęszczało 23 499 uczniów, w tym 30% do szkół niepublicznych. Aż 53% (9 086 uczniów) to uczniowie liceów ogólnokształcących.

W Szczecinie funkcjonowało Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi dla uczniów ze wszystkimi typami niepełnosprawności (16 oddziałów integracyjnych).

Tabela 15.8.

NIEPUBLICZNE SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE W ROKU SZKOLNYM 2004/2005				
typ szkoły	liczba szkół	liczba oddziałów	liczba uczniów	przeciętna liczba uczniów w klasie
licea ogólnokształ.	10	28	409	14,61
technika	17	47	1 233	26,23
ZSZ	1	3	32	10,67
szkoły policealne	29	144	3 614	25,10
ogółem	57	202	5 288	19,15

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Tabela 15.9.

UKŁAD TERYTORIALNY PUBLICZNYCH SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH W ROKU SZKOLNYM 2004/2005		
dzielnica	liczba szkół	liczba uczniów
Północ	3	1 771
Śródmieście	18	10 152
Zachód	8	4 053
Prawobrzeże	4	2 235
ogółem	33	15 211

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

W roku szkolnym 2004/2005 liczba nauczycieli w szkołach ponadgimnazjalnych wyniosła 1 853, w tym z wyższym wykształceniem 1 753, czyli ok. 95%.

Ogromny sukces odniosły szczecińskie licea w najbardziej prestiżowym rankingu szkół średnich 2005 roku, zorganizowanym przez miesięcznik „Perspektywy” i redakcję „Rzeczpospolitej”. XIII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie zarówno w 2004, jak i w 2005 r. zajęło I miejsce wśród szkół ponadgimnazjalnych w kraju. Sukces XIII LO zapewnili liczni laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych. Wśród 100 najlepszych szkół ponadgimnazjalnych znalazły się także inne szczecińskie licea: II LO – na 22. miejscu w 2005 r. (28. miejsce w 2004 roku.), V LO – na 39. miejscu w 2005 r. (55. miejsce w 2004 r.), IX LO – na 56. miejscu w 2005 r. (67. miejsce w 2004 r.).

Mimo tych sukcesów wspomnieć należy również o niskim poziomie wiedzy absolwentów liceów

w województwie zachodniopomorskim². Wynik egzaminu maturalnego z matematyki w województwie na poziomie podstawowym dla liceów ogólnokształcących wyniósł 51,8%, a dla liceów profilowanych tylko 29,4% (30% to wymagane minimum do zdania egzaminu). Wyniki naszego województwa z matematyki są jednymi z najgorszych w kraju. Dla porównania licealiści ze Śląska, którzy wypadli na tym egzaminie najlepiej, zdobyli średnio 61,1% punktów w części podstawowej. Chlubnym wyjątkiem pozostaje XIII LO ze Szczecina, którego uczniowie osiągnęli z matematyki średnią 83,35%, mają także najlepsze wyniki z fizyki i informatyki.

15.6. SPECJALNE PROGRAMY NAUCZANIA ORAZ INNOWACJE I EKSPERYMENTY PEDAGOGICZNE

Poza programem nauczania szkoły realizują również – opracowane zgodnie z potrzebami wynikającymi z pracy i potrzebami środowiska, akceptowane przez rodziców i samorządy szkolne – programy wychowawcze.

W roku szkolnym 2004/2005 59 szczecińskich szkół i placówek oświatowych (w tym: 31 szkół podstawowych, 20 gimnazjów, 4 szkoły ponadgimnazjalne i 4 szkoły specjalne) realizowało przedmiot wychowania komunikacyjnego.

W roku szkolnym 2004/2005 zorganizowano również miasteczka ruchu drogowego dla dzieci i młodzieży w dwóch szkołach: w Szkole Podstawowej Nr 16 oraz Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 8.

W 7 szczecińskich szkołach utworzonych było 20 oddziałów sportowych, z czego ponad połowa w szkołach podstawowych

Tabela 15.10.

SZKOŁY I KLASY SPORTOWE W ROKU SZKOLNYM 2004/2005		
typ szkoły	liczba szkół	liczba klas
szkoły podstawowe	4	13
gimnazja	2	4
szkoły ponadgimnazjalne	1	3
ogółem	7	20

Zródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

W roku szkolnym 2004/2005 funkcjonowały 2 szkoły z klasami dwujęzycznymi: Gimnazjum Nr 42 w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 6 oraz Gimnazjum Nr 46 w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 1.

W latach 2004–2005 realizowane były również inne programy, w tym programy innowacyjne.

² Szerzej w opracowaniu „Wyniki egzaminu maturalnego w szkołach ponadgimnazjalnych województwa zachodniopomorskiego w roku szkolnym 2004/2005. Analiza jakościowa i wnioski z nadzoru pedagogicznego” opublikowanego przez Kuratorium Oświaty w Szczecinie. (www.xoops.kuratorium.szczecin.pl)

Tabela 15.11.

INNE PROGRAMY W ROKU SZKOLNYM 2004/2005					
typ szkoły	liczba programów				razem
	programy innowacyjne	programy eksperymentalne	wychowanie komunikacyjne	inne	
szkoły podstawowe	95	8	37	316	456
gimnazja	39	3	23	73	127
szkoły ponadgimnazjalne	69	1	4	35	109
szkoły specjalne	4	1	4	10	19
ogółem	207	13	68	434	721

Zródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

W roku szkolnym 2004/2005 3 279 uczniów szkół podstawowych i 1 530 uczniów gimnazjów korzystało z zajęć wyrównawczych. Celem tych zajęć było m.in. wyrównanie trudności w uczeniu się dzieci oraz podniesienie poziomu ich wiedzy i umiejętności, ale także przeciwdziałanie agresji i ograniczenie zachowań niebezpiecznych dla środowiska szkolnego.

W każdym typie szkoły zapewniona była również nauka dla dzieci wymagających specjalnej opieki, w roku szkolnym 2004/2005 było to 1 924 dzieci.

Tabela 15.12.

LICZBA UCZNIÓW WYMAGAJĄCA SPECJALNEJ OPIEKI W ROKU SZKOLNYM 2004/2005	
typ szkoły	liczba uczniów
szkoły podstawowe	287
gimnazja	142
szkoły ponadgimnazjalne	90
szkoły specjalne	1 405
ogółem	1 924

Zródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

W szkołach organizowane były również zajęcia dodatkowe (indywidualny tok nauki, indywidualny program nauczania, Klub Gimnazjalisty, Międzyszkolne Koła Przedmiotowe oraz inne zajęcia pozalekcyjne). Ogółem w roku szkolnym 2004/2005 przyznano 1 806 godzin zajęć dodatkowych, w tym 1 492 godziny zajęć pozalekcyjnych. Z zajęć dodatkowych korzystało ogółem 29 500 uczniów.

Tabela 15.13.

LICZBA UCZNIÓW UCZĘSZCZAJĄCYCH NA ZAJĘCIA DODATKOWE W ROKU SZKOLNYM 2004/2005	
typ szkoły	liczba uczniów
szkoły podstawowe	9 750
gimnazja	7 970
szkoły ponadgimnazjalne	6 200
szkoły specjalne	5 580
ogółem	29 500

Zródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Zajęcia pozalekcyjne (sportowo-rekreacyjne, turystyczne, artystyczne i inne) organizowane były we wszystkich typach szkół.

Tabela 15.14.

LICZBA I RODZAJE ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH W ROKU SZKOLNYM 2004/2005					
typ szkoły	zajęcia sportowe			zajęcia edukacyjne: klub gimn./ koła zainteresowań	zajęcia edukacyjno- -kulturalne: chór, zespół, teatr
	SKS	SKKT	edukacja morską		
szkoły podstawowe	171	92	24	94	67
gimnazja	159	70	16	119	37
szkoły ponadgimnazjalne	234	83	-	180	251
ogółem	564	245	40	393	355

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Udział dzieci i młodzieży w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych powoduje, że stają się oni aktywnymi uczestnikami olimpiad wiedzy, konkursów przedmiotowych, zawodów sportowych, przeglądów i festiwali artystycznych oraz różnych imprez szkolnych i międzynarodowych.

Tabela 15.15.

LICZBA FINALISTÓW OLIMPIAD W ROKU SZKOLNYM 2004/2005	
typ szkoły	liczba finalistów olimpiad
gimnazja	33
szkoły ponadgimnazjalne	70
szkoły specjalne	22
ogółem	125

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Tabela 15.16.

LICZBA GODZIN DYDAKTYCZNYCH PRZYPADAJĄCYCH NA 1 NAUCZYCIELA W ROKU SZKOLNYM 2004/2005	
typ szkoły	liczba godzin przypadających na 1 nauczyciela
szkoły podstawowe	15,84
gimnazja	16,57
szkoły ponadgimnazjalne	17,56
ogółem	16,65

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Rządowym programem wyrównywania warunków startu szkolnego uczniów „Wyprawka Szkolna” w roku szkolnym 2004/2005 objętych zostało 804 uczniów, co w porównaniu z rokiem ubiegłym stanowiło zbliżoną wartość (818 uczniów). W ramach Programu przekazano podręczniki szkolne oraz wyprawki rzeczowe: plecaki, kostiumy gimnastyczne oraz przybory szkolne.

Tabela 15.17.

LICZBA WOLUMINÓW W BIBLIOTEKACH SZKOLNYCH W ROKU SZKOLNYM 2004/2005	
typ szkoły	liczba woluminów w bibliotekach szkolnych
szkoły podstawowe	607 756
gimnazja	345 108
szkoły ponadgimnazjalne	642 601
szkoły specjalne	88 057
ogółem	1 638 522

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

15.7. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO- I OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZE

15.7.1. SZKOŁY I OŚRODKI SPECJALNE PUBLICZNE

Na terenie Szczecina w roku szkolnym 2004/2005 funkcjonowały:

- 4 Zespoły Szkół Specjalnych,
- 1 Zespół Szkół Szpitalnych,
- 7 Ośrodków Szkolno-Wychowawczych, w tym 5 Specjalnych,
- Pogotowie Opiekuńcze (Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum),
- Bursa Szkolna Integracyjna,
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy.

Łącznie działało 10 szkół podstawowych specjalnych, w których uczyło się 365 uczniów, 11 gimnazjów specjalnych – 452 uczniów oraz 12 szkół ponadgimnazjalnych specjalnych – 590 uczniów. W placówkach tych opieką objętych było ogółem 1 407 uczniów.

W roku szkolnym 2004/2005 kadre pedagogiczną w szkołach i placówkach specjalnych stanowiło 559 nauczycieli i wychowawców, w tym 506 z wykształceniem wyższym.

Tabela 15.18.

LICZBA DZIECI I MŁODZIEŻY OBJĘTYCH OPIEKĄ W SZKOŁACH SPECJALNYCH W ROKU SZKOLNYM 2004/2005	
typ szkoły	liczba uczniów
szkoły podstawowe specjalne	363
gimnazja specjalne	452
szkoły ponadgimnazjalne specjalne	590
ogółem	1 405

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

Aktualna sieć szkół i placówek specjalnych zaspokaja potrzeby miasta w zakresie kształcenia dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo we wszystkich typach szkół. Niewystarczająca jest natomiast liczba miejsc w szkołach i ośrodkach dla dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z zaburzeniami zachowania. Powoduje to znaczne wydłużenie okresu oczekiwania na umieszczenie nieletniego w ośrodku szkolno-wychowawczym na podstawie postanowienia wydanego przez sąd.

15.7.2. PORADNIE PSYCHOLOGICZNO- -PEDAGOGICZNE I PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

Pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży, ich rodzicom, nauczycielom i wychowawcom udzielają poradnie psychologiczno-pedagogiczne. W roku szkolnym 2004/2005 w Szczecinie funkcjonowały 4 poradnie oraz Centrum Psychologiczno-Pedagogiczne, w których opieką objęto ogółem 9 054 podopiecznych.

Działalność poradni ukierunkowana jest na:

- wczesną interwencję i wspomaganie rozwoju dziecka od urodzenia do 7 roku życia,
- udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej lub z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich rodzicom,
- udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z wybitnymi uzdolnieniami,
- profilaktykę problemową, w tym profilaktykę uzależnień dzieci i młodzieży,
- wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny.

15.7.3. PLACÓWKI WYCHOWANIA POZASZKOLNEGO

W roku szkolnym 2004/2005 w mieście działały następujące placówki wychowania pozaszkolnego:

- Pałac Młodzieży (2 367 podopiecznych),
- Państwowe Ognisko Baletowe (243 podopiecznych),
- Ognisko pracy pozaszkolnej – szczeciński chór chłopięcy „Słowiki” (176 podopiecznych),
- Państwowa Szkoła Muzyczna I st. (335 podopiecznych).

Na terenie Szczecina działały również niepubliczne placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- Ośrodek Rehabilitacyjno-Wychowawczy Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym (90 podopiecznych),
- Szczecińskie Stowarzyszenie Autystów (26 podopiecznych),
- Dzienny Ośrodek Terapeutyczno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem (14 podopiecznych),
- Bursa Szkolna (180 podopiecznych),
- Ognisko Św. Brata Alberta (47 podopiecznych).

W placówkach tych dzieci i młodzież mają możliwość rozwijać swoje umiejętności artystyczne.

15.8. INNE FORMY KSZTAŁCENIA

Do ewidencji prowadzonej przez Miasto, wpisanych jest 19 ognisk pracy pozaszkolnej: placówka publiczna – Szczeciński Chór Chłopięcy „Słowiki” oraz placówki niepubliczne (m.in. ogniska pracy pozaszkolnej, środowiskowe ogniska wychowawcze, świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne).

W latach 2004–2005 dwie placówki oświatowe uprawnione były do organizowania kursów podnoszących kwalifikacje: Ośrodek Doksztalania Zawodowego znajdujący się w Ośrodku Doksztalania Zawodowego i Szkole Rzemiosł oraz Ośrodek Kształcenia Kursowego w Zachodniopomorskim Centrum Edukacyjnym.

Tabela 15.19.

KURSY PODNOSZĄCE KWALIFIKACJE					
kierunek kursu	2004		2005		liczba absolwentów
	liczba kursów	liczba absolwentów	liczba kursów	liczba absolwentów	
kursy organizowane przez Ośrodek Doksztalania Zawodowego					
kurs pedagogiczny dla instruktorów zajęć praktycznych w zakładach pracy	1	12	1	17	
kurs podstawowy bhp dla młodocianych pracowników	1	39	-	-	
kursy organizowane przez ZCE					
kursy przygotowujące do egzaminów eksternistycznych z zakresu liceum ogólnokształcącego	12	395	5	127	
kurs przygotowujący do matury z j. polskiego, rosyjskiego, angielskiego, matematyki, historii, geografii	9	193	9	276	
kursy BHP	41	628	21	555	
„Pierwsza pomoc przedlekarska”	-	-	1	44	
„Pierwszy kontakt z klientem”	4	109	-	-	
kursy z zakresu przestrzegania podstawowych zasad higieny w procesie produkcji żywności (obrocie żywnością) oraz systemów DPH, DPP, HACCP	2	49	-	-	
kursy z zakresu wdrażania zasad Dobrej Praktyki Higienicznej, Dobrej Praktyki Produkcyjnej oraz systemu HACCP w zakładach żywienia zbiorowego	1	78	-	-	
kurs pedagogiczny dla instruktorów praktycznej nauki zawodu	1	21	-	-	
„Obsługa komputera”	3	95	-	-	
„Przepisy kadrowe w 2004 r. w szkołach i placówkach oświatowych”	1	31	-	-	
„Monter konstrukcji stalowych i okrętowych”	1	10	-	-	
„Przyuczenie do zawodu malarz – konserwator okrętowy”	4	65	-	-	
Kurs spawania gazowego, elektrycznego w osłonie gazów CO ₂ , TIG – podstawowy i ponadpodstawowy	20	365	18	342	
„Ręczny przecinacz gazowy”	2	2	6	11	

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

15.9. DZIAŁANIA MIASTA W SFERZE OŚWIATY

Zadania Szczecina w zakresie utrzymania placówek oświatowo-wychowawczych wynikają z obowiązujących ustaw i porozumień. Miasto jest organem prowadzącym przedszkola, szkoły, placówki oświatowo-wychowawcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego. Do zadań Miasta w tym zakresie należy m.in.: koordynowanie funkcjonowania i nadzór nad działalnością szkół i placówek oraz zapewnienie warunków do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych przez te placówki.

W wyniku analizy stanu oświaty miasta Szczecin ustalono priorytety wymagające pilnych działań. Za niezbędne uznano restrukturyzację wydatków sieci przedszkoli oraz restrukturyzację sieci szkół podstawowych i gimnazjów. Potrzeba restrukturyzacji wynikała przede wszystkim z polityki edukacyjnej Miasta ukierunkowanej na jakościowy rozwój szkół

oraz konieczności zapewnienia warunków do prawidłowej organizacji pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej na każdym etapie kształcenia. Za priorytetowe uznano działania związane z nowymi metodami finansowania oświaty oraz określenie standardów organizacyjnych.

W roku szkolnym 2004/2005 Miasto Szczecin po raz pierwszy przystąpiło do programu elektronicznej rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych. Ogromny sukces przedsięwzięcia oraz korzyści z niego wynikające sprawiły, że powrót do tradycyjnych metod naboru stał się niemożliwy.

Wydział Oświaty podjął działania związane z wdrożeniem programu „SIO” – Systemu Informacji Oświatowej, opracowanym przez Ministerstwo Edukacji i Sportu, służącym uzyskiwaniu danych niezbędnych do prowadzenia polityki edukacyjnej miasta.

W celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej, udzielana jest uczniom pomoc materialna ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa lub budżecie Miasta. Od dnia 1 stycznia 2005 r. gmina refundowała koszty związane z uczęszczaniem do szkoły, poniesione przez rodziców lub opiekunów prawnych uczniów zameldowanych w Szczecinie. Priorytetowo traktowane były koszty związane z zakupem podręczników szkolnych, ubioru lub obuwia sportowego, przyborów szkolnych; pokryciem kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych oraz pokryciem kosztów zajęć rewalidacyjnych i logopedycznych. Przewidywana kwota pomocy dla jednego wnioskodawcy wynosiła 44,8 zł w skali miesiąca, wpłynęło prawie 6 000 wniosków o przyznanie stypendium szkolnego dla uczniów.

Po raz pierwszy Miasto przystąpiło do realizacji projektu „Szczeciński program wyrównywania szans edukacyjnych dla uczniów z obszarów wiejskich” (w ramach działania 2.2. „Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży poprzez programy stypendialne” Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004–2006). Programem realizowanym w okresie od listopada 2004 r. do sierpnia 2005 r. objętych było 745 stypendystów. Wysokość przyznanego stypendium wynosiła od 50 zł do 250 zł w zależności od spełnienia warunków i kryteriów określonych w regulaminie.

Corocznie uczniom szczecińskich szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych przyznawane są w uznaniu wybitnych osiągnięć naukowych Nagrody Prezydenta Miasta Szczecin. W roku szkolnym 2004/2005 na nagrody przeznaczono z budżetu miasta 150 tys. zł, z czego:

- 50 tys. zł dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów – nagrodzono 368 uczniów;

- 100 tys. zł dla uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych – nagrodzono 400 uczniów).

Tabela 15.20.

WYDATKI Z BUDŻETU MIASTA NA ZADANIA Z ZAKRESU OŚWIATY I WYCHOWANIA [zł]		
Wyszczególnienie	2004	2005
I. Edukacja	348 671 321	372 081 602
bieżące	346 904 101	365 546 575
majątkowe	1 767 220	6 535 027
II. Działalność promocyjna i współpraca międzynarodowa	263 613	332 340
bieżące	263 613	312 340
wspieranie bazy szkolnych schronisk młodzieżowych	33 899	20 000
wspieranie różnych form działalności turystycznej dzieci i młodzieży	46 101	50 000
realizacja programów międzynarodowych	183 613	242 340
majątkowe	0	20 000
Regaty Żaglowców 2007 – Ośrodek Morski PCE	-	20 000
III. Kultura fizyczna i rekreacja	991 291	889 346
bieżące	921 291	874 346
upowszechnienie kultury fizycznej i sportu przez różne podmioty	186 800	250 000
podnoszenie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży	734 491	354 346
Program powszechnej nauki pływania	-	250 000
wymiana i współpraca młodzieży z zagranicą w zakresie sportu	-	20 000
majątkowe	70 000	15 000
podnoszenie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży – zakupy inwestycyjne	70 000	15 000
ogółem (I+II+III)	349 926 225	373 303 288

Źródło: Wydział Oświaty UM w Szczecinie.

15.10. NAUKA I SZKOLNICTWO WYŻSZE

Szkoły wyższe stanowią część systemu nauki polskiej i systemu edukacji narodowej. Ich podstawowym zadaniem jest:

- kształcenie oraz przygotowanie do wykonywania określonych zawodów oraz samodzielnej pracy naukowej, dydaktycznej lub działalności artystycznej;
- prowadzenie badań naukowych lub twórczej pracy artystycznej;
- rozwijanie i upowszechnienie kultury narodowej oraz postępu technicznego, a także współdziałanie w szerzeniu wiedzy w społeczeństwie.

Wśród szkół wyższych odrębną kategorię stanowią wyższe szkoły zawodowe, których podstawowym zadaniem jest kształcenie w zakresie kierunków lub specjalności zawodowych oraz przygotowanie do wykonywania zawodu. Absolwenci wyższych szkół zawodowych uzyskują tytuł zawodowego licencjata lub inżyniera.

W 2004 r. na wszystkich uczelniach szczecińskich zatrudnionych było 3 365 nauczycieli akademickich, w tym: 661 profesorów, 4 docentów, 1 324 adiunktów oraz 739 asystentów. Ogólna liczba nauczycieli akademickich w 2004 r. zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 174.

W Szczecinie funkcjonuje 19 uczelni wyższych, z czego 16 z siedzibą w Szczecinie, a pozostałe to filie i punkt konsultacyjny uczelni z innych miast. Wykaz uczelni oraz podstawowe dane o każdej z nich przedstawiają Tabele 15.21. i 15.22.

W ogólnopolskim rankingu uczelni miesięcznika „Perspektywy” i „Rzeczpospolitej” w 2005 r. duży sukces odnotowała PAM, zajmując pierwsze miejsce w regionie i dwunaste miejsce w kraju, a wśród uczelni medycznych – drugie, zaraz za Akademią Medyczną w Warszawie, wyprzedzając AM w Poznaniu. Miejsca innych szczecińskich uczelni to:

- Akademia Rolnicza – miejsce 45,
- Politechnika Szczecińska – miejsce 47,
- Uniwersytet Szczeciński – miejsce 49.

Przy ocenie brano pod uwagę bazę uczelni i dorobek naukowy, prestiż, dostępność wysoko wykwalifikowanych kadr dla studentów, zasobność bibliotek

i tzw. umiędzynarodowienie. PAM za największy skok w notowaniu w porównaniu z rokiem poprzednim otrzymała wyróżnienie „Awans 2006”.

Rozwój nauki i szkolnictwa wyższego na terenie miasta to ważny miernik jakości życia jego mieszkańców i czynnik rozwoju. Korzystne położenie geograficzne, w sąsiedztwie rozwiniętych ośrodków naukowych Europy Zachodniej stanowi szansę rozwoju Szczecina jako ośrodka naukowego. Wprawdzie środowisko naukowe żywo zareagowało na oczekiwania społeczne związane z zapotrzebowaniem na dodatkowe miejsca na uczelniach (powstało wiele nowych szkół wyższych, zwłaszcza niepublicznych, stworzono też nowe kierunki na już funkcjonujących uczelniach), jednak niepokojący jest coraz niższy poziom kształcenia wykazywany corocznie w rankingach wyższych uczelni. W swoich sukcesach PAM pozostaje niestety osamotniony. W ostatnich latach spadła ranga Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu, Wyższej Szkoły Sztuki Użytkowej, niektórych kierunków Uniwersytetu Szczecińskiego, Akademii Rolniczej. Nie wszystkie oceniane przez Państwową Komisję Akredytacyjną Wydziały uzyskały opinię pozytywną.

Tabela 15.21.

SZKOLNICTWO WYŻSZE W ROKU AKADEMICKIM 2004/2005								
wyszczególnienie	studenci				absolwenci			
	ogółem	w tym kobiety	z liczby ogółem		ogółem	w tym kobiety	z liczby ogółem	
			na studiach dziennych	cudzoziemcy			na studiach dziennych	cudzoziemcy
Uniwersytet Szczeciński	36 495	23 183	15 306	30	8 453	6 114	2 149	4
Politechnika Szczecińska	11 593	3 566	6 493	20	2 175	772	1 617	5
Akademia Rolnicza	11 155	6 916	6 493	18	2 175	1 528	909	2
Pomorska Akademia Medyczna	2 192	1 581	1 701	165	326	227	291	19
Akademia Morska*	3 939	1 144	2 391	16	480	147	303	1
Zachodniopomorska Szkoła Biznesu	3 747	1 952	470	33	855	595	1265	-
Wyższa Szkoła Administracji Publicznej	1 192	856	300	-	243	173	67	-
Wyższa Szkoła Sztuki Użytkowej	176	124	176	-	45	33	45	-
Wyższa Szkoła Humanistyczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej	2 173	1 526	141	-	700	510	37	-
Wyższa Szkoła Zawodowa „OECONOMICUS” Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego	292	196	104	2	87	60	32	-
Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej	205	126	158	-	118	84	46	-
Wyższa Szkoła Zarządzania	257	130	74	-	72	50	16	-
Wyższa Szkoła Zawodowa „Collegium Balticum”	604	353	252	4	104	78	63	-
Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Turystyczna	525	335	305	5	71	41	40	-
Wyższa Szkoła Języków Obcych	267	226	82	1	18	18	7	-
Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna	420	2	89	-	-	-	-	-
Ogółem	75 232	42 216	37 070	294	15 922	10 430	5 748	31

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

* Nazwa „Akademia Morska” została nadana Wyższej Szkole Morskiej w 2004 r.

Tabela 15.22.

STUDENCI I ABSOLWENCI W FILIACH I W PUNKTACH KONSULTACYJNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH W ROKU AKADEMICKIM 2004/2005						
wyszczególnienie	studenci			absolwenci		
	ogółem	z liczby ogółem		ogółem	z liczby ogółem	
		kobiety	na studiach dziennych		kobiety	na studiach dziennych
Akademia Muzyczna w Poznaniu Filia w Szczecinie	192	119	86	22	11	16
Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Po- wszechnej w Warszawie Filia w Szczecinie	2 361	1 498	-	573	420	-
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w War- szawie Punkt Konsultacyjny w Szczecinie	175	145	-	14	13	-
Ogółem	2 728	1 762	86	609	444	16

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. „Raport o Szczecinie”, edycja lata 2004 i 2005, Gazeta Wy-
borcza,
2. Raporty z działalności szkół w roku szkolnym 2004–2005,
Wydział Oświaty, Urząd Miasta Szczecin,
3. Sprawozdania GUS,
4. Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata
2004 i 2005,
5. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
6. www.xoops.kuratorium.szczecin.pl,
7. Wydział Oświaty, Urząd Miasta Szczecin,
8. Wyniki egzaminów zewnętrznych w szkołach podstawowych
i gimnazjach województwa zachodniopomorskiego w latach
2002–2005. Analiza jakościowa i wnioski z nadzoru pedago-
gicznego, Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Szczecin, gru-
dzień 2005 r.,
9. Wyniki egzaminu maturalnego w szkołach ponadgimnazjal-
nych województwa zachodniopomorskiego w roku szkolnym
2004/2005. Analiza jakościowa i wnioski z nadzoru pedago-
gicznego, Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Wydział Str-
ategii Edukacyjnych, Szczecin, styczeń 2006 r.

**MAPA
SZKOŁY I PLACÓWKI OŚWIATOWE
STR. 177**

SZCZECIN • RAPORT O STANIE MIASTA • 2004–2005

System zarządzania strukturami samorządu miejskiego

16

ORGANIZACJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA MIASTEM

16.1. ADMINISTRACJA RZĄDOWA

Administrację rządową na obszarze województwa wykonują:

- Wojewoda,
- działający pod zwierzchnictwem wojewody kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży,
- organy samorządu terytorialnego, jeżeli wykonanie zadania administracji rządowej wynika z ustawy lub z zawartego porozumienia,
- organy administracji niezespolonej,
- działający pod zwierzchnictwem starosty kierownicy powiatowych służb, inspekcji i straży, wykonujący zadania i kompetencje określone w ustawach,
- organy innych samorządów, jeżeli wykonywanie zadań administracji rządowej następuje na podstawie ustawy lub porozumienia.

16.1.1. WOJEWODA

Wojewoda wykonuje zadania wynikające z funkcji Przedstawiciela Rady Ministrów na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz sprawuje władzę administracji ogólnej. Zakres tych zadań określają ustawy. Wojewoda wykonuje zadania przy pomocy wicewojewody, kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich, dyrektora generalnego oraz dyrektorów wydziałów tego urzędu.

Wojewodę powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

Do dnia 18 października 2005 roku wojewodą zachodniopomorskim był Stanisław Wziątek, od dnia 12 grudnia 2005 r. funkcję wojewody przejął Robert Krupowicz. Wicewojewodą zachodniopomorskim do dnia 21 grudnia 2005 r. był Jan Sylwestrzak, obecnie stanowisko to piastuje Marcin Sychowski.

16.1.2. WOJEWÓDZKA ADMINISTRACJA ZESPOLONA

Administracja zespolona jest elementem rządowej administracji terenowej. Obejmuje ona wszystkie organy administracji państwowej podległe bezpośrednio wojewodzie. Są to między innymi: I i II wicewojewoda, dyrektor generalny urzędu wojewódzkiego, zespolone służby, inspekcje i straż wojewódzka, dysponujący aparatem pomocniczym, który stanowią:

- Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie,
- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej,
- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Rybackiej,
- Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków,
- Wojewódzki Inspektorat Kontroli Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,

- Wojewódzki Inspektorat Weterynarii,
- Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej,
- Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków,
- Kuratorium Oświaty,
- Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego,
- Oddział Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego w Wydziale Rozwoju Regionalnego ZUW w Szczecinie.

Zgodnie z odpowiednimi zapisami w statucie Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, koordynacja nadzoru nad wojewódzką administracją zespoloną w województwie zachodniopomorskim należy do Gabinetu Wojewody. Poza rozpatrywaniem skarg i wniosków dotyczących kierowników poszczególnych inspekcji, Gabinet Wojewody zajmował się również sprawami kadrowymi, monitoringiem oraz sprawozdawczością całej administracji zespolonej.

16.1.3. WOJEWÓDZKA ADMINISTRACJA NIEZESPOLONA

Tabela 16.1.

ADMINISTRACJA NIEZESPOLONA	
jednostka organizacyjna	stanowisko
Izba Skarbowa	Dyrektor Antoni Gawron
Urząd Kontroli Skarbowej	Dyrektor Lesław Rondzisty
Okręgowy Urząd Miar	Dyrektor Stanisław Lipski
Obwodowy Urząd Miar	Naczelnik Kazimierz Witowski
Okręgowy Urząd Probierczy w Poznaniu Punkt Probierczy w Szczecinie	Punkt obsługujący pracownicy urzędu w Poznaniu
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Dyrektor Andrzej Kreft
Izba Celna	Dyrektor Witold Krochmal
Urząd Morski	Dyrektor Piotr Nowakowski
Urząd Statystyczny	Dyrektor Anna Pazdan
Urząd Żeglugi Śródlądowej	Dyrektor Zdzisław Moryń
Okręgowy Inspektorat Rybołówstwa Morskiego	Okręgowy Inspektor Paweł Sokołowski
Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna	Dyrektor Paweł Zienkiewicz
Pomorski Oddział Straży Granicznej	Komendant POSG płk. Maciej Jędrzejowski
Graniczny Lekarz Weterynarii	Graniczny Lekarz Weterynarii Piotr Nazar
Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego	Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Transportu Drogowego Janusz Witkowski

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie.

Administracja niezespolona w Polsce jest częścią administracji rządowej w terenie. W przeciwieństwie do administracji zespolonej nie jest podległa wojewodzie tylko bezpośrednio organom centralnym administracji. Organami administracji niezespolonej są terenowe organy administracji rządowej podporządkowane właściwemu ministrowi, a także kierownicy państwowych osób prawnych i kierownicy innych państwowych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania z zakresu administracji rządowej na obszarze województwa. Ustanowienie tych organów może następować wyłącznie w drodze ustawy, jeżeli jest to uzasadnione ogólnopañstwowo-

wym charakterem wykonywanych zadań lub terytorialnym zasięgiem działania przekraczającym obszar jednego województwa.

16.2. SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego stanowią mieszkańcy województwa, tworzący z mocy prawa regionalną wspólnotę samorządową. Mieszkańcy województwa podejmują rozstrzygnięcia w głosowaniu powszechnym lub za pośrednictwem organów samorządu województwa:

- sejmiku województwa – organu stanowiącego i kontrolnego,
- zarządu województwa – organu wykonawczego.

Nadzór nad działalnością samorządu województwa sprawuje Prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – Regionalna Izba Obrachunkowa.

16.2.1. SEJMIK WOJEWÓDZTWA

Sejmik jest organem stanowiącym i kontrolnym, jego kadencja trwa cztery lata. Na podstawie ustawy o samorządzie województwa oraz na podstawie upoważnień udzielonych w innych ustawach i w ich granicach sejmik stanowi akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze województwa. W skład Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego wchodzi 30 radnych wybranych w wyborach bezpośrednich. Spośród radnych wybierany jest przewodniczący sejmiku, który organizuje prace tego organu oraz prowadzi jego obrady. Do wyłącznej właściwości sejmiku zgodnie z art. 18 ustawy o samorządzie województwa należą:

- stanowienie aktów prawa miejscowego, w szczególności:
  - statutu województwa,
  - zasad gospodarowania mieniem wojewódzkim,
  - zasad i trybu korzystania z wojewódzkich obiektów i urządzeń użyteczności publicznej,
- uchwalenie strategii rozwoju województwa oraz programów wojewódzkich,
- podejmowanie uchwał w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej,
- podejmowanie uchwał w sprawie szczegółowości układu wykonawczego budżetu województwa, z zastrzeżeniem, że szczegółowość ta nie może być mniejsza niż określona w odrębnych przepisach,
- uchwalenie budżetu województwa,
- określenie zasad udzielania dotacji przedmiotowych i podmiotowych z budżetu województwa,
- rozpatrywanie sprawozdań z wykonywania budżetu województwa, sprawozdań finansowych województwa oraz sprawozdań z wykonywania wieloletnich programów województwa,

- podejmowanie uchwały w sprawie udzielania lub nieudzielania absolutorium zarządowi województwa z tytułu wykonania budżetu województwa,
- uchwalenie, w granicach określonych ustawami, przepisów dotyczących podatków i opłat lokalnych,
- podejmowanie uchwał w sprawie powierzenia zadań samorządu województwa innym jednostkom samorządu terytorialnego,
- uchwalenie „Priorytetów współpracy zagranicznej województwa”,
- podejmowanie uchwał w sprawie uczestnictwa w międzynarodowych zrzeszeniach regionalnych i innych formach współpracy regionalnej,
- wybór i odwoływanie zarządu województwa oraz ustalanie wynagrodzenia marszałka województwa,
- rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu województwa,
- powoływanie i odwoływanie, na wnioski marszałka województwa, skarbnika województwa, który jest głównym księgowym budżetu województwa,
- podejmowanie uchwał w sprawie tworzenia stowarzyszeń i fundacji oraz ich rozwiązywania,
- podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych województwa i zasad udzielania stypendiów dla uczniów i studentów,
- podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami i statutem województwa do kompetencji sejmiku województwa,
- uchwalanie przepisów dotyczących organizacji wewnętrznej oraz trybu pracy organów samorządu województwa.

Sejmik Województwa powołuje ze swojego grona stałe i doraźne komisje do wykonywania zadań, które określa statut województwa. Sejmik kontroluje działalność zarządu województwa oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych.

Sejmik Województwa wybiera ze swego grona Przewodniczącego Sejmiku oraz 3 Wiceprzewodniczących.

Tabela 16.2.

WŁADZE SEJMIKU WG STANU NA 31.12.2005 r.	
Przewodniczący Sejmiku	Karol Osowski
Wiceprzewodniczący Sejmiku	Mirosław Barcikowski
Wiceprzewodniczący Sejmiku	Waldemar Kopczyński
Wiceprzewodniczący Sejmiku	Grzegorz Tomczyk

Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

16.2.2. ZARZĄD WOJEWÓDZTWA

Wybierany przez sejmik Zarząd jest organem wykonawczym województwa, w którego skład wchodzi marszałek i dwóch członków zarządu. Zarząd województwa wykonuje zadania niezastrzeżone na rzecz sejmiku i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Do zadań zarządu należą:

- wykonywanie uchwał sejmiku województwa,
- gospodarowanie mieniem województwa, w tym wykonywanie praw z akcji i udziałów posiadanych przez województwo,
- przygotowanie projektu i wykonanie budżetu województwa,
- przygotowanie projektów strategii rozwoju województwa, planu zagospodarowania przestrzennego i programów wojewódzkich oraz ich wykonywanie,
- organizowanie współpracy ze strukturami samorządu regionalnego w innych krajach i z międzynarodowymi zrzeszeniami regionalnymi,
- kierowanie, koordynowanie i kontrolowanie działalności wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych, w tym powoływanie i odwoływanie ich kierowników,
- uchwalenie regulaminu organizacyjnego urzędu marszałkowskiego.

Zasady i tryb działania zarządu województwa określa statut województwa. Wykonuje on swoje zadania przy pomocy urzędu marszałkowskiego i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych lub wojewódzkich osób prawnych. Pracę zarządu województwa organizuje marszałek, kieruje on również bieżącymi sprawami województwa oraz reprezentuje województwo na zewnątrz. Marszałek województwa jest kierownikiem urzędu marszałkowskiego, zwierzchnikiem służbowym pracowników tego urzędu i kierownikami wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Status prawny pracowników samorządu województwa określa odrębna ustawa.

Tabela 16.3.

SKŁAD ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO WG STANU NA 31.12.2005 r.	
Marszałek	Zygmunt Meyer
Wicemarszałek	Henryk Rupnik
Wicemarszałek	Krzysztof Modliński
Członek Zarządu	Mariusz Holicki
Członek Zarządu	Kazimierz Nowicki

Źródło: BIP Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

16.2.3. URZĄD MARSZAŁKOWSKI

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego stanowi wyodrębniony organizacyjnie zespół ludzi i środków, powołany do realizacji kompetencji Zarządu, w tym w szczególności Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego. Siedzibą Urzędu jest miasto Szczecin. Urząd działa na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa oraz Statutu Województwa Zachodniopomorskiego, natomiast szczegółową organizację, zasady funkcjonowania Urzędu i zadania jego poszczególnych komórek organizacyjnych ustala Regulamin Organizacyjny.

16.2.4. FORMY WYKONYWANIA ZADAŃ WOJEWÓDZTWA

Wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne są podmiotami utworzonymi lub przejętymi przez Województwo, które przy ich pomocy wykonuje swoje zadania wynikające z ustawy o samorządzie województwa. Czynności nadzorcze nad wojewódzkimi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi, takie jak kierowanie, koordynowanie ich działalności oraz powoływanie i odwoływanie ich kierowników, należą do kompetencji Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego.

Tabela 16.4.

WOJEWÓDZKIE OSOBY PRAWNE
Samorządowe Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej:
Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy – Zachodniopomorskie Centrum Leczenia i Profilaktyki
Portowy Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Zespolony
Regionalny Szpital Onkologiczny
Samodzielny Publiczny Wojewódzki Zakład Gruźlicy i Chorób Płuc
Specjalistyczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej nad Dzieckiem i Młodzieżą
Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego
Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROJE”
Specjalistyczny Szpital im. prof. Alfreda Sokołowskiego
Samorządowe Instytucje Kultury:
Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica
Muzeum Narodowe
Opera na Zamku
Teatr Polski
Zamek Książąt Pomorskich
Biuro Dokumentacji Zabytków
Wojewódzkie Samorządowe Osoby Prawne:
Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Szczecinie

Źródło: BIP Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

16.3. SAMORZĄD GMINNY I POWIATOWY

Miasto Szczecin od 1 stycznia 1999 roku jest miastem na prawach powiatu. Realizuje zadania wynikające z ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz wynikające z ustaw szczególnych i zawartych porozumień. Zadania Miasta zawarte zostały również w Statucie Miasta. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, tj. zadania z zakresu:

- tworzenia warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej poprzez prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- przyznawania i wypłacania przewidzianych ustawą świadczeń,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- lokalnego transportu zbiorowego,
- ochrony zdrowia,

- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- edukacji publicznej,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury,
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- targowisk i hal targowych,
- cmentarzy gminnych,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i powodziowej,
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej,
- promocji gminy,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Posiada odpowiedzialność prawną, a samodzielność gminy podlega ochronie sądowej. Nadzór nad działalnością gminy sprawowany jest przez Prezesa Rady Ministrów i wojewodę, a w zakresie spraw finansowych przez Regionalną Izbę Obrachunkową.

16.3.1. RADA MIASTA SZCZECIN

Rada Miasta jest organem stanowiącym i kontrolnym – podejmuje uchwały w zakresie swojej właściwości oraz kontroluje działalność Prezydenta, gminnych jednostek organizacyjnych oraz jednostek pomocniczych gminy.

Kadencja Rady trwa 4 lata. W latach 2004–2005 w skład Prezydium Rady wchodzi: przewodniczący – Jan Stopyra oraz trzech wiceprzewodniczących: Teresa Kochońska, Władysław Dzikowski i Grzegorz Durski.

W latach 2004–2005 w klubach radnych nastąpiły zmiany osobowe, które spowodowane były zmianą barw klubowych przez niektórych radnych, rezygnacją z mandatu radnego, w większości przypadków na skutek wyboru na Posła Rzeczypospolitej Polski lub powołania do pełnienia innych obowiązków w organach administracji państwowej.

Tabela 16.5.

KLUBY RADNYCH RADY MIASTA WG STANU NA KONIEC 2004 r.		
Klub Radnych	Liczba radnych	Przewodniczący klubów
Sojusz Lewicy Demokratycznej	12	Grzegorz Napieralski
„Od Nowa”	5	Teresa Lubińska
Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość	5	Arkadiusz Litwiński
Radni Niezrzeszeni	9	–

Źródło: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta w Szczecinie.

Tabela 16.6.

KLUBY RADNYCH RADY MIASTA WG STANU NA KONIEC 2005 r.		
Klub Radnych	Liczba radnych	Przewodniczący klubów
Sojusz Lewicy Demokratycznej	9	Jędrzej Wijas
„Od Nowa”	5	Małgorzata Jacyna-Witt
Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość	5	Paweł Bartnik
Radni Niezrzeszeni	12	–

Źródło: Biuro Rady Miasta UM w Szczecinie.

Rada Miasta Szczecin na przestrzeni roku 2004 i 2005 odbyła 49 sesji.

Tabela 16.7.

SESJE RADY MIASTA		
Rodzaj sesji	2004 rok	2005 rok
Sesje zwyczajne	19	18
Sesje wyjątkowe	6	3
Sesje uroczyste	1	2

Źródło: Biuro Rady Miasta UM w Szczecinie.

W roku 2004 na Sesje Rady Miasta wpłynęło 347 projektów uchwał, a w roku 2005 – 352.

Tabela 16.8.

PROJEKTY UCHWAŁ		
Podmiot zgłaszający	2004 rok	2005 rok
Prezydent Miasta i Jego Zastępcy	297	290
Przewodniczący Rady Miasta	15	25
Komisje Rady Miasta	21	23
Grupy Radnych	5	10
Kluby Radnych	9	4
Ogółem	347	352

Źródło: Biuro Rady Miasta UM w Szczecinie.

Rada Miasta w 2004 roku podjęła 315 uchwał, a w roku 2005 – 310.

Tabela 16.9.

TEMATYKA PODJĘTYCH UCHWAŁ		
Tematyka	2004 rok	2005 rok
Organizacyjne	32	21
Planowanie przestrzenne	70	13
Edukacja, oświata i sport	42	58
Finanse	30	48
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	11	16
Majątek	41	29
Współpraca z innymi gminami	3	10
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	24	29
Kultura i sztuka	6	4
Pozostałe sprawy	56	82
Ogółem	315	310

Źródło: Biuro Rady Miasta UM w Szczecinie.

Pomocniczymi organami wewnętrznymi rady o charakterze opiniodawczo-doradczym są komisje Rady Miasta. Zakres ich obowiązków określa Rada Miasta. Liczba komisji w roku 2004 nie uległa zmianie i wyniosła osiem:

- Komisja Rozwoju Promocji i Gospodarki Morskiej,
- Komisja ds. Budżetu i Finansów,

- Komisja Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Mienia,
- Komisja Edukacji, Kultury i Sportu,
- Komisja Budownictwa i Mieszkalnictwa,
- Komisja Rewizyjna,
- Komisja Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej,
- Komisja Samorządności i Bezpieczeństwa Publicznego.

Zakres zadań komisji nie zmienił się w stosunku do roku ubiegłego. W Radzie działały również: Komisja Inwentaryzacyjna, Miejska Komisja Wyborcza oraz Komisja Doradza ds. Statutu Miasta Szczecin.

W roku 2004 Komisje Stałe Rady Miasta odbyły łącznie 475 posiedzeń stacjonarnych, 61 wyjazdowych, podjęły 30 dezyderatów, skierowały do Prezydenta Miasta 161 wniosków i 172 stanowiska.

W 2005 roku nastąpiło rozdzielenie Komisji Edukacji, Kultury i Sportu na dwie odrębne:

- Komisja Edukacji i Kultury,
- Komisja Sportu.

16.3.2. PREZYDENT MIASTA SZCZECIN

Od 27 października 2002 r. prezydent wybierany jest bezpośrednio przez mieszkańców w wyborach powszechnych. Prezydent przejął kompetencje istniejącego wcześniej Zarządu Miasta. Prawa i obowiązki kolegijskiego organu wykonawczego przypisane zostały jednej osobie – prezydent sam podejmuje decyzje oraz sam ponosi za nie odpowiedzialność. Zadania Prezydenta określone zostały w Statucie Miasta, ustawie o samorządzie gminnym oraz w regulaminie organizacyjnym Urzędu. Prezydentem Szczecina po wyborach, które odbyły się 27 października 2002 roku został Marian Jurczyk.

Do zadań Prezydenta Miasta Szczecin należy:

- przygotowanie budżetu i prowadzenie polityki: inwestycyjnej, finansowej oraz komunalnej w ramach uprawnień przyznanych przez Radę Miasta Szczecin,
- kierowanie Urzędem Miasta,
- rozstrzyganie indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej,
- sprawowanie nadzoru nad zapewnieniem porządku publicznego,
- określanie kierunków polityki zagranicznej miasta,

- sprawowanie nadzoru nad komunikacją społeczną,
- wykonywanie funkcji zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników Urzędu oraz kierowników miejskich jednostek organizacyjnych,
- wykonywanie funkcji zwierzchnika w stosunku do powiatowych służb, inspekcji i straży oraz kierowników jednostek organizacyjnych powiatu,
- zapewnienie ochrony informacji niejawnych oraz danych osobowych.

Prezydent Miasta w 2004 roku wydał 588 zarządzeń, a w 2005 roku – 749.

Prezydent Szczecina powołał 4 swoich zastępców, powierzając im określone obowiązki (Tabela 16.10.). Sekretarz oraz Skarbnik Miasta powoływani są na wniosek Prezydenta uchwałą Rady Miasta. Ich zadania określił Prezydent w swoich zarządzeniach.

Funkcję Sekretarza miasta od dnia 1.12.2003 roku pełni Bohdan Roszkowski. Do jego zadań należy m.in.:

- organizacja pracy Prezydenta Miasta,
- koordynowanie współpracy Prezydenta Miasta z Radą Miasta i Urzędem Miasta,
- zapewnienie sprawnego funkcjonowania Urzędu Miasta,
- koordynacja i nadzór nad działalnością jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta, kontrola jednostek organizacyjnych UM oraz jednostek organizacyjnych Gminy Miasto Szczecin,
- obsługa kontaktów zewnętrznych oraz spraw miasta w zakresie powierzonym przez Prezydenta,
- ochrona danych osobowych,
- zapewnienie sprawnego obsługi interesantów.

Funkcję Skarbnika Miasta od dnia 1.03.2004 roku pełni Stanisław Lipiński. Do jego zadań należy m.in.:

- prowadzenie polityki finansowej miasta,
- obsługa finansowo-księgowo miasta i urzędu,
- realizacja zadań głównego księgowego budżetu.

Zarządzeniem Nr 302/02 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 13 grudnia 2002 roku powołane zostało Kolegium Prezydenta Miasta Szczecin.

Tabela 16.10.

ZASTĘPCY PREZYDENTA MIASTA SZCZECIN MARIANA JURCZYKA			
Sprawy społeczne	Sprawy z zakresu bieżącego funkcjonowania miasta, ochrony środowiska oraz przekształceń miejskich jednostek organizacyjnych	Sprawy rozwoju, inwestycji, pozyskiwania środków pozabudżetowych, promocji miasta oraz przeciwdziałania bezrobociu	Sprawy z zakresu polityki mieszkaniowej, gospodarowania mieniem oraz kultury fizycznej
Anna Nowak (od 27.11.2002 r.)	Kazimierz Trzciniński (od 27.11.2002 r. do 1.12.2003 r.)	Leszek Chwat (od 27.11.2002 r. do 5.02.2004 r.)	Piotr Krzystek (od 27.11.2002 r. do 23.08.2004 r.)
	Marcin Gdakowicz (od 1.12.2003 r. do 6.05.2004 r.)	Mirosław Czesny (od 5.02.2004 r. do 5.09.2005 r.)	Jerzy Krawiec (23.08.2004 r. do 10.08.2005 r.)
	Andrzej Grabiec (od 6.05.2004 r.)	Leszek Dlouchy (od 5.09.2005 r.)	Zbigniew Zalewski (od 17.08.2005 r.)

Zródło: Wydział Organizacyjny UM w Szczecinie.

Kolegium Prezydenta Miasta Szczecin rozpatruje sprawy składane przez Zastępców Prezydenta, Sekretarza i Skarbnika Miasta dotyczące:

- projektów uchwał Rady Miasta Szczecin,
- projektów zarządzeń Prezydenta Miasta w sprawach:
  - związanych z wykonaniem uchwał Rady Miasta,
  - wykonania budżetu,
  - zatrudniania i zwalniania kierowników jednostek organizacyjnych miasta,
- projektów oświadczeń woli w sprawach dotyczących gospodarowania mieniem miasta,
- określenia sposobu wykonywania uchwał Rady Miasta Szczecin,
- projektów stanowisk Prezydenta Miasta,
- spraw o istotnym znaczeniu dla miasta i jego mieszkańców.

16.3.3. URZĄD MIASTA

Urząd działa na podstawie obowiązujących przepisów prawa, Statutu Miasta, Regulaminu organizacyjnego oraz aktów prawnych wydawanych przez Radę Miasta oraz Prezydenta Miasta. Urząd jest jednostką budżetową i organizacyjną Miasta, przy pomocy której Prezydent wykonuje zadania z zakresu administracji publicznej, wynikające z zadań własnych Miasta, zadań zleconych z mocy ustaw lub przejętych przez Miasto w wyniku porozumień z organami administracji rządowej i samorządowej. Siedzibą Urzędu jest Miasto Szczecin.

Wg stanu na koniec 2005 roku w skład Urzędu Miasta wchodziły następujące wydziały i biura na prawach wydziałów:

- Biuro Prezydenta Miasta,
- Biuro Rady Miasta,
- Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego,
- Wydział Organizacyjny,
- Biuro Obsługi Interesantów,
- Urząd Stanu Cywilnego,
- Wydział Oświaty,
- Wydział Kultury i Dziedzictwa Kulturowego,
- Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta,
- Wydział Współpracy Międzynarodowej i Funduszy Pomocowych,
- Wydział Inwestycji Miejskich,
- Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej,
- Biuro Geodety Miasta,
- Wydział Gospodarki Nieruchomościami,
- Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych,
- Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska,
- Wydział Działalności Gospodarczej i Przedsiębiorczości,
- Wydział Księgowości,
- Wydział Podatków i Opłat Lokalnych,
- Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności,
- Wydział Informatyki,

- Wydział Obsługi Urzędu,
- Wydział Sportu.

W skład Urzędu wchodziły także biura na prawach samodzielnych referatów:

- Biuro Prawne,
- Biuro Budżetu,
- Biuro Egzekucji Administracyjnej,
- Biuro ds. Organizacji Pozarządowych,
- Biuro ds. Zamówień Publicznych,
- Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów,
- Biuro ds. Ochrony Informacji Niejawnych,
- Biuro ds. Organizacji Regat 2007,
- Biuro Nadzoru Właścicielskiego.

Gmina Miasto Szczecin 10 grudnia 2004 roku zgłosiła udział w akcji „Przejrzysta Polska”. Celem akcji było promowanie uczciwości i skuteczności w samorządach, co miało się przyczynić do poprawy jakości życia publicznego oraz pobudzenia aktywności obywatelskiej. Adresatem akcji były samorządy terytorialne, które przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami pragnęły udoskonalić praktykę sprawowania władzy i administrowania, dążąc do wyeliminowania korupcji i innych form patologii.

Warunkiem ukończenia programu było zrealizowanie co najmniej sześciu zadań obowiązkowych. Możliwa była również realizacja większej liczby zadań, dająca szansę na ukończenie programu w wersji rozszerzonej. Z możliwości tej skorzystał Szczecin, który oprócz 6 zadań obowiązkowych, zadeklarował i zrealizował 10 dodatkowych zadań fakultatywnych.

Wg informacji uzyskanych od organizatorów akcji należeliśmy do grupy uczestników, którzy najszybciej zrealizowali i zaraportowali wykonanie zadań. Gmina Miasto Szczecin otrzymała certyfikat ukończenia udziału w akcji.

Akcja „Przejrzysta Polska” jest kolejnym programem, do którego Gmina Szczecin zgłosiła deklarację uczestnictwa. W roku 2004 z powodzeniem realizowane były przedsięwzięcia: „EUROPRODUKT 2004” (I miejsce w kategorii Usług za projekt „System komunikacji Urząd – Obywatel”), „Lider zarządzania w samorządzie” (certyfikat „Samorząd inwestujący w nowoczesne zarządzanie”), „Gmina przyjazna inwestorom” (I miejsce w kategorii Zarządzenie finansami), „Laur edukacji samorządowej” (dyplom uczestnictwa).

Urząd Miasta Szczecin, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom interesantów, wprowadził nowe udogodnienia w Biurze Obsługi Interesantów.

Celem BOI, oprócz sprawnej bieżącej obsługi interesantów, jest dbałość o ciągle doskonalenie komunikacji pomiędzy interesantem a Urzędem. Realizując ten cel, wprowadzono szereg udogodnień. Najważniejsze z nich to:

- wydłużenie godzin pracy w BOI;
- wykorzystanie poczty interaktywnej do komunikacji z interesantem;

- rezerwacja wizyt w Biurze Obsługi Interesantów (kolejny element w Systemie Komunikacji Urząd Obywatel);
- interaktywne formularze jako nowa forma załatwiania spraw za pośrednictwem technologii teleinformatycznych – formularze interaktywne (e-formularze) z możliwością złożenia podpisu elektronicznego; udostępniony system jest pierwszym wdrożonym w Polsce tego typu programem; w chwili obecnej udostępnionych jest 65 formularzy;
- dostęp do bieżącej informacji na temat spraw załatwianych w Urzędzie Miasta poprzez Biuletyn Informacji Publicznej; interesanci mogą w każdej chwili sprawdzić, na jakim etapie załatwiania jest ich sprawa, liczbę osób oczekujących w BOI w danej chwili na załatwienie sprawy oraz numer realizowanego biletu.

Dla osób pracujących na sali Biura Obsługi Interesantów zostały zakupione jednakowe stroje. Jednolity ubiór wyróżnia pracowników w widoczny sposób. Dzięki temu interesanci wiedzą, do kogo mogą podejść i zasięgnąć informacji czy poprosić o pomoc.

Prezydent Miasta Szczecin wprowadził i ustalił nowe procedury naboru pracowników samorządowych, wynikające bezpośrednio z nowych zasad naboru na wolne kierownicze stanowiska urzędnicze oraz wolne stanowiska urzędnicze, wprowadzonych nowelizacją ustawy z dnia 22 marca 1990 roku o pracownikach samorządowych.

16.3.4. FORMY WYKONYWANIA ZADAŃ GMINY

W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi oraz współdziałać z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Zasady współdziałania Miasta Szczecin i organizacji pozarządowych określone są w Szczecińskiej Karcie Współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi, określającej formy pomocy udzielanej przez Miasto: dotacje, uzyskanie lokalu na działalność statutową (w 2004 roku lokale miasta użytkowało 106 organizacji, w 2005 roku 96 organizacji), udostępnienie lokalu na spotkania organizacji i spotkania otwarte, organizacja szkoleń, promocja działalności organizacji i wolontariuszy, promowanie działających w Szczecinie organizacji pożytku publicznego, pomoc w nawiązywaniu kontaktów w skali lokalnej, ogólnopolskiej i międzynarodowej.

Tabela 16.11.

ZESTAWIENIE DOTACJI UDZIELONYCH ORGANIZACJOM POZARZĄDOWYM		
wyszczególnienie	2004	2005
liczba zawartych umów dotacyjnych, w tym:	228	271
małe dotacje	67	-
kontrakty	137	1
granty	7	-
umowy	8	-
konkursy	9	270
kwota dotacji ogółem (w zł), w tym:	9 804 026,2	10 032 545,9
małe dotacje	275 162,0	-
kontrakty	8 281 135,2	35 000,0
granty	78 890,0	-
umowy	810 539,0	-
konkursy	358 300,0	9 997 545,9

Źródło: Sprawozdania z dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym w latach 2004–2005.

W 2004 roku na terenie Szczecina działało 1 468 organizacji pozarządowych, w roku 2005 było zarejestrowanych już 1 598.

Kilka podmiotów wspiera szczeecińskie organizacje pozarządowe. Są to głównie: SZCZECIN–EXPO Towarzystwo Wspierania Rozwoju Pomorza Zachodniego, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Związek Harcerstwa Polskiego, Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania, Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, Stowarzyszenie POLITES w Szczecinie, Szczecińskie Centrum Aktywności Młodzieżowej GENERACJA NIC.

ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE I STOWARZYSZENIA

Gmina Miasto Szczecin należy do ośmiu krajowych organizacji, związków międzygminnych i stowarzyszeń gmin, w których opłaca coroczną składkę członkowską (wydatki z tytułu składek członkowskich w roku 2005 wyniosły 472 397 zł). O przystąpieniu do większości z nich zdecydowano poprzez przyjęcie odpowiednich uchwał Rady Miasta Szczecin, bądź Zarządu Miasta Szczecin.

Przedstawicielem w większości związków i stowarzyszeń jest Prezydent Miasta Szczecin, do niektórych jednak są delegowani przez Radę Miasta Szczecin przedstawiciele oraz koordynatorzy – Radni Rady Miasta Szczecin oraz pracownicy Urzędu Miasta Szczecin.

Krajowe organizacje i związki międzygminne, których członkiem jest Gmina Miasto Szczecin, to:

- Unia Metropolii Polskich (UMP),
- Związek Miast Polskich (ZMP),
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania,
- Stowarzyszenie „Forum Rewitalizacji”,
- Związek Miast i Gmin Morskich (ZMiGM),
- Stowarzyszenie na rzecz Miast i Gmin Nadodrzańskich,
- Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich,

- Samorządowe Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej.

Działania organizacji, stowarzyszeń i związków międzygminnych związane są z:

- wspieraniem rozwoju samorządności terytorialnej i gospodarczej,
- tworzeniem podstaw społeczeństwa obywatelskiego,
- promocją inicjatyw i działań związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem struktur regionalnych i lokalnych,

- wspólnym rozwiązywaniem specyficznych problemów i wymianą doświadczeń na różnych polach działalności,
- współpracą z organami państwa, organizacjami ogólnopolskimi, zagranicznymi i międzynarodowymi w celu zwiększania roli metropolii,
- organizacją wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi samorządów (gospodarczych, kulturalnych i innych),
- reprezentowaniem interesów członków na zewnątrz.

Tabela 16.12.

ZESTAWIENIE PRZEDSTAWICIELI GMINY MIASTO SZCZECIN W ZWIĄZKACH I STOWARZYSZENIACH		
organizacja	dziedzina działalności	przedstawiciel
Unia Metropolii Polskich	Działalność fundacji opiera się na pracach w tematycznych komisjach i zespołach: <ul style="list-style-type: none"> – Komisja ds. integracji europejskiej i spójności Polski z UE – Komisja ds. finansów, majątku i inwestycji publicznych – Komisja ds. edukacji i sportu oraz kultury i mediów – Komisja ds. ochrony zdrowia oraz polityki społecznej – Komisja ds. administracji miejskiej oraz bezpieczeństwa obywateli, – Komisja ds. infrastruktury, rozwoju przestrzennego, polityki regionalnej oraz środowiska – Komisja ds. obszarów metropolitalnych, miast, dzielnic – Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego 	Prezydent Marian Jurczyk Zbigniew Zalewski, a w ramach poszczególnych komisji i zespołów: Łukasz Pundyk Stanisław Lipiński Wioletta Zmorzyńska Anna Nowak Bohdan Roszkowski Maciej Cehak <i>wakat</i> Anna Nowak
Związek Miast Polskich	Działalność związku opiera się na pracach w następujących tematycznych komisjach: finansów, kultury, bezpieczeństwa i porządku publicznego, gospodarki komunalnej, integracji europejskiej, polityki mieszkaniowej i przestrzennej, polityki społecznej, promocji i ochrony zdrowia, edukacji, kultury fizycznej, polityki gospodarczej i promocji miasta, ochrony środowiska, komisji ustrojowej, turystyki oraz powiatowej.	Jan Stopyra
Związek Miast i Gmin Morskich	Działalność związku opiera się na dążeniu do gospodarczego i kulturowego rozwoju regionu nadmorskiego.	Piotr Jania
Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich	Działalność związku opiera się na wdrażaniu zasad i strategii polityki zdrowia w kraju, regionie i gminach.	Marta Giezek
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	Stowarzyszenie realizuje wskazane cele poprzez podejmowanie inicjatyw, promowanie oraz aktywne popieranie wszelkich działań mających na celu rozwój przedsiębiorczości samorządów w oparciu o środki pomocowe Unii Europejskiej oraz innych krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych.	Piotr Krzystek Grzegorz Durski Janusz Modrzejewski Dariusz Stępień Małgorzata Strządała Rafał Gizdra
Stowarzyszenie na Rzecz Gmin Miast Nadodrzańskich	Działania stowarzyszenia mają charakter opiniotwórczy.	Prezydent Miasta Marian Jurczyk
Samorządowe Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej	Działalność związku opiera się na upowszechnianiu idei samorządności lokalnej i regionalnej oraz wspieranie jej rozwoju.	Leszek Dłouchy Urszula Berlińska

Źródło: Wydział Organizacyjny UM.

16.3.5. JEDNOSTKI POMOCNICZE

Do jednostek pomocniczych należą rady osiedli, które tworzone są przez radę gminy w drodze uchwały.

Na terenie Szczecina funkcjonuje 37 rad osiedlowych. Obszar ich działania obejmuje całe miasto.

Podstawowym zadaniem rad jest reprezentowanie interesów mieszkańców osiedla wobec organów miasta, miejskich jednostek organizacyjnych oraz innych instytucji i organizacji działających na terenie osiedla. Rady zgłaszają wnioski i opiniują projekty budżetu miasta, wieloletnie programy inwestycyjne, plany, projekty zabudowy i zagospodarowania terenu, realizację wykonywanych zadań w odniesieniu do terenu osiedla.

Tabela 16.13.

WYKAZ RAD OSIEDLI NA TERENIE SZCZECINA	
dzielnica	rady osiedli
ŚRÓDMIEŚCIE	Centrum, Dżetowo-Grabowo, Łękno, Międzyodrze Wyspa Pucka, Niebuszewo-Bolinko, Nowe Miasto, Stare Miasto, Śródmieście Północ, Śródmieście Zachód, Turzyn
PÓŁNOC	Bukowo, Gołęcino-Goclaw, Niebuszewo, Skolwin, Stołczyn, Warszewo, Żelechowa
ZACHÓD	Arkońskie-Niemierzyn, Gumieńce, Głębokie-Pilichowo, Osów, Pogodno, Krzekowo-Bezrzecze, Pomorzany, Świerczewo, Zawadzkiego-Klonowica
PRAWOBRZEŻE	Bukowe-Kłęskowo, Dąbie, Kijewo, Majowe, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Podjuchy, Słoneczne, Wielgowo-Sławociesz, Załom, Zdroje, Żydówce-Klucz

Źródło: Biuro Rady Miasta UM w Szczecinie.

Tabela 16.14.

EFEKTY PRACY RAD OSIEDLOWYCH	
2004 rok	2005 rok
Ogółem w radach działały 562 osoby.	Ogółem w radach działało 547 osób.
RO zgłosiły 254 wnioski inwestycyjne.	RO zgłosiły 239 wniosków inwestycyjnych.
Najbardziej widoczne dla mieszkańców efekty pracy RO to:	Najbardziej widoczne dla mieszkańców efekty pracy RO to:
<ul style="list-style-type: none"> – zorganizowanie 12 „majówek” i festiwali z okazji „Dnia Dziecka”; – oddanie do użytku placów zabaw w Płoni-Śmierdnicy-Jezierzycach, na Warszewie, Śródmieściu Zachód, Łęknie, Załomiu; boiska piłkarskie na Bukowym, Arkońskim-Niemierzyn; boiska do siatkówki na Pogodnie; – zorganizowanie wieczornic rocznicowych na Gumieńcach i Świerczewie; – zorganizowanie kolacji wigilijnych dla samotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja 25 majówek i festynów; – wyjazdy na grzybobrania; – realizacja placów zabaw w Płoni-Śmierdnicy-Jezierzycach, na Drzetowie, Grabowie, Łęknie, Starym Mieście, Skolwinie, Załomiu, Wielgowie, Sławociesz; – zagospodarowanie podwórek w Śródmieściu Zachód, Niebuszewie-Bolinku; – zorganizowanie kolacji wigilijnej dla samotnych.

Źródło: Biuro Rady Miasta UM w Szczecinie.

16.4. ORGANY NADZORU I KONTROLI

16.4.1. REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA

Regionalne izby obrachunkowe są państwowymi organami nadzoru i kontroli gospodarki finansowej:

- jednostek samorządu terytorialnego,
- związków międzygminnych,
- stowarzyszeń gmin oraz stowarzyszeń gmin i powiatów,
- związków i stowarzyszeń powiatów,
- samorządowych jednostek organizacyjnych, w tym samorządowych osób prawnych,
- innych podmiotów, w zakresie wykorzystywania przez nie dotacji przyznawanych z budżetu jednostek samorządu terytorialnego.

Izby opracowują raporty, analizy i opinie w sprawach określonych ustawami. W zakresie objętym nadzorem i kontrolą prowadzą działalność informacyjną, instruktażową oraz szkoleniową.

Tabela 16.15.

KONTROLE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO REGIONALNEJ IZBY OBRACHUNKOWEJ W SZCZECINIE W 2005 ROKU	
kontrole kompleksowe	liczba kontroli
kontrole rozpoczęte	7
niezakończone	3
rozpoczęte z wyprzedzeniem	4

Źródło: BIP Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie.

Izby badają również uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego w sprawach:

- procedury uchwalania budżetu i jego zmian,
- budżetu i jego zmian,
- zaciągania zobowiązań wpływających na wysokość długu publicznego jednostki samorządu terytorialnego oraz udzielania pożyczki,
- zasad i zakresu przyznawania dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
- podatków i opłat lokalnych, do których mają zastosowanie przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa,
- absolutorium.

16.4.2. SAMORZĄDOWE KOLEGIUM ODWOŁAWCZE

Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Szczecinie jest państwową jednostką budżetową.

W 2004 roku do Samorządowego Kolegium Odwoławczego wpłynęły 163 odwołania od decyzji Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego, a w 2005 roku – 101. Natomiast odwołań od decyzji Starostów wpłynęło w 2004 roku – 117, a w 2005 roku – 167.

Tabela 16.16.

STAN SPRAW SAMORZĄDOWEGO KOLEGIUM ODWOŁAWCZEGO W SZCZECINIE W LATACH 2004–2005	
Rok 2004	ogółem
Wpływ spraw do Kolegium	5 526
Liczba spraw zakończonych	4 595
Rok 2005	ogółem
Wpływ spraw do Kolegium	5 247
Liczba spraw zakończonych	4 990

Źródło: BIP Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Szczecinie.

16.4.3. SĄDY ADMINISTRACYJNE

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie jest państwową jednostką budżetową, a jego struktura organizacyjna jest unormowana przepisami ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. „Prawo o ustroju sądów administracyjnych” (DzU 153 poz. 1269 z dnia 20 września 2002 r.).

Osrodek Zamiejscowy Naczelnego Sądu Admi-

nistracyjnego w Szczecinie z dniem 1 stycznia 2004 roku został zniesiony i utworzony z tym dniem Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie.

16.4.4. NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI DELEGATURA W SZCZECINIE

Najwyższa Izba Kontroli to instytucja państwa, podlegająca bezpośrednio Sejmowi i prowadząca kontrole w państwie. W zakresie NIK-u jest m.in.: kontrolowanie działalności organów państwa (administracji rządowej), NBP, osób prawnych działających na rzecz państwa, organizacji państwowych. Głównym zadaniem kontroli jest stwierdzanie legalności, celu działania i gospodarności oraz rzetelności wobec państwa.

Na czele Najwyższej Izby Kontroli stoi chroniony immunitetem prezes, wybierany przez Sejm RP za zgodą Senatu na 6-letnią kadencję. Instytucja zorganizowana jest w 16 delegaturach regionalnych oraz 14 departamentach. Jedna z delegatur Najwyższej Izby Kontroli ma swoją siedzibę w Szczecinie.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. BIP Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie,
2. BIP Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego,
3. BIP Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie,
4. Jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Szczecin: Biuro Ra-

- dy Miasta, Biuro Prezydenta Miasta, Wydział Organizacyjny, Biuro ds. Organizacji Pozarządowych, Biuro Obsługi Interesantów,
5. Samorządowe Kolegium Odwoławcze,
6. Uchwała Nr XIV/276/03 Rady Miasta Szczecina z dnia 15 grudnia 2003 roku w sprawie programu współpracy na 2004 rok Gminy Miasto Szczecin z organizacjami pozarządowymi,
7. Uchwała Nr XIV/458/99 Rady Miasta Szczecina z dnia 15 października 1999 roku w sprawie polityki miasta Szczecina wobec organizacji pozarządowych,
8. Uchwała Nr XXXVI/673/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 30 marca 2005 roku w sprawie programu współpracy Gminy Miasto Szczecin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
9. Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (DzU z 2001 r. nr 142, poz. 1593 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 7 października 1992 roku o szczegółowym zakresie zadań Regionalnych Izb Obrachunkowych,
11. Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie,
12. Zarządzenie Nr 302/02 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 13 grudnia 2002 roku w sprawie powołania Kolegium Prezydenta Miasta Szczecin,
13. Zarządzenie Nr 367/04 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 31 sierpnia 2004 roku w sprawie trybu składania materiałów i przedstawiania ich na posiedzeniach Kolegium Prezydenta Miasta,
14. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (DzU z 2001 r. nr 142, poz. 1591),
15. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (DzU z 2001 r. nr 142, poz. 1592),
16. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (DzU z dnia 2001 r. nr 142, poz. 1590).

**MAPA
OSIEDLA
STR. 193**

17

FINANSE SAMORZĄDU MIASTA

17.1. INFORMACJE OGÓLNE¹

Zasady prowadzenia gospodarki finansowej przez jednostki samorządu terytorialnego regulują:

- ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, która zastąpiła ustawę o finansach publicznych z dnia 26 listopada 1998 r.;
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która zastąpiła ustawę o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2003 z dnia 26 listopada 1998 r.

Gospodarka finansowa Miasta Szczecin prowadzona jest w oparciu o corocznie opracowywany i uchwalany przez Radę Miasta budżet, przedstawiający zestawienie przewidywanych dochodów i planowanych wydatków. Przygotowanie i opracowanie projektu budżetu odbywa się zgodnie z określonymi przepisami gminnymi, przede wszystkim uchwałami Rady Miasta w sprawie kierunkowych założeń polityki budżetowej Miasta oraz wskazówek do konstruowania budżetu na dany rok budżetowy. Również zasady tworzenia, uchwalania oraz dokonywania zmian w budżecie reguluje uchwała Rady Miasta, która określa szczegółowy harmonogram prac budżetowych oraz wskazuje rodzaj dokumentacji, jaka powinna tym pracom towarzyszyć.

Od 2005 r. budżet Miasta Szczecin posiada formę budżetu zadaniowego, co wpływa na zwiększenie jego przejrzystości i pozwala na lepszą ocenę efektywności realizowanych zadań.

W 2005 r. budżet Miasta Szczecin zamknął się kwotami:

- po stronie dochodów kwotą 919 974 560 zł,
- po stronie wydatków kwotą 896 604 622 zł.

W porównaniu do roku poprzedniego, w 2005 r. nastąpiło zwiększenie dochodów nominalnie

o 14,9%. Po raz pierwszy od 1999 r. Miasto dysponowało nadwyżką budżetową w wysokości 23 369 938 zł (stosunek nadwyżki do dochodów wynosił 2,5%). Kształtowanie się poziomów dochodów i wydatków budżetowych w kolejnych latach przedstawia Wykres 17.1.

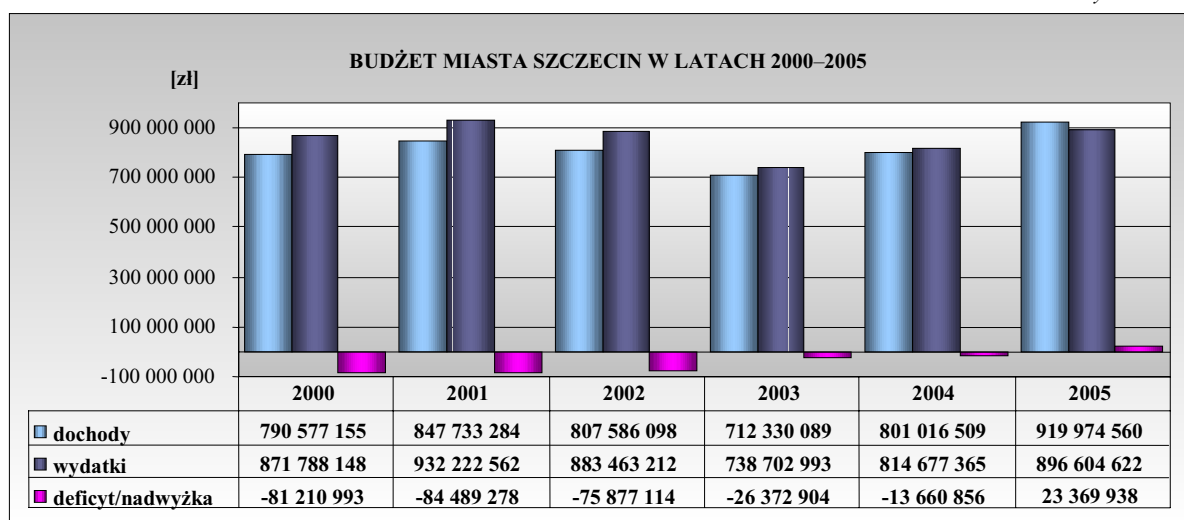
Poziom dochodów budżetowych w 2004 r.² w Szczecinie w przeliczeniu na jednego mieszkańca (1 938 zł) był najniższy wśród wszystkich miast wojewódzkich, natomiast poziom wydatków (1 971 zł) plasował Szczecin na przedostatnim miejscu – tuż przed Bydgoszczą. W 2004 r. w większości budżetów miast wojewódzkich występował deficyt. W Szczecinie 1,7% wydatków nie znalazło pokrycia w dochodach, w pozostałych miastach wojewódzkich wykazujących deficyt udział ten był wyższy (z wyjątkiem Poznania – 0,9%). Dynamika dochodów w 2004 r. w stosunku do 2003 r. w Szczecinie (112,5%) oraz dynamika wydatków (110,3%) należą do najniższych wśród miast wojewódzkich.

Tabela 17.1.

RELACJE WYBRANYCH POZYCJI DOCHODÓW I WYDATKÓW W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCA DO ŚREDNICH DOCHODÓW I WYDATKÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W KRAJU W 2004 r. [%]		
wyszczególnienie	miasta w województwie	Szczecin
dochody ogółem, w tym:	88	84
- dochody własne	87	85
dotacje celowe na inwestycje	13	6
wydatki ogółem, w tym:	89	85
- wydatki majątkowe	59	57
- wydatki bieżące	94	90

Źródło: Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2004 r., Warszawa 2005.

Wykres 17.1.

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin.

¹Szczegółowe informacje dotyczące finansów oraz majątku Miasta znajdują się na stronie www.bip.um.szczecin.pl

²Na dzień przygotowywania Raportu nie opublikowano porównawczych danych statystycznych dotyczących budżetów miast wojewódzkich za 2005 r.

17.2. DOCHODY MIASTA

Zgodnie z Konstytucją RP na dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST) składają się trzy podstawowe elementy:

- dochody własne,
- subwencje oraz
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Szczegółowe źródła dochodów JST oraz zasady ustalania i tryb przekazywania subwencji ogólnych, jak również sposób udzielania dotacji określa wspomniana wcześniej *ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*. Zgodnie z zapisami przedmiotowej ustawy dochodami JST mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi,
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Zmiany systemowe wprowadzone w przedmiotowej ustawie miały z założenia spowodować wzmocnienie pozycji samorządów poprzez zwiększenie ich samodzielności, kreatywności i efektywności w dysponowaniu środkami publicznymi. Taki model oparto na generalnym założeniu, iż zasadniczym sposobem finansowania JST są dochody własne, zaś subwencje i dotacje celowe z budżetu państwa spełniają jedynie funkcję uzupełniającą. Ograniczono zatem wielkość subwencji i dotacji celowych, zwiększono natomiast dochody własne JST poprzez zwiększenie udziału we wpływach z podatków dochodowych od osób fizycznych (PIT) oraz podatków dochodowych od osób prawnych (CIT).

Jednocześnie część zadań realizowanych przez JST finansowanych subwencjami lub dotacjami z budżetu państwa została (lub zostanie) przejęta do finansowania z dochodów własnych. W przypadku Szczecina dochodami własnymi finansowane od 2004 r. są niektóre zadania, m.in. z zakresu pomocy społecznej (np. zasiłki okresowe – częściowo, dodatki mieszkaniowe, utrzymanie PUP, utrzymanie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, wsparcie rodzin zastępczych, fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli i byłych pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych), oświaty i wychowania oraz gospodarki komunalnej (np. oświetlenie dróg).

Nierównomierny rozkład wpływów z podatków dochodowych w kraju oraz inny rozkład dochodów z tytułu zwiększonych udziałów w podatkach wyrównywany jest poprzez system subwencji. W ustawie zaproponowano nową konstrukcję subwencji. JST otrzymują subwencję składającą się z części: oświatowej, wyrównawczej i równoważącej. W systemie subwencjonowania zawarto rozwiązania polegające na powiązaniu mechanizmu subwencji nie tylko z potencjałem dochodowym, ale również z niektórymi wskaźnikami makroekonomicznymi, jak udział w tworzeniu PKB, stopa bezrobocia oraz innymi czynnikami, takimi jak gęstość zaludnienia

czy powierzchnia dróg publicznych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Ma to na celu jak najbardziej racjonalne kierowanie strumienia środków wyrównawczych.

Wprowadzone w 2004 r. zmiany w systemie finansowania z jednej strony oznaczają zwiększenie samodzielności samorządów w dysponowaniu środkami publicznymi, z drugiej strony bardziej uzależniają strumień dochodów budżetowych od kondycji lokalnej gospodarki. Zmiany nie zapewniły jednak takiego udziału w dochodach publicznych, jaki byłby odpowiedni dla przypisanych Miastu w drodze ustaw zadań z zakresu użyteczności publicznej. Formułowanie i wdrażanie przedsięwzięć sprzyjających lokalnemu i regionalnemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu wymaga uruchomienia dodatkowych źródeł finansowania przy utrzymaniu bezpiecznego poziomu zadłużenia Miasta. Stąd też konieczne jest podejmowanie przez samorządy aktywnej polityki zmierzającej do wzrostu dochodów ze źródeł, na które mają one bezpośredni wpływ i kształtowania korzystnej relacji w stosunku do transferów z budżetu centralnego. Zdecydowanie w lepszej sytuacji finansowej będą zawsze JST o wyższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego, co wiąże się zarówno z występowaniem w szerszym zakresie źródeł przyznanych dochodów, jak i z możliwością zwiększania ich wydajności.

Na wielkość dochodów budżetowych Gminy Miasto Szczecin w roku 2004 i 2005 znaczący wpływ miały następujące źródła:

- dotacje i subwencje (na działalność związaną z realizacją zadań własnych i zleconych): 2004 r. – 38,9% wszystkich dochodów, 2005 r. – 37,2%;
- udziały w dochodach budżetu państwa (udziały w podatku dochodowym od osób prawnych i fizycznych): 2004 r. – 27,3%, 2005 r. – 27,7%;
- dochody podatkowe i wpływy z opłat: 2004 r. – 21,9%, 2005 r. – 20,7%;
- dochody z majątku miasta: 2004 r. – 8,6%, 2005 r. – 8,3%.

Strukturę dochodów przedstawia Wykres 17.2.

Dochody własne oraz wpływy z tytułu udziałów w dochodach budżetu państwa stanowią około 60,0% dochodów budżetowych ogółem³. Z udziałem na takim poziomie pozostajemy w tyle nie tylko za takimi miastami, jak Gdańsk, Poznań czy Wrocław (udział na poziomie około 70%), ale również za Katowicami, Łodzią i Opolem. W przypadku Szczecina jest to szczególnie niekorzystne, gdyż w ramach pozostałych dochodów wciąż zbyt niski jest udział „środków pozyskiwanych ze źródeł pozabudżetowych” (2004 r. – 1,2% dochodów ogółem, 2005 r. –

³ W zestawieniach publikowanych w Budżecie Miasta Szczecin „udziały w dochodach budżetu państwa” zaliczane są do „pozostałych dochodów” (patrz Tabela 17.2.), natomiast w zestawieniach publikowanych przez GUS oraz RIO „udziały w dochodach budżetu państwa” zaliczane są do dochodów własnych (patrz Tabela 17.1.) W Raporcie oparto się na klasyfikacji dochodów zastosowanej w Budżecie miasta Szczecin.

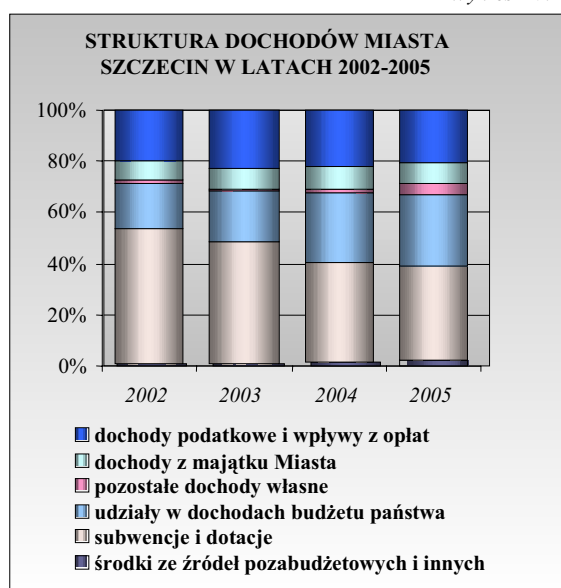
2,0%) oraz znikomy udział „dotacji celowych na inwestycje”. Warto jednocześnie dodać, że jeżeli chodzi o wpływy z tytułu „udziału w dochodach budżetu państwa” w dochodach budżetowych ogółem w 2004, świadczące o kondycji lokalnej gospodarki, sytuacja w Szczecinie (27,3%) plasowała nas nieco powyżej średniej (25,7%). Lepszy udział wykazywały budżety Poznania i nieznacznie Katowic oraz Bydgoszczy. Z drugiej strony należy mieć na uwadze, że oceniając ten udział należy odnieść się również do innych pozycji w dochodach, które mogą pomniejszać tę proporcję, ale również świadczą o aktywności samorządu. Relacje wybranych pozycji dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca do średnich dochodów miast w kraju w 2004 r. przedstawia Tabela 17.1.

Tabela 17.2.

DOCHODY MIASTA SZCZECIN WG ŹRÓDEŁ W LATACH 2004-2005		
dochody	2004	2005
dochody własne, w tym:	261 208 479	304 762 864
dochody podatkowe i wpływy z opłat	175 429 594	190 467 268
dochody z majątku miasta	69 002 454	76 374 172
pozostałe dochody własne	16 776 431	37 921 424
pozostałe dochody, w tym:	539 808 030	615 211 696
udziały w dochodach budżetu państwa	218 689 800	254 393 830
subwencje i dotacje	311 258 648	342 278 180
środki ze źródeł pozabudżetowych i innych	9 859 582	18 539 686
dochody ogółem	801 016 509	919 974 560

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata 2004-2005.

Wykres 17.2.

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata 2002-2005.

17.2.1. DOCHODY PODATKOWE I WPLYWY Z OPŁAT

Podatki i opłaty lokalne to największe i zarazem bardzo stabilne źródło dochodów własnych Miasta. W określonych ustawowo granicach, Miasto samo ustala stawki poszczególnych podatków i opłat, stosuje indywidualne ulgi, zwolnienia i umorzenia, jak też podejmuje działania windykacyjne.

Dochody z podatków i opłat (2004 r. – 175 429,6 tys. zł, 2005 r. – 190 467,3 tys. zł) kształtowały się w latach 2002-2005 średnio na poziomie ok. 20-22% wszystkich wpływów. Największy udział w tej grupie dochodów posiada podatek od nieruchomości, który jest najbardziej stabilnym źródłem dochodów własnych i najważniejszym z podatków lokalnych. Dochody z tego tytułu stanowiły w latach 2004-2005 nieco ponad 65% wszystkich wpływów z podatków i opłat lokalnych. Stawki podatku od nieruchomości na 2004 r. zostały uchwalone na poziomie stawek obowiązujących w 2003 r., z wyjątkiem wyodrębnienia stawki na poziomie maksymalnym od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej na powierzchni przekraczającej 4 300 m² oraz wzrostu o 6 gr stawki za grunty pozostałe. Natomiast stawki na 2005 r. wzrosły o 3,2% w stosunku do obowiązujących w roku 2004, z wyjątkiem stawek od budynków mieszkalnych i gruntów pozostałych, które są na poziomie roku 2004.

Realizując swoje uprawnienia, Miasto udzielało indywidualnych ulg i zwolnień w podatkach i opłatach lokalnych. Skala zastosowanych ulg w różnych tytułach podatkowych wynosiła odpowiednio: w 2004 r. – 20 433,2 tys. zł, w 2005 r. – 30 031,5 tys. zł. Wielkość stosowanych ulg zwolnień z roku na rok systematycznie wzrasta. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia Tabela 17.3.

Tabela 17.3.

SKUTKI UDZIELANYCH PRZEZ MIASTO ULG I ZWOLNIEŃ [tys. zł]				
rodzaj podatku	2001	2003	2004	2005
podatek od nieruchomości	6 006,9	15 935,5	18 065,2	24 754,8
podatek od środków transportu	277,4	670,1	1 617,9	5 005,5
podatek rolny i leśny	2,1	0,2	135,2	37,2
podatek od posiadania psa	0	0	0,2	0,8
podatek od spadków i darowizn	141,9	204,1	180,2	117,4
podatek od czynności cywilnoprawnych	0	0	5,8	5,9
opłata skarbową	34,9	2,4	6,8	5,7
karta podatkowa	162,3	105,1	273,8	104,1
opłata targowa	10,9	20,8	148,1	0
ogółem ulgi	6 636,4	16 938,1	20 433,2	30 031,5
% potencjalnych dochodów podatkowych i wpływów z opłat	1,9	9,5	10,4	13,6

Źródło: Wydział Księgowości UM.

Przesłanką do udzielenia ulgi w formie umorzenia zaległości podatkowych, jak również w formie odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty podatku lub zaległości podatkowej była przede wszystkim trudna sytuacja ekonomiczno-finansowa podatników, jak również ważny interes publiczny.

W ogólnej kwocie ulg największe umorzenia podatkowe w 2005 r., ze względu na interes publiczny otrzymał Szpital Miejski (ponad 210,7 tys. zł), Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny (61,6 tys. zł) oraz Samodzielny Publiczny Wojewódzki Zakład Gruzlicy i Chorób Płuc (30,4 tys. zł). Z ulgi w formie umorzenia skorzystała również część przedsiębiorców zlokalizowanych przy ulicy Krzywoustego, których sytuacja ekonomiczna uległa pogorszeniu z uwagi na poważne utrudnienia i ograniczenia prowadzonej działalności, wynikające z realizacji w tym rejonie miasta prac remontowych.

W 2004 r. nastąpiło zakończenie procesu restrukturyzacji szczecińskich firm, poprzez umorzenie należności podatkowych realizowane na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych oraz Uchwały Nr LVI/1267/02 Rady Miasta Szczecin z dnia 2 października 2002 r. w sprawie restrukturyzacji należności od przedsiębiorców z tytułu zobowiązań podatkowych stanowiących dochody budżetu Szczecina. Zgodnie z uchwałą, restrukturyzacją objęto należności od przedsiębiorców z tytułu zobowiązań podatkowych stanowiących dochody budżetu Miasta Szczecin (podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, opłata targowa, opłata skarbową) oraz należności podatkowe od przedsiębiorców, dla których organem podatkowym są urzędy skarbowe, a należności te stanowią dochód budżetu Miasta Szczecin (podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych oraz podatek dochodowy w formie karty podatkowej). Z ogólnej kwoty objętej oddłużeniem wynoszącej 13 525 086,88 zł, oddłużono przedsiębiorców na kwotę 9 322 753,78 zł. Spośród 158 przedsiębiorców objętych postępowaniem restrukturyzacyjnym, oddłużenie uzyskało 108 przedsiębiorców.

W celu przeciwdziałania i łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizowania rynku pracy, Rada Miasta Szczecin wprowadziła tzw. Programy pomocowe umożliwiające przedsiębiorcom, spełniającym określone warunki, uzyskanie zwolnienia z podatku od nieruchomości. Wśród podmiotów które skorzystały ze zwolnienia, największą grupę stanowią przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje i tworzący związane z nią nowe miejsca pracy.

Biorąc pod uwagę wielkość udzielonych ulg i zwolnień wskazana była by bardziej wnikliwa analiza, czy i w jaki sposób stosowanie tego instrumentu wsparcia przedsiębiorców

przyczynia się do aktywizacji lokalnej gospodarki oraz czy zaangażowanie tych środków w inne formy wsparcia nie byłoby bardziej efektywne.

17.2.2. DOCHODY Z MAJĄTKU MIASTA

Łączna wartość mienia komunalnego według stanu na 30 czerwca 2005 r. wyniosła 11 738 123 013 zł, co oznacza przyrost majątku o 706 990 199 zł, tj. o 6,4% w stosunku do analogicznego okresu 2004 r.

Najwyższy przyrost wartości majątku o kwotę 656 044,2 tys. zł (wzrost o 6,1%) nastąpił w podstawowej jego części (90,8% całego majątku), którą stanowią rzeczowe aktywa trwałe (m.in. grunty, budowle, budynki, inwestycje rozpoczęte). Związane jest to przede wszystkim z przyrostem wartości gruntów komunalnych w stosunku do wartości na 30 czerwca 2004 r. W pozostałych aktywach trwałych (np. udziały i akcje) stanowiących 6,6% majątku Miasta zanotowano wzrost o 21,6%, na co wpływ miało zwiększenie wartości udziałów (długoterminowe aktywa finansowe) oraz należności długoterminowych. W aktywach obrotowych (środki pieniężne, należności i roszczenia) stanowiących 2,6% całego majątku nastąpił wzrost o 19,8%.

Tabela 17.4.

WARTOŚĆ NETTO MAJĄTKU MIASTA W POSZCZEGÓLNYCH LATACH [mln zł]				
aktywa	stan na 30.06.01	stan na 30.06.03	stan na 30.06.04	stan na 30.06.05
rzeczowe trwałe	9 582,3	9 946,9	10 137,6	10 656,3
pozostałe trwałe	544,6	578,7	635,8	773,2
obrotowe	264,5	300,6	257,7	308,6
ogółem	10 391,4	10 826,2	11 031,1	11 738,1

Źródło: Informacje o stanie mienia komunalnego 2001–2005.

Dochody jakie Miasto Szczecin uzyskuje z tytułu gospodarowania majątkiem (2004 r. – 69 002,5 tys. zł, 2005 r. – 76 374,2 tys. zł) stanowiły w latach 2002–2005 średnio 8% dochodów budżetu Miasta.

Do najbardziej stałych dochodów, a jednocześnie

Tabela 17.5.

WYBRANE DOCHODY Z GOSPODAROWANIA MAJĄTKIEM MIASTA SZCZECIN W POSZCZEGÓLNYCH LATACH [tys. zł]				
wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
opłaty roczne za użytkowanie wieczyste i zarząd	18 509,1	17 831,7	20 240,7	18 103,9
sprzedaż mieszkań	8 197,3	6 766,4	7 261,9	6 763,6
sprzedaż gruntów	5 168,8	7 677,7	8 400,8	26 498,7
oddanie gruntów w wieczyste użytkowanie (I opłata)	5 014,8	5 286,7	4 342,7	2 142,7
dzierżawa gruntów i składników majątkowych	8 917,1	8 447,0	7 912,4	8 557,0
dochody majątkowe ogółem	57 129,1	59 347,7	69 002,5	76 374,2
udział dochodów majątkowych w dochodach budżetu Miasta	7,0%	8,3%	8,6%	8,3%

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata 2002–2005.

mających największe znaczenie dla budżetu Miasta, należą wpływy z opłat rocznych za użytkowanie wieczyste i zarząd, które w latach 2002–2005 kształtowały się średnio na poziomie 2,3% całkowitych dochodów budżetowych. Znaczące wpływy Miasto osiąga również z tytułu dzierżawy gruntów i składników majątkowych, oddania gruntów w wieczyste użytkowanie (I opłata), ze sprzedaży gruntów, a także mieszkań. Wybrane dochody z gospodarowania majątkiem Miasta przedstawia Tabela 17.5.

17.2.3. UDZIAŁY W DOCHODACH BUDŻETU PAŃSTWA

Udziały w dochodach budżetu państwa (2004 r. – 218 689,8 tys. zł, 2005 r. – 254 393,8 tys. zł) obejmują:

- udział w dochodach z tytułu podatku od osób prawnych (6,7% wpływów z tego tytułu od osób prawnych posiadających siedzibę na terenie gminy i 1,4% od posiadających siedzibę na terenie powiatu);
- udział w dochodach z tytułu podatku od osób fizycznych (35,7% w 2004 r. i 35,6% w 2005 r. wpływów z tego tytułu od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy oraz 8,4% w 2004 r. i 10,25% w 2005 r. od zamieszkałych na terenie powiatu).

Wprowadzone w 2004 r. zmiany w *ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* dla budżetu Miasta Szczecina oznaczały wzrost wpływów z udziałów w wyżej wymienionych podatkach. W 2003 r. wpływy te stanowiły 19,6% wszystkich dochodów budżetowych, a w 2005 r. już 27,7%.

17.2.4. SUBWENCJE I DOTACJE

Subwencje i dotacje (2004 r. – 311 258,6 tys. zł, 2005 r. – 342 278,2 tys. zł) stanowiące dochód budżetu Miasta obejmują: subwencje, dotacje na zadania własne, dotacje na zadania zlecone oraz dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST.

Ciągłe zmiany, jakie miały miejsce w zakresie realizowanych przez samorządy terytorialne zadań, znalazły swoje odzwierciedlenie w strukturze transferów otrzymywanych z budżetu państwa. W 2003 r. 47,9% dochodów budżetowych stanowiły subwencje i dotacje z budżetu państwa, obecnie udział ten jest znacznie mniejszy i wynosi 37,2%. Bezpośrednią przyczyną tego jest, omawiane wcześniej, wprowadzenie systemowych zmian, których wymiernym efektem było ograniczenie dotacji i subwencji i jednocześnie zwiększenie udziałów Miasta w dochodach budżetu państwa (wpływach z podatków od osób fizycznych i prawnych).

17.2.5. ŚRODKI ZE ŹRÓDEŁ POZABUDŻETOWYCH

Na dochody ze źródeł pozabudżetowych (2004 r. – 9 859,6 tys. zł, 2005 r. – 18 539,7 tys. zł) składają się przede wszystkim środki uzyskiwane z funduszy Unii Europejskiej. W 2004 r. stanowiły one 92,9% wszystkich środków uzyskiwanych ze źródeł pozabudżetowych, a w 2005 r. 94,0%. Większość środków przeznaczana jest na dofinansowanie zadań inwestycyjnych.

17.3. WYDATKI MIASTA

Miasto Szczecin ponosi wydatki na realizację zadań przypisanych samorządowi terytorialnemu w zakresie zadań gminy i powiatu, które obejmują wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zadania dzielą się na:

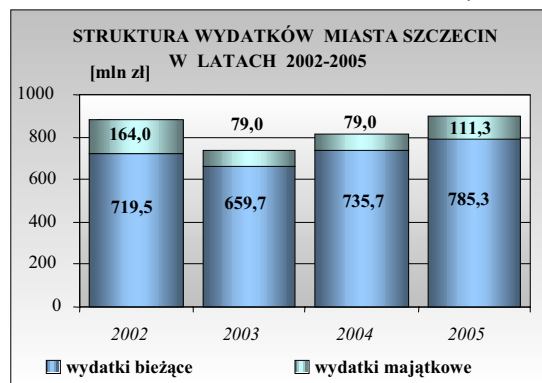
- własne – za które miasto samodzielnie odpowiada i finansuje je ze środków własnych budżetu;
- zlecone – należące do administracji rządowej i finansowane z budżetu państwa, lecz wykonywane przez miasto, które na ten cel otrzymuje dotacje z mocy ustaw lub z mocy porozumień zawartych pomiędzy Miastem a organem administracji państwowej, określających wysokość dotacji i sposób finansowania zadań.

Tabela 17.6.

STRUKTURA WYDATKÓW BUDŻETU MIASTA SZCZECIN [zł]		
wydatki	2004	2005
wydatki na zadania własne	740 670 522	804 372 751
wydatki na zadania zlecone	73 053 785	88 810 648
wydatki realizowane na mocy porozumień między JST	953 058	3 421 223
wydatki ogółem	814 677 365	896 604 622

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata 2004–2005.

Wykres 17.3.

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecin za lata 2002–2005.

Kierunki wydatkowania środków z budżetu Miasta stanowią bardzo istotny element polityki finansowej władz samorządowych. W budżecie wyodrębnia się wydatki na:

- zadania bieżące, związane z bieżącym funkcjonowaniem Miasta;
- zadania inwestycyjne i remonty kapitałowe, związane ze zwiększeniem bądź odtworzeniem majątku.

17.3.1. WYDATKI BIEŻĄCE

Wydatki bieżące stanowiły odpowiednio: 735 718,4 tys. zł w 2004 r. i 785 258,3 tys. zł w 2005 r. W 2005 r. w stosunku do 2003 r. nastąpił wzrost wydatków bieżących nominalnie o 19,0% i realnie o 14,1%. Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w ciągu ostatnich lat systematycznie wzrastał, w 1998 r. kształtował się na poziomie 70%, w latach 1999–2002 na poziomie ok. 80%, a w latach 2003–2005 blisko 90%.

Głównym elementem składowym wydatków bieżących są „wynagrodzenia i pochodne”. W 2004 r. stanowiły one 41,5% wydatków ogółem. W porównaniu z innymi miastami wojewódzkimi udział ten jest dość wysoki, a w wielu miastach kształtuje się na poziomie 30–33% (Wrocław, Łódź, Kraków, Poznań).

W strukturze wydatków bieżących Miasta zdecydowanie przeważają wydatki na finansowanie zadań w sferach społecznych. Racjonalizacji wymaga większość pozycji w ramach wydatków w tych sferach, w tym przede wszystkim wydatki w zakresie edukacji (2004 r. – 42,6% wydatków ogółem, 2005 r. – 40,8%), związane głównie z utrzymaniem placówek oświatowych. Wraz ze spadkiem liczby uczniów zmalała subwencja oświatowa, nie zmalały jednak proporcjonalnie wydatki w tym zakresie, stąd zachodzi pilna potrzeba ograniczenia tych wydatków.

Ważną pozycją wśród wydatków bieżących jest finansowanie zadań z zakresu pomocy społecznej (2004 r. – 16,4% wydatków ogółem, 2005 r. – 17,2%), są to przede wszystkim: świadczenia rodzinne, dodatki

Tabela 17.7.

STRUKTURA WYDATKÓW BUDŻETU MIASTA SZCZECIN W LATACH 2004–2005 WEDŁUG ZADAŃ [ZŁ]				
wydatki	2004	Struktura [%]	2005	Struktura [%]
ochrona środowiska	7 803 903	0,96	9 910 185	1,11
wydatki bieżące	7 710 451	0,95	9 860 185	1,10
wydatki majątkowe	93 452	0,01	50 000	0,01
utrzymanie i rozwój terenów zielonych	2 681 189	0,33	5 832 005	0,65
wydatki bieżące	2 681 189	0,33	5 754 866	0,64
wydatki majątkowe	–	0,00	77 139	0,01
ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami	13 312 906	1,63	13 120 067	1,46
wydatki bieżące	7 940 762	0,97	8 376 172	0,93
wydatki majątkowe	5 372 144	0,66	4 743 895	0,53
gospodarka komunalna	17 119 523	2,10	17 842 780	1,99
wydatki bieżące	14 377 937	1,76	14 036 303	1,57
wydatki majątkowe	2 741 586	0,34	3 806 477	0,42
gospodarka mieszkaniowa	11 235 057	1,38	13 517 221	1,51
wydatki bieżące	619 233	0,08	1 190 240	0,13
wydatki majątkowe	10 615 824	1,30	12 326 981	1,37
transport i komunikacja	95 963 861	11,78	113 113 339	12,62
wydatki bieżące	49 640 799	6,09	56 012 256	6,25
wydatki majątkowe	46 323 062	5,69	57 101 083	6,37
bezpieczeństwo i porządek publiczny	19 011 709	2,33	19 845 608	2,21
wydatki bieżące	14 398 160	1,77	15 814 631	1,76
wydatki majątkowe	4 613 549	0,57	4 030 977	0,45
edukacja	348 707 267	42,80	372 412 686	41,54
wydatki bieżące	346 940 047	42,59	365 877 659	40,81
wydatki majątkowe	1 767 220	0,22	6 535 027	0,73
ochrona zdrowia	21 480 394	2,64	14 536 863	1,62
wydatki bieżące	20 040 394	2,46	14 184 371	1,58
wydatki majątkowe	1 440 000	0,18	352 492	0,04
pomoc społeczna	134 659 817	16,53	157 587 652	17,58
wydatki bieżące	133 332 977	16,37	154 198 694	17,20
wydatki majątkowe	1 326 840	0,16	3 388 958	0,38
kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	18 713 031	2,30	22 924 724	2,56
wydatki bieżące	18 580 967	2,28	19 487 667	2,17
wydatki majątkowe	132 064	0,02	3 437 057	0,38
kultura fizyczna i rekreacja	13 994 331	1,72	20 596 231	2,30
wydatki bieżące	13 715 317	1,68	15 048 332	1,68
wydatki majątkowe	279 014	0,03	5 547 899	0,62
rozwój społeczeństwa obywatelskiego	5 318 815	0,65	6 829 534	0,76
wydatki bieżące	3 538 199	0,43	4 289 754	0,48
wydatki majątkowe	1 780 616	0,22	2 539 780	0,28
wspieranie rozwoju gospodarczego	5 856 654	0,72	7 699 171	0,86
wydatki bieżące	4 549 521	0,56	5 299 171	0,59
wydatki majątkowe	1 307 133	0,16	2 400 000	0,27
działalność promocyjna i współpraca międzyn.	2 961 887	0,36	3 781 268	0,42
wydatki bieżące	2 919 588	0,36	3 392 786	0,38
wydatki majątkowe	42 299	0,01	388 482	0,04
zarządzenie strukturami samorządowymi	61 175 553	7,51	71 040 803	7,92
wydatki bieżące	60 051 352	7,37	66 420 720	7,41
wydatki majątkowe	1 124 201	0,14	4 620 083	0,52
finanse i różne rozliczenia	34 681 468	4,26	26 014 485	2,90
wydatki bieżące	34 681 468	4,26	26 014 485	2,90
ogółem	814 677 365	100,00	896 604 622	100,00
wydatki bieżące	735 718 361	90,31	785 258 292	87,58
wydatki majątkowe	78 959 004	9,69	111 346 330	12,42

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu miasta Szczecin za 2005.

mieszkańciami, zasiłki a także utrzymanie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz innych placówek pomocy społecznej. Niezwykle trudno jest pogodzić zużycie części społeczeństwa i bezrobocie ze stopniową restrukturyzacją tych wydatków, stąd wskazuje się na konieczność stałego monitoringu i ściślejszej kontroli kosztów opieki społecznej jako jednego z kierunków działań.

Kolejną znaczną pozycją wśród wydatków bieżących są kwoty przeznaczone na zadania z zakresu transportu i komunikacji (2004 r. – 6,1% wydatków ogółem, 2005 r. – 6,3%), w tym przede wszystkim na finansowanie zadań z zakresu funkcjonowania komunikacji zbiorowej – głównie dotacje na komunikację miejską. Przyczyną tak wysokich kosztów transportu zbiorowego można upatrywać w braku głębszej restrukturyzacji czy też w ograniczonej konkurencji firm świadczących usługi przewozowe.

Znaczący udział w wydatkach budżetowych mają wydatki bieżące na realizację zadań związanych z zarządzaniem strukturami samorządowymi (2004 r. – 7,4% wydatków ogółem, 2005 r. – 7,4%). Wśród wydatków na administrację publiczną dominującą pozycję stanowią koszty utrzymania stanowisk pracy. Należy jednak mieć na uwadze, że racjonalizacji zatrudnienia w jednostkach administracji miejskiej na przestrzeni ostatnich dwóch lat towarzyszy ustawowe rozszerzanie zakresu zadań gminnych realizowanych przez Miasto.

17.3.2. WYDATKI MAJĄTKOWE

Wolne środki budżetowe, rozumiane jako nadwyżka dochodów budżetowych ponad bieżące wydatki, stanowią o potencjale służącym finansowaniu nakładów inwestycyjnych. Wysoki poziom nadwyżki operacyjnej powinien być wynikiem systematycznego ograniczania wydatków bieżących, a przede wszystkim wzrostu dochodów bieżących. Można śmiało stwierdzić, że trwały i bezpieczny rozwój Szczecina jest uzależniony od uzyskiwania trwałej nadwyżki operacyjnej w odpowiednich rozmiarach. Obecna nadwyżka jest wyjątkowo mała w stosunku do potrzeb inwestycyjnych Miasta. Potrzeby te określone w wieloletnich programach inwestycyjnych

przekraczają średnio ok. czterokrotnie możliwości finansowe Miasta, tym bardziej że stan zużycia majątku trwałego Miasta ocenia się na około 70%.

Wydatki majątkowe realizowane bezpośrednio przez Miasto (bez inwestycji realizowanych przez podmioty z udziałem Miasta) stanowiły odpowiednio: w 2004 r. – 78 959,0 tys. zł, w 2005 r. – 111 346,3 tys. zł. W 2005 r. obserwujemy w stosunku do 2003 r. nominalny wzrost wydatków o 41,0%, realny zaś 35,1%. W latach 1998–2001 udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem kształtował się na poziomie 22–23%. Finansowanie inwestycji na takim poziomie możliwe było między innymi dzięki środkom pochodzącym z zaciąganych na preferencyjnych warunkach pożyczek i kredytów oraz wyemitowanych obligacji. W latach 2002–2004 udział wydatków majątkowych zaczął maleć na rzecz wydatków bieżących. W 2002 r. wydatki majątkowe wynosiły 18,6% całkowitych wydatków Miasta, w 2003 r. – 10,7%, w 2004 – 9,6%, ale już w 2005 r. ta malejąca tendencja uległa zmianie – udział wydatków majątkowych wzrósł do 12,4%.

W latach 2004–2005 realizowano szereg zadań inwestycyjnych uznanych za najpilniejsze z punktu widzenia potrzeb określonych na podstawie przeprowadzonych analiz stanu technicznego istniejącej infrastruktury z uwzględnieniem możliwości finansowania zadań przyjętych do realizacji.

Struktura wydatków majątkowych odzwierciedla zapisy kierunkowych uchwał Rady Miasta. Spośród wszystkich wydatków majątkowych realizowanych bezpośrednio przez Miasto zdecydowana większość środków przeznaczana jest na finansowanie zadań w zakresie transportu i komunikacji (głównie inwestycje drogowe) absorbujące ponad połowę środków przeznaczanych na inwestycje (2004 r. – 58,7%, 2005 r. – 51,3%). Ważną pozycją wśród wydatków inwestycyjnych są zadania z zakresu gospodarki mieszkaniowej (głównie uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz zwiększenie udziałów w spółkach TBSP i STBS) (2004 r. – 13,4% wszystkich wydatków inwestycyjnych, 2005 r. – 11,1%).

Tabela 17.8.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DEFICYTU BUDŻETOWEGO W LATACH 2002–2005								
Wyszczególnienie	plan na 1.01. 2002	wykonanie 2002	plan na 1.01. 2003	wykonanie 2003	plan na 1.01. 2004	wykonanie 2004	plan na 1.01. 2005	wykonanie 2005
dochody ogółem	790 619	807 586	688 589	712 330	726 811	801 016	930 600	919 975
wydatki ogółem	893 480	883 463	756 893	738 703	773 483	814 677	1 009 495	896 605
wynik finansowy	-102 861	-75 877	-68 304	-26 373	-46 672	-13 661	-78 895	23 370
źródła finansowania deficytu budżetowego:	122 861	95 152	88 304	66 515	66 072	65 830	101 495	49 574
- pożyczki na prefinansowanie	0	0	0	0	0	0	27 537	10 000
- kredyty bankowe i pożyczki	15 137	258	2 823	23	45 302	45 053	42 375	39 574
- obligacje	0	0	37 200	37 200	0	0	0	0
- nadwyżka z lat ubiegłych	0	16 116	29 262	29 262	20 755	20 755	31 583	32 940
- prywatyzacja majątku	107 723	108 039	19 018	30	15	22	0	0
spląty rat kredytów i pożyczek	20 000	19 275	20 000	19 387	19 400	19 229	22 600	22 405
stan środków na koniec okresu	0	29 262	0	20 755	0	32 940	0	83 479

Źródło: obliczenia własne Biura Budżetu UM.

17.4. WYNIK BUDŻETOWY

Ujemna różnica między dochodami i wydatkami budżetowymi określa wysokość deficytu budżetowego. Istnienie deficytu spowodowało konieczność zewnętrznego zwrotnego zasilania w środki finansowe. W latach 1997 i 1998 Miasto zaciągnęło na sfinansowanie deficytów budżetowych kredyty komercyjne. Od roku 2000 źródłami finansowania deficytu stały się, oprócz kredytów i nadwyżek z lat ubiegłych, także pożyczki i przychody z prywatyzacji majątku Miasta. W 2001 i 2003 r. Miasto wyemitowało obligacje na łączną kwotę 97 200 tys. zł. Rok 2005 zamknął się nadwyżką w wysokości 23 370 tys. zł.

Stan zobowiązań długoterminowych na dzień 31.12.2005 r. wynosił: 260 516 289 zł, w tym:

- z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek: 163 316 289 zł;
- z tytułu emisji obligacji Gminy Miasto Szczecin: 97 200 000 zł.

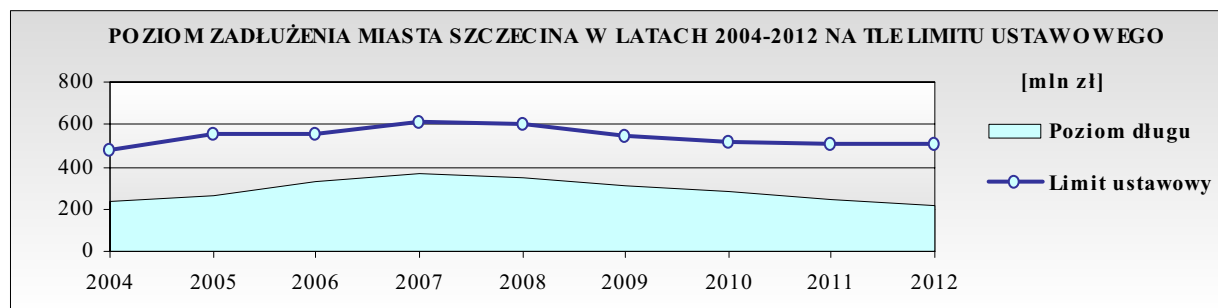
17.5. ANALIZA ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ – PROGNOZA KWOTY DŁUGU

Miasto Szczecin prowadzi stabilną politykę finansową odnośnie zaciągania zobowiązań długoterminowych. Od 1997 corocznie opracowywana jest

analiza zdolności kredytowej, która pozwala ustalić maksymalne wydatki majątkowe poprzez prognozę poziomu środków na sfinansowanie deficytu, poziomu kredytowania oraz obsługi zadłużenia. Ponieważ wolne środki na inwestycje w ramach danego roku są relatywnie niskie, aby zrealizować niezbędne i pilne potrzeby Miasta w zakresie wydatków majątkowych istnieje konieczność ustalenia, jakie są możliwości zwiększenia nakładów inwestycyjnych poprzez wykorzystanie zewnętrznych, zwrotnych środków finansowych. Warunki zaciągania pożyczek i kredytów przez jednostki samorządu terytorialnego określa *ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych*. Przepisy ustawy definiują pojęcie maksymalnego pułapu zadłużenia. Jednocześnie wprowadzono w ustawie zmianę mającą na celu ułatwienie JST korzystania ze środków finansowych z funduszy strukturalnych i funduszu spójności UE. Zwykle na otrzymanie pieniędzy z tych funduszy wymagany jest udział własny, który może pochodzić z kredytów, pożyczek lub emisji papierów wartościowych. Po zmianie ustawy środki finansowe pożyczone na udział własny nie są wliczane do ogólnej kwoty długu.

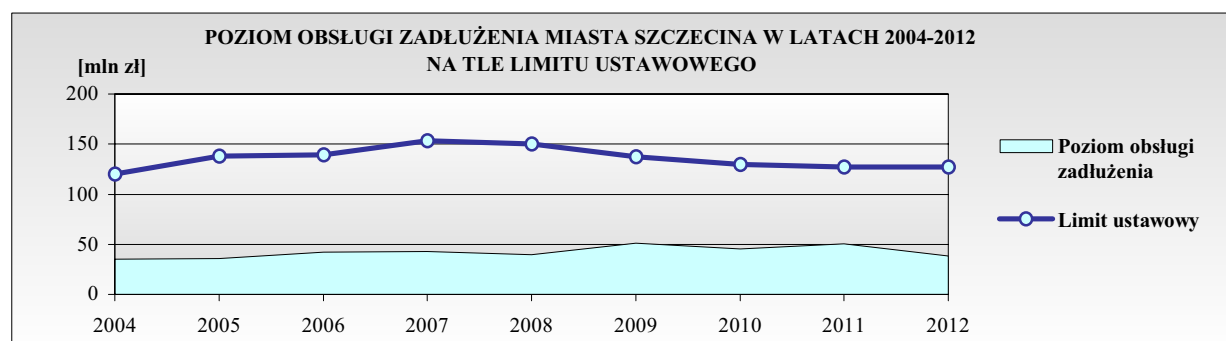
Jak wynika z analiz – ustawy limit zadłużenia ma jedynie charakter prawny, a nie ekonomiczny. W związku z tym Miasto Szczecin, przy sporządzaniu długookresowych prognoz budżetowych, przyjmuje własne wewnętrzne limity zadłużenia.

Wykres 17.4.

Źródło: Budżet miasta Szczecin 2006.

Wykres 17.5.

Źródło: Budżet miasta Szczecin 2006.

17.6. RATING – OCENA WIARYGODNOŚCI KREDYTOWEJ MIASTA

Ocena klasyfikacyjna (ang. rating) to opinia specjalistycznej agencji dotycząca ogólnej zdolności kredytowej dłużnika w odniesieniu do danego instrumentu dłużnego lub innego zobowiązania finansowego. Głównym zadaniem ratingu jest poinformowanie obecnych i przyszłych inwestorów, krajowych jak i zagranicznych, o wiarygodności i wypłacalności miasta. Dla podmiotu posiadającego ocenę jest ona pomocna przy negocjacjach z bankami wysokości oprocentowania kredytów i innych warunków umowy kredytowej oraz pozyskaniu nowych inwestorów.

Agencje ratingowe stosują specjalne, z reguły podobne, skale ocen, które składają się z kombinacji liter oraz cyfr oraz dodatkowych znaków „+” lub „-”, podwyższających bądź obniżających daną ocenę. Dodatkowo podawane są również wskaźniki prognozy informujące o możliwym kierunku, w którym ocena może się przesunąć w ciągu najbliższych dwóch czy trzech lat. Ponadto można wyróżnić dwie kategorie ocen – do określonego poziomu są to oceny spekulacyjne, a powyżej inwestycyjne. Ocena inwestycyjna BBB (graniczna ocena inwestycyjna) oznacza wystarczającą zdolność wywiązywania się z podjętych zobowiązań finansowych, przy jednoczesnej jednak większej wrażliwości na niekorzystne warunki w otoczeniu.

Agencje ratingowe przygotowując ocenę analizują wiele czynników, które mogą mieć wpływ na zdolność podmiotu do realizacji zobowiązań. Są to zarówno czynniki zewnętrzne związane m.in. z polityką władz centralnych (stopa inflacji, polityka fiskalna i monetarna), jak też czynniki wewnętrzne, takie jak gospodarka lokalna (a w jej ramach m.in. demografia, rynek pracy, struktura i wyniki ekonomiczne przedsiębiorstw, perspektywy wzrostu), zarządzanie Miastem czy finanse Miasta.

Od 1998 r. zdolność Szczecina do regulowania zobowiązań oceniały dwie firmy: Standard & Poor's oraz Fitch Ratings, które należą do najbardziej renomowanych i największych agencji ratingowych na świecie, a od 2005 r. oceny dokonuje Fitch Ratings.

Agencja Fitch przyznała ocenę BBB obligacjom Miasta, wyemitowanym w roku 2003 (Standard & Poor's przyznał ocenę BBB obligacjom, których emisja miała miejsce w roku 2001 i 2003). Aktualna, opublikowana w grudniu 2005 r., ocena dla Miasta Szczecina przyznana przez Fitch Ratings wynosi:

BBB /stabilna/	dla długoterminowego długu zaciągniętego w walucie obcej;
BBB /stabilna/	dla długoterminowego długu zaciąganego w walucie krajowej;
F3	dla krótkoterminowego długu w walucie obcej.

Na uzyskanie pozytywnej oceny wpływ miały m.in. następujące czynniki:

- poprawa lokalnej sytuacji gospodarczej (wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych oraz poprawiająca się sytuacja na rynku pracy) co wpłynęło pozytywnie na ściągalność podatków lokalnych;
- poprawiające się wyniki operacyjne (różnica między dochodami operacyjnymi a wydatkami operacyjnymi) wskazujące na zwiększające się możliwości miasta w zakresie obsługi długoterminowych zobowiązań finansowych oraz finansowania wydatków inwestycyjnych.
- wzrost udziałów w PIT i CIT w wyniku zapisów nowej ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego;
- umiarkowany poziom zadłużenia i bezpieczne wskaźniki jego obsługi.

Wskazano również czynniki ograniczające:

- ograniczona elastyczność wydatków bieżących (duży udział w strukturze budżetu wydatków obowiązkowych, zwłaszcza w sferze oświaty i pomocy społecznej);
- przewidywany wzrost zadłużenia.

Stabilna prognoza świadczy o tym, że mimo wzrastającego zadłużenia, Szczecin utrzyma dobre wyniki budżetowe oraz że programy realizowane przez Miasto w celu obniżenia kosztów przyniosą spodziewane efekty, a zadłużenie pozostanie na bezpiecznym poziomie. Przyznana ocena ratingowa Miasta Szczecina potwierdza wysokie standardy zarządzania finansami.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Biuro Budżetu, Urząd Miasta Szczecin,
2. Budżet miasta Szczecin 2006,
3. Informacje o stanie mienia komunalnego 2000–2005,
4. Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2004 r., Warszawa 2005,
5. Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecina za lata 1999–2005,
6. Wydział Podatków i Opłat Lokalnych, Urząd Miasta Szczecin.

18

MARKETING MIASTA

18.1. MIASTO JAKO PRZEDMIOT I PODMIOT DZIAŁAŃ MARKETINGOWYCH

Działania związane z promocją oraz polityką międzynarodową Miasta Szczecin były w latach objętych *Raportem* prowadzone przez kilka struktur organizacyjnych.

Od lipca 2004 roku promocja i marketing miasta weszły w zakres działania Wydziału Strategii Rozwoju i Promocji Miasta, a z początkiem roku 2005 również współpraca międzynarodowa.

W omawianym okresie system komunikacji marketingowej Szczecina obejmował nie tylko autorskie działania Miasta, ale także przedsięwzięcia innych podmiotów, których charakter, ranga i zasięg stwarzają możliwość kreowania pożądanego wizerunku miasta. Gmina występowała więc w podwójnej roli – promowanego megaprojektu (m.in. dogodne położenie, warunki przestrzenne i krajobrazowe, infrastruktura, architektura), jak również animatora promocji lokalnych tzw. produktów miejskich (materialnych i niematerialnych).

Innym jeszcze aspektem, związanym bezpośrednio z praktycznym definiowaniem Miasta jako megaprojektu jest postrzeganie Szczecina w jego naturalnym otoczeniu, czyli regionie. Najbardziej oczywiste jest to w odniesieniu do turystyki, ale nie tylko. Szersza optyka jest niezbędna także wówczas, gdy promowany jest proinwestycyjny charakter Szczecina. Koncepcja marketingu terytorialnego, uznająca właśnie region za optymalną do promocji strukturę, sprawdziła się także w przypadku Szczecina i województwa zachodniopomorskiego.

Podstawowymi adresatami promocji są: mieszkańcy Szczecina, mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego, lokalni przedsiębiorcy i inwestorzy, potencjalni inwestorzy (krajowi i zagraniczni), turyści (krajowi i zagraniczni), potencjalni oraz aktualni studenci szczecińskich uczelni wyższych (krajowi i zagraniczni).

18.2. PRIORYTETOWE CELE MARKETINGU MIASTA

W omawianym okresie realizowano bieżące działania promocyjne na rzecz budowania i utrwalania wizerunku Szczecina jako:

- centrum współpracy transgranicznej w obszarze Morza Bałtyckiego,
- koordynatora ponadregionalnej promocji województwa zachodniopomorskiego i współdziałania gmin ościennych,
- obszaru aktywności proinwestycyjnej i perspektyw gospodarczych,
- atrakcyjnego ośrodka turystycznego, w szczególności wodnego,

- miasta ludzi młodych, świadomych swej tożsamości i perspektyw, otwartego oraz przygotowanego na nowe wyzwania.

Są to działania wynikające z krótko- i długookresowych celów Polityki promocji Szczecina. Cele długookresowe mają za zadanie wykreowanie marki Szczecina jako miasta przyjaznego i opiekuńczego w opinii mieszkańców, atrakcyjnego gospodarczo i turystycznie.

Cele krótkoterminowe, realizowane w perspektywie najbliższych 2 lat, to m.in.:

- opracowanie marki Szczecina,
- opracowanie i promocja kluczowych imprez masowych,
- koncentracja kompetencji w zakresie działań promocyjnych w jednym miejscu (akceptacja, koordynacja, kontrola).

Powołany 1 lipca 2004 roku Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta od początku swej działalności za priorytet w promocji Szczecina uznał profesjonalizację marketingu miasta.

Dotychczas Szczecin nie dysponował dokumentem o charakterze strategicznym, który precyzowałby priorytetowe cele promocji miasta i sposoby realizacji tych celów. Podjęte zostały wysiłki na rzecz wprowadzenia standardów sprzyjających spójnej, profesjonalnej, konsekwentnej promocji Szczecina. Zakończono prace nad dokumentem Polityka promocji Szczecina, który komplementarnie określa zasady, kierunki, priorytety, a przede wszystkim taktykę promocyjną miasta, mającą wspomóc osiągnięcie strategicznych dla jego rozwoju celów.

W 2005 roku Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego przeprowadził badania, których wyniki są podstawą do zdefiniowania m.in. najważniejszych czynników wpływających na konkurencyjność Szczecina na rynku. Działanie to poprzedziło prace nad Polityką promocji Szczecina. Badaniami objęto trzy grupy osób: mieszkańców, turystów, inwestorów (w tym inwestorów zagranicznych). Z analizy cech wizerunku miasta zgłaszanych przez badane osoby wynika, że:

- mieszkańcy kojarzą Szczecin z miastem portowym, na dalszych miejscach znalazły się takie cechy wizerunku, jak: miasto edukacji oraz miasto handlowe; zdecydowanie jednak Szczecin nie jest postrzegany jako miasto obiektów sportowych i rekreacyjnych, nie jest miastem biznesu i inwestycji oraz wydarzeń kulturalnych;
- turyści określają Szczecin jako miasto portowe, miasto nauki, edukacji, rozrywek i nocnego życia oraz miasto nadmorskie, nie kojarzą Szczecina jako miasta wydarzeń kulturalnych;
- inwestorzy krajowi reprezentują równomierny podział ocen pozytywnych i negatywnych, wśród odpowiedzi potwierdzających atrakcyj-

ność miasta dominowały takie cechy, jak: dobra lokalizacja, miasto portowe, ważny węzeł komunikacyjny;

- inwestorzy zagraniczni wskazali znacznie więcej atutów Szczecina jako miasta atrakcyjnego do inwestowania, podkreślali, że Szczecin jest wprawdzie dobrym miastem do lokowania inwestycji, nie wykorzystuje się jednak jego potencjału gospodarczego.

Tabela 18.1.

WADY I ZALETY SZCZECINA WEDŁUG INWESTORÓW Z KAPITAŁEM ZAGRANICZNYM	
zalety	wady
<ul style="list-style-type: none"> – położenie: bliskość granicy, morza, – rozwinięty przemysł stoczniowy, – bardzo dobry punkt logistyczny, – bogaty sąsiad – Niemcy, – dobry rynek zbytu przy ogólnym chwiejnym rynku w Polsce i za granicą, – dobra lokalizacja, – bliskość Berlina, – miasto portowe. 	<ul style="list-style-type: none"> – mała zasobność portfeli mieszkańców, – brak działań ze strony władz lokalnych/brak współpracy władz lokalnych, – za mało kapitału zagranicznego, – brak rozwiniętej infrastruktury, – migracja ludności – zbyt duża, co powoduje chaos, – tendencja do przeistaczania się Szczecina w „miasto zaściankowe”.

Zródło: Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług.

Pomiar efektów działań promocyjnych jest stosunkowo skomplikowany, gdyż ich skuteczność uzależniona jest od wielu zmiennych. Pożądane zmiany wizerunku Szczecina funkcjonującego w świadomości grup docelowych oraz stopnia jego zgodności z tożsamością miasta wymagają czasu – efekty ujawnić się mogą najwcześniej po kilku latach.

Działania promocyjne podjęte w latach 2004–2005 przyczyniły się do:

- profesjonalizacji marketingu Miasta,
- nadania właściwej rangi jubileuszom 60-lecia polskiego Szczecina, 25-lecia Sierpnia 1980 i 35-lecia Grudnia 1970,
- „zblżenia” miasta do rzeki; tradycyjnym imprezom masowym nadano bardziej morski charakter (np. Dni Morza 2005), mniej znanym dodano organizacyjnego rozmachu (np. Flis Odrzański), organizowano nowe przedsięwzięcia (np. rzeczne „study tour” dla dziennikarzy polskich i niemieckich).

Realizacja zadań z dziedziny marketingu i promocji miasta w latach objętych *Raportem* była utrudniona przez szereg problemów. Największym był brak Polityki promocji Szczecina, programów promocyjnych dla miasta i jednolitego systemu identyfikacji wizualnej i leksykalnej. Nieustanna trudność sprawiała również pogodzenie planów z możliwościami budżetowymi. Wiele z zamierzeń nie zostało zrealizowanych ze względów finansowych. Dotyczy to np. ogólnopolskiej kampanii wizerunkowej. Byłaby to zresztą pierwsza taka kampania Szczecina.

18.3. FORMY I ZAKRES PROMOCJI

W latach 2004–2005 stosowano zarówno zewnętrzną, jak i wewnętrzną promocję Szczecina.

Promocja zewnętrzna wspierała proinwestycyjne starania miasta, wykorzystując wszystkie dostępne narzędzia komunikacji marketingowej, od bezpośredniej prezentacji ofert inwestycyjnych Szczecina podczas targów, wystaw, seminariów, poprzez organizowanie własnych imprez biznesowych umożliwiających bezpośrednie kontakty przedstawicielom szczecińskiego środowiska gospodarczego z potencjalnymi inwestorami, aż po działania mające stworzyć silny lobbing na rzecz miasta w polskich i europejskich środowiskach biznesowych oraz w USA.

Jednym z istotniejszych pól promocyjnego zaangażowania samorządu było ułatwianie zaistnienia na rynkach zewnętrznych szczecińskich firm, szczególnie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Poza sferą gospodarczą, aktywność promocyjna Miasta koncentrowała się na kulturze, sporcie, turystyce i ekologii, traktując je jako jeden z priorytetów.

Dużo uwagi poświęcano także promocji wewnętrznej, której odbiorcami są szczecinianie, a celem wzmacnianie więzi społecznych i utrwalanie poczucia przywiązania i zadowolenia z miejsca życia. W tym kontekście jako niezmiernie istotne Miasto traktowało promocyjne wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych.

W promocji Szczecina – miasta o aspiracjach ponadregionalnego centrum gospodarczego, kulturalnego, naukowego – zadbano o to, aby w przekazach promocyjnych, przy zróżnicowanym rozłożeniu akcentów, lansować także te sfery, które w dłuższej perspektywie czasowej mają decydujący wpływ na jego wizerunek.

Nie sposób wskazać nowoczesnego europolis bez rozwiniętego życia kulturalnego i to zarówno w zakresie instytucjonalnym, edukacyjnym, jak też bogactwa i różnorodności form twórczej ekspresji, a nade wszystko dostępności tej oferty. Znaczący był udział Miasta w zintegrowanej i jednostkowej promocji instytucji kulturotwórczych, indywidualnych osobowości artystycznych, a także poszczególnych wydarzeń i imprez.

Promocja, z istoty swej koncentrująca uwagę odbiorcy na mocnych stronach promowanego produktu, w przypadku Szczecina akcentowała jego walory przestrzenne, krajobrazowe, przyrodnicze, proekologiczne, mając na uwadze rozwój, traktowanej przez Miasto priorytetowo, branży turystycznej.

Zadania promocyjne Miasto realizowało przy użyciu całej palety narzędzi i metod marketingu te-

rytorialnego, takich jak: promocja wydawnicza, reklama prasowa, promocja telewizyjna, reklama, zewnętrzna, inne.

Wśród głównych partnerów Szczecina w działaniach promocyjnych można wymienić m.in.: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, gminy ościennie, Północną Izbę Gospodarczą, Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny, Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości, Szczecińskie Centrum Renowacyjne, Izbę Rzemieśniczą Małej i Średniej Przedsiębiorczości, Szczecińską Agencję Artystyczną, Międzynarodowe Targi Szczecińskie, szczecińskie agencje reklamowe i firmy wydawnicze, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego, Euroregion Pomierania, Polsko-Niemiecki Dom Gospodarki, Dom Polski w Berlinie, placówki dyplomatyczne.

W latach 2004–2005 Miasto organizowało lub współorganizowało szereg imprez i wydarzeń promocyjnych. Najważniejszymi z nich były:

- Dni Morza,
- Szczecińska Majówka,
- „Zachodniopomorskie Noble”,
- Promocja najwybitniejszych osiągnięć nauki na terenie województwa zachodniopomorskiego,
- Tytuł honorowy „Ambasador Szczecina 2004”,
- Tytuł honorowy „Mecenas Kultury Szczecina”,
- Nagroda Artystyczna Miasta Szczecina,
- Konferencja „Forum Samorządowe”,
- „Dni Województwa Zachodniopomorskiego”,
- Prezentacja gospodarcza Szczecina i gmin ościennych w Berlinie, przy współudziale SCP, PIG, Izby Rzemieśniczej Małej i Średniej Przedsiębiorczości i Polsko-Niemieckiego Domu Gospodarki,
- „Study tour” dla dziennikarzy polskich i niemieckich, z udziałem władz samorządowych,
- „Piknik nad Odrą”,
- „Szczecin i Przyjaciele” – inicjatywa promocyjna zorganizowana podczas „Pikniku nad Odrą”,
- I Festiwal Hanzeatycki w Goleniowie,
- Organizacja centrum wystawienniczego na „Hanse Sail” w Rostocku i w Bremerhaven,
- „Szczecin Open 2005 – Binowo Park” – turniej golfowy,
- „Szczecińskie Kroniki Filmowe”,
- Dzień Rzeki Odry w Szczecinie (w ramach „X Jubileuszowego Flisu Odrzańskiego”),
- Zachodniopomorski Turniej Uczelni,
- Szczeciński Festiwal Jazzowy,
- Jarmark Świąteczny,
- Prezentacja ofert gospodarczych Szczecina w Nowym Jorku oraz w St. Louis,
- Requiem Polskie Krzysztofa Pendereckiego w 35 rocznicę Grudnia 1970.

Przedstawiciele Miasta uczestniczyli również w wielu imprezach i wydarzeniach promocyjnych

zorganizowanych przez inne podmioty, z których najważniejszymi były:

- Turniej Tenisowy PEKAO OPEN,
- Ogólnopolski Festiwal Malarstwa Współczesnego,
- Festiwal Bliźniąt,
- Koncert Requiem na Cmentarzu Centralnym, na zakończenie obchodów Dni Morza, dedykowany „Tym, którzy nie wrócili z morza”,
- Zamkowe Lato Artystyczne – cykl koncertów, spektakli i imprez na terenie Zamku w okresie letnim,
- III Jarmark Anny i Bogusława,
- V Ogólnopolski Konkurs Baletowy „Najlepszy Absolwent Szkół Baletowych w Polsce 2005”,
- II Szczeciński Festiwal Muzyki Dawnej,
- Wigilia dla Szczecinian.

18.4. PROMOCJA GOSPODARCZA

Promocja gospodarcza skierowana jest do aktualnych i potencjalnych inwestorów, zaś jej szczególnym celem jest tworzenie nowych i wspieranie już istniejących inicjatyw gospodarczych. Promocja ta realizowana była m.in. poprzez: udział w imprezach targowo-wystawienniczych, publikacje i artykuły promocyjne, opracowywanie i wydawanie ofert inwestycyjnych.

Miasto uczestniczyło w wielu imprezach i wydarzeniach ukierunkowanych na promocję gospodarczą. Były to:

- ImmoBilia 2005 – Berlin,
- GryBud MTS – Szczecin,
- MIPIM – Cannes (Francja),
- Targi Nieruchomości i Inwestycji – Szczecin,
- Impreza Wystawienniczo-Handlowa „Witajcie Sąsiedzi” – Greifswald (Niemcy),
- Targi Gospodarcze w Torgelow (Niemcy),
- CEPiF – Warszawa,
- Dni Województwa Zachodniopomorskiego – Police,
- Sympozjum na temat: Potrzeby informacyjne we współpracy polsko-niemieckiej. Gospodarka – Prawo – Oświata – Kultura,
- Międzynarodowe Targi Nieruchomości (dla państw Europy Środkowo-Wschodniej) EMPEX – Warszawa,
- EXPO REAL – Monachium Wirtschaftstage Berlin Treptow-Köpenick,
- Targi francusko-polskie – Warszawa,
- Targi Nieruchomości MIPIM w Cannes,
- EXPO REAL w Monachium.

Promocja gospodarcza była realizowana również poprzez publikacje i artykuły promocyjne zamieszczane w wydawnictwach własnych oraz prestiżowych wydawnictwach zewnętrznych. Obej-

mowała ona takie środki przekazu, jak: katalogi, foldery, informatory, artykuły prasowe.

Miasto opracowuje corocznie:

- oferty inwestycyjne oraz wykaz nieruchomości do zbycia na dany rok,
- broszurę „Szczecin w liczbach” (prezentacja graficzna jest również dostępna na płycie CD).

W 2005 r. został wydany „Poradnik inwestora”, który w swojej treści zawiera najważniejsze informacje dotyczące inwestycji w mieście, kapitału zagranicznego w Szczecinie, rynku nieruchomości, podstawowe dane statystyczne, wykaz baz hotelowych oraz przydatnych adresów instytucji i podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta.

Artykuły promocyjne ukazały się m.in. w takich wydawnictwach, jak: Magazyn morsko-turystyczny UNITY LINE „Baltic the Panorama”, Katalog Ofert Inwestycyjnych Polskich Miast i Gmin, Wiadomości Turystyczne, Gazeta Wyborcza – Dodatek: „Raport o Szczecinie”, Puls Biznesu – Dodatek „Gminy i biznes”, Katalog na targi nieruchomości w Cannes „Real Estate in Poland”, Rzeczpospolita – dodatek: „Regiony – województwo zachodniopomorskie”, Polish Business Magazine „Polska w Unii Europejskiej 2005”, „Świat biznesu”, Pocket Book 2005 Szczecin-Świnoujście (Kieszonkowy przewodnik firm shippingowych), Polish Ports Handbook 2005 (Podręcznik Polskich Portów) oraz w szeregu innych. Publikacje te były rozprowadzane podczas targów i imprez wystawienniczych, konferencji oraz wśród instytucji i organizacji gospodarczych.

Szczególną formą promocji gospodarczej było przygotowanie i przedstawienie prezentacji multimedialnych dotyczących m.in. nieruchomości oferowanych do sprzedaży, gospodarki miasta oraz jego ofert inwestycyjnych, parku wodnego w Szczecinie, zagospodarowania terenów lotniska Dąbie i południowego brzegu jeziora Dąbie podczas szeregu prestiżowych spotkań oraz imprez. Prezentację dotyczącą zbycia terenu przy ul. Kniewskiej-Lubczyńskiej przedstawiono podczas finału konkursu „Grunt na medal”, zorganizowanego przez PAIiIZ, w którym powyższy teren otrzymał wyróżnienie. Gospodarkę Szczecina i jego oferty inwestycyjne prezentowano podczas spotkań z przedstawicielami m.in. Belgii, USA (St. Luise), Rosji (Kaliningrad), Wielkiej Brytanii (Manchester), Niemiec (Torgelow, Berlin), Norwegii oraz Chin. Prezentację przedstawiono także dziennikarzom i przedstawicielom świata nauki. Wykorzystywana jest też jako materiał promocyjny podczas targów m.in. w: Monachium, Berlinie oraz na innych imprezach wystawienniczych.

18.5. OBLUGA INWESTORÓW

W toku bieżącej pracy, podczas kontaktów z potencjalnymi inwestorami stosowane były formy przekazu bezpośredniego, których zakres obejmował informacje dot. m.in.: warunków, możliwości i procedur związanych z inwestowaniem w mieście.

W latach 2004–2005 nawiązano szereg kontaktów z inwestorami krajowymi i zagranicznymi zainteresowanymi realizacją różnorodnych przedsięwzięć: przemysłowych, budowlanych, handlowych, turystyczno-rekreacyjnych oraz szeregu innych.

Przy realizacji zadań promocyjnych miasto współpracuje głównie z takimi partnerami, jak: Centrum Obsługi Inwestorów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego czy Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Podjęte działania zaowocowały wieloma sukcesami. Miasto uzyskało nagrody i gratulacje za profesjonalne przygotowanie ofert inwestycyjnych (wyróżnienie w konkursie „Grunt na medal” 2005 zorganizowanym pod patronatem Ministerstwa Gospodarki i Pracy przez Państwową Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych) oraz wyrazy uznania ekspertów podczas konferencji „Polska oczyma inwestorów zagranicznych. Jak przygotować ofertę inwestycyjną oraz promocyjną miasta”, zorganizowanej przez Związek Miast Polskich). Zakwalifikowaliśmy się również do 2 etapu piątej edycji konkursu Gmina Fair Play – Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji.

18.6. WSPÓLPRACA REGIONALNA

Zadania w zakresie współpracy regionalnej wynikają z rozszerzenia oddziaływania miasta i charakterystycznej dla Europy tendencji do rozwoju obszarów metropolitalnych.

We współpracy regionalnej Miasto Szczecin realizuje konkretne zadania kierunkowe, którymi są:

- współpraca z gminami sąsiadującymi,
- tworzenie szczecińskiego obszaru metropolitalnego.

Pierwsze z zadań realizowane jest w ramach Samorządowego Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej. W jego skład wchodzi przedstawiciele: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, miasta Szczecin, gminy i miasta Goleniów, gminy i miasta Gryfino, gminy i miasta Police oraz gmin: Dobra (Szczecińska), Kobyłanka, Kołbaskowo, Stare Czarnowo. Deklaracja o utworzeniu stowarzyszenia została podpisana 10 września 2004 roku.

Wytyczne dla działań Stowarzyszenia stanowią określone przez nie Misja i Cele Rozwoju Polityki Regionalnej. Są to w szczególności:

- rozwój turystyki oraz wspólna promocja regionu,
- budowanie tożsamości regionalnej,
- prowadzenie bazy terenów i obiektów posiadających walory turystyczne,
- intensyfikacja współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami.

W działalności stowarzyszenia na plan pierwszy wysuwają się prace dotyczące wspólnej polityki promocji, wskazywanie wspólnych obszarów rozwoju, planowanie infrastruktury transportowej i turystycznej.

Drugie z zadań jest wielkim wyzwaniem, a prace z nim związane prowadzone są w ścisłym porozumieniu z samorządem województwa. Prace nad tworzeniem obszaru metropolitalnego obejmują:

- planowanie infrastruktury komunikacyjnej,
- planowanie centrów rozwoju,
- ochronę środowiska,
- politykę społeczną,
- kulturę,
- turystykę.

Aktualnie trwają prace nad uzgodnieniem priorytetów.

Podjęcie działań w ramach współpracy regionalnej przyczyniło się do utrwalenia wizerunku Szczecina jako koordynatora ponadregionalnej promocji całego województwa zachodniopomorskiego (liczne projekty i przedsięwzięcia zrealizowano wspólnie z gminami ościennymi).

18.7. WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA

W roku 2004 Rada Miasta Szczecin uchwaliła Politykę współpracy międzynarodowej, której zasadniczym celem jest wykorzystanie możliwości, jakie niesie współpraca międzynarodowa dla zbudowania pozycji Szczecina jako ponadregionalnego, transgranicznego centrum o charakterze międzynarodowym.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, rozszerzenie o Litwę, Łotwę, Estonię, sytuuje Szczecin w nowej pozycji na geopolitycznej mapie powiązań międzynarodowych, tworzy nowe polityczne, prawne i finansowe warunki, nowe wyzwania oraz szanse wzmocnienia jego potencjału rozwojowego. Województwo zachodniopomorskie staje się podmiotem polityki regionalnej UE. Tym samym rośnie też rola Szczecina jako jego stolicy oraz największego ośrodka politycznego, administracyjnego, gospodarczego, naukowego, edukacyjnego i kulturalnego. Bałtyk staje się wewnętrznym morzem Unii Europejskiej, urzeczywistnia się tzw. północny wymiar UE, intensyfikacji ulega koopera-

cja państw, regionów i miejskich centrów tego obszaru. Zmienił się charakter granicy polsko-niemieckiej, z zewnętrznej na wewnętrzną granicę UE, co likwiduje wiele barier, szczególnie w gospodarce kooperacji sąsiadów, ale tworzy też nowe warunki i wyzwania. Rośnie rola Szczecina jako ważnego ośrodka obu tych obszarów współpracy: bałtyckiej i pogranicza polsko-niemieckiego, które z peryferyjnych przeistaczają się w istotne bieguny kooperacji wewnątrz Wspólnoty.

Podstawą dla międzynarodowej aktywności Szczecina są m.in.: Europejska Konwencja Ramowa o Współpracy Transgranicznej z 1980 roku, zwana Konwencją Madrycką, oraz Europejska Karta Samorządu Terytorialnego z 1988 roku, a także bilateralne umowy zawarte zarówno przez rząd polski, jak i władze regionalne (w tym polsko-niemiecki Traktat o Dobrym Sąsiedztwie i Przyjaznej Współpracy z 1991 roku). Charakteru symbolicznego nabiera Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych, zwana Kartą Szczecińską od czasu jej znowelizowania w Szczecinie w roku 1995.

18.7.1. WAŻNIEJSZE WYDARZENIA W POLITYCE MIĘDZYNARODOWEJ MIASTA

W latach 2004–2005 w polityce międzynarodowej miasta odnotowano szereg ważnych wydarzeń, w szczególności były to:

- międzynarodowa konferencja na temat przyszłości współpracy transgranicznej, zorganizowana przez miasto Szczecin i SERG¹; patronat nad konferencją objął Prezydent RP. Już po raz drugi, po blisko dziesięciu latach, do Szczecina zjechali przedstawiciele europejskich regionów granicznych i transgranicznych, aby dyskutować o przyszłości współpracy transgranicznej w Europie. Szczecin został wybrany – z jednej strony ze względu na jego położenie przy nowej wewnętrznej granicy UE, a z drugiej – aby uhonorować wkład miasta w rozwój euroregionalnej współpracy transgranicznej. Na mapie europejskich regionów granicznych Szczecin zajmuje od lat ugruntowaną pozycję. Jest stolicą polsko-niemiecko-szwedzkiego Euroregionu Pomierania, jednego z najprężniej działających euroregionów z udziałem gmin i powiatów polskich. Przedstawiciele Szczecina reprezentują Euro-

¹ Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych powstało w 1971 roku i funkcjonuje do dziś na terenie EUREGIO – najstarszego regionu transgranicznego Europy, położonego na granicy niemiecko-holenderskiej, z siedzibą w Gronau (Niemcy). Do jego najważniejszych celów należy m.in. wskazywanie na problemy, szanse i osiągnięcia regionów granicznych i transgranicznych, reprezentowanie ich interesów na płaszczyźnie europejskiej, inicjowanie, wspieranie i koordynacja współpracy i wymiany doświadczeń między regionami granicznymi, a także wspieranie ich w rozwiązywaniu problemów. Obecnie SERG liczy sobie około 120 członków.

- gion Pomorza w Prezydium SERG od początku jego przynależności do tej europejskiej organizacji regionalnej;
- ożywienie w roku 2005 kontaktów z miastem partnerskim Saint Louis² w Missouri w celu aktywizacji w mieście sektora przedsiębiorczości i stworzenia nowych miejsc pracy. Władze Szczecina dwukrotnie odwiedziły USA, podejmując próbę zainteresowania miastem potencjalnych partnerów i przyciągnięcia inwestorów, m.in.: poprzez prezentacje potencjału gospodarczego Szczecina i jego ofert inwestycyjnych w Nowym Jorku oraz St. Louis. Prezydent Szczecina przeprowadził również liczne rozmowy zachęcające przedsiębiorców amerykańskich do inwestowania w Szczecinie, m.in. z Apollo Real Estate, News Corporation, WTC itd.;
  - rewizyty przedstawicieli USA w Szczecinie; w sierpniu 2005 odwiedzili miasto przedstawiciele Polonii amerykańskiej z St. Louis i Nowego Jorku, z okazji uroczystości ku czci XXV-lecia Solidarności i odsłonięcia pomnika Grudzień 1970 – styczeń 1971 (którego budowę wsparła finansowo Polonia amerykańska); w październiku 2005 roku w Szczecinie gościli przedstawiciele przedsiębiorców i uniwersytetu MISSOURI z St. Louis, jednym z bezpośrednich rezultatów tej wizyty było podpisanie listu intencyjnego w sprawie współpracy pomiędzy Światowym Centrum Handlu w Saint Louis (WTC-St. Louis) a Północną Izbą Gospodarczą w Szczecinie;
  - Dni Morza 2005, podczas których już tradycyjnie władze Szczecina gościły reprezentacje miast partnerskich; podczas spotkań dokonano podsumowania dotychczasowej współpracy oraz nakreślono kierunki na najbliższe lata;
  - uczestnictwo w pracach Związku Miast Bałtyckich (UBC), m.in.: w komisjach: kultury, planowania przestrzennego, audytu, sieci ds. europejskich oraz w radzie redakcyjnej Biuletynu Miast Bałtyckich; w dniach 29.10. – 02.11. 2005 roku odbyła się VIII Konferencja Generalna Związku Miast Bałtyckich zatytułowana: „W kierunku nowej agendy bałtyckiej”, w której wzięli udział przedstawiciele 67 miast członkowskich, zaproszeni przedstawiciele rządów państw bałtyckich i ponadregionalnych organizacji bałtyckich; podczas konferencji podpisano memorandum dot. polityki zrównoważonego rozwoju portów i zasobów morskich, sygnowane m.in. przez Zarząd Morskich Portów Szczecina i Świnoujście, które jest wynikiem realizowanego projektu współfinansowanego w ramach Programu INTERREG IIIB – Nowa Hanza zrównoważonego rozwoju miast i portów³; w tematyce konferencji znalazły się następujące kwestie: morskie korytarze logistyczne, Polityka Nowosąsiedzka Unii Europejskiej, promocja kontaktów międzyludzkich w regionie Morza Bałtyckiego, wpływ polityki budżetowej UE na miasta, profilaktyka zdrowia mieszkańców w miastach, współpraca UBC z Regionem Jeziora Wiktorii w Afryce (LVRLAC); komisja Ochrony Środowiska UBC wręczyła nagrodę za najlepszy miejski projekt ekologiczny – UBC Best Environmental Practice in Baltic Cities Award 2005 – miastu litewskiemu Kaunas; zgromadzenie członków podjęło rezolucję dotyczącą „Nowej Agendy dla Regionu Morza Bałtyckiego”, wzywającą do zreformowania oraz restrukturyzacji dotychczasowej współpracy w regionie, w celu sprostania nowym wyzwaniom i która podkreśla wagę współpracy z takimi krajami, jak Rosja i Norwegia, jest „bałtyckim zobowiązaniem” wszystkich miast członkowskich UBC do realizacji Strategii Lizbońskiej; w 2005 roku Szczecin zakończył przewodniczenie prowadzonej od 1993 roku Komisji Kultury UBC, zakończył też prowadzenie Komisji Audytu.

18.7.3. WAŻNIEJSZE PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE

W latach 2004–2005 miasto współpracowało przy realizacji szeregu projektów międzynarodowych, wśród których można wymienić:

- Projekt Łuk Południowego Bałtyku – to część międzynarodowego projektu pn. South Baltic Arc – Spatial Strategies for Integration and Sustainable Development Acceleration of the South Baltic Arc Zone, realizowanego w ramach programu INTERREG III B dla Regionu Morza Bałtyckiego. Cele projektu to stworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej polskich województw nadmorskich, a także dla osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej Strefy Rozwojowej Południowego Bałtyku, rozciągającej się od St. Petersburga po Lubeckę;
- Projekt Baltic + Wspólne strategie, partnerstwa przestrzenne oraz działania dla podtrzymania rozwoju przestrzennego i integracji regionów wokół transnarodowych korytarzy transportowych (Common Strategies, Spatial Partnerships and Actions for Sustainable Spatial Development and Integration of Regions Around Transnational Corridors in the Southern Baltic Sea Region), który był realizowany w okresie: 1.01.2003 – 31.12.2005 roku. Współpracowały

² Porozumienie o związku siostrzanym pomiędzy St. Louis i Szczecinem zostało zawarte 4 października 1992 r. (treść porozumienia, w którym obie strony wyraziły wolę współpracy jest ogólna). Kontakty zostały zainicjowane w 1991 roku przez ówczesnego Prezydenta Szczecina oraz Dyrektora Fundacji Rozwoju Fundacji Lokalnej w trakcie wizyty studyjnej w USA w ramach ogólnopolskiego programu nawiązywania kontaktów międzynarodowych przez gminy polskie.

³ ang. New Hansa of Sustainable Ports and Cities.

w nim: region Skania, Meklemburgia Pomorze Przednie, miasto Berlin oraz Brandenburgia, województwo zachodniopomorskie, miasto Szczecin. Projekt wpisuje się w politykę rozwoju regionalnego, która w Unii Europejskiej stanowi jeden z najważniejszych elementów polityki wewnętrznej. Stworzył wspólną platformę polityczną do koordynacji i wdrażania strategii przestrzennych oraz działań na wspólnym obszarze geograficznym. Główny nacisk położono na wypracowanie nowych koncepcji rozwoju ze ścisłym ukierunkowaniem na ich wdrażanie. Tematyka projektu obejmowała takie zagadnienia, jak: dostępność do transnarodowych korytarzy, połączenia komunikacyjne pomiędzy aglomeracjami a obszarami wiejskimi, funkcjonalne partnerstwa przestrzenne dające nowe impulsy do rozwoju gospodarki regionalnej i lokalnej. Projekt składał się z 5 podprojektów: Wspólne Strategie i Partnerstwa Przestrzenne, Restrukturyzacja Rolnictwa i Leśnictwa, Turystyka, Dostępność Regionalna i Lokalna, Sieć Miast;

- Europejski Szlak Gotyku Ceglanego – projekt realizowany w ramach programu BSR INTERREG IIIB. Łączy ze sobą kraje, regiony, miasta, kultury oraz ludzi poprzez uniwersalny język architektury. Jego celem jest pobudzenie rozwoju turystyki, jako gałęzi gospodarki lokalnej i regionalnej, poprzez utworzenie szlaku tematycznego, prezentującego dziedzictwo architektury gotyku ceglanego w miastach położonych w basenie Morza Bałtyckiego. 27 partnerów projektu zamierza promować ochronę objętych projektem zabytków oraz ich użyteczność dla celów kultury i turystyki;
- Projekt ABC – Alians Miast Bałtyckich (Project-ABC Baltic Cities Alliance) realizowany wspólnie z miastami: Malmö, Gdynia, Helsinki, itd., przez Biuro Planowania Przestrzennego Miasta. Celem projektu było wykorzystanie i wymiana lokalnych ekspertyz dla poprawy rozwoju przestrzennego miast oraz wdrażania „best practice” w zakresie zarządzania przestrzenią, w tym wdrażania regionalnych strategii rozwoju na poziomie krajowym i europejskim.

METREX – Sieć Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych powołana została w roku 1996 w Glasgow dla wymiany wiedzy oraz popularyzacji wśród polityków, urzędników i ich dorad-

ców zagadnień dot. planowania i rozwoju przestrzennego metropolii oraz do wykreowania wymiaru metropolitalnego na poziomie europejskiego planowania przestrzennego. Istnieje ok. 120 uznanych metropolitalnych regionów i obszarów w Europie, o populacji ponad pół miliona, które mają wiele wspólnych problemów i możliwości. Aktualnie w sieci funkcjonują 42 członkowskie obszary metropolitalne, reprezentowane przez 53 samodzielne władze terytorialne. METREX zainicjował realizację dwóch projektów międzynarodowych. Są to:

- InterMETREX prowadzony przez miasto Glasgow oraz Clyde Valley Structure Plan Joint Committee (GCVSP JC), obejmuje 32 partnerów (w tym METREX) i przewidziany jest do prowadzenia w latach 2003–2006. Projekt stanowi kontynuację projektu realizowanego w ramach programu Interreg IIC, a jego celem jest wypracowanie Standardów Efektywnego Metropolitalnego Planowania Przestrzennego oraz Praktyki Rozwoju. Dzięki ich zastosowaniu łatwiejsze stanie się wzmocnienie obszarów metropolitalnych.
- PolyMETREXplus prowadzony przez Generalitat de Catalunya i Institut d’Estudis Territorials (IET), skupia 19 partnerów (w tym METREX) i przewidziany jest do realizacji w latach 2004–2007. PolyMETREXplus ma za zadanie ułatwić obszarom metropolitalnym wzmocnienie, poprzez rozwój efektywnych policentrycznych, relacji pomiędzy nimi.

Istnieje silny funkcjonalny związek pomiędzy wymienionymi wyżej projektami, ponieważ pomagając indywidualnym obszarom metropolitalnym w realizacji ich potencjałów, InterMETREX ułatwia im wykreowanie korzystnych relacji/związków z innymi obszarami metropolitalnymi poprzez ich promocję w projekcie PolyMETREXplus.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta, Urząd Miasta Szczecin:

- Zespół ds. Promocji,
- Referat ds. Obsługi Inwestorów,
- Referat ds. Współpracy Międzynarodowej,
- Referat ds. Polityki Regionalnej.

19

STRATEGIA ROZWOJU SZCZECINA

Nadrzędnym dokumentem, który całościowo programuje rozwój miasta we wszystkich sferach jego funkcjonowania i w długiej perspektywie czasowej jest Strategia Rozwoju Szczecina przyjęta Uchwałą Nr I/N/1155/02 Rady Miasta Szczecin z dnia 6 maja 2002 r. Jako dokument programowy określający kierunki rozwoju do roku 2015 Strategia przedstawia misję Miasta oraz wyznacza cele (strategiczne, kierunkowe i szczegółowe, w tym priorytety), identyfikuje narzędzia realizacji w postaci polityk branżowych obejmujących poszczególne obszary aktywności Miasta oraz – w ramach każdej z polityk – programy i projekty realizacyjne. Jednocześnie zapisy zawarte w Strategii definiują szereg działań, które mają doprowadzić do wypracowania narzędzi realizacji, zapewnienia jej sprawnego wdrażania oraz monitorowania i ewaluacji.

Dzięki temu, że Strategia powstała w wyniku długotrwałych społecznych konsultacji oraz, że zakłada przełożenie swoich celów na konkretne, wykonalne programy realizacyjne stanowi skuteczne narzędzie zarządzania rozwojem miasta, przyczyniając się do integracji społeczności lokalnej i wyzwalania jej aktywności. Jako dokument spójny z dokumentami programowymi wyższego rzędu, doskonale wpisuje się w rozwój regionalny, ogólnokrajowy i europejski. Pełny tekst dokumentu Strategii, w tym treść wszystkich zatwierdzonych przez Radę Miasta Szczecin polityk branżowych, dostępny jest pod adresem internetowym www.szczecin.pl/Strategia.

19.1. MISJA I CELE

Przesłanką do opracowania Strategii Rozwoju Szczecina była konieczność długofalowego zaplanowania kierunków rozwoju miasta w różnych sferach oraz potrzeba stałej poprawy warunków życia mieszkańców. Prace nad Strategią trwały od października 1999 roku i zakończyły się przygotowaniem dokumentu końcowego oraz podjęciem przez Radę Miasta Szczecin w dniu 6 maja 2002 roku Uchwały Nr I/N/1155/02 w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Szczecina” do 2015 roku. Strategia była przygotowywana metodą społeczno-ekspertką z szerokim udziałem przedstawicieli różnych środowisk. Wszyscy mieszkańcy Szczecina mieli możliwość wypowiedzenia się na temat misji oraz celów formułowanych w roboczych projektach dokumentu.

Deklaracja misji brzmi: „Szczecin ośrodkiem integracji europejskiej, ponadregionalnym centrum południowego Bałtyku – wspólnotą mieszkańców wykorzystującą do zrównoważonego rozwoju tradycję historyczną, walory środowiska przyrodniczego oraz swoje nadodrzańskie położenie”.

Urzeczywistnieniu misji Szczecina do 2015 roku służy realizacja celów strategicznych określających stany uznane przez społeczność lokalną za pożądane. Na podstawie społecznych konsultacji określono

w Strategii Rozwoju Szczecina pięć celów strategicznych:

- Osiągnięcie standardu miejskich funkcji społeczno-gospodarczych właściwych dla ponadregionalnego centrum (cel 1);
- Zróżnicowana, zrównoważona i efektywna gospodarka o dużym potencjale wzrostu (cel 2);
- Stworzenie warunków do osobowego i społecznego rozwoju mieszkańców (cel 3);
- Poprawienie jakości życia w mieście (cel 4);
- Ochrona oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych, rewitalizacja i rozwój przestrzeni miejskiej (cel 5).

W ramach celów strategicznych wyznaczono 16 składających się na nie celów kierunkowych, które konkretyzują wizje sformułowane dla poszczególnych sfer rozwoju Szczecina w kontekście zidentyfikowanych silnych i słabych stron miasta oraz szans i zagrożeń wynikających z otoczenia. Cele kierunkowe z kolei zostały rozpisane na 59 celów szczegółowych ukazujących konkretne efekty, które Miasto chce osiągnąć w okresie objętym planowaniem strategicznym. Wśród celów szczegółowych wskazano 15 priorytetów rozwoju Szczecina. Priorytety te są wypadkową oczekiwań mieszkańców i konieczności wyboru, wynikającej z ograniczonych dostępnych środków finansowych.

19.2. POLITYKI BRANŻOWE I PROGRAMY REALIZACYJNE

W dokumencie Strategii Rozwoju Szczecina zidentyfikowano 20 obszarów tematycznych – polityk branżowych (obejmujących poszczególne sfery funkcjonowania miasta), określając dla każdej z nich założenia (zasady i kierunki działań) jako przyszłe wytyczne do formułowania pełnych wersji dokumentów. W obrębie każdej z polityk wstępnie zdefiniowano programy i projekty realizacyjne. Zarządzeniami Prezydenta Miasta powołano Zespoły ds. opracowania poszczególnych polityk branżowych – składające się z ekspertów, przedstawicieli środowisk branżowych, organizacji i instytucji oraz przedstawicieli Miasta. Wg stanu na 31 grudnia 2005 roku zostały opracowane i uchwalone następujące polityki:

- Polityka w zakresie kultury fizycznej (Uchwała Nr XLIV/930/01 Rady Miasta Szczecin z dnia 15 października 2001 r.);
- Polityka mieszkaniowa (Uchwała Nr XV/312/04 Rady Miasta Szczecina z dnia 19 stycznia 2004 r. zm. Uchwała Nr XLVII/908/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 12 grudnia 2005 r.);
- Polityka współpracy międzynarodowej (Uchwała Nr XXI/392/04 Rady Miasta Szczecin z dnia 25 maja 2004 r.);
- Plan gospodarki odpadami (Uchwała Nr XXIII/472/04 Rady Miasta Szczecin z dnia 28 czerwca 2004 r.) oraz Program Ochrony Środowiska

- wiska (Uchwała Nr XXIV/481/04 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 lipca 2004 r.) – kierunkowe zapisy wymienionych dokumentów łącznie tworzą Miejską politykę ochrony środowiska;
- Polityka utrzymania i rozwoju terenów zielonych (Uchwała Nr XXVI/525/04 Rady Miasta Szczecin z dnia 20 września 2004 r.);
  - Polityka wspierania rozwoju gospodarczego (Uchwała Nr XXIX/584/04 Rady Miasta Szczecin z dnia 22 listopada 2004 r.);
  - Polityka wspierania rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego (Uchwała Nr XXX/592/04 Rady Miasta Szczecin z dnia 13 grudnia 2004 r. zm. Uchwała Nr XLIX/928/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 09 stycznia 2006 r.);
  - Polityka wspierania rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego (Uchwała Nr XXXII/620/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 24 stycznia 2005 r.);
  - Polityka rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (Uchwała Nr XXXVI/671/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 30 marca 2005 r.);
  - Polityka poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście (Uchwała Nr XXXVI/674/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 30 marca 2005 r.);
  - Polityka zarządzania strukturami samorządowymi (Uchwała Nr XXXVIII/711/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 25 kwietnia 2005 r.);
  - Polityka zdrowotna miasta Szczecin (Uchwała Nr XLIV/854/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 17 października 2005 r.);
  - Polityka edukacyjna miasta Szczecin (Uchwała Nr XLV/866/05 Rady Miasta Szczecin z dnia 07 października 2005 r.).

Dobiegają końca prace nad projektami pozostałych polityk branżowych (polityka przestrzenna miasta¹, polityka socjalna², polityka prorodzinna, polityka wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego, polityka promocji Szczecina³, polityka transportowa⁴, polityka wspierania rozwoju turystyki⁵), w tym również nad zmianami polityk uchwalonych (polityka kultury fizycznej⁶) w związku z dostosowaniem do wymogów wynikających ze Strategii. Równoległe trwają prace nad przygotowaniem projektów programów realizacyjnych wskazanych w uchwalonych politykach. Jest to etap szczegółowego planowania rozwoju poprzez tworzenie programów, w tym projektów, zadań i działań, określa-

nie ich harmonogramu rzeczowo-finansowego, wskazanie możliwych źródeł finansowania.

Zakończenie prac nad konstruowaniem polityk branżowych i programów realizacyjnych wg zasad i w formie określonej w Strategii Rozwoju Szczecina pozwoli m.in. na:

- zinventaryzowanie zadań realizowanych w obszarach, w których samorząd miasta nie dysponuje kompetencjami decyzyjnymi lub ma je w stopniu ograniczonym i nawiązanie ścisłej współpracy z podmiotami zewnętrznymi w celu ich realizacji;
- kompleksowe podejście do przedsięwzięć (powiązanie zadań inwestycyjnych i „tzw. miękkich”).

19.3. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII ROZWOJU SZCZECINA

Zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Szczecina definiują szereg działań, które mają doprowadzić do wypracowania narzędzi realizacji Strategii oraz zapewnienia jej sprawnego wdrażania. Obok opracowania i uchwalenia dokumentów programowych (polityk branżowych i programów realizacyjnych) działania te obejmują:

- powołanie podmiotów zarządzających realizacją Strategii: Zespołu Wdrażającego Strategię, Komitetu Sterującego Strategii, koordynatorów programów realizacyjnych.
- przygotowanie do wdrażania i monitorowania realizacji Strategii: opracowanie i uchwalenie wykazu wskaźników celów szczegółowych, opracowanie i uchwalenie procedury przygotowania i uchwalania Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina.

19.3.1. PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Nad realizacją Strategii Rozwoju Szczecina czuwa Rada Miasta. Radni m.in. podejmują uchwały w sprawie zmian Strategii, przyjęcia i zmian poszczególnych polityk branżowych i programów realizacyjnych oraz – na późniejszym etapie prac – Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina. Za wykonanie uchwał Rady Miasta – poszczególnych polityk oraz programów – odpowiedzialny jest Prezydent Miasta. Zawarta w Strategii procedura przewiduje również powołanie podmiotów, które mają wspomagać proces wdrażania Strategii. Są to:

- Zespół Wdrażający Strategię (ZWS):
Zespół Wdrażający Strategię powołano Zarządzeniem Nr 392/03 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 08 lipca 2003 r. z późn. zm. W jego skład wchodzi: Zastępca Prezydenta Miasta Szczecina odpowiedzialny za sprawy z zakresu rozwoju (pełni on jednocześnie funkcję Przewodniczącego ZWS), Dyrektor Wydziału Strategii Rozwoju i Promocji Miasta oraz Dyrektorzy poszczegól-

¹ Polityka przestrzenna miasta została przyjęta Uchwałą Nr LVI/1053/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 15 maja 2006 r.

² Polityka socjalna została przyjęta Uchwałą Nr LIV/1020/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 10 kwietnia 2006 r.

³ Polityka promocji Szczecina została przyjęta Uchwałą Nr LVII/1063/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 12 czerwca 2006 r.

⁴ Polityka transportowa została przyjęta Uchwałą Nr LII/978/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 13 marca 2006 r.

⁵ Polityka wspierania rozwoju turystyki została przyjęta Uchwałą Nr LVII/1064 Rady Miasta Szczecin z dnia 12 czerwca 2006 r.

⁶ Polityka kultury fizycznej w wersji dostosowanej do wymogów Strategii Rozwoju Szczecina została przyjęta Uchwałą Nr LII/989/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 13 marca 2006 r.

nych wydziałów i biur Urzędu Miejskiego odpowiedzialni za opracowanie polityk branżowych (docelowo w skład ZWS będą wchodzić koordynatorzy wszystkich programów realizacyjnych). Do zadań ZWS należy m.in. sprawowanie nadzoru bieżącego nad realizacją Strategii oraz koordynowanie prac wdrożeniowych polityk branżowych i programów realizacyjnych Strategii.

– Komitet Sterujący Strategii (KSS):

Do zadań Komitetu należeć będzie opiniowanie projektów uchwał w sprawach zmian w dokumencie Strategii i politykach branżowych oraz ocena postępów w ich realizacji. Powołanie Komitetu, z uwagi na przypisane mu zadania, jest niezbędne dla zapewnienia sprawnego przebiegu prac nad Strategią. W pracach Komitetu przewidziano m.in. udział przedstawicieli klubów radnych, przedstawicieli znaczących instytucji, organizacji i przedsiębiorstw. Powołanie Komitetu przewiduje się po uchwaleniu wszystkich polityk branżowych.

19.3.2. MONITOROWANIE REALIZACJI STRATEGII

Zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Szczecina przewidują objęcie monitoringiem i ewaluacją postępów w realizacji Strategii na dwóch poziomach: programów realizacyjnych i celów szczegółowych. Zakłada się monitoring wskaźnikowy i społeczny, w tym celu powinny zostać m.in. opracowane i przyjęte uchwałą Rady Miasta wskaźniki dla każdego programu realizacyjnego i dla każdego celu szczegółowego. Przewiduje się, że wskaźniki dla poszczególnych programów realizacyjnych będą sukcesywnie opracowywane i uchwalane łącznie z programami. Natomiast dla potrzeb monitoringu celów szczegółowych w październiku 2003 roku rozpoczęto prace nad przygotowaniem zestawu wskaźników oceniających stopień realizacji celów szczegółowych. Ewaluacji celów szczegółowych (na podstawie opracowanego wcześniej zestawu wskaźników) oraz celów kierunkowych i strategicznych wg stanu na koniec 2004 roku wraz ze sformułowaniem wniosków dokonała zewnętrzna firma ekspercka. Realizacja Strategii Rozwoju Szczecina oceniona została pozytywnie.

Celem monitoringu realizacji celów szczegółowych, kierunkowych oraz strategicznych jest nie tylko ocena, ale także, jeżeli zajdzie taka potrzeba, korekta Strategii. Jednakże już na etapie tworzenia narzędzi monitoringu pojawiły się pierwsze propozycje zmian zapisów Strategii, mające na celu usprawnienie tego procesu. Również w trakcie tworzenia projektów polityk branżowych oraz programów realizacyjnych zgłoszono propozycje zmian niektórych zapisów Strategii. Przewiduje się, że po zakończeniu prac nad politykami branżowymi propozycje te będą poddane analizie i zaproponowane zostaną odpowiednie zmiany. Jednocześnie pamiętać

należy, że zbiór wskaźników dla realizacji celów Strategii powinien być spójny ze wskaźnikami zaproponowanymi dla każdego programu realizacyjnego oraz innych dokumentów programowych, w tym rządowych.

19.4. PROBLEMY ZWIĄZANE Z WDRAŻANIEM STRATEGII

Aby Strategia Rozwoju Szczecina stała się skutecznym strategicznym narzędziem zarządzania rozwojem miasta konieczne jest zakończenie prac związanych z opracowaniem pełnych wersji polityk branżowych i zintensyfikowanie prac nad przygotowaniem programów realizacyjnych. Opóźnienie tych prac nie tylko stanowi podstawowy czynnik utrudniający wdrażanie Strategii, ale też uniemożliwia przejście do dalszych etapów działań. Spośród wielu czynników związanych z zahamowaniem prac nad politykami branżowymi i programami realizacyjnymi należy wskazać na:

- fakt, iż w wielu dziedzinach samorząd miasta nie dysponuje kompetencjami decyzyjnymi lub ma je w stopniu ograniczonym, stąd wypracowanie podstawowych kierunków rozwoju wymaga włączenia w prace ekspertów oraz aktywnej współpracy z wieloma środowiskami, instytucjami i organizacjami a także szerszych konsultacji społecznych, wszystko to wydłuża czas pracy;
- zmiany przepisów prawa w niektórych dziedzinach, wynikające między innymi z faktu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i związanego z tym wymogu dostosowania przepisów;
- konieczność uwzględnienia zapisów zawartych w opublikowanych w 2004 roku rządowych dokumentach określających kierunki wsparcia z funduszy strukturalnych.

Kolejny problem związany z wdrażaniem Strategii to brak średniookresowego programu rozwoju określanego – zgodnie z zapisami w Strategii – jako Wieloletni Program Rozwoju Szczecina (WPRS) tak niezbędny dla zapewnienia efektywności i skuteczności procesu zarządzania miastem. WPRS przygotowywany na okres pięciu lat i aktualizowany w cyklu rocznym, z założenia będący podstawowym narzędziem wdrażania Strategii, jest przede wszystkim najważniejszym dokumentem realizacyjnym zawierającym elementy analizy wykonalności zawartych w nim przedsięwzięć, w oparciu o który będą urzeczywistniane konkretne przedsięwzięcia zmierzające do lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców, zapewnienia sprawnego funkcjonowania miasta, poprawy jego wizerunku i wzmocnienia funkcji metropolitalnych oraz trwałego rozwoju gospodarczego. Podkreślić należy jednak, że elementem rozstrzygającym w programowaniu rozwoju miasta poprzez planowanie zadań (w tym przede wszystkim zadań inwestycyjnych) są szczegółowe analizy dochodów i wydatków budżetu miejskiego oraz prognozy moż-

liwości finansowych Miasta w perspektywie kilkunastu lat. Zatem WPRS to dokument opracowywany przede wszystkim na podstawie Wieloletniej prognozy budżetowej oraz innych dokumentów (np. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina) i obejmujący docelowo zestawienie przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym¹ oraz pozostałych przedsięwzięć ujętych w poszczególnych programach realizacyjnych i innych, spójnych ze Strategią dokumentach programowych, opracowanych z uwagi na wymogi przepisów prawa, bądź jako warunek konieczny do ubiegania się o środki z funduszy strukturalnych UE. Skonstruowanie WPRS jest bezpośrednio uzależnione od zakończenia prac nad poszczególnymi politykami branżowymi oraz programami realizacyjnymi.

Kolejny problem, na który należy wskazać to trudności związane z procesem monitorowania Strategii. Z uwagi na fakt, iż prace nad programami realizacyjnymi nie zostały zakończone, na obecnym etapie nie można mówić o monitoringu programów realizacyjnych. Jeżeli chodzi o monitoring celów szczegółowych to wspomnieć należy, iż już w trakcie prac i konsultacji nad budową zestawu wskaźników pojawiły się pierwsze trudności:

- w wielu przypadkach niełatwo jest zmierzyć parametry ilościowe realizacji celów szczegółowych, a dla niektórych celów nie ma w ogóle możliwości pomiaru, ze względu na ich naturę lub brak danych;
- ocena celów szczegółowych w wielu przypadkach nie pozwoliła na uwzględnienie wskaźników ogólnych oceniających poziom jakości życia, czy poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Z uwzględnieniem powyższych wniosków przygotowana została ekspercka ocena realizacji Strategii od celów ogólnych (strategicznych i kierunkowych) do szczegółowych. Zapisy zawarte w dokumencie Strategii określają szczegółowo proces monitoringu i ewaluacji wskazując na metody, niezbędne dokumenty, terminy oraz zaangażowane podmioty. Na dzień dzisiejszy przygotowana przez ekspertów „Ocena stopnia realizacji celów Strategii Rozwoju Szczecina” jest jedynym elementem procesu monitorowania. Kompleksowy monitoring i ewaluacja będą możliwe po opracowaniu wszystkich programów realizacyjnych i powołaniu koordynatorów odpowiedzialnych za ich wdrożenie.

¹ WPI zawiera zestawienie przedsięwzięć inwestycyjno-remontowych (wraz ze szczegółowym montażem finansowym) we wszystkich sferach funkcjonowania miasta i realizowanych bezpośrednio przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta, miejskie jednostki organizacyjne oraz podmioty z udziałem Miasta. WPI przygotowywany jest na okres czteroletni i aktualizowany corocznie, obecnie obowiązuje WPI na lata 2005–2008 przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/719/05 Rady Miasta Szczecina z dnia 16 maja 2005 r., aktualnie zainicjowano proces legislacyjny edycji 2006–2009.

Inna istotna kwestia, na którą warto zwrócić uwagę przy okazji omawiania problemów związanych z zahamowaniem prac nad projektami polityk branżowych i programów realizacyjnych to słabo rozbudowany proces uspołecznienia. Warto podkreślić, że Strategia Rozwoju Szczecina tworzona była przy współudziale partnerów społeczno-gospodarczych co stanowiło istotny czynnik budowy społeczeństwa obywatelskiego, oraz gwarancję, że założenia tego dokumentu są jak najbardziej zbliżone do oczekiwań szerokich grup lokalnej społeczności. Zapisy zawarte w Strategii przewidują udział wszystkich zainteresowanych grup na każdym etapie działania: programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Proces uspołecznienia polega na włączeniu przedstawicieli grup społeczno-zawodowych, instytucji i organizacji pozarządowych w tworzenie projektów polityk branżowych poprzez udział w powoływanych zarządzeniach Prezydenta Miasta Szczecina Zespołach branżowych ds. opracowania poszczególnych polityk. Elementem procesu uspołecznienia jest również obowiązek konsultacji społecznych projektu każdej z polityk branżowych. Współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi powinna odbywać się również na poziomie monitorowania (tzw. monitoring społeczny) oraz ewaluacji i aktualizacji. Jak dotąd nie powołano (przewidzianego w Strategii) podmiotu, który ma z założenia odgrywać istotną rolę w procesie uspołecznienia – Komitetu Sterującego Strategii (rozdz. 19.3.) oraz nie stworzono platformy dla funkcjonowania Społecznego Forum Strategii (SFS) będącego formułą otwartej konsultacji społecznej stwarzającej możliwość wypowiedzi mieszkańcom, ekspertom oraz różnym organizacjom i podmiotom w sprawach związanych z realizacją Strategii. Podkreślić należy jednak, że o zasadności działania Komitetu oraz Społecznego Forum można mówić dopiero w momencie uchwalenia wszystkich polityk branżowych oraz znacznego zaawansowania prac nad programami realizacyjnymi.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Ocena realizacji celów strategicznych i kierunkowych Strategii Rozwoju Szczecina, Instytut Analiz, Diagnoz i Prognoz Gospodarczych w Szczecinie, Szczecin 2005;
2. Raport z realizacji Uchwały Nr I/N/1155/02 Rady Miasta Szczecina z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Szczecina wg stanu na 31.12.2005 r., Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta;
3. Strategia Rozwoju Szczecina Załącznik do Uchwały Nr I/N/1155/02 Rady Miasta Szczecina z dnia 6 maja 2002 r.

20

INWESTYCJE MIEJSKIE

20.1. REALIZACJA ZADAŃ INWESTYCYJNYCH W LATACH 2001–2005

Realizowane przez Miasto zadania inwestycyjne w znaczący sposób wpływają na rozwiązanie większości problemów ekologicznych i komunikacyjnych. Niewielki natomiast wpływ ma Miasto na tak istotne dla jego rozwoju dziedziny, jak utrzymanie w należytym stanie technicznym budowli wodnych oraz toru wodnego Szczecin – Świnoujście. Ograniczone są również możliwości w zakresie poprawy

stanu systemów zaopatrzenia w media (gaz, energia elektryczna, energia ciepła).

W strukturze wydatków miasta Szczecin udział środków finansowych przeznaczonych na wydatki majątkowe w ogólnej kwocie wydatków kształtował się w kolejnych latach następująco:

- 2001 r. – 23%,
- 2002 r. – 19%,
- 2003 r. – 11%,
- 2004 r. – 10%,
- 2005 r. – 12%.

Tabela Nr 20.1.

WYDATKI MAJĄTKOWE W LATACH 2001–2005 WEDŁUG SFER [w tys. zł]						
Lp.	wydatki wg sfer	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.
1	sfera transportowa	164 267	111 224	43 647	45 873	57 155
2	sfera komunalna	4 579	10 855	705	94	3 155
3	sfera mieszkaniowa	30 478	21 893	22 321	18 177	19 667
4	sfera społeczna	15 733	15 931	6 921	8 935	19 408
5	pozostałe	2 894	4 070	5 376	5 430	11 961
razem wydatki majątkowe		217 950	163 972	78 970	78 509	111 346

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu.

W strukturze wydatków budżetowych wg sfer dominują nakłady przeznaczone na zadania inwestycyjne w sferze transportu, tj. drogi, mosty oraz zakup i remonty taboru komunikacji miejskiej.

W kolejnych latach wydatki inwestycyjne w tym dziale stanowiły odpowiednio:

- 2001 r. – 75%,
- 2002 r. – 68%,
- 2003 r. – 55%,
- 2004 r. – 58%,
- 2005 r. – 52% wydatków majątkowych ogółem.

W tym czasie wybudowano i zmodernizowano wiele istniejących ciągów komunikacyjnych poprawiających warunki podróżowania w ruchu transgranicznym, a także zrealizowano wiele przedsięwzięć usprawniających system komunikacyjny zarówno pod względem bezpieczeństwa, jak i poprawy standardu usług.

Jedną ze sztandarowych inwestycji, realizowanych w 2005 roku w rekordowym wprost tempie, była ul. Europejska. W ciągu pół roku wybudowano 2 km dwupasmowej drogi po dwa pasy ruchu w każdym kierunku wraz z sygnalizacjami świetlnymi.

Kolejna wykonana w bardzo krótkim czasie inwestycja drogowa to modernizacja ul. Krzywoustego, której zadaniem była poprawa przepustowości nawet przy największym nasileniu ruchu, co osiągnięto przede wszystkim dzięki odpowiedniemu ustawieniu świateł.

Trzecim dużym kontraktem kończącym rok 2005 była przebudowa ul. Struga (I etap). Polegała ona na budowie wiaduktu drogowego pomiędzy halami MTS i salonem Skody oraz zbudowaniu i modernizacji dróg równoległych do ul. Struga, które mogłyby w przyszłości przejąć cały ruch lokalny.

Działania w zakresie poprawy standardu usług komunikacji zbiorowej polegały głównie na zakupie nowego i używanego taboru oraz remontach taboru, torowisk i sieci.

Duży nacisk kładzie się na rozwój budownictwa mieszkaniowego, realizowanego przez podmioty z udziałem miasta. Zgodnie z polityką mieszkaniową podstawowym celem jest zapewnienie gospodarstwu domowemu o różnym poziomie dochodów szans dostępu do mieszkań o odpowiednim standardzie.

W kolejnych latach wydatki inwestycyjne w tym dziale stanowiły odpowiednio:

- 2001 r. – 14%,
- 2002 r. – 13%,
- 2003 r. – 28%,
- 2004 r. – 23%,
- 2005 r. – 18% wydatków majątkowych Miasta.

Wydatki te obejmują nakłady przeznaczone na realizację nowego budownictwa czynszowego, renowację starej zabudowy mieszkaniowej oraz uzbrojenie terenów pod zabudowę wielo- i jednorodzinna.

Ważną dziedziną jest również gospodarka komunalna obejmująca: gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami, ciepłownictwo, urządzenia komunalne, oświetlenie ulic i utrzymanie zieleni miejskiej.

Wydatki inwestycyjne w sferze gospodarki komunalnej stanowiły w kolejnych latach (bez środków pochodzących z funduszu ISPA):

- 2001 r. – 2%,
- 2002 r. – 7%,
- 2003 r. – 1%,
- 2004 r. – 1%,
- 2005 r. – 3% wydatków majątkowych ogółem.

Wielu problemów zidentyfikowanych w sferze społecznej nie uda się rozwiązać w krótkim czasie z uwagi na ograniczone środki finansowe, którymi dysponuje Miasto. Polityka władz centralnych, wyrażająca się m.in. w rozszerzaniu katalogu zadań gminnych i powiatowych bez przydzielania odpowiednich środków, ogranicza możliwości realizacyjne Miasta. Zaledwie kilka procent wydatków w sferze społecznej przeznaczonych jest na finansowanie prorozwojowych zadań inwestycyjnych bądź związanych z odtworzeniem majątku.

Udział wydatków na sferę społeczną w wydatkach majątkowych Miasta w kolejnych latach wynosił:

- 2001 r. – 7%,
- 2002 r. – 10%,
- 2003 r. – 9%,
- 2004 r. – 11%,
- 2005 r. – 17%.

Większość z nich to wydatki na oświatę, pokrywane w całości ze środków budżetowych. Trudna sytuacja w tej dziedzinie wynika zarówno z niewielkiej ilości środków przekazywanych w formie subwencji z budżetu centralnego, jak i stanu technicznego obiektów.

20.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA NIEKTÓRYCH SFER INWESTYCYJNYCH

Wolne środki Miasta nie osiągają poziomu pozwalającego na pełną realizację najpilniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych. Z roku na rok zmniejsza się udział środków budżetowych przeznaczonych na finansowanie zadań inwestycyjnych. Największe nakłady przewidziano na poprawę infrastruktury komunalnej, w tym elementy uzbrojenia terenów inwestycyjnych, infrastruktury transportowej, w tym środków transportu publicznego, a także poprawę sytuacji mieszkaniowej i infrastruktury edukacyjnej. Bez pozyskania na te cele dofinansowania zewnętrznego, Miasto nie byłoby w stanie samo udźwignąć wszystkich kosztów.

Stąd, już w trakcie tworzenia planów inwestycyjnych, uwzględnia się możliwość realizacji zadań przy wykorzystaniu środków ze źródeł zewnętrznych.

Koniecznym staje się również dokonywanie wyborów i hierarchizacja zadań w poszczególnych obszarach aktywności miasta. W tym celu przyjęto kryteria ich doboru. Są to przede wszystkim:

- termin realizacji, w tym szczególną kategorię stanowią zadania rozpoczęte;
- zależność między zadaniami, czyli do zadań o większej wadze według tego kryterium będą należeć te, które powiązane są z innymi zadaniami, a zaniechanie ich realizacji pociągnie za sobą konieczność wycofania się z innego przedsięwzięcia;
- stopień zaawansowania uruchomienia procedury aplikacyjnej do programów, za pomocą których dystrybuowane są środki pomocowe, w tym szczególnie fundusze strukturalne.

Znaczący udział w źródłach pozabudżetowych stanowią środki z funduszu Phare, które są przeznaczone głównie na zadania z zakresu modernizacji i budowy nowych ciągów drogowych oraz z funduszu ISPA (obecnie Funduszu Spójności) – na przedsięwzięcia w gospodarce ściekowej i ochronę wód.

Zadaniami inwestycyjnymi zakończonymi w 2005 roku i współfinansowanymi z funduszu Phare CBC 02 Polska Niemcy były:

- przebudowa ul. Struga w ciągu drogi krajowej nr 10 – Etap I – 1,4 mln euro,
- przebudowa wiaduktu kolejowego nad ul. Południową w ciągu drogi krajowej nr 13 – 0,8 mln euro,
- budowa ul. Nowokrakowskiej – etap II i III – 3,0 mln euro.

Natomiast z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w latach 2004–2005 uzyskano łącznie ok. 96 mln zł dofinansowania na inwestycje infrastrukturalne, takie jak:

- przebudowa ul. Bolesława Krzywoustego od pl. Zwycięstwa do pl. Kościuszki – 14,03 mln zł,
- przebudowa ulicy Autostrada Poznańska, etap I i II – budowa nowych mostów przez Odrę i Regalicę – 44,3 mln zł,
- przebudowa ul. Przyjaciół Żołnierza od łącznika do Warcisława – III etap obwodnicy Śródmiejskiej – 8,8 mln zł,
- zakup taboru tramwajowego wraz z wykonaniem remontu torowiska w ul. Ku Słońcu – 11,3 mln zł,
- budowa ronda ulic: Ku Słońcu–Derdowskiego–Dworska – 10,9 mln zł,

- modernizacja ulic w Szczecinie – I etap ul. Niedźwiedzia – 3,9 mln zł,
- e-Urząd – 2,4 mln zł.

W trakcie realizacji jest obecnie, finansowany przy udziale Funduszu ISPA, program „Poprawa jakości wody w Szczecinie”. Przewidywana wartość tego przedsięwzięcia wynosi 1 089,8 mln zł. Na kwotę tę składają się środki pochodzące z funduszu ISPA (obecnie z Funduszu Spójności), prefe-

rencyjnego kredytu z Banku Ochrony Środowiska, środki budżetu Miasta, kredyty komercyjne zaciągnięte przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji oraz środki własne ZWiK Sp. z o.o. W Tabeli 20.2. przedstawiono planowane wielkości nakładów finansowych do 2008 roku z poszczególnych źródeł pozabudżetowych – zgodnie informacją z dnia 26.09.2005 roku otrzymaną ze ZWiK Sp. z o.o.

Tabela 20.2.

NAKLADY FINANSOWE DOTYCZĄCE PROGRAMU „POPRAWA JAKOŚCI WODY W SZCZECINIE” [w tys. zł]						
lata	źródła finansowania					
	łączna wartość inwestycji od początku realizacji	ISPA (Fundusz Spójności)	kredyt BOŚ	środki miasta	kredyt komercyjny ZWiK	środki ZWiK
wartość całkowita	1 089 811,6	618 891,8	352 900,6	11 749,7	82 031,8	24 237,7
nakłady poniesione do końca 2004r.	60 699,4	29 359,2	8 938,0	11 749,7		10 652,5
2005 r. - plan	136 241,3	86 122,1	42 419,6			7 699,6
2006 r.	385 869,3	252 779,3	130 171,1			2 918,9
2007 r.	352 661,2	231 669,8	119 345,0			1 646,3
2008 r.	154 340,5	18 961,5	52 026,8		82 031,8	1 320,4

Źródło: ZWiK S-ka z o.o..

Główne zadania inwestycyjne planowane w zakresie gospodarki wodno-ściekowej to:

- magistrala wodociągowa Warszewo – Mścięcino oraz Miedwie – Kijewo,
- budowa filtrów na terenie SUW Miedwie,
- budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie osiedli: Gumieńce, Świerczewo, Dąbie, Kijewo, Podjuchy,
- renowacja kanałów ogólnospławnych,
- budowa pompowni: „Górny Brzeg”, „Białowieńska”, „Dolny Brzeg” oraz „Grabów” wraz z rurociągami tłocznymi,
- budowa kolektora K-2,
- budowa oczyszczalni ścieków „Pomorzany”,
- rozbudowa oczyszczalni ścieków „Zdroje”,
- budowa kolektora tłoczego Podjuchy – Zdroje oraz Załom – Dąbie.

Tabela 20.3.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH PONIESIONYCH W LATACH 2001–2005 [w tys. zł]						
Lp.	wyszczególnienie	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.
	wydatki majątkowe Miasta	217 950	163 972	78 970	78 509	111 346
I.	zadania własne:	217 297	163 082	78 506	77 869	110 808
1.	dotacje	19 363	3 275	1 870	1 572	1 778
2.	udziały w spółkach	5 384	323	6 553	6 236	9 334
3.	środki własne	174 025	87 779	66 481	59 069	81 011
4.	środki pomocowe UE	13 153	4 863	3 602	8 589	19 424
5.	inne źródła	5 372	66 842	-	2 403	10 911
II.	zadania zlecone (dotacje celowe)	653	890	464	640	538

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów za lata: 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.

Tabela 20.4.

NAJWIĘKSZE ZADANIA INWESTYCYJNE REALIZOWANE W LATACH 2001–2005 [w tys. zł]					
nazwa zadania inwestycyjnego	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.
Modernizacja miejskiego odcinka drogi krajowej nr 13	19 051	6 496	7 604	15 131	3 557
Przebudowa ul. Krzywoustego od pl. Zwycięstwa do pl. T. Kościuszki					15 969
Przygotowanie terenów	3 974	5 356	1 339	5 118	4 233
Budowa mostu przez Regalicę	79 107	57 989	14 300	3 501	193
Most Parnica	17 746	9 706	90		200
Droga krajowa nr 10		3 556	5 352	9 719	8 411
Budowa ul. Nowokrakowskiej (Europejskiej)		1 328	10 356	9 628	21 087
Budowa ul. Bronowickiej			997	4 098	3 130
Budowa ul. Krasieńskiego – Duńska	10 977	2 786			
Budowa skrzyżowania ulic Wyzwolenia – Staszica – Kołłątaja	15 467				
Budowa przedłużenia ul. 26 Kwietnia	1 499	15 970			
Modernizacja skrzyżowania ulic Wilcza – Bandurskiego – Obotrycka		9 006			
Szczeciński Szybki Tramwaj	0,2	332		1 542	625
Remonty taboru, torowisk i sieci	1 575	1 000	1 000		
Zakup taboru dla komunikacji miejskiej	16 938	1 926			
Program „Poprawa jakości wody w Szczecinie”	2 059	6 916	344		
Cmentarz komunalny ul. Bronowicka	213	97	3 695	1 312	2 195
Uzbrojenie terenów pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne	16 468	11 008	4 753	4 464	3 990
Dofinansowanie Społecznych Inicjatyw Lokalnych	3 240	1 730	2 047	1 781	1 169
Udziały w spółkach TBS i STBS „Prawobrzeże”	4 798		5 499	4 497	6 184
Modernizacja stadionu przy ul. Twardowskiego	2 438	1 236			
Modernizacja stadionu przy ul. Litewskiej	6 705	5 500			

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów za lata: 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Sprawozdania z wykonania budżetów za 2001, 2002, 2003, 2004, 2005,
2. ZWiK Sp. z o.o. w Szczecinie.

MAPA
ZADANIA PLANOWANE DO REALIZACJI
W RAMACH PROGRAMU
POPRAWA JAKOŚCI WODY
W SZCZECINIE
STR. 229

TABELE	STRONA
1.1. Czynniki wpływające na jakość wód w 2004 roku w miastach wojewódzkich	16
1.2. Zanieczyszczenia powietrza w 2004 roku w miastach wojewódzkich	17
1.3. Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną	18
2.1. Obiekty inżynierskie w Szczecinie	23
2.2. Portowe obroty ładunkowe wg relacji	29
2.3. Przewozy ładunków morską flotą transportową wg grup	29
2.4. Liczba pasażerów przewiezionych drogą lotniczą	29
3.1. Produkcja dobową ujęć wody zasilających lewobrzezną część miasta	35
3.2. Komunalne oczyszczalnie ścieków	36
3.3. Ilość ścieków odprowadzanych do komunalnych oczyszczalni ścieków w latach 2004–2005	36
3.4. Ceny za zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych w 2005 roku	36
3.5. Charakterystyka podstawowych źródeł ciepła	37
3.6. Rodzaje sieci ciepłej	37
3.7. Inwestycje z zakresu sieci i węzłów ciepłych zrealizowane przez SEC sp. z o.o.	38
3.8. Liczba odbiorców gazu w latach 2004–2005	38
3.9. Ceny gazu GZ-50 w latach 2004–2005	39
3.10. Efekt zbiórki odpadów problemowych	41
3.11. Struktura przyjętych do schroniska zwierząt	42
4.1. Struktura użytkowania gruntów w latach 2001–2005	51
4.2. Struktura użytkowania gruntów komunalnych w granicach miasta Szczecin w latach 2004–2005	51
4.3. Sprzedaż nieruchomości stanowiących własność gminy w latach 2004–2005	52
4.4. Oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości stanowiących własność gminy w latach 2004–2005	52
4.5. Grunty komunalne w dzierżawie	52
5.1. Zasoby mieszkaniowe wybranych miast wojewódzkich w 2004 roku	57
5.2. Mieszkania oddane do użytkowania w Szczecinie w latach 2004–2005	57
5.3. Mieszkania oddane do użytkowania w wybranych miastach wojewódzkich	58
5.4. Liczba pozwoleń na budowę wydanych w latach 2004–2005	58
5.5. Charakterystyka komunalnych zasobów mieszkaniowych gminy	58
5.6. Sprzedaż mieszkań komunalnych w latach 2004–2005	59
5.7. Przydziały mieszkań komunalnych w latach 2004–2005	59
5.8. Ceny mieszkań za metr kwadratowy w wybranych miastach wojewódzkich	61
5.9. Nakłady finansowe poniesione na inwestycje przez szczecińskie TBS-y	62
5.10. Wydatki majątkowe miasta na gospodarkę mieszkaniową	62
5.11. Umorzenia zaległości w opłatach za mieszkanie	63
5.12. Liczba i kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2004–2005	63
6.1. Wartość środków trwałych i stopień ich zużycia w 2004 roku	69
6.2. Wartość środków trwałych w 2004 roku wg sekcji PKD	69
6.3. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach w 2004 roku w miastach wojewódzkich	70
6.4. Nakłady inwestycyjne podmiotów z siedzibą w Szczecinie w 2004 roku	70
6.5. Nakłady inwestycyjne podmiotów z siedzibą w Szczecinie w latach 2002–2004 wg sekcji PKD	70
6.6. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w 2004 roku w miastach wojewódzkich	71
6.7. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Szczecinie wg stanu na 31.12.2004 r.	72
6.8. Jednostki zarejestrowane w systemie REGON w Szczecinie wg sekcji PKD	73
6.9. Podmioty gospodarki narodowej w I półroczu 2005 roku w miastach wojewódzkich	73
6.10. Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw	74
6.11. Wskaźniki ekonomiczne przedsiębiorstw w I półroczu 2005 roku w miastach wojewódzkich	74
6.12. Sklepy, punkty sprzedaży paliw i placówki gastronomiczne wg specjalizacji w 2004 roku w Szczecinie	78
6.13. Średnie ważone oprocentowanie depozytów i kredytów przedsiębiorstw w polskim systemie bankowym	79
6.14. Towarzystwa ubezpieczeniowe działające w Szczecinie	82
7.1. Struktura liczby osób pracujących wg działów gospodarki w latach 2001–2004	87
7.2. Pracujący w usługach w 2004 roku w miastach wojewódzkich	88
7.3. Charakterystyka bezrobotnych w Szczecinie w latach 2002–2005	89
7.4. Działania PUP na rzecz osób bezrobotnych w latach 2004–2005	89
7.5. Bezrobocie w 2005 roku w miastach wojewódzkich	90

7.6. Kontrola legalności zatrudnienia w latach 2004–2005.....	91
8.1. Wydatki miasta na turystykę ponoszone w latach 2004 – 2005.....	97
8.2. Obiekty, miejsca noclegowe oraz ich wykorzystanie.....	98
8.3. Przyjazdy turystyczne (co najmniej z jednym noclegiem) oraz wydatki turystów w wybranych miastach wojewódzkich.....	99
8.4. Rejestrowany ruch turystyczny w bazie noclegowej w latach 2003 – 2004.....	99
8.5. Wydatki urzędów miast na turystykę w latach 2003–2004 oraz plany budżetowe na 2005.....	99
9.1. Sytuacja demograficzna Szczecina.....	105
9.2. Ruch naturalny ludności w miastach wojewódzkich w i półroczu 2005 roku.....	106
9.3. Przeciętne wynagrodzenia brutto wg PKD w sektorze przedsiębiorstw w latach 2004–2005.....	107
9.4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach miast wojewódzkich w i półroczu 2005 roku.....	107
9.5. Przeciętne miesięczne świadczenia z ubezpieczenia społecznego w latach 2004-2005.....	108
9.6. Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego w 2004 roku.....	108
9.7. Wskaźniki wzrostu cen i płac netto w latach 1999–2005.....	109
10.1. Liczba wybranych kategorii przestępstw stwierdzonych na terenie KMP Szczecin.....	116
10.2. Liczba przestępstw stwierdzonych z podziałem na poszczególne komisariaty.....	116
10.3. Liczba wykrytych przestępstw w poszczególnych komisariatach.....	116
10.4. Przestępczość w wybranych miastach wojewódzkich.....	117
10.5. Liczba zdarzeń w jakich uczestniczyły jednostki ochrony przeciwpożarowej.....	118
10.6. Osoby poszkodowane w pożarach i miejscowych zagrożeniach w latach 2000–2005.....	118
10.7. Wyniki działalności Straży Miejskiej w latach 2004–2005.....	119
10.8. Wypadki przy pracy i wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy oraz liczba poszkodowanych w tych wypadkach za 2004 r.	120
10.9. Przyczyny wypadków przy pracy i wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy za 2004 r.	120
10.10. Działalność Prokuratur Rejonowych oraz V i VI Wydziału Prokuratury Okręgowej w zakresie wybranych spraw.....	121
10.11. Działalność Prokuratury w Szczecinie w latach 2004–2005.....	121
10.12. Działalność Sądu Rejonowego w zakresie wybranych spraw.....	121
11.1. Liczba zachorowań na wybrane choroby zakaźne w Szczecinie.....	129
11.2. Zabezpieczenie mieszkańców w służby podstawowej opieki zdrowotnej.....	131
11.3. Liczba łóżek i lekarzy w szczecińskich szpitalach w latach 2004-2005.....	131
11.4. Finansowanie wybranych programów profilaktyki i promocji zdrowia w 2005 r.....	132
11.5. Osoby niepełnosprawne w Szczecinie z orzeczeniem Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.....	134
12.1. Korzystający oraz wysokość wybranych świadczeń pomocy społecznej w 2005 r.	142
12.2. Udzielone świadczenia pomocy społecznej w wybranych miastach wojewódzkich.....	143
13.1. Wielkość wydatków z budżetu Miasta na kulturę i sztukę.....	149
13.2. Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe Szczecina.....	151
13.2. Muzea.....	152
14.1. Obiekty sportowe na terenie miasta Szczecina wg stanu na 31 grudnia 2003 r.....	163
15.1. Terytorialne rozmieszczenie przedszkoli w Szczecinie w roku szkolnym 2004/2005.....	167
15.2. Pracownicy pedagogiczni w przedszkolach publicznych w roku szkolnym 2004/2005.....	167
15.3. Szkoły podstawowe w roku szkolnym 2004/2005.....	168
15.4. Układ terytorialny szkół podstawowych w roku szkolnym 2004/2005.....	168
15.5. Gimnazja w roku szkolnym 2004/2005.....	168
15.6. Układ terytorialny gimnazjów publicznych w roku szkolnym 2004/2005.....	169
15.7. Publiczne szkoły ponadgimnazjalne w roku szkolnym 2004/2005.....	169
15.8. Niepubliczne szkoły ponadgimnazjalne w roku szkolnym 2004/2005.....	169
15.9. Układ terytorialny publicznych szkół ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2004/2005.....	169
15.10. Szkoły i klasy sportowe w roku szkolnym 2004/2005.....	170
15.11. Inne programy w roku szkolnym 2004/2005.....	170
15.12. Liczba uczniów wymagająca specjalnej opieki w roku szkolnym 2004/2005.....	170
15.13. Liczba uczniów uczęszczających na zajęcia dodatkowe w roku szkolnym 2004/2005.....	170
15.14. Liczba i rodzaje zajęć pozalekcyjnych w roku szkolnym 2004/2005.....	171
15.15. Liczba finalistów olimpiad w roku szkolnym 2004/2005.....	171
15.16. Liczba godzin dydaktycznych przypadających na 1 nauczyciela w roku szkolnym 2004/2005.....	171
15.17. Liczba woluminów w bibliotekach szkolnych w roku szkolnym 2004/2005.....	171

15.18. Liczba dzieci i młodzieży objętych opieką w szkołach specjalnych w roku szkolnym 2004/2005	171
15.19. Kursy podnoszące kwalifikacje.....	172
15.20. Wydatki z budżetu miasta na zadania z zakresu oświaty i wychowania	173
15.21. Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2004/2005.....	174
15.22. Studenci i absolwenci w filiach i w punktach konsultacyjnych szkół wyższych w roku akademickim 2004/2005	175
16.1 Administracja niezespólona	183
16.2. Władze sejmiku wg stanu na 31.12.2005 r.....	184
16.3. Skład zarządu województwa zachodniopomorskiego wg stanu na 31.12.2005 r.....	185
16.4. Wojewódzkie osoby prawne	185
16.5. Kluby Radnych Rady Miasta wg stanu na koniec 2004 r.....	186
16.6. Kluby Radnych Rady Miasta wg stanu na koniec 2005 r.....	186
16.7. Sesje Rady Miasta	186
16.8. Projekty uchwał.....	186
16.9. Tematyka podjętych uchwał.....	186
16.10. Zastępcy Prezydenta Miasta Szczecina Mariana Jurczyka.....	187
16.11. Zestawienie dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym	189
16.12. Zestawienie przedstawicieli Gminy Miasto Szczecin w związkach i stowarzyszeniach	190
16.13. Wykaz Rad Osiedli na terenie Szczecina	191
16.14. Efekty pracy Rad Osiedlowych.....	191
16.15. Kontrole jednostek samorządu terytorialnego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie w 2005 roku.....	191
16.16. Stan spraw Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Szczecinie w latach 2004 – 2005	191
17.1. Relacje wybranych pozycji dochodów i wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca do średnich dochodów i wydatków miast na prawach powiatu w kraju w 2004 r.	197
17.2. Dochody Miasta Szczecina wg źródeł w latach 2004–2005	199
17.3. Skutki udzielanych przez Miasto ulg i zwolnień.....	199
17.4. Wartość netto majątku Miasta w poszczególnych latach	200
17.5. Wybrane dochody z gospodarowania majątkiem Miasta Szczecina w poszczególnych latach.....	200
17.6. Struktura wydatków budżetu Miasta Szczecina	201
17.7. Struktura wydatków budżetu Miasta Szczecina w latach 2004–2005 według zadań.....	202
17.8. Źródła finansowania deficytu budżetowego w latach 2002–2005	203
18.1. Wady i zalety Szczecina według inwestorów z kapitałem zagranicznym	210
20.1. Wydatki majątkowe w latach 2001 – 2005 według sfer.....	225
20.2. Nakłady finansowe dotyczące programu „Poprawa jakości wody w Szczecinie”	227
20.3. Źródła finansowania wydatków majątkowych poniesionych w latach 2001–2005.....	227
20.4. Największe zadania inwestycyjne realizowane w latach 2001–2005.....	228

WYKRESY	STRONA
2.1. Powierzchnia ulic w Szczecinie	23
2.2. Wydatki majątkowe na drogi publiczne	24
2.3. Liczba kolizji i wypadków drogowych w Szczecinie	25
2.4. Ofiary wypadków drogowych	25
2.5. Zarejestrowane w Szczecinie pojazdy mechaniczne	26
2.6. Poziom motoryzacji w Szczecinie.....	26
2.7. Ruch CARGO + POCZTA.....	30
3.1. Struktura rozbioru wody w 2005 roku	35
3.2. Finansowanie inwestycji realizowanych przez ZWiK	35
3.3. Długość sieci ciepłych wg podstawowych źródeł ciepła.....	37
3.4. Zapotrzebowanie mocy ciepłej w latach 2000-2005 zamówionej przez odbiorców ciepła w SEC Sp. z o.o.	37
3.5. Struktura sprzedaży ciepła przez SEC sp. z o.o. w latach 2004–2005	37
3.6. Źródła finansowania inwestycji realizowanych przez SEC Sp. z o.o.....	38
3.7. Zużycie gazu w latach 2000-2005.....	38
3.8. Długość czynnej sieci gazowej w latach 2000-2005.....	38
3.9. Średnia cena sprzedaży (brutto) energii elektrycznej.....	39
3.10. Skład morfologiczny odpadów komunalnych.....	41
3.11. Przyjęcia i adopcje psów w latach 2001-2005	42
5.1. Zainteresowanie poszczególnymi dzielnicami w Szczecinie	61
6.1. Liczba bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Szczecinie wg kraju pochodzenia kapitału	72
6.2. Struktura kapitału banków w Polsce w 2005 roku	79
7.1. Stopa bezrobocia w Szczecinie w latach 1995-2005.....	90
9.1. Ruch naturalny ludności Szczecina w latach 1995-2005	105
9.2. Przeciętne wynagrodzenie brutto w układzie przedsiębiorstw wg form własności.....	107
14.1. Wydatki z budżetu Miasta na kulturę fizyczną w latach 2001-2005.....	159
17.1. Budżet Miasta Szczecina w latach 2000-2005	197
17.2. Struktura dochodów Miasta Szczecina w latach 2002-2005.....	199
17.3. Struktura wydatków Miasta Szczecina w latach 2002-2005	201
17.4. Poziom zadłużenia Miasta Szczecina w latach 2004-2012 na tle limitu	204
17.5. Poziom obsługi zadłużenia Miasta Szczecina w latach 2004-2012 na tle limitu ustawowego.....	204

MAPY	STRONA
Tereny zielone Szczecina.....	19
Układ drogowy i obiekty inżynierskie	31
Składowiska odpadów i oczyszczalnie ścieków	45
Ciepłownictwo i energetyka.....	47
Bezrobotni.....	93
Demografia	111
Pospolite zdarzenia przestępcze zaistniałe na terenie Szczecina w 2005 roku.....	125
Placówki kultury w centrum Szczecina	155
Placówki oświatowe.....	177
Osiedla	193
Zadania planowane do realizacji w ramach programu „Poprawa jakości wody w Szczecinie”.....	229

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Analiza rynku nieruchomości w Szczecinie w latach 2003–2005, Instytut Analiz, Diagnoz i Prognoz Gospodarczych w Szczecinie,
2. Analiza sytuacji gospodarczej Polski w 2005 roku, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych,
3. Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową,
4. BIP Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie,
5. BIP Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego,
6. BIP Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie,
7. Biuletyn statystyczny województwa zachodniopomorskiego, IV kwartał 2005,
8. Biuro Budżetu, Urząd Miasta Szczecin,
9. Biuro ds. Organizacji Pozarządowych, Urząd Miasta Szczecin,
10. Biuro Geodety Miasta, Urząd Miasta Szczecin,
11. Biuro Obsługi Interesantów, Urząd Miasta Szczecin,
12. Biuro Planowania Przestrzennego Miasta,
13. Biuro Prezydenta Miasta, Urząd Miasta Szczecin,
14. Biuro Rady Miasta, Urząd Miasta Szczecin,
15. Budżet Miasta Szczecina 2005,
16. Budżet Miasta Szczecina 2006,
17. Czy jest dobrze? – Raport Acxiom o sytuacji finansowej i materialnej Polaków, Warszawa, 25.11.2005, Acxiom Polska (www.acxiom.pl),
18. Dowództwo Międzynarodowego Korpusu Północ–Wschód,
19. Euroafrica Linie Żeglugowe (www.euroafrica.com.pl),
20. Główny Urząd Statystyczny,
21. Identyfikacja problemów społecznych i zjawisk patologicznych w Szczecinie, analiza potrzeb w zakresie pomocy społecznej i poziom ich zaspokojenia”: J. Kowalewski, M. Kowalewski, Szczecin 2005,
22. Informacja na temat kultury fizycznej na terenie Gminy Miasto Szczecin w latach 2002–2003, Wydział Oświaty i Kultury Fizycznej Urzędu Miasta Szczecin 2004,
23. Informacja o rynku pracy w województwie zachodniopomorskim. Stan w dniu 31 grudnia 2005 roku,
24. Informacja SPN-T o działaniach w zakresie wspierania rozwoju gospodarczego, projektów innowacyjnych oraz ograniczenia bezrobocia za lata 2004 – 2005,
25. Informacje o stanie mienia komunalnego 2000–2005,
26. Informator bankowy IV kwartał 2004 r., NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie,
27. Informator bankowy 2005 rok, NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie,
28. Izba Celna w Szczecinie,
29. Komenda Główna Policji (www.kgp.gov.pl, www.policja.pl),
30. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej,
31. Komenda Miejska Policji w Szczecinie,
32. Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2004 r., Warszawa 2005,
33. Kwartalna informacja o aktywności ekonomicznej ludności, I kwartał 2005, Główny Urząd Statystyczny,
34. Kwartalna informacja o aktywności ekonomicznej ludności, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 22.12.2005,
35. Miasta wojewódzkie, podstawowe dane statystyczne, nr 10/2005, GUS,
36. Miasta wojewódzkie, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2006,
37. Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Szczecinie,
38. Miesięczna informacja o bezrobociu w Polsce w styczniu 2006, GUS,
39. Monitoring rynku pracy. Kwartalna informacja o rynku pracy, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 22.12.2005,
40. Monitoring zawodów nadwyżkowych i deficytowych, Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie,
41. Ocena realizacji celów strategicznych i kierunkowych Strategii Rozwoju Szczecina, Instytut Analiz, Diagnoz i Prognoz Gospodarczych w Szczecinie, Szczecin 2005;
42. Ocena stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie, Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Szczecinie, 2005 r.,
43. Ocena stanu sanitarnego Miasta Szczecina, Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Szczecinie, 2005 r.,
44. PKP CARGO S.A., Zakład Przewozów Towarowych w Szczecinie,
45. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Oddział Regionalny w Szczecinie,

46. PKP Przewozy Regionalne Spółka z o.o., Zachodniopomorski Zakład Przewozów Regionalnych w Szczecinie,
47. Podsumowanie wydarzeń sportowych 2005 roku, Głos Szczeciński, 30 grudnia 2005 r.,
48. Polska 2005. Raport o stanie gospodarki, Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych,
49. Polska jako miejsce lokowania inwestycji niemieckich. Przewagi lokalizacyjne w stosunku do Niemiec, PAiIZ,
50. Polska na tle Świata i Europy w latach 1995–2004 (w liczbach), Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych,
51. Polsteam – Żegluga Szczecińska Sp. z o.o. (www.polsteam.com.pl),
52. Pomorski Oddział Straży Granicznej,
53. Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie,
54. Powiaty w Polsce 2005, Główny Urząd Statystyczny,
55. Port Lotniczy Szczecin – Goleniów, Sp. z o.o. (www.airport.com.pl),
56. Praca nierejestrowana w Polsce w 2004 r., GUS,
57. Program ochrony środowiska dla miasta Szczecina na lata 2004 – 2011,
58. Projekt „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Szczecina”,
59. Prokuratura Okręgowa w Szczecinie,
60. Przeciętne dalsze trwanie życia w 2004 roku według podregionów, GUS,
61. Przegląd Makroekonomiczny Nr 11 z 12.01.2006 r., Ministerstwo Finansów, Departament Polityki Finansowej Analiz i Statystyki,
62. Raport. Kultura fizyczna w latach 2004–2005, Wydział Sportu Urzędu Miasta w Szczecinie, Szczecin 2006,
63. Raport o Szczecinie 2004, Gazeta Wyborcza, 24 luty 2005 r.,
64. Raport o Szczecinie 2005, Gazeta Wyborcza, 24 luty 2006 r.,
65. Raport z realizacji Uchwały Nr I/N/1155/02 Rady Miasta Szczecina z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Szczecina wg stanu na 31.12.2005 r., Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta,
66. Raporty z działalności szkół w roku szkolnym 2004–2005, Wydział Oświaty, Urząd Miasta Szczecin,
67. Rocznik Statystyczny Szczecina 2005,
68. Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2004 r.,
69. Rynek otwartych funduszy emerytalnych 2005, UKNUiFE,
70. Samorządowe Kolegium Odwoławcze,
71. Sąd Okręgowy w Szczecinie,
72. Serwis internetowy Akademickiego Centrum Informatyki Politechniki Szczecińskiej (www.aci.com.pl),
73. Serwis internetowy Banku Gospodarstwa Krajowego (www.bgk.com.pl),
74. Serwis internetowy Multimedia Polska S.A. (www.multimedia.pl),
75. Serwis internetowy Szczecińskiego Centrum Renowacyjnego (www.scr.pl),
76. Serwis internetowy UPC Polska (www.upc.pl),
77. Serwis internetowy Wielkopolskiej Spółki Gazownictwa (www.gazownia.poznan.pl),
78. Sprawozdania merytoryczne Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Przedsiębiorczości za okres 01.01.2004 r. – 31.12.2004 r. i za okres: 01.01.2005 r. – 31.12.2005 r.,
79. Sprawozdanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie z realizacji zadań z zakresu polityki rynku pracy za 2004 rok oraz za I półrocze 2005 r.,
80. Sprawozdania z wykonania dochodów i wydatków budżetów miasta w latach 2004 – 2005,
81. Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Szczecina za lata 1999–2005,
82. Sprawozdanie z wykonania budżetu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie za 2005 rok,
83. Stopa bezrobocia w latach 1990–2006, GUS,
84. Strategia Rozwoju Szczecina, Załącznik do Uchwały Nr I/N/1155/02 Rady Miasta Szczecina z dnia 6 maja 2002 r.,
85. Straż Miejska Szczecin,
86. Sytuacja gospodarstw domowych w 2004 roku w świetle badań budżetów gospodarstw domowych, GUS,
87. Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.,
88. Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.,
89. Tereny, obiekty i urządzenia sportowe w mieście – analiza potrzeb i stanu posiadania oraz kierunki rozwoju, Szczecin, grudzień 2004 r.,
90. Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” Sp. z o.o.,
91. Turystyka Polska w 2003 roku. Wydawnictwo Instytutu Turystyki w Warszawie. Opracowanie: Bożena Radkowska, Warszawa 2004 r.,

92. Turystyka Polska w 2004 roku. Wydawnictwo Instytutu Turystyki w Warszawie. Opracowanie: Bożena Radkowska, Warszawa 2005 r.,
93. Uchwała budżetowa Miasta na 2004r. i 2005r.,
94. Uchwała Nr I/W/11/02 Rady Miasta Szczecina z dnia 06 grudnia 2002 w sprawie zatwierdzenia taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków na rok 2003,
95. Uchwała Nr XIV/276/03 Rady Miasta Szczecina z dnia 15 grudnia 2003 roku w sprawie programu współpracy na 2004 rok Gminy Miasto Szczecin z organizacjami pozarządowymi,
96. Uchwała Nr XIV/458/99 Rady Miasta Szczecina z dnia 15 października 1999 roku w sprawie polityki miasta Szczecina wobec organizacji pozarządowych,
97. Uchwała Nr XXIII/472/04 Rady Miasta Szczecina z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia Planu Gospodarki odpadami dla miasta Szczecina,
98. Uchwała Nr XXXI/617/05 Rady Miasta Szczecina z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych miasta Szczecina,
99. Uchwała Nr XXXVI/673/05 Rady Miasta Szczecina z dnia 30 marca 2005 roku w sprawie programu współpracy Gminy Miasto Szczecin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
100. Uchwała nr LI/969/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 20 lutego 2006 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z działania Zespołu ds. Rewitalizacji w 2005 roku oraz planu działania na 2006 rok,
101. Urząd Statystyczny w Szczecinie,
102. Urzędy Miast: Gdańsk, Katowice, Lublin, Poznań, Toruń, Warszawa, Wrocław,
103. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591),
104. Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 z późn. zm.),
105. Ustawa z dnia 7 października 1992 roku o szczegółowym zakresie zadań Regionalnych Izb Obrachunkowych,
106. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. z 1996 r. Nr 25, poz. 113 z późn. zm.),
107. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592),
108. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z dnia 2001 r. Nr 142, poz. 1590),
109. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2004 r. nr 64, poz. 593 – tekst jednolity, z późn. zm.),
110. Ustawa z dnia 29 kwietnia 2004 roku o finansowym wsparciu tworzenia w latach 2004–2005 lokali socjalnych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. Nr 145, poz. 1533),
111. Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych 2004 r., ZUS, Departament Statystyki,
112. Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Zakład Gazowniczy Szczecin,
113. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Szczecin,
114. Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy, 2006, Research International Pentor (www.pentor.pl),
115. www.filar.pl,
116. www.icba.sisco.pl – portal KZBS,
117. www.knuife.gov.pl ,
118. www.kraz.praca.gov.pl,
119. www.mf.gov.pl,
120. www.money.pl,
121. www.nbp.pl,
122. www.paiz.gov.pl,
123. www.psz.praca.gov.pl,
124. www.pup.szn.pl,
125. www.stat.gov.pl,
126. www.wup.pl,
127. www.zbp.pl,
128. www.zus.pl,
129. Wydział Działalności Gospodarczej i Przedsiębiorczości, Urząd Miasta Szczecin,
130. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Urząd Miasta Szczecin,
131. Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Urząd Miasta Szczecin,
132. Wydział Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego, Urząd Miasta Szczecina,
133. Wydział Mieszkalnictwa i Lokali Użytkowych, Urząd Miasta Szczecin,
134. Wydział Organizacyjny, Urząd Miasta Szczecin,
135. Wydział Oświaty, Urząd Miasta Szczecin,
136. Wydział Podatków i Opłat Lokalnych, Urząd Miasta Szczecin,
137. Wydział Polityki Społecznej, Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie,

138. Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta, Urząd Miasta Szczecin: Referat ds. Obsługi Inwestorów, Referat ds. Polityki Regionalnej, Referat ds. Rozwoju Turystyki, Referat Współpracy Międzynarodowej, Zespół ds. Promocji,
139. Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej, Urząd Miasta Szczecin,
140. Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności, Urząd Miasta w Szczecinie,
141. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Urząd Miasta Szczecin,
142. Wyniki finansowe banków za I–III kw. 2005 r., GUS,
143. Wyniki finansowe biur/domów maklerskich w I półroczu 2005 r., GUS,
144. Zachodniopomorski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia,
145. Zachodniopomorski Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego,
146. Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie,
147. Zachodniopomorskie Centrum Organizacji i Promocji Zdrowia,
148. Zadłużenie konsumentów w bankach i instytucjach finansowych, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, kwiecień 2005 (www.ibngr.pl),
149. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Szczecinie,
150. Zakład Usług Komunalnych,
151. Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.,
152. Zatrudnienie w Polsce 2005, Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych Ministerstwa Gospodarki i Pracy,
153. Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego,
154. Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. (www.port.szczecin.pl),
155. Zarząd Środowiskowy Akademickiego Związku Sportowego w Szczecinie,
156. Zarządzenie Nr 302/02 Prezydenta Miasta Szczecina z dnia 13 grudnia 2002 roku w sprawie powołania Kolegium Prezydenta Miasta Szczecin,
157. Zarządzenie Nr 367/04 Prezydenta Miasta Szczecina z dnia 31 sierpnia 2004 roku w sprawie trybu składania materiałów i przedstawiania ich na posiedzeniach Kolegium Prezydenta Miasta,
158. ZWiK Sp. z o.o. w Szczecinie.

Urząd Miasta Szczecin
Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta

pl. Armii Krajowej 1, 70-456 Szczecin

tel. +48 91 424 58 19

faks +48 91 424 58 20

e-mail: wsripm@um.szczecin.pl

www.szczecin.pl

